

U S T A W A

z dnia

o restytucji narodowych dóbr kultury^{1), 2)}

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa organy właściwe do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską na jej terytorium i za granicą, postępowanie z dobrami kultury wyprowadzonymi z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także organy właściwe do spraw restytucji prowadzonej w stosunku do dóbr kultury znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez państwa obce i cudzoziemców oraz postępowanie w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) dobro kultury – zabytek w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾), rzecz ruchomą niebędącą zabytkiem, a także ich części składowe lub zespoły, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na ich wartość artystyczną, historyczną bądź naukową lub ze względu na ich znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego;
- 2) restytucja dobra kultury prowadzona przez Rzeczpospolitą Polską – działania podejmowane przez organy państwa lub inne jednostki sektora finansów publicznych

---

¹⁾ Niniejsza ustawa wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 147 z 12.06.2015, str. 24).

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, ustawę z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach, ustawę z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawę z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne oraz ustawę z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505, z 2016 r. poz. 1330, 1887 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60.

w celu odzyskania, w tym zwrotu, dobra kultury utraconego przez obywatela polskiego, osobę prawną lub przez jednostkę organizacyjną mającą siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub przez podmiot utworzony na podstawie prawa państwa obcego prowadzący działalność w zakresie ochrony lub upowszechniania polskiego dziedzictwa narodowego, lub dobra kultury znajdującego się w chwili utraty bądź w późniejszym czasie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również w stosunku do którego Rzeczpospolita Polska uprawniona jest do żądania jego zwrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej lub prawa krajowego państw obcych, bądź dobra kultury, które zostało wyprowadzone z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa;

- 3) dobro kultury wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – dobro kultury:
  - a) które zostało przemieszczone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek lub w związku z II wojną światową,
  - b) którego wywóz nastąpił z naruszeniem obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej przepisów regulujących wywóz za granicę rzeczy będących w rozumieniu tych przepisów zabytkami, wykopaliskami i znaleziskami, dziełami sztuki plastycznej albo przedmiotami o wartości artystycznej, historycznej lub kulturalnej, dobrami kultury, materiałami archiwalnymi, muzealiami lub materiałami bibliotecznymi, niezależnie od czasu, kiedy wywóz nastąpił,
  - c) którego wywóz nastąpił w następstwie kradzieży lub przywłaszczenia,
  - d) którego wywóz nastąpił z naruszeniem rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 39 z 10.02.2009, str.1),
  - e) którego wywóz czasowy z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpił zgodnie z prawem, jednakże nie zostało ono przywiezione z powrotem w terminie lub jeżeli naruszone zostały inne warunki jego czasowego wywozu;
- 4) narodowe dobro kultury RP:
  - a) zabytek, o którym mowa w art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, albo
  - b) zabytek, o którym mowa w art. 51 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niebędący zabytkiem, o którym mowa w lit. a, albo

- c) materiał archiwalny wchodzący w skład narodowego zasobu archiwalnego, o którym mowa w art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), albo
  - d) rzecz niebędąca zabytkiem, o ile jest wpisana do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury w rozumieniu art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z 2014 r. poz. 423, z 2015 r. poz. 337 i 1505 oraz z 2016 . poz. 1020), albo
  - e) materiał biblioteczny niebędący zabytkiem, zaliczany do narodowego zasobu bibliotecznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60);
- 5) zagraniczne narodowe dobro kultury – sklasyfikowane lub zdefiniowane przez państwo członkowskie Unii Europejskiej inne niż Rzeczpospolita Polska, na podstawie ustawodawstwa tego państwa lub obowiązujących w nim procedur administracyjnych, jako narodowe dobro kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej w rozumieniu art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;
- 6) zbiory publiczne – ogół zabytków i innych dóbr kultury stanowiących własność:
- a) Skarbu Państwa,
  - b) jednostek sektora finansów publicznych,
  - c) organizacji pozarządowych oraz podmiotów, o których mowa odpowiednio w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60), realizujących zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
  - d) innych podmiotów wykorzystujących środki publiczne lub dysponujących tymi środkami w okresie obowiązywania niniejszej ustawy, lub też dysponujących zabytkami bądź innymi dobrami kultury, które są lub były w tym okresie utrzymywane, pośrednio lub bezpośrednio, w tym przez zabezpieczanie lub opracowywanie, ze środków publicznych;
- 7) system IMI – dostosowany do obszaru zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego moduł elektronicznego systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym ustanowionego rozporządzeniem

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającą decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”) (Dz. Urz. UE L 316 z 14.11.2012, str. 1, z późn. zm.⁴⁾);

- 8) zwrot dobra kultury – wydanie dobra kultury wraz z przemieszczeniem go na terytorium państwa dochodzącego zwrotu.

Art. 3. 1. Organem właściwym do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w tym zwrotu narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez państwa obce lub cudzoziemców, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej innych niż Rzeczpospolita Polska, zwanych dalej „państwem Unii Europejskiej”, lub innych państw obcych, jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 2 i 3.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego:

- 1) reprezentuje Rzeczpospolitą Polską przed organami i sądami państw obcych, w tym państw Unii Europejskiej, a także wobec cudzoziemców, zagranicznych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) reprezentuje Skarb Państwa w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z zachowaniem zasad reprezentacji Skarbu Państwa, o których mowa w ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 2261);
- 3) występuje w postępowaniach cywilnych, karnych, administracyjnych, sądowoadministracyjnych, a także w postępowaniach w sprawach o wykroczenia, związanych z restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach przewidzianych w odrębnych ustawach;

---

⁴⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 354 z 28.12.2013, str. 132, Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 11, Dz. Urz. UE L 147 z 12.06.2015, str. 24, Dz. Urz. UE L 200 z 26.07.2016, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 252 z 16.09.2016, str. 53.

- 4) prowadzi działania w celu odnalezienia dóbr kultury podlegających restytucji, w tym dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz zabezpiecza je po ich zwrocie;
- 5) współpracuje z właściwymi organami państw Unii Europejskiej oraz wspiera prowadzenie wzajemnych konsultacji w sprawach zwrotu dóbr kultury na terytorium państw Unii Europejskiej;
- 6) przekazuje Komisji Europejskiej co pięć lat sprawozdanie dotyczące wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającej rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.⁵⁾).

Art. 4. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest koordynatorem i właściwym organem w rozumieniu art. 5 lit. e i f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającego decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”).

2. Właściwymi organami w rozumieniu art. 5 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w ust. 1, są:

- 1) minister właściwy do spraw zagranicznych;
- 2) Prokurator Generalny;
- 3) Komendant Główny Policji;
- 4) Komendant Główny Straży Granicznej;
- 5) Szef Krajowej Administracji Skarbowej;
- 6) Naczelný Dyrektor Archiwów Państwowych;
- 7) Dyrektor Biblioteki Narodowej.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz organy, o których mowa w ust. 2, wykorzystują system IMI w celu zapewnienia współpracy i prowadzenia wzajemnych konsultacji z właściwymi organami państw Unii Europejskiej, w tym do rozpowszechniania istotnych dla danej sprawy informacji dotyczących dóbr kultury, które zostały skradzione lub wyprowadzone z naruszeniem prawa z ich terytoriów.

---

⁵⁾ Zmiana wymienionej dyrektywy została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 147 z 12.06.2015, str. 24.

Art. 5. 1. W sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i inni członkowie Rady Ministrów, kierownicy urzędów centralnych, wojewodowie, prokuratura, Policja, Krajowa Administracja Skarbowa, Straż Graniczna prowadzą współpracę, która polega na:

- 1) prowadzeniu wspólnych działań mających na celu odnalezienie, zabezpieczenie, odzyskanie, w tym zwrot, dobra kultury, koordynowanych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- 2) wymianie dokumentów i informacji dotyczących dóbr kultury objętych restytucją i działań związanych z restytucją dóbr kultury, w tym postępowań prowadzonych na podstawie innych ustaw;
- 3) wzajemnych konsultacjach mających na celu odnalezienie, zabezpieczenie, odzyskanie, w tym zwrot, dobra kultury;
- 4) zapewnieniu pomocy służby zagranicznej w przypadku działań restytucyjnych związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury prowadzonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) podejmowaniu przez służbę zagraniczną działań mających na celu umożliwienie osobom wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywania czynności związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) podejmowaniu przez Policję działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do przeprowadzenia oględzin dobra kultury objętego restytucją lub uczestniczących w czynnościach zabezpieczenia tego dobra kultury.

2. W stosunkach międzynarodowych, jeżeli Rzeczpospolita Polska występuje wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury, który ma nastąpić na podstawie norm prawa międzynarodowego, lub w sprawach, o których mowa w art. 42, gdy państwo obce występuje o zwrot dobra kultury wobec Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa we współpracy z ministrem właściwym do spraw zagranicznych.

3. W stosunkach międzynarodowych, jeżeli wynika to z prawa międzynarodowego lub warunków państwa obcego, wobec którego Rzeczpospolita Polska występuje o zwrot dobra kultury, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może zwrócić się do ministra właściwego do spraw zagranicznych o reprezentowanie Rzeczypospolitej

Polskiej w sprawie dotyczącej restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, minister właściwy do spraw zagranicznych działa we współpracy z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, na podstawie przedstawionego przez niego stanowiska i dokumentacji niezbędnej do prowadzenia sprawy, w tym wniosku do państwa obcego o zwrot dobra kultury.

5. W sprawach o przestępstwa obejmujące wyprowadzenie dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organ prowadzący postępowanie karne jest obowiązany współpracować z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu doprowadzenia do zwrotu tego dobra kultury.

6. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu wykonywania swych zadań w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1, może zlecać Policji ustalenie tożsamości lub miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby władającej dobrem kultury objętym restytucją oraz miejsca, w którym znajduje się to dobro kultury.

7. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz organy i podmioty, o których mowa w ust. 1 lub art. 4 ust. 2, w celu wykonywania zadań w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1, mogą gromadzić i przetwarzać dane osoby będącej właścicielem lub władającej dobrem kultury objętym restytucją prowadzoną przez Rzeczpospolitą Polską, jak również osoby będącej właścicielem lub władającej dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 lub art. 42, obejmujące:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) adres zamieszkania;
- 3) miejsce pobytu;
- 4) w odniesieniu do obywateli Rzeczypospolitej Polskiej – numer PESEL;
- 5) serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, lub oznaczenia innych dokumentów stwierdzających tożsamość osoby.

8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób współpracy, o której mowa ust. 1,
- 2) tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3,

3) szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury

– z uwzględnieniem zapewnienia harmonizacji działań organów i podmiotów, o których mowa w ust. 1, związanych z restytucją dóbr kultury i efektywnego przepływu informacji między nimi i wykorzystania systemu IMI.

9. Instytucje kultury w rozumieniu art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz podmioty tworzące instytucje kultury, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, udzielają ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wszelkich informacji na temat dóbr kultury będących przedmiotem restytucji oraz udostępniają dokumentację niezbędną dla celów restytucji tych dóbr kultury.

Art. 6. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego występuje o zwrot wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w art. 2 pkt 4 lit. b–e.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wystąpić o zwrot dobra kultury innego niż narodowe dobro kultury RP, o którym mowa w art. 2 pkt 4 lit. b–e, jeżeli jego zwrot jest uzasadniony interesem dziedzictwa kulturowego.

3. Wystąpienie o zwrot dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następuje niezależnie od podjęcia albo zaniechania działań w celu jego odzyskania przez właściciela.

Art. 7. W sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje działania mające na celu odzyskanie utraconego dobra kultury, w szczególności w drodze powództwa o wydanie lub ustalenie istnienia prawa własności na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 8. Własność narodowego dobra kultury RP zwróconego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nabycie i utrata prawa własności tego dobra podlegają prawu polskiemu niezależnie od tego, czy w chwili, gdy nastąpiło zdarzenie pociągające za sobą nabycie lub utratę prawa własności to dobro znajdowało się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 9. 1. W przypadku ustalenia, że wyprowadzenie narodowego dobra kultury RP z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło z naruszeniem prawa, po zwrocie tego dobra

kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 i 3 oraz art. 32 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. z 2016 r. poz. 1880 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 379).

2. Zajęcie narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w ust. 1, następuje w drodze decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. W decyzji o zajęciu określa się w szczególności instytucję kultury wyspecjalizowaną w opiece nad zabytkami, w której dobro kultury ma być złożone do depozytu do czasu rozstrzygnięcia wniosku o przepadek na rzecz Skarbu Państwa.

3. Z wnioskiem o przepadek narodowego dobra kultury RP na rzecz Skarbu Państwa występuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

4. Jeżeli narodowe dobro kultury RP, którego wyprowadzenie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło z naruszeniem prawa, jest częścią składową rzeczy, traci ono taki charakter z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o jego przypadku na rzecz Skarbu Państwa.

5. Nie można orzec o przypadku narodowego dobra kultury RP, którego wyprowadzenie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa nastąpiło w następstwie kradzieży lub przywłaszczenia, chyba że po dokonaniu kradzieży lub przywłaszczenia jego własność przeszła na osobę trzecią.

Art. 10. 1. Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz przez inne organy i jednostki państwowe, o których mowa w art. 5 ust. 1, w związku z restytucją dóbr kultury prowadzoną przez Rzeczpospolitą Polską, w szczególności koszty poszukiwania dobra kultury, koszty prowadzonych postępowań sądowych, administracyjnych i innych, koszty wynikające z wykonania orzeczeń zagranicznych o zwrocie dobra kultury, przemieszczenia z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przechowywania, ochrony i konserwacji odzyskanego dobra kultury, są finansowane z budżetu państwa z części organów i jednostek prowadzących poszczególne działania.

2. Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez służbę zagraniczną, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, stanowiące koszty pobytu i transportu osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do działań związanych z restytucją dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, tłumaczeń, ekspertyz prawnych, postępowań sądowych i administracyjnych, transportu dobra kultury i przemieszczenia dobra kultury z terytorium

państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Art. 11. 1. Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała wyprowadzenie dobra kultury z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, roszczenie o zwrot kosztów poniesionych w celu zwrotu tego dobra kultury, chyba że osoba ta nie ponosi winy. Jeżeli do zwrotu kosztów jest zobowiązanych kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna.

2. Dla zabezpieczenia roszczeń, o których mowa w ust. 1, Skarbowi Państwa przysługuje po zwrocie dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ustawowe prawo zastawu na tym dobrze kultury, o ile stanowi ono własność osoby obowiązanej do zwrotu kosztów.

3. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, w stosunku do właściciela dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku orzeczenia o jego przepadku na rzecz Skarbu Państwa wygasa w części, która znajduje pokrycie w wartości rynkowej rzeczy według stanu i cen z chwili wydania orzeczenia o przepadku.

Art. 12. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa w zakresie:

- 1) gospodarowania dobrami kultury odzyskanymi wskutek restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską lub narodowymi dobrami kultury RP objętymi przypadkiem na rzecz Skarbu Państwa;
- 2) darowizn dóbr kultury na rzecz Skarbu Państwa.

2. Do wydatków związanych z wykonywaniem uprawnień, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 10.

3. Gospodarując dobrami kultury, o których mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego:

- 1) kieruje się zasadą integralności kolekcji i zbiorów, związku z ich historyczną siedzibą, bezpieczeństwem dobra kultury, a w przypadku zabytku archeologicznego – miejscem jego pochodzenia lub znalezienia;
- 2) może powierzyć te dobra instytucji kultury albo innej jednostce sektora finansów publicznych wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami w celu sprawowania opieki nad nimi na podstawie umowy depozytu.

4. Umowa, o której mowa w ust. 3 pkt 2, może przewidywać zobowiązanie instytucji kultury albo innej jednostki sektora finansów publicznych wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami do nieodpłatnego przechowywania dobra kultury w sposób dla niego właściwy oraz wykonywania prac konserwatorskich w zakresie i za zgodą ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także uprawnienie depozytariusza do eksponowania i udostępniania dobra kultury i jego wizerunku na warunkach uzgodnionych z ministrem.

5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć wykonywanie niektórych działań związanych z gospodarowaniem dobrami kultury, o których mowa w ust. 1, instytucji kultury wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami, dla której jest on podmiotem tworzącym, a w odniesieniu do materiałów bibliotecznych i archiwalnych odpowiednio — Dyrektorowi Biblioteki Narodowej albo Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.

6. W odniesieniu do dóbr kultury, o których mowa w ust. 1, a które wiążą się z zakresem działania archiwów wyodrębnionych, uprawnienia, o których mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje w porozumieniu z ministrem właściwym dla odpowiedniego archiwum wyodrębnionego.

7. Działanie w porozumieniu, o którym mowa w ust. 6, ma na celu wskazanie dóbr narodowych, które ze względu na swój charakter lub treść będą powierzone do przechowywania rzeczowo właściwemu archiwum wyodrębnionemu.

Art. 13. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może nieodpłatnie przenieść własność dobra kultury stanowiącego mienie Skarbu Państwa, w szczególności dobra kultury odzyskanego wskutek restytucji, na państwową instytucję kultury lub inną państwową jednostkę sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 11 i 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, 1948, 1984 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 60 i 191), posiadającą zbiory, w skład których w przeszłości wchodziło przekazywane dobro kultury.

2. Jeżeli kilka państwowych instytucji kultury lub innych państwowych jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 11 i 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, posiada zbiory, o których mowa w ust. 1, albo w przypadku gdy żaden z tych podmiotów nie posiada takich zbiorów, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określa podmiot, na który własność dobra kultury ma zostać przeniesiona.

3. Jeżeli zbiory, o których mowa w ust. 1, znajdują się w posiadaniu samorządowej instytucji kultury, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może nieodpłatnie przenieść własność dobra kultury na tę instytucję kultury.

4. W razie likwidacji instytucji kultury lub państwowej jednostki sektora finansów publicznych, na którą własność dobra kultury została przeniesiona na podstawie ust. 1–3, własność tego dobra kultury przechodzi na Skarb Państwa, a minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa w zakresie gospodarowania tym dobrem kultury.

Rozdział 2

Postępowanie w sprawie zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 14. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 1 stycznia 1993 r.

2. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się ponadto w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do dnia 31 grudnia 1992 r., a także innych dóbr kultury, jeżeli prawo państwa Unii Europejskiej przewiduje w tych przypadkach zasady postępowania takie, jak dla narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w ust. 1.

Art. 15. 1. W przypadku podejrzenia, że narodowe dobro kultury RP wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajduje się na terytorium państwa Unii Europejskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego niezwłocznie zawiadamia, za pośrednictwem systemu IMI, państwa Unii Europejskiej o podejrzeniu wyprowadzenia z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowego dobra kultury RP, podając informacje umożliwiające jego identyfikację.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego składa do właściwego organu państwa Unii Europejskiej, co do którego zachodzi podejrzenie, że na jego terytorium znajduje się wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowe dobro kultury RP, wniosek o podjęcie poszukiwań tego dobra i działań mających na celu ustalenie tożsamości jego posiadacza lub dzierżyciela.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, zawiera informacje niezbędne dla ułatwienia poszukiwania narodowego dobra kultury RP, w szczególności dotyczące rzeczywistego albo domniemanego położenia dobra wskazanego we wniosku.

Art. 16. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w terminie sześciu miesięcy od dnia powiadomienia przez państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na jego terytorium narodowego dobra kultury RP, co do którego istnieją podstawy, aby uważać, że zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sprawdza, czy jest ono narodowym dobrem kultury RP wyprowadzonym z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 17. W przypadku odnalezienia na terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje działania mające na celu zwrot tego dobra na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach i w terminach przewidzianych prawem tego państwa, a także niezwłocznie powiadamia właściwy organ tego państwa, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wystąpieniu z roszczeniem o zwrot narodowego dobra kultury RP na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 3

Postępowanie w sprawie zwrotu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zagranicznych narodowych dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej

Art. 18. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w ust. 1, następuje przez wydanie tego dobra na terytorium państwa Unii Europejskiej, z którego zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa, właściwym organom tego państwa.

Art. 19. 1. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej uznaje się wywóz zagranicznego narodowego dobra kultury, który nastąpił z naruszeniem przepisów tego państwa dotyczących ochrony zagranicznych narodowych dóbr

kultury określonych w art. 18 ust. 1, lub z naruszeniem rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury.

2. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa uważa się także naruszenie warunków czasowego wywozu zagranicznego narodowego dobra kultury, dokonanego zgodnie z przepisami, o których mowa w ust. 1, w szczególności naruszenie obowiązku przywozu zagranicznego narodowego dobra kultury z powrotem w terminie.

Art. 20. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na wniosek państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, we współpracy z innymi członkami Rady Ministrów, kierownikami urzędów centralnych, wojewodami, Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, prokuraturą i Policją organizuje poszukiwania tego dobra oraz podejmuje działania mające na celu ustalenie tożsamości właściciela, posiadacza lub dzierżyciela.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera informacje umożliwiające odnalezienie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, ze wskazaniem aktualnego lub przypuszczalnego miejsca jego przechowywania. Państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem może wystąpić o zabezpieczenie tego dobra w trybie określonym w art. 23.

Art. 21. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zawiadamia państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rzeczy, co do której istnieje podejrzenie, że jest ona zagranicznym narodowym dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, wskazując okoliczności uzasadniające takie podejrzenie.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego umożliwia właściwym organom państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, przeprowadzenie w terminie 6 miesięcy od dnia powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, oględzin lub innych odpowiednich czynności mających na celu stwierdzenie, czy odnalezione dobro kultury jest poszukiwanym zagranicznym narodowym dobrem kultury.

Art. 22. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, we współpracy z właściwym organem państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podejmuje niezbędne działania mające na celu zabezpieczenie stanu zachowania odnalezonego dobra kultury.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje niezbędne działania mające na celu zapobieżenie działaniom uniemożliwiającym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, państwu Unii Europejskiej występującemu o jego zwrot.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadku niedochowania przez właściwe organy państwa Unii Europejskiej terminu przeprowadzenia oględzin lub innych czynności, o których mowa w art. 21 ust. 2.

Art. 23. 1. W celu zapobieżenia zagrożeniu dla zagranicznego narodowego dobra kultury wskazanego we wniosku, o którym mowa w art. 20, polegającego na możliwości jego ukrycia, zniszczenia, uszkodzenia, pogorszenia stanu zachowania, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego dobra w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia.

2. Dokonując czasowego zajęcia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oddaje je na przechowanie, w zależności od jego rodzaju, do muzeum, archiwum państwowego lub biblioteki, a także zawiadamia państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem, o którym mowa w art. 20, o przewidywanych kosztach przechowania i innych czynności związanych z zabezpieczeniem oraz wzywa do uiszczenia zaliczki na poczet tych kosztów w terminie 30 dni pod rygorem uchylenia zabezpieczenia.

3. Wydatki niezbędne w celu wykonania zabezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z zastrzeżeniem art. 40 ust. 1.

Art. 24. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pośredniczy między obecnym właścicielem lub posiadaczem albo dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18, a państwem Unii Europejskiej występującym o jego zwrot, mając na celu polubowne rozstrzygnięcie sporu oraz informuje obie strony o zasadach mediacji, postępowania pojednawczego oraz postępowania przed sądem polubownym, określonych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.⁶⁾).

---

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 1823, 1860, 1948, 2138, 2199, 2260 i 2261 oraz z 2017 r. poz. 67 i 85.

Art. 25. Działań, o których mowa w art. 20–24, nie prowadzi się, jeżeli wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury z terytorium państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa.

Art. 26. 1. Państwo Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało wyprowadzone zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, może żądać od posiadacza zwrotu tego dobra na swoje terytorium. Roszczenie to przysługuje także przeciwko dzierżycielowi, jeżeli jednak posiadacz jest znany, powództwo powinno zostać w każdym wypadku wytoczone przeciwko niemu.

2. W wypadku wystąpienia przez właściciela zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, lub inną osobę uprawnioną z żądaniem wydania tego dobra pierwszeństwo ma żądanie określone w ust. 1.

3. Sprawy o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podlegają rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym. Sprawy te należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli dobro kultury objęte roszczeniem znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest zależne od tego, komu przysługuje własność zagranicznego narodowego dobra kultury ani od innych praw przysługujących posiadaczowi, dzierżycielowi lub osobie trzeciej do zagranicznego narodowego dobra kultury.

Art. 27. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego po otrzymaniu zawiadomienia od państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, przeciwko posiadaczowi lub dzierżycielowi zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezwłocznie zawiadamia pozostałe państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1.

Art. 28. 1. Roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, nie ulega przedawnieniu.

2. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zaliczanego do zbiorów publicznych państwa Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa, stanowiącego własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotu będącego własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, albo stanowiącego własność podmiotu finansowanego w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także

w przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się w zasobach kościoła i związku wyznaniowego, podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierzyciela, nie więcej jednak niż po upływie siedemdziesięciu pięciu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej, chyba że umowa dwustronna między Rzeczpospolitą Polską a tym państwem przewiduje termin dłuższy.

3. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezaliczanego do zbiorów, o których mowa w ust. 2, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierzyciela, nie więcej jednak niż po upływie trzydziestu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej.

Art. 29. Roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, nie przysługuje, jeżeli w dniu wniesienia pozwu wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, z terytorium państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa.

Art. 30. 1. Powództwo w sprawach, o których mowa w art. 26 ust. 1, wytacza się przed sądem okręgowym właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego. Jeżeli żaden z pozwanych nie ma miejsca zamieszkania lub siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej, właściwy jest Sąd Okręgowy w Warszawie.

2. Do pozwu dołącza się w szczególności:

- 1) opis zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1;
- 2) dokumenty potwierdzające, że dobro kultury jest zagranicznym narodowym dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1;
- 3) oświadczenie, złożone przez właściwy organ państwa Unii Europejskiej występującego z powództwem, o niezgodnym z prawem wyprowadzeniu tego dobra kultury z jego terytorium;

4) odpisy pozwu wraz z odpisami załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom oraz ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Sąd niezwłocznie informuje ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o wniesieniu pozwu, przesyłając mu odpis pozwu z odpisami załączników.

4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wstąpić do postępowania w każdym jego stadium na zasadach określonych w art. 95 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jeżeli wymaga tego ochrona dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej lub uzasadniony interes obywateli.

5. Doręczeń państwu Unii Europejskiej dokonuje się w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli państwo Unii Europejskiej ustanowiło na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczeń dokonuje się tym osobom.

Art. 31. 1. Postępowanie prowadzone z powództwa właściciela lub innej osoby uprawnionej w sprawie o wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podlega zawieszeniu z urzędu w przypadku wniesienia przez państwo Unii Europejskiej w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, pozwu obejmującego żądanie zwrotu tego dobra kultury.

2. Sąd podejmuje postępowanie zawieszone na podstawie ust. 1 z dniem uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie z powództwa wytoczonego przez państwo Unii Europejskiej o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury.

3. Do postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie tytułu wykonawczego nakazującego wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, właścicielowi lub innej osobie uprawnionej stosuje się odpowiednio ust. 1 i 2. W przypadku zwrotu tego dobra kultury na terytorium państwa Unii Europejskiej, które wniosło powództwo w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, postępowanie egzekucyjne umarza się z urzędu.

Art. 32. 1. Pozwany będący dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem wskazuje osobę, za którą faktycznie włada tym dobrem, jeżeli nie została ona pozwana, w taki sposób, aby jej wezwanie było możliwe.

2. Sąd wezwie osobę wskazaną przez pozwanego do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego, jeżeli jej miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedziba są znane.

3. Do wezwania do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego na podstawie ust. 2 stosuje się przepis art. 198 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

4. Posiadacz zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem może żądać od pozwanego naprawienia szkody, którą poniósł na skutek tego, że nie mógł on wziąć udziału w postępowaniu z winy pozwanego.

Art. 33. 1. W wyroku nakazującym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, sąd na wniosek pozwanego zgłoszony do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji orzeka o odszkodowaniu od państwa Unii Europejskiej na rzecz pozwanego, który wykaże, że przy nabyciu tego dobra wykazał się należyłą ostrożnością i starannością.

2. Przy ocenie należytej ostrożności i staranności sąd bierze pod uwagę wszystkie okoliczności nabycia, w szczególności dokumentację dotyczącą pochodzenia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, istnienie pozwolenia na wywóz tego dobra wymaganego zgodnie z przepisami państwa Unii Europejskiej występującego z powództwem, rodzaj stron uczestniczących w transakcji, zapłaconą cenę, sprawdzenie przez posiadacza dostępnego rejestru skradzionych dóbr kultury i wszystkich innych niezbędnych informacji i dokumentów, które posiadacz mógł przy zachowaniu należytej staranności uzyskać, oraz wszelkie inne działania, które byłyby uzasadnione w okolicznościach danej sprawy.

3. Jeżeli pozwany wszedł w posiadanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem w drodze spadku lub darowizny, ocenie, o której mowa w ust. 2, podlega także poprzedni posiadacz. Pozwany nie może powoływać się na nabycie własności zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w drodze spadku lub darowizny, o ile własność nie przysługiwała spadkodawcy lub darczyńcy.

4. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, sąd ustala, kierując się względami słuszności, biorąc pod uwagę w szczególności prawo do zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem przysługujące pozwanemu oraz poniesione przez pozwanego – a w przypadku, o którym mowa w ust. 3, także przez

poprzedniego posiadacza – koszty, w tym koszty poniesione na ochronę, opracowanie i konserwację tego dobra.

5. W przypadku nakazania zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na rzecz powoda z jednoczesnym zasądzeniem odszkodowania na rzecz pozwanego, a także w przypadku, gdy pozwany nie jest odpowiedzialny za wyprowadzenie z naruszeniem prawa tego dobra z terytorium państwa Unii Europejskiej, koszty procesu ponosi powód.

Art. 34. Odszkodowanie, o którym mowa w art. 33 ust. 1, może być ustalone także w drodze ugody między posiadaczem lub dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, a państwem Unii Europejskiej występującym o jego zwrot.

Art. 35. 1. Uznanie roszczenia, o którym mowa w art. 26 ust. 1, oraz ugoda pozasądowa obejmująca obowiązek zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej wywołuje skutek po wydaniu pozwolenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1.

2. Ugoda lub inne oświadczenie mogące stanowić tytuł egzekucyjny obejmujący zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej nie są dopuszczalne przed wydaniem pozwolenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1.

3. Klauzula wykonalności nadana wyrokowi sądu polubownego nakazującemu zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej nie może być nadana przed wydaniem pozwolenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1.

4. Klauzula wykonalności nadana tytułowi egzekucyjnemu, o którym mowa w ust. 2, oraz wyrokowi sądu polubownego, o którym mowa w ust. 3, traci moc na skutek uchylecia albo stwierdzenia nieważności decyzji, o której mowa w art. 39 ust. 1.

5. Wniesienie skargi do sądu administracyjnego na decyzję, o której mowa w art. 39 ust. 1, wstrzymuje wykonanie ugody lub innego oświadczenia oraz wyroku sądu polubownego, o których mowa w ust. 1–4.

Art. 36. 1. Do wykonania wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej stosuje się art. 1050 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Jeżeli jednak

państwo Unii Europejskiej, na którego rzecz orzeczono obowiązek zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury, ustanowi pełnomocnika do odbioru tego dobra na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wykonanie wyroku następuje w trybie egzekucji sądowej przewidzianym dla świadczenia niepieniężnego obejmującego wydanie rzeczy ruchomej.

2. Zapłata odszkodowania, o którym mowa w art. 33 ust. 1, następuje z chwilą wydania zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, państwu Unii Europejskiej na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459) i w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dla świadczeń wzajemnych, które powinny być spełnione jednocześnie.

Art. 37. W sprawach nieuregulowanych w art. 26–36 oraz art. 40 do postępowania w sprawach o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, a w zakresie kosztów sądowych, wydatków i opłat egzekucyjnych stosuje się przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623 oraz z 2017 r. poz. 85) oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1138, 1358 i 2261 oraz z 2017 r. poz. 85).

Art. 38. Prawo własności zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zwróconego państwu Unii Europejskiej regulują przepisy tego państwa.

Art. 39. 1. Zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, będącego także narodowym dobrem kultury RP, w przypadku gdy jego posiadacz lub dzierżyciel uznał roszczenie państwa Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 26 ust. 1, lub zawarł ugodę obejmującą obowiązek zwrotu tego dobra kultury, albo gdy sąd polubowny wydał wyrok nakazujący zwrot tego dobra kultury na terytorium państwa Unii Europejskiej, następuje po wydaniu:

- 1) jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę wydanego na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jeżeli to dobro jest zabytkiem;
- 2) pozwolenia na stały wywóz dobra kultury za granicę, jeżeli to dobro kultury nie jest zabytkiem.

2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z tym że w odniesieniu do materiałów bibliotecznych pozwolenie wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej, a w odniesieniu do materiałów archiwalnych – Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

3. Odmawia się wydania pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli:

- 1) nie zachodzą przesłanki dopuszczalności roszczenia o zwrot określone w art. 18 i art. 19;
- 2) zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 28 i art. 29;
- 3) podmiot tworzący instytucję kultury, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, będącej posiadaczem lub dzierżycielem dobra kultury, o którym mowa w ust. 1, nie wyraził zgody na zwrot tego dobra kultury.

4. Rozpoznając wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, organ nie jest związany wyrokiem sądu polubownego ani stanowiskiem stron.

5. Z wnioskiem o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, występuje posiadacz lub dzierżyciel dobra kultury, o którym mowa w ust. 1.

6. Wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą;
- 2) określenie dobra kultury wraz ze wskazaniem imienia i nazwiska autora, o ile to możliwe, oraz opisem umożliwiającym identyfikację dobra kultury, w szczególności wskazującym cechy szczególne, takie jak oznakowania, sygnatury, uszkodzenia;
- 3) uzasadnienie wniosku.

7. Do pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie stosuje się art. 52 ust. 1a i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

8. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2,
- 2) wzór pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2

– uwzględniając potrzebę zapewnienia ekonomiki postępowania oraz umożliwienia skutecznej identyfikacji dobra kultury, o którym mowa w ust. 1.

9. Przepisów ust. 1–7 nie stosuje się w przypadku nakazania zwrotu dobra kultury wyrokiem sądu powszechnego.

Art. 40. 1. Państwo Unii Europejskiej występujące o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, ponosi koszty związane z poszukiwaniem, zabezpieczeniem stanu zachowania tego dobra kultury, koszty zabezpieczenia, o którym mowa w art. 23, oraz koszty wynikające z wykonania orzeczenia sądu o jego zwrocie, w szczególności wydatki i opłaty egzekucyjne oraz inne koszty przemieszczenia tego dobra kultury na terytorium tego państwa i jego wydania.

2. Państwu Unii Europejskiej występującemu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, przysługuje roszczenie o zwrot kosztów, o których mowa w ust. 1, w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała wyprowadzenie z naruszeniem prawa tego dobra z terytorium tego państwa, chyba że osoba ta nie ponosi winy.

3. Jeżeli do zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 1, jest obowiązanych kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Art. 41. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć prowadzenie działań określonych w art. 20 ust. 1, art. 21, art. 22 ust. 1 i 2, art. 24 i art. 27, instytucji kultury wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami, dla której jest podmiotem tworzącym, a w odniesieniu do materiałów bibliotecznych i archiwalnych odpowiednio – Dyrektorowi Biblioteki Narodowej albo Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.

Rozdział 4

Postępowanie w sprawie zwrotu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury przemieszczonych z terytorium państw obcych

Art. 42. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu dobra kultury, które zostało przemieszczone z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jego zwrot na terytorium państwa obcego, z którego dobro kultury zostało przemieszczone lub do którego powinno zostać zwrócone na podstawie umowy międzynarodowej wiążącej Rzeczpospolitą Polską, ma nastąpić na podstawie norm prawa międzynarodowego.

Art. 43. 1. Zwrot dobra kultury, o którym mowa w art. 42, będącego także narodowym dobrem kultury RP następuje po wydaniu:

- 1) jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę wydanego na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jeżeli dobro kultury jest zabytkiem;

- 2) pozwolenia na stały wywóz dobra kultury za granicę, jeżeli dobro kultury nie jest zabytkiem;
- 3) pozwolenia standardowego na stały wywóz dobra kultury za granicę, wydanego zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 1081/2012 z dnia 9 listopada 2012 r. do celów rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 324 z 09.11.2012, str. 1, z późn. zm.⁷⁾), jeżeli dobro kultury jest dobrem kultury w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury.

2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z tym że w odniesieniu do materiałów bibliotecznych pozwolenie wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej, a w odniesieniu do materiałów archiwalnych – Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

3. Odmawia się wydania pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, gdy zwrot dobra kultury nie jest zgodny z normami prawa międzynarodowego lub gdy narusza w sposób istotny interes dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek osoby, w której posiadaniu znajduje się dobro kultury, lub z urzędu, po wystąpieniu państwa obcego, o którym mowa w art. 42, do Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o zwrot dobra kultury.

5. Wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą;
- 2) określenie dobra kultury wraz ze wskazaniem imienia i nazwiska autora, o ile to możliwe, oraz opisem umożliwiającym identyfikację dobra kultury, w szczególności wskazującym cechy szczególne, takie jak oznakowania, sygnatury, uszkodzenia;
- 3) uzasadnienie wniosku, zawierające powołanie normy prawa międzynarodowego, na podstawie której ma nastąpić zwrot dobra kultury państwu obcemu, i wskazanie okoliczności przemieszczenia dobra kultury z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wraz z dowodami na te okoliczności.

6. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się po uzyskaniu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych.

---

⁷⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została ogłoszona w Dz. Urz. UE L 39 z 28.03.2014, str. 86.

7. Do pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie stosuje się art. 52 ust. 1a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

8. Zwrot dobra kultury, o którym mowa w art. 42, niebędącego narodowym dobrem kultury RP następuje po uzyskaniu przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych.

9. Opinie, o których mowa w ust. 6 i 8, wydaje się w terminie miesiąca od dnia wystąpienia o wydanie opinii. Niezajęcie stanowiska w terminie uznaje się za wyrażenie opinii pozytywnej.

10. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2,
  - 2) wzór pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2
- uwzględniając potrzebę zapewnienia ekonomiki postępowania oraz umożliwienia skutecznej identyfikacji dobra kultury, o którym mowa w art. 42.

Art. 44. 1. Dobro kultury, o którym mowa w art. 42, wydaje państwu obcemu występującemu o jego zwrot minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Sposób wydania ustala minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z państwem obcym występującym o zwrot.

2. Wydanie dobra kultury, o którym mowa w art. 42, należącego do Skarbu Państwa państwu obcemu przenosi własność tego dobra na to państwo.

3. W przypadku dobra kultury, o którym mowa w art. 42, należącego do innych osób, w tym osób prawnych będących jednostkami sektora finansów publicznych, skutek, o którym mowa w ust. 2, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez te osoby. Oświadczenie zawierające zgodę składa się w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym i przedstawia się ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który doręcza je państwu obcemu występującemu o zwrot w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 5

Narodowe dobra kultury RP należące do zbiorów publicznych

Art. 45. Czynności prawnej obejmującej przeniesienie własności lub obciążenie narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych dokonuje się w formie pisemnej z datą pewną.

Art. 46. Własność narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych nie może być nabyta od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim ani przez zasiedzenie.

Art. 47. Roszczenie o wydanie narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych przysługujące podmiotom, o których mowa w art. 2 pkt 6, nie ulega przedawnieniu.

Art. 48. 1. Roszczenie nabywcy, który działając w dobrej wierze nabył narodowe dobro kultury RP należące do zbiorów publicznych od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, przysługujące nabywcy wobec tej osoby oraz osób odpowiadających z nią solidarnie, przedawnia się z upływem dziesięciu lat od wydania narodowego dobra kultury RP z powrotem właścicielowi, o którym mowa w art. 2 pkt 6.

2. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje nabywcy w zakresie, w którym nie znajduje ono pokrycia w świadczeniu otrzymanym przez niego w związku z dalszym zbyciem tego dobra osobie trzeciej ani w świadczeniu otrzymanym od właściciela tytułem zwrotu nakładów na to dobro.

Art. 49. Za zobowiązanie do zapłaty tytułem zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego w celu nabycia własności narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, przysługujące nabywcy działającemu w dobrej wierze w zakresie określonym w art. 48 ust. 2, odpowiadają solidarnie ze zbywcą osoby, które nie będąc uprawnionymi do rozporządzania tym dobrem wcześniej zbywały je działając w złej wierze. Odpowiedzialność tych osób ograniczona jest do wartości rynkowej dobra kultury.

Art. 50. Sprawy związane z odzyskaniem utraconych narodowych dóbr kultury RP pochodzących ze zbiorów publicznych są sprawami z zakresu ochrony zbiorów publicznych, o których mowa w art. 95 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Art. 51. 1. Przepisów art. 46, art. 49 i art. 50 nie stosuje się do rzeczy wpisanej do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury.

2. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do narodowych dóbr kultury RP będących własnością kościołów i innych związków wyznaniowych, kościelnych osób prawnych, stowarzyszeń kościelnych i fundacji zakładanych przez kościelne osoby prawne oraz osób prawnych zakładanych przez inne związki wyznaniowe.

Rozdział 6

Przepisy karne

Art. 52. 1. Kto utrudnia postępowanie o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w ten sposób, że w celu ukrycia tego dobra udziela właściwemu organowi nieprawdziwych informacji lub zataja przed tym organem informację o miejscu przechowywania tego dobra, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd może orzec nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 53. Nie podlega karze za przestępstwo określone w art. 52, kto dobrowolnie zwrócił dobro kultury właściwym organom państwa, z którego zostało wyprowadzone, lub właściwym organom polskim, lub kto ujawnił wobec właściwego organu miejsce przechowywania dobra kultury lub osobę je przechowującą, na skutek czego dobro kultury zostało odnalezione.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 54. W ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Przepisy ust. 1–3 nie mają zastosowania do materiałów archiwalnych przywiezionych do kraju z zastrzeżeniem ich zwrotu oraz do materiałów archiwalnych podlegających zwrotowi z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 26 i art. 43 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...).”;

2) uchyla się art. 14a;

3) art. 14b otrzymuje brzmienie:

„Art. 14b. Prowadzenie spraw o zwrot materiałów archiwalnych wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej reguluje ustawa z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury.”;

- 4) w art. 21 w ust. 1 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 11 w brzmieniu:

„11) wykonywanie zadań określonych w przepisach ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury.”.

Art. 55. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60 i 244) w art. 19 w ust. 1 po pkt 3a dodaje się pkt 3b w brzmieniu:

„3b) określonych w rozdziale 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.⁸⁾), w rozdziale 5 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), w rozdziale 5a ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.⁹⁾), w rozdziale 11a ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60) oraz w rozdziale 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...),”.

Art. 56. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1643, 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60 i 244) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 w ust. 2 w pkt 4 lit. c otrzymuje brzmienie:

„c) przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy, jak również przedmiotów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom, o bibliotekach, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych,”;

- 2) w art. 9e w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) określonych w art. 183 § 2, 4 i 5, art. 184 § 1 i 2, art. 263 § 1 i 2, art. 278 § 1, art. 291 § 1 i art. 306 Kodeksu karnego, art. 55 i art. 56 ustawy z dnia 2 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224, 437, 1948 i 2003 oraz z

---

⁸⁾ Patrz odnośnik nr 3.

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 352, 749, 868 i 1330 oraz z 2017 r. poz. 60 i 132.

2017 r. poz. 60), a także art. 44 i art. 46a ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. z 2015 r. poz. 793, 1893 i 1991), art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.¹⁰⁾), art. 11–13 ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o bezpieczeństwie obrotu prekursorami materiałów wybuchowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 669 i 1948), art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.¹¹⁾) oraz art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60), jeżeli przestępstwa te pozostają w związku z przemieszczaniem przedmiotów przestępstwa przez granicę państwową.”

Art. 57. W ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.¹²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 24 dodaje się ust. 6 i 7 w brzmieniu:

„6. W przypadku wydania na podstawie art. 39 ust. 1 lub art. 43 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...) pozwolenia na stały wywóz za granicę rzeczy wpisanej do inwentarza muzealiów muzeum będącego instytucją kultury, skreśla się ją z inwentarza z dniem, w którym wywóz stał się dopuszczalny.

7. W przypadku wydania wyroku nakazującego zwrot na terytorium państwa Unii Europejskiej rzeczy wpisanej do inwentarza muzealiów muzeum będącego instytucją kultury, stanowiącej zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, skreśla się ją z inwentarza z dniem, w którym wyrok stał się prawomocny.”;

2) po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:

„Art. 29a. 1. Muzealia, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpisane do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury, nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, gdy wywóz odbywa się

---

¹⁰⁾ Patrz odnośnik nr 3.

¹¹⁾ Patrz odnośnik nr 9.

¹²⁾ Patrz odnośnik nr 9.

w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 tej ustawy, na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1 tej ustawy.

2. Muzealia, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpisane do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury, mogą być czasowo wywożone za granicę po uzyskaniu:

- 1) jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę albo
- 2) wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę, albo
- 3) wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz muzealium za granicę.

3. Do pozwoleń, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–56 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie pozwoleń, o których mowa w ust. 2,
- 2) dokumenty dołączane do wniosków, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2,
- 3) wzory pozwoleń, o których mowa w ust. 2

– uwzględniając potrzebę zapewnienia skutecznej identyfikacji muzealiów, o których mowa w ust. 2, oraz konieczność wskazania we wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, imienia i nazwiska przynajmniej 2 osób uprawnionych do podpisania wykazu wywożonych muzealiów dołączanego do tego pozwolenia.”;

- 3) po art. 34 dodaje się rozdział 5a w brzmieniu:

„Rozdział 5a

Przepis karny

Art. 34a. 1. Kto bez pozwolenia wywozi za granicę muzealium, które nie stanowi zabytku w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpisane do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury lub po wywiezieniu go za granicę nie sprowadza do kraju w okresie ważności pozwolenia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.”.

Art. 58. W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:

„Art. 6a. 1. Materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.¹³⁾), nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 tej ustawy, na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1 tej ustawy.

2. Materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, mogą być czasowo wywożone za granicę po uzyskaniu:

- 1) jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę albo
- 2) wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, albo
- 3) wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę.

3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 2, wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej.

---

¹³⁾ Patrz odnośnik nr 3.

4. Do pozwoleń, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–57 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie pozwoleń, o których mowa w ust. 2,
- 2) dokumenty dołączane do wniosków, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2,
- 3) wzory pozwoleń, o których mowa w ust. 2

– uwzględniając potrzebę zapewnienia skutecznej identyfikacji materiałów bibliotecznych, o których mowa w ust. 2, oraz wskazania we wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, imienia i nazwiska przynajmniej 2 osób uprawnionych do podpisania wykazu wywożonych materiałów bibliotecznych dołączanego do tego pozwolenia.”;

- 2) po art. 29 dodaje się rozdział 11a w brzmieniu:

„Rozdział 11a

Przepis karny

Art. 29a. 1. Kto bez pozwolenia wywozi za granicę materiał biblioteczny, który nie stanowi zabytku w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, znajdujący się w narodowym zasobie bibliotecznym lub po wywiezieniu go za granicę nie sprowadza do kraju w okresie ważności pozwolenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.”.

Art. 59. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.¹⁴⁾) w art. 14 w ust. 1 w pkt 12 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 13 w brzmieniu:

„13) restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Art. 60. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1483 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 244) w art. 31 w ust. 1 po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:

„4a) określonych w rozdziale 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.¹⁵⁾), w rozdziale 5 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), w rozdziale 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), w rozdziale 5a ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.¹⁶⁾) oraz w rozdziale 11a ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60).”.

Art. 61. W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.¹⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Zabytek ruchomy stanowiący dobro kultury, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), podlega z urzędu wpisowi do rejestru. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informuje wojewódzkiego konserwatora zabytków o zaistnieniu podstaw do wpisu zabytku do rejestru, przekazując dane zabytku i dokumenty niezbędne do dokonania wpisu.”;

---

¹⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 749, 1020, 1250, 1579, 1923, 1948, 1954, 1961, 2003 i 2260.

¹⁵⁾ Patrz odnośnik nr 3.

¹⁶⁾ Patrz odnośnik nr 9.

¹⁷⁾ Patrz odnośnik nr 3.

2) w art. 14a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, zaliczany do jednej z następujących kategorii:

- 1) zabytków archeologicznych, które mają więcej niż 100 lat, wchodzą w skład zbiorów archeologicznych lub zostały pozyskane w wyniku badań archeologicznych bądź przypadkowych odkryć,
- 2) elementów stanowiących integralną część zabytków architektury, wystroju wnętrz, pomników, posągów i dzieł rzemiosła artystycznego, które mają więcej niż 100 lat,
- 3) wykonanych ręcznie dowolną techniką i na dowolnym materiale dzieł malarstwa, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 4 i 5, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 150 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
- 4) wykonanych ręcznie na dowolnym materiale akwareli, gwaszy i pastelii, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 30 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
- 5) mozaik, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 1 i 2, oraz rysunków wykonanych ręcznie przy użyciu dowolnej techniki i na dowolnym materiale, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
- 6) oryginalnych dzieł grafiki i matryc do ich wykonania oraz oryginalnych plakatów, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
- 7) oryginalnych rzeźb, posągów lub ich kopii wykonanych tą samą techniką co oryginał, nieobjętych kategorią wskazaną w pkt 1, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
- 8) fotografii, filmów oraz ich negatywów, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,
- 9) pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach inkunabułów i manuskryptów oraz map i partytur muzycznych, liczących więcej niż 50 lat, które nie są własnością ich twórców,
- 10) pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach książek, które mają więcej niż 100 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro,
- 11) map drukowanych, które mają więcej niż 200 lat,

- 12) środków transportu, które mają więcej niż 75 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro,
  - 13) innych kategorii, niewymienionych w pkt 1–12, obejmujących zabytki, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro
– na podstawie decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku ruchomego.”;
- 3) w art. 14b ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Z Listy Skarbów Dziedzictwa skreśla się zabytek ruchomy, który przestał być zaliczany do jednej z kategorii, o których mowa w art. 14a ust. 2.”;
  - 4) w art. 23 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wojewódzki konserwator zabytków, organy Policji, Straży Granicznej, Krajowa Administracja Skarbowa, prokuratura oraz dyrektorzy muzeów i bibliotek, będących instytucjami kultury są obowiązane niezwłocznie przekazywać, w celu ujęcia w wykazie, Generalnemu Konserwatorowi Zabytków informacje o zabytku skradzionym lub wywiezionym za granicę niezgodnie z prawem.”;
  - 5) w art. 37a:
    - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Pracami konserwatorskimi, pracami restauratorskimi lub badaniami konserwatorskimi, prowadzonymi przy zabytkach wpisanych do rejestru kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie konserwacji i restauracji dzieł sztuki lub konserwacji zabytków oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich, przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich lub badaniach konserwatorskich, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru, inwentarza muzeum będącego instytucją kultury lub zaliczanych do jednej z kategorii, o których mowa w art. 14a ust. 2.”,
    - b) w ust. 2 w części wspólnej wyrazy „art. 64 ust. 1” zastępuje się wyrazami „art. 14a ust. 2”;
  - 6) w art. 37g w ust. 1 i w art. 37h w ust. 2 wyrazy „art. 64 ust. 1” zastępuje się wyrazami „art. 14a ust. 2”;

7) w art. 51 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Zabytki:

- 1) wpisane do rejestru,
- 2) wpisane na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- 3) wchodzące w skład zbiorów publicznych, które stanowią własność Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora finansów publicznych,
- 4) wpisane do inwentarza muzeum albo wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego

– nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 tej ustawy, na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1 tej ustawy.”;

8) w art. 59 w ust. 1:

a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) zabytki nieobjęte kategoriami, o których mowa w art. 51 ust. 1, niewpisane do rejestru albo na Listę Skarbów Dziedzictwa, albo inwentarzy muzeów albo niewchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego;”;

b) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

„1a) zabytki podlegające zwrotowi na terytorium państwa Unii Europejskiej na podstawie prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;”;

c) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) dzieła twórców żyjących niewpisane do inwentarzy muzeów albo niewchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego;”;

d) po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:

„6a) dzieła twórców żyjących, podlegające zwrotowi na terytorium państwa Unii Europejskiej na podstawie prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;”;

9) po art. 59 dodaje się art. 59a w brzmieniu:

„Art. 59a. 1. Podmiot gospodarczy wyspecjalizowany w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwany dalej „podmiotem prowadzącym księgę ewidencyjną”, jest obowiązany do prowadzenia księgi ewidencyjnej zabytków przyjętych lub oferowanych do zbycia, zwaną dalej „księgą ewidencyjną”, zarówno na własną rzecz, jak i na rzecz innych osób, o wartości przekraczającej 10 000 zł, a także ekspertyz wydanych przez ten podmiot, w szczególności ocen wskazujących czas powstania zabytku i wycen zabytku, o których mowa w art. 59 ust. 3 pkt 1 i 2.

2. Księga ewidencyjna zawiera:

- 1) dane umożliwiające identyfikację i określenie wartości zabytku;
- 2) dane zbywcy oraz nabywcy zabytku, a także osób pośredniczących w zbyciu i nabyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne;
- 3) dane osoby, na rzecz której została wydana ekspertyza, o której mowa w ust. 1;
- 4) oryginał lub odpis dokumentu poświadczającego nabycie zabytku przez podmiot prowadzący księgę ewidencyjną wraz z ceną zakupu, a ponadto Jednolitego Dokumentu Administracyjnego (SAD) lub innego dokumentu potwierdzającego dopuszczenie do obrotu w przypadku, jeżeli podmiot ten nabył zabytek poza obszarem celnym Unii Europejskiej;
- 5) odpis faktury lub innego dokumentu poświadczającego zbycie zabytku wraz z ceną sprzedaży;
- 6) odpis ekspertyzy, o której mowa w ust. 1;
- 7) oświadczenie zbywcy dotyczące pochodzenia zabytku i sposobu nabycia go przez zbywcę;
- 8) oświadczenie podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną, dotyczące czynności powziętych w celu weryfikacji, czy zabytek nie pochodzi z przestępstwa ani nie został wyprowadzony z terytorium państwa Unii Europejskiej lub państwa trzeciego z naruszeniem prawa, ze wskazaniem informacji uzyskanych z dostępnych rejestrów, wykazów i baz danych.

3. Dane osób, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3, w odniesieniu do osób fizycznych obejmują:

- 1) imię i nazwisko;
- 2) numer identyfikacji podatkowej (NIP) lub numer PESEL;

3) w odniesieniu do cudzoziemców i osób niemających numerów, o których mowa w pkt 2, adres zamieszkania oraz serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość.

4. Osobą uprawnioną do dokonywania wpisów w księdze ewidencyjnej jest każda osoba uprawniona do reprezentowania podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną lub osoba przez nią do tego upoważniona.

5. Księgę ewidencyjną podmiot obowiązany do jej prowadzenia przechowuje przez okres prowadzenia działalności.

6. Jeżeli podmiot prowadzący księgę ewidencyjną nie jest podmiotem, o którym mowa w art. 42 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, ani też księga ewidencyjna nie wchodzi w skład państwowego zasobu archiwalnego, do księgi tej stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach dotyczące ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego.

7. Policja i Krajowa Administracja Skarbowa mogą na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub z urzędu dokonywać czynności wyjaśniających mających na celu sprawdzenie wykonywania obowiązku prowadzenia księgi ewidencyjnej i prawidłowości jej prowadzenia. W czynnościach wyjaśniających może wziąć udział upoważniony przedstawiciel ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

8. Podmiot prowadzący księgę ewidencyjną jest obowiązany na każde wezwanie niezwłocznie udostępnić tę księgę sądom powszechnym, sądom administracyjnym oraz organom i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 12 ust. 5 i art. 41 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, a także innym podmiotom wydającym pozwolenia na wywóz zabytków za granicę.

9. Podmiot prowadzący księgę ewidencyjną jest obowiązany wydać odpis lub kopię wpisu, a także odpis lub kopię oświadczeń, o których mowa w ust. 2 pkt 7 i 8, zbywcy lub nabywcy zabytku objętego wpisem, lub osobie, na której rzecz wydał ekspertyzę objętą wpisem, na żądanie tych osób.

10. Archiwum państwowe, do którego przekazano księgę ewidencyjną celem archiwizowania zgodnie z ust. 6, udostępnia ją podmiotowi prowadzącemu tę księgę ewidencyjną, organom lub podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 12 ust. 5 i art. 41 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, a także innym

podmiotom wydającym pozwolenia na wywóz zabytków za granicę, oraz osobom, o których mowa w ust. 9.

11. Przed dokonaniem pierwszego wpisu podmiot prowadzący księgę ewidencyjną przedkłada księgę ewidencyjną oraz kolejne jej tomy wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków właściwemu dla miejsca siedziby tego podmiotu, celem nadania księdze ewidencyjnej i kolejnemu tomowi numeru ewidencyjnego.

12. Organ, o którym mowa w ust. 11, prowadzi ewidencję przedłożonych mu ksiąg ewidencyjnych, która zawiera:

- 1) numer ewidencyjny, datę jego nadania oraz liczbę stron księgi ewidencyjnej lub kolejnego tomu księgi ewidencyjnej;
- 2) imię i nazwisko lub nazwę (firmę) podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną.

13. Ewidencja ksiąg ewidencyjnych jest dokumentem stanowiącym materiał archiwalny podlegający przekazaniu do właściwego archiwum państwowego zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

14. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wzór księgi ewidencyjnej, szczegółowy sposób jej prowadzenia i przechowywania oraz dokumentację dołączaną do księgi ewidencyjnej, uwzględniając konieczność zapewnienia przejrzystości i kompletności zapisu informacji znajdujących się w księdze ewidencyjnej, a także bezpieczeństwa danych zawartych w księdze ewidencyjnej.”;

10) uchyla się rozdział 6;

11) art. 95 otrzymuje brzmienie:

„Art. 95. 1. W sprawach cywilnych związanych z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego posiada uprawnienia przewidziane dla prokuratora przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.

2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą występować na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym w sprawach dotyczących czynów zabronionych zagrażających ochronie zabytków, dziedzictwu kulturowemu, w tym zbiorom publicznym, restytucji dóbr kultury, w tym zwrotowi dóbr

kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności czynów określonych w rozdziale 11.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą w sprawach ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, występować na prawach strony w postępowaniu administracyjnym oraz na prawach oskarżyciela publicznego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.”;

12) po art. 119 dodaje się art. 119a w brzmieniu:

„Art. 119a. Kto wbrew ciążącemu na nim obowiązкови nie prowadzi księgi ewidencyjnej albo prowadzi ją w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą, podlega karze grzywny.”;

13) w art. 120 wyrazy „art. 110–119” zastępuje się wyrazami „art. 110–119a”.

Art. 62. W ustawie z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. z 2016 r. poz. 1880 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 379) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 31 po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:

„5a. W przypadku gdy zajęty towar jest dobrem kultury w rozumieniu ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), organ celny przekazuje go w depozyt instytucji kultury wskazanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.”;

2) w art. 32 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepis art. 31 ust. 2 i 5a.”.

Art. 63. W ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. poz. 1947 i 2255 oraz z 2017 r. poz. 88, 244 i 379) w art. 33 w ust. 1 w pkt 10:

1) po lit. b dodaje się lit. ba w brzmieniu:

„ba) art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.¹⁸⁾),”;

2) po lit. d dodaje się lit. da w brzmieniu:

„da) art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60),”.

---

¹⁸⁾ Patrz odnośnik nr 9.

Rozdział 8

Przepisy przejściowe i przepis końcowy

Art. 64. Pierwsze sprawozdanie, o którym mowa w art. 3 ust. 2 pkt 6, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przekaże w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 65. Do postępowań w sprawie restytucji zabytków wywiezionych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej wszczętych na podstawie ustawy zmienianej w art. 61 i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 66. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 61 pkt 9, 12 i 13, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. CEL PROJEKTU

Podstawowym celem projektowanej ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, zwanej dalej „ustawą”, jest transpozycja do prawa polskiego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającej rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE. L 159 z 28.05.2014, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 147 z 12.06.2015, str. 24), zwanej dalej „dyrektywą 2014/60/UE”. Dyrektywa 2014/60/UE zastąpiła wcześniejszą dyrektywę Rady 93/7/EWG z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego (Dz. Urz. UE L 74 z 27.03.1993, str. 74, z późn. zm.), zwaną dalej „dyrektywą 93/7/EWG”. Obowiązek uchwalenia ustawy wynika z art. 19 ust. 1 dyrektywy 2014/60/UE, który nakłada na państwa członkowskie Unii Europejskiej obowiązek implementowania dyrektywy 2014/60/UE do prawa polskiego. Ustawa ma dostosować obowiązujące przepisy prawa polskiego do nowego stanu prawnego w prawie unijnym.

Celem ogólnym dyrektywy 2014/60/UE jest ochrona integralności dziedzictwa kulturowego każdego z państw członkowskich Unii Europejskiej przez ułatwienie tym państwom dochodzenia zwrotu dóbr kultury, wyprowadzonych nielegalnie z ich terytorium na terytorium innego państwa członkowskiego. Podstawowym mechanizmem prawnym przewidzianym przez dyrektywę 2014/60/UE jest szczególny tryb postępowania sądowego – **postępowanie o zwrot dobra kultury** na terytorium państwa członkowskiego, z którego zostało ono nielegalnie wyprowadzone. Postępowanie to, będące szczególnym rodzajem **restytucji dóbr kultury**, prowadzone jest przed sądem państwa, na którego terytorium wyprowadzone zostało dobro kultury, na wniosek państwa członkowskiego ubiegającego się o zwrot. Drugą stroną takiego postępowania jest aktualny posiadacz wyprowadzonego dobra kultury.

Podkreślić należy, że powyższy tryb postępowania stosowany może być wyłącznie do dóbr kultury zakwalifikowanych przez państwo, z którego zostały wyprowadzone, jako „narodowe dobra kultury”, o ile wywóz tych dóbr podlega ograniczeniom w ustawodawstwie tego państwa.

Dyrektywa 2014/60/UE nakłada także inne obowiązki na państwo, na którego terytorium prowadzone jest powyższe postępowanie, służące umożliwieniu szybkiego i efektywnego przeprowadzenia postępowania o zwrot.

Całościowa i prawidłowa implementacja dyrektywy 2014/60/UE do systemu prawa polskiego wymaga jednak nie tylko wprowadzenia przepisów odzwierciedlających nowe rozwiązania zawarte w tej dyrektywie, ale także wyeliminowania luk i wad w zakresie przeprowadzonej w 2003 r. (w rozdziale 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o ochronie zabytków”) implementacji tych rozwiązań zawartych w poprzedniej dyrektywie 93/7/EWG, które dyrektywa 2014/60/UE podtrzymała. Zaznaczyć należy, że wyeliminowanie tych luk jest niezbędne dla efektywnego korzystania z opisanego trybu restytucyjnego przez Rzeczpospolitą Polską na rzecz zwrotu polskich narodowych dóbr kultury wyprowadzonych nielegalnie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w obrębie Unii Europejskiej.

Zakres luk istniejących w prawie polskim, a właściwie brak regulacji dotyczących w ogóle restytucji dóbr kultury na rzecz Rzeczypospolitej Polskiej, powoduje konieczność uchwalenia w prawie polskim ustawy tworzącej w niezbędnym zakresie ramy normatywne dla restytucji dóbr kultury, mające charakter norm ogólnych (głównie kształtujących kompetencje organów w zakresie spraw restytucyjnych), wobec których przepisy transponowane z dyrektywy 2014/60/UE będą miały charakter norm szczególnych.

Ustawa ta powinna kształtować m.in. pojęcia i instytucje, których istnienie w porządkach krajowych zakładały i zakładają regulacje Unii Europejskiej (dyrektywa 2014/60/UE) – w pierwszej kolejności centralne pojęcie, którym jest kategoria „narodowych dóbr kultury” i którego do tej pory nie wprowadzono do ustawodawstwa polskiego – a także powinna określać ogólne kompetencje i właściwość organów w sprawach restytucji dóbr kultury, ponadto zaś regulować podstawowe mechanizmy postępowania w sprawach restytucji dóbr kultury innych niż objęte regulacjami unijnymi.

Na koniec należy zaznaczyć, że ustawa ta stanowić ma regulację wykraczającą poza materię ochrony zabytków – przepisy dyrektywy 2014/60/UE nie ograniczają bowiem restytucji do samych tylko zabytków, lecz obejmują swoim zasięgiem także niezabytkowe dobra kultury. Tym samym w systemie prawa polskiego będzie to pierwszy

i jedyny od czasu uchylecia ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i muzeach (Dz. U. poz. 48, z późn. zm.) akt dotyczący ochrony nie tylko zabytków, ale dóbr kultury w ogóle, i redukujący w ten sposób brak kompleksowego uregulowania ochrony dziedzictwa kulturowego i narodowego w Polsce.

II. OBOWIĄZUJĄCY STAN PRAWNY

Jak wskazano powyżej, ochrona dziedzictwa kulturowego i narodowego, w tym jeden z podstawowych środków tej ochrony stosowany przez państwa, jakim jest restytucja dóbr kultury, nie została uregulowana w Polsce w sposób kompleksowy i jednolity.

Ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce dotyczą fragmentaryczne regulacje zawarte w kilku ustawach szczególnych:

- 1) ustawie o ochronie zabytków;
- 2) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o muzeach”;
- 3) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o bibliotekach”;
- 4) ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), zwanej dalej „ustawą o zasobie archiwalnym”;
- 5) ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o działalności kulturalnej”.

Ponadto pojedyncze przepisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego rozproszone są w innych regulacjach kodeksowych, zwłaszcza w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny i ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Nie tworzą one jednak spójnego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i narodowego. Ochrona ta została zaś wyeksponowana jako jedno z podstawowych zadań państwa w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Stanowi ona również jedno z podstawowych zadań w ramach działu administracji rządowej określonego w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o działach administracji rządowej”, przyporządkowanego Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Brak regulacji w zakresie restytucji dóbr kultury wpływa ujemnie na efektywność realizowania tego zadania. Restytucja dóbr kultury staje się coraz istotniejszym

instrumentem ochrony dziedzictwa kulturowego wobec postępujących współcześnie procesów i zjawisk ogólnoświatowych, a zwłaszcza europejskich, takich jak masowość ruchu osobowego między państwami, wzrost przepływu towarów, eliminacja lub redukcja ograniczeń wynikających z granic państwowych, barier komunikacyjnych – przy towarzyszących w ostatnich latach zagrożeniach konfliktami zbrojnymi, zwłaszcza w regionach nasyconych zabytkami na Bliskim i Środkowym Wschodzie.

W odniesieniu do Europy, a w szczególności do Polski, dochodzi jeszcze jeden nader istotny obszar, mianowicie likwidacja skutków II wojny światowej w obszarze dziedzictwa kulturowego. Restytucja dóbr kultury utraconych w związku z wojną jako jedno z głównych narzędzi likwidacji tych skutków, przerwana w latach 50. ubiegłego stulecia, stała się w praktyce na nowo możliwa po 1990 r. dzięki zmianom politycznym w Europie i na świecie. Mimo upływu czasu, problematyka restytucji strat wojennych nie traci na aktualności, a wręcz przeciwnie – w ostatnich latach daje się zaobserwować wzrost aktywności państw, organizacji pozarządowych i środowisk zainteresowanych restytucją dóbr kultury zagrabionych w związku z II wojną światową. Sprzyjają temu nie tylko okoliczności polityczne, spektakularne wydarzenia takie jak wykrycie zbioru Corneliusa Gurlitta w Monachium, przypominające o niezamkniętych następstwach wojny i totalitaryzmów, ale także doskonalenie narzędzi wymiany informacji i metod poszukiwań utraconych dóbr kultury. Należy na uwadze mieć także czynnik ekonomiczny, związany z ogólnym wzrostem wartości rynkowej dóbr kultury oraz ich kluczowym znaczeniem dla rozwoju gospodarczego w sferach związanych z turystyką.

Dla Rzeczypospolitej Polskiej znaczenie restytucji dóbr kultury, jak i w ogóle ochrona zachowanego dziedzictwa kulturowego i narodowego, jest szczególnie zważywszy na fakt utraty większości historycznych zasobów tego dziedzictwa, nie tylko w następstwie II wojny światowej, ale całego szeregu wcześniejszych wydarzeń i okoliczności historycznych, którym towarzyszyły systematyczne rabunki i niszczenie dóbr kultury (poczynając od wojen ze Szwecją i Rosją w połowie XVII w., wojny północnej na początku XVIII w., aktów grabieży dokonanych przez władze Prus i Rosji po rozbiorach i w ramach represji popowstaniowych w XIX w., wyniszczający okres I i II wojny światowej oraz przesiedlenia i zmiany granic wschodnich po 1945 r.). Skutki tych zdarzeń są współcześnie widoczne i odczuwalne.

Powyższe okoliczności uzasadniają potrzebę stworzenia w polskim prawie regulacji szczególnych służących zapewnieniu jak najszerzej i efektywnej ochrony zachowanego dziedzictwa kulturowego i narodowego.

Omawiając aktualny stan prawny w zakresie restytucji dóbr kultury, należy wskazać na zróżnicowanie charakteru działań restytucyjnych podejmowanych przez państwo w celu odzyskania dóbr kultury.

Podstawowym czynnikiem różnicującym sprawy restytucyjne jest miejsce ich prowadzenia (wynikające z tego, gdzie znajduje się dobro kultury podlegające restytucji) – w ten sposób odróżnić należy restytucję dóbr kultury zza granicy i restytucję dóbr kultury prowadzoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W odniesieniu do tej pierwszej kategorii kolejnym kryterium różnicującym jest podmiot, do którego adresowane są żądania restytucyjne, za czym idzie porządek prawny będący podstawą roszczeń restytucyjnych: w przypadku gdy roszczenie restytucyjne adresowane jest do państwa obcego (restytucja międzynarodowa), podstawą restytucji są normy prawa międzynarodowego publicznego, w przypadku zaś gdy żądanie kierowane jest do podmiotu państwa obcego (cudzoziemca – osoby fizycznej lub prawnej), należy mówić o restytucji zagranicznej prowadzonej w oparciu o środki prawne przewidziane prawem krajowym państwa obcego. Niekiedy sprawa restytucyjna wobec cudzoziemca może przekształcić się w sprawę o charakterze międzypaństwowym (międzynarodowym). Szczególnym rodzajem restytucji łączącej obydwa te porządki – międzynarodowy i wewnątrz krajowy (zagraniczny) jest restytucja przewidziana w regulacjach Unii Europejskiej, aktualnie w dyrektywie 2014/60/UE (restytucja unijna).

Poza kryterium miejsca prowadzenia restytucji i statusu jej uczestników, sprawy restytucyjne różnicuje przedmiot restytucji. Według tego kryterium wyróżnia się dwie kategorie – restytucję strat wojennych i restytucję strat współczesnych.

O przedmiocie pierwszej była już mowa. Przedmiotem drugiej kategorii są dobra kultury będące najczęściej przedmiotem kradzieży bądź przywłaszczenia na terenie Rzeczypospolitej Polskiej lub nielegalnego wywozu z Rzeczypospolitej Polskiej, bez związku z wojną, okupacją, zmianami granic i przesiedleniami. Sprawy tego rodzaju niekiedy dotyczą bezpośrednio mienia Skarbu Państwa lub mienia instytucji kultury, jednak najczęściej odnoszą się do dóbr kultury stanowiących własność innych podmiotów

– kościołów i związków wyznaniowych, niepublicznych osób prawnych i osób fizycznych.

1. Restytucja w prawie międzynarodowym i za granicą

Reguły międzynarodowego (międzypaństwowego) postępowania restytucyjnego – prowadzonego między państwami jako podmiotami prawa międzynarodowego publicznego – ukształtowane zostały w prawie międzynarodowym (zwłaszcza prawie konfliktów zbrojnych) w drodze zwyczaju, wielostronnych umów międzynarodowych (traktatów i konwencji), a wreszcie uchwał organizacji międzynarodowych. Z prawa międzynarodowego, w tym IV Konwencji haskiej o prawach i zwyczajach wojny lądowej z 1907 r. oraz towarzyszącego jej regulaminu haskiego, a także z Konwencji z 1970 r. dotyczącej środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, wynikają zasady **ochrony integralności dziedzictwa kulturowego**, zasada **zakazu przemieszczeń** dóbr kultury i zasada **usuwania skutków nielegalnych przemieszczeń** tychże dóbr. Usuwanie tych skutków polega na przemieszczeniu dobra kultury z powrotem do miejsca, z którego zostało ono bezprawnie wywiezione, z czym wiąże się wydanie przemieszczonego dobra kultury państwu dochodzącemu zwrotu.

Ogólną podstawą restytucji międzynarodowej jest ww. zasada ochrony integralności dziedzictwa kulturowego kraju.

Międzynarodowe postępowanie restytucyjne obejmuje zbadanie tożsamości obiektu, ustalenie kraju, z którego został przemieszczony, oraz faktu naruszenia prawa (w tym prawa międzynarodowego) przy jego przemieszczeniu. W ramach tego postępowania obowiązuje zasada terytorializmu, nakazująca restytucję obiektu do kraju, z którego został on bezprawnie przemieszczony, bez konieczności ustalania, czyją własnością i w czym posiadaniu był obiekt objęty żądaniem restytucyjnym, względnie jaki tytuł prawny miał jego poprzedni posiadacz¹. Środkiem formalnym inicjującym postępowanie jest wniosek restytucyjny kierowany do rządu państwa, na którego terytorium znajduje się utracone dobro kultury, przez rząd państwa, z którego ono pochodzi.

Prawo międzynarodowe zobowiązuje do restytucji dobra kultury do kraju jego pochodzenia, jednakże dalsze czynności, które należy podjąć w stosunku do takiego

---

¹ Wojciech Kowalski, *Restytucja dzieł sztuki. Studium z dziedziny prawa międzynarodowego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach nr 1388, Katowice 1993, s. 84, 97–99.

dobra, nie są już przedmiotem zainteresowania tegoż prawa. Sfera tych czynności jest pozostawiona do regulacji przez normy prawa krajowego. Dalszy los tego obiektu uzależniony jest od regulacji krajowych, przede wszystkim decydujących o statusie własnościowym odzyskanego dobra kultury.

Restytucja międzynarodowa (międzypaństwowa) jest realizowana przez państwa w ramach ich kompetencji publicznych, bez względu na uwarunkowania prawa prywatnego wynikające z własności lub innych uprawnień o charakterze cywilnoprawnym – a więc niezależnie od tego, czy państwo żądające zwrotu dysponuje uprawnieniem do rzeczy w znaczeniu cywilnoprawnym.

W odniesieniu do zdecydowanej większości konkretnych międzypaństwowych spraw restytucyjnych z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej, głównie dotyczących odzyskiwania strat wojennych, podstawą restytucji są normy o charakterze zwyczaju międzynarodowego.

Należy mieć na uwadze także fakt, iż roszczenia o charakterze restytucyjnym kierowane mogą być także wobec Rzeczypospolitej Polskiej. Szczególnym przypadkiem są sprawy dotyczące dóbr kultury przemieszczonych do Rzeczypospolitej Polskiej na skutek deportacji i eksterminacji ludności żydowskiej i innych grup ludności prześladowanej z państw europejskich w czasie II wojny światowej lub innych zdarzeń z tego okresu. Obecnie tryb prowadzenia spraw tego rodzaju nie został uregulowany w prawie polskim, co w praktyce rodzi trudności związane z brakiem jednoznacznie ukształtowanych kompetencji organów państwa do decydowania w takich sprawach.

W przypadku restytucji zagranicznej (wewnątrz krajowej) – która, jak wskazano powyżej, niekiedy poprzedza wejście na drogę restytucji międzypaństwowej – zastosowanie mają przepisy prawa krajowego obu państw, odpowiednie do przyczyny przemieszczenia dobra kultury za granicę: karnego, cywilnego, administracyjnego (np. celnego lub prawa ochrony zabytków), przy czym realizowanie roszczenia odbywa się w trybie przepisów krajowych państwa, w którym znajduje się dobro kultury, i przed jego organami (z reguły sądami). Kluczowym zagadnieniem na tym etapie jest ustalenie faktu naruszenia prawa przy przemieszczeniu rzeczy za granicę oraz podmiotu uprawnionego do posiadania rzeczy (właściciela) – do czego zastosowanie będą miały zwłaszcza przepisy prawa cywilnego obu państw oraz przepisy kolizyjne (prawa międzynarodowego prywatnego) stosowane przez organy rozpoznające sprawę.

Dalszy los obiektu odzyskanego – podobnie jak w przypadku restytucji międzynarodowej – uzależniony jest od regulacji wewnętrznych państwa występującego z żądaniem restytucyjnym, przede wszystkim rozstrzygających o prawie własności do odzyskanego dobra kultury.

Działania restytucyjne przed organami wewnętrznymi państwa obcego lub wobec podmiotów krajowych tego państwa (cudzoziemców) inicjowane są przez organ reprezentujący państwo występujące z żądaniem zwrotu dobra kultury – w przypadku Rzeczypospolitej Polskiej organem tym z reguły jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a to z uwagi na opisaną niżej (w pkt 3) zasadę właściwości tego ministra w sprawach restytucji dóbr kultury opartą na przepisach ustawy o działach administracji rządowej (redakcja przepisu art. 14 tej ustawy zalicza wszelkie sprawy związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego do działu, którym minister ten kieruje, niezależnie od tego, czy wiążą się one z podejmowaniem działań w kraju, czy za granicą, a także niezależnie od tego, czy obiekty objęte roszczeniami restytucyjnymi są własnością polskiego Skarbu Państwa lub innych instytucji państwowych, czy też są własnością podmiotów niepaństwowych lub niepublicznych). W tym miejscu jednakże ujawnia się niekompletność unormowań w prawie polskim dotyczących restytucji dóbr kultury, która może prowadzić do podniesienia wątpliwości co do legitymacji procesowej polskiego ministra w postępowaniach przed sądami obcymi, także w sprawach dotyczących obiektów będących własnością polskiego Skarbu Państwa.

Zasady występowania polskiego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przed sądem zagranicznym podporządkowane są miejscowym przepisom prawa procesowego. Kwestia reprezentacji polskiego Skarbu Państwa w takich wypadkach określona będzie miejscowymi przepisami kolizyjnymi; z reguły przepisy te kierują się zasadą respektowania sposobu reprezentacji określonego przez prawo ojczyste strony. W obecnie obowiązującym stanie prawnym brak jest zaś szczegółowego uregulowania w polskim prawie kompetencji organów w zakresie restytucji, także obejmującej windykację na rzecz Skarbu Państwa.

Zaznaczyć należy, że do powyższych postępowań nie miały zastosowania przepisy art. 4 ust. 1 pkt 3 oraz art. 7 dotychczasowej ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 1313 i 1579), jak również nie będą miały zastosowania ich odpowiedniki (art. 4 ust. 1 pkt 5 i art. 11) w nowej ustawie z dnia

15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „ustawą o Prokuraturii RP”, przewidujące zastępstwo Rzeczypospolitej Polskiej przez Prokuratorie Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przed sądami, trybunałami i innymi organami orzekającymi w stosunkach międzynarodowych w przypadkach, w których zachodzi konieczność ochrony praw lub interesów Skarbu Państwa. Regulacja ta bowiem odnosi się do postępowań prowadzonych w trybie określonym umowami międzynarodowymi, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska jako podmiot prawa międzynarodowego publicznego. Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa nie przewidywała natomiast reprezentowania polskiego Skarbu Państwa przed sądami powszechnymi państw obcych w sprawach, w których polski Skarb Państwa jest stroną stosunku cywilnoprawnego (taką wykładnię na gruncie poprzedniej ustawy potwierdziła uchwała zespołu Prokuraturii Generalnej nr 3/2006 z dnia 27 lipca 2006 r.).

2. Regulacje dotyczące restytucji dóbr kultury w prawie Unii Europejskiej

Próba rozwiązania kolizji między zasadą ochrony integralności dziedzictwa kulturowego na płaszczyźnie prawnomiędzynarodowej a ochroną prawa własności w porządku prawa krajowego państwa, do którego zostało przemieszczone dobro kultury, są regulacje europejskie, obecnie zawarte w dyrektywie 2014/60/UE, implementowane do porządków krajowych państw członkowskich.

Do czasu przyjęcia dyrektywy 2014/60/UE w 2014 r. zwrot dóbr kultury wyprowadzonych nielegalnie z terytoriów państw członkowskich UE regulowały w prawie Unii Europejskiej następujące akty prawne:

- 1) dyrektywa Rady 93/7/EWG w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium Państwa Członkowskiego;
- 2) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 96/100/WE zmieniająca Załącznik do dyrektywy 93/7/EWG (Dz. Urz. WE L 60 z 01.03.1997, str. 59);
- 3) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/38/WE zmieniająca dyrektywę Rady 93/7/EWG (Dz. Urz. WE L 187 z 10.07.2001, str. 43).

Regulacje powyższe zostały zmienione i zastąpione dyrektywą 2014/60/UE.

Część unormowań zawartych w dyrektywie 2014/60/UE odbiega w istotny sposób od dotychczasowych regulacji (zwłaszcza definicja „narodowego dobra kultury”), część zaś w pewnym stopniu powtarza regulacje z poprzednich dyrektyw.

Ogólnym celem regulacji unijnych zawartych w obu podstawowych dyrektywach (tj. dyrektywie 93/7/EWG i dyrektywie 2014/60/UE – dalej określanych łącznie jako dyrektywy) jest ochrona narodowego dziedzictwa kulturowego państw członkowskich Unii Europejskiej i jego integralności. Cel ten ww. dyrektywy urzeczywistniają w drodze wzmocnienia instrumentów prawnych ochrony dziedzictwa, zwłaszcza przez stworzenie specjalnego, uproszczonego trybu sądowego odzyskiwania dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z państw członkowskich UE.

Najważniejszym obszarem, który w myśl dyrektyw wymaga transpozycji do porządków krajowych w państwach członkowskich, są przepisy regulujące postępowanie przed krajowymi sądami na wypadek zgłoszenia przez inne państwo członkowskie roszczenia o zwrot dobra kultury wyprowadzonego niezgodnie z prawem z terytorium tego państwa. Dyrektywy stworzyły szczególny tryb postępowania sądowego prowadzonego na terytorium państwa, do którego dobro kultury zostało wyprowadzone, pozwalający na zrealizowanie podstawowego celu restytucji (czyli przemieszczenia dobra kultury z powrotem do państwa pochodzenia) bez względu na osobę właściciela, tytuł własności i inne uprawnienia aktualnego posiadacza.

Innymi słowy, regulacje unijne zawarte w dyrektywach dały każdemu państwu członkowskiemu możliwość skorzystania z uprzywilejowanego trybu sądowego odzyskiwania i sprowadzenia dobra kultury z innego państwa członkowskiego, a zarazem nałożyły obowiązek umożliwienia na swoim terytorium innemu państwu członkowskiemu odzyskania jego dobra kultury w takim samym trybie.

Tryb ten ma zastosowanie tylko między państwami członkowskimi i w stosunku do dóbr kultury wyprowadzonych od 1 stycznia 1993 r. (aczkolwiek dyrektywy dopuściły stosowanie przyjętych w nich rozwiązań na dobra kultury wyprowadzone także przed tą datą). Efektem regulacji z dyrektyw było wykreowanie w ustawodawstwach krajowych nowej instytucji prawa procesowego (z elementami materialnoprawnymi) – mianowicie postępowania szczególnego o zwrot dóbr kultury (postępowania zwrotowego). Tryb ten, choć w sposób dotknięty poważnymi wadami legislacyjnymi, został wprowadzony do polskiego ustawodawstwa w ramach dostosowywania prawa polskiego do prawa unijnego przed przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, w ustawie o ochronie zabytków, mianowicie w rozdziale 6 tej ustawy zatytułowanym

„Restytucja zabytków wywiezionych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej” (art. 67–69).

Najbardziej znaną cechą postępowania zwrotowego jest **połączenie elementów właściwych dla sfery prawa międzynarodowego i publicznego** (integralność dziedzictwa kulturowego państwa jako przedmiot ochrony i państwo jako podmiot realizujący roszczenie) **ze sferą prawa krajowego i prywatnego** (sąd powszechny jako organ postępowania i ustawodawstwo krajowe jako podstawa normatywna trybu dochodzenia roszczenia, osoba prawa krajowego jako podmiot, przeciwko któremu adresowane jest roszczenie). Postępowanie zwrotowe toczy się mianowicie przed właściwymi sądami państwa, z którego ma zostać dokonany zwrot, zaś uczestnikami postępowania z jednej strony jest żądające zwrotu państwo członkowskie – czyli podmiot prawa wspólnotowego i międzynarodowego, którego legitymacja nie jest oparta na prawie majątkowym (własności), lecz na kompetencji publicznoprawnej, tj. zadaniu ochrony własnego narodowego dziedzictwa kulturowego – a z drugiej aktualny posiadacz lub dzierżyciel dobra kultury (będący podmiotem krajowym w innym państwie członkowskim), którego legitymacja wynika z faktu posiadania (a więc stanu unormowanego przez prawo cywilne).

I tak, gdyby sprawa dotyczyła zwrotu zagranicznego dobra kultury wyprowadzonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z innego państwa członkowskiego UE, postępowanie toczyłoby się przed polskim sądem cywilnym z udziałem tego państwa członkowskiego jako powoda oraz podmiotu polskiego (osoby fizycznej lub prawnej, w której posiadaniu jest przedmiotowe dobro kultury) jako pozwanego. Takie postępowanie toczyłoby się na podstawie polskiego prawa krajowego zawierającego regulacje transponowane z dyrektyw (aktualnie na podstawie rozdziału 6 ustawy o ochronie zabytków oraz Kodeksu postępowania cywilnego). Z kolei, roszczenie o zwrot dobra kultury wyprowadzonego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej byłoby realizowane przed zagranicznym sądem, działającym na podstawie procedury ustanowionej w miejscowym ustawodawstwie krajowym (wdrożonej w ramach implementacji dyrektyw), stroną powodową byłaby zaś Rzeczpospolita Polska (jako podmiot prawnomiędzynarodowy – nie Skarb Państwa jako polska osoba prawna) reprezentowana przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego), a pozwany zagraniczna krajowa osoba prawna lub fizyczna posiadająca

zdolność sądową w prawie państwa, w którym toczyłoby się postępowanie, lub podlegająca jego jurysdykcji.

Należy zaznaczyć, że warunkiem niezbędnym dla skorzystania z tego trybu jest wprowadzenie do porządku krajowego państwa ubiegającego się o zwrot określonych regulacji, pojęć i kategorii prawnych przewidzianych ogólnie przez dyrektywy (obejmujących zwłaszcza określenie organu właściwego do reprezentowania państwa w sprawie zwrotowej, zdefiniowanie narodowych dóbr kultury oraz zbiorów publicznych, objęcie tych ostatnich szczególną ochroną prawną, unormowanie własności dobra kultury po zwrocie).

Drugą cechą szczególną regulacji dyrektyw (i postępowania zwrotowego) jest **ustanowienie prymatu ochrony dziedzictwa kulturowego państwa członkowskiego nad prawami właściciela** dobra kultury.

Pierwszeństwo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego państwa członkowskiego nad ochroną własności aktualnego właściciela dobra kultury, które nielegalnie wyprowadzono z tego państwa, uwidocznione zostało w konstrukcji uprawnień państwa dochodzącego swych roszczeń w postępowaniu zwrotowym oraz zasad orzekania w tym postępowaniu.

Mianowicie, po pierwsze, wystąpienie o zwrot dobra kultury jest uprawnieniem wyłącznie państwa – nie jako właściciela (bardzo często zresztą niebędącego właścicielem), lecz podmiotu publicznoprawnego, realizującego swoje zadania w sferze ochrony dziedzictwa narodowego – i jest ono niezależne od woli właściciela (właściciel nie może ani sprzeciwić się, ani nakazać państwu wystąpienia na drogę postępowania zwrotowego). Po drugie, aktualny posiadacz ma obowiązek wydać organom państwa, na którego rzecz zasądzono zwrot, przedmiotowe dobro kultury choćby nawet był on jego właścicielem – wydanie orzeczenia nakazującego aktualnemu posiadaczowi zwrócić dobra kultury państwu dochodzącemu zwrotu jest niezależne od istnienia po stronie tego posiadacza uprawnień do dobra kultury, nawet jeżeli jest to prawo własności. Uzasadniony interes majątkowy posiadacza (właściciela) znajduje ochronę w uprawnieniu do odszkodowania, które zasądza się wraz z nakazaniem zwrotu, pod warunkiem że posiadacz ten, nabywając dobro kultury, zachował należyłą staranność, zwłaszcza w celu ustalenia, czy nie zostało ono wyprowadzone niezgodnie z prawem z innego państwa członkowskiego. Po trzecie, państwo, któremu zwrócono dobro kultury,

może uregulować we własnym ustawodawstwie los prawa własności zwróconego dobra kultury.

Z powyższego wynika, że postępowanie zwrotowe jest swoistym rodzajem międzynarodowej restytucji dóbr kultury realizowanej z udziałem sądów krajowych. Ma ono charakter mieszany: prowadzone jest z inicjatywy państwa zgłaszającego żądanie zwrotu przed sądami drugiego państwa, działającymi na podstawie własnego prawa krajowego, a drugą stroną uczestniczącą w tym postępowaniu jest podmiot krajowy tego państwa. Z jednej strony występuje państwo jako podmiot prawa międzynarodowego (w ramach systemu wspólnotowego), z drugiej zaś obywatel lub osoba prawna innego państwa. Państwo zgłaszające żądanie zwrotu działa w celu wykonania własnych zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Podstawowym celem jego działania nie jest ochrona indywidualnego (prywatnego) interesu majątkowego skonkretyzowanego obywatela lub innego podmiotu na wypadek, gdyby prawa takowego zostały naruszone nielegalnym wyprowadzeniem dobra kultury. Nie jest to celem dyrektyw. Wartością uzasadniającą wprowadzenie regulacji unijnych jest bowiem ochrona dziedzictwa kulturowego każdego indywidualnego państwa członkowskiego i integralności tego dziedzictwa (jest to wartość uzasadniająca ogólnie restytucję dóbr kultury). Oczywiście nie wyklucza to, że obywatel, który wskutek przestępstwa utracił wyprowadzone dobro kultury, może odnieść korzyść z działania państwa, które wystąpiło o zwrot tego dobra.

Dyrektywa 2014/60/UE – zachowując w ogólnym kształcie opisaną powyżej konstrukcję postępowania zwrotowego – wprowadziła w stosunku do – dyrektywy 93/7/EWG – nowe szczegółowe regulacje, radykalnie poszerzające możliwość korzystania przez państwa członkowskie z tego trybu zwrotu dóbr kultury oraz usprawniające procedurę współdziałania państw członkowskich w sprawach zwrotu. Zmiany te uwzględniły doświadczenia zdobyte w praktyce stosowania dyrektywy 93/7/EWG w państwach członkowskich.

- Najistotniejszą zmianą jest rezygnacja z ograniczeń uzależniających do tej pory dopuszczalność objęcia dóbr kultury procedurą zwrotu od tego, czy należały do określonych kategorii lub odpowiadały progom związanym z ich wiekiem lub ich wartością finansową. W konsekwencji, o objęciu dobra kultury procedurą zwrotu obecnie będzie decydowało już tylko zaliczenie go do kategorii narodowych dóbr kultury w państwie ubiegającym się o zwrot i objęcie ich ograniczeniami

wywozowymi. Powoduje to konieczność wprowadzenia takiej kategorii w ustawodawstwie polskim i jej zdefiniowanie odpowiadające potrzebom ochrony dziedzictwa narodowego w Polsce. Dyrektywa 2014/60/UE podtrzymuje i podkreśla prawo państw do indywidualnego kształtowania systemu ochrony narodowych dóbr kultury, w tym także do swobodnego definiowania tej kategorii. W dalszym ciągu granicą zakresu ochrony narodowych dóbr kultury w ramach procedury przewidzianej dyrektywą 2014/60/UE pozostaje art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, przy czym przepis ten ma charakter na tyle ogólny, że pozwala na daleko idącą swobodę kształtowania kategorii narodowych dóbr kultury.

Do pozostałych znaczących zmian wprowadzonych przez dyrektywę 2014/60/UE należą:

- Wydłużenie terminu, w którym dopuszczalne jest wystąpienie z żądaniem zwrotu dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego, z którego zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem, przy czym dyrektywa 2014/60/UE zachowuje szczególne uprzywilejowanie zbiorów publicznych oraz zasobów kościołów i innych instytucji wyznaniowych, pod warunkiem że są one objęte szczególną ochroną prawną w państwie występującym o zwrot – co powoduje potrzebę wprowadzenia do prawa polskiego zarówno pojęcia zbiorów publicznych, jak i szczególnych zasad ochrony prawnej tych zbiorów, a także zasobów kościołów i instytucji wyznaniowych (dyrektywa 2014/60/UE nie narzuca państwom członkowskim definicji zbiorów publicznych, definicję taką formułuje jedynie do celów wewnętrznej interpretacji samej dyrektywy 2014/60/UE).
- Zmodyfikowanie reguł postępowania przed sądami państw członkowskich dotyczącego zwrotu dobra kultury. Obejmuje to w szczególności doprecyzowanie i ujednoczenie zasad przyznawania i ustalania odszkodowania na rzecz posiadacza, który przy nabywaniu dobra kultury zachował należyłą staranność i ostrożność, a przeciwko któremu państwo członkowskie skierowało żądanie zwrotu dobra kultury.
- Wprowadzenie obowiązku wykorzystywania systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym (zwanego dalej „systemem IMI”) – ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającym decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”) (Dz. Urz. UE L 316 z 14.11.2012, str. 1, z późn.

zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem 1024/2012 w sprawie IMI” – do wymiany informacji między państwami członkowskimi w zakresie postępowań objętych dyrektywą 2014/60/UE, a także posiłkowo do informowania o skradzionych lub nielegalnie wyprawionych dobrach kultury. Dyrektywa nie wyłącza dodatkowego stosowania przez państwa członkowskie także innych sposobów wymiany informacji. Do obowiązków państw członkowskich nałożonych w dyrektywach należy jednoznaczne określenie właściwości organów wewnętrznych w sprawach o zwrot wyprawionych dóbr kultury. Każde państwo członkowskie powinno w tym celu wskazać jeden ze swoich organów centralnych oraz określić zasady współdziałania z innymi organami. Wprowadzony w wyniku tego przepis art. 65 ustawy o ochronie zabytków wskazuje jako organ właściwy do spraw restytucji unijnej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Norma ta powinna zostać w sposób wyraźny rozciągnięta na inne rodzaje restytucji dóbr kultury.

3. Stan prawny w prawie polskim

O ile prawo międzynarodowe publiczne ukształtowało zasady restytucji międzypaństwowej, to prawo polskie nie zawiera przepisów regulujących sprawy restytucyjne i zagadnienia cywilnoprawne występujące na ich tle (wyjątkiem są wspomniane fragmentaryczne przepisy rozdziału 6 ustawy o ochronie zabytków).

Działania w celu odzyskania dóbr kultury utraconych i pozostających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podejmowane są z wykorzystaniem środków prawnych przewidzianych w prawie cywilnym dla ochrony własności (roszczenie o wydanie na podstawie art. 222 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, ewentualnie powództwo o ustalenie istnienia prawa własności w trybie art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego). Działania te zatem kierowane są z reguły wobec aktualnych posiadaczy – osób prawnych bądź fizycznych – i często przybierają postać procesową w ramach postępowania cywilnego, jeżeli zaś zachodzi podejrzenie popełnienia czynu zabronionego (kradzieży, przywłaszczenia, paserstwa), towarzyszą postępowaniu karnemu.

Tym samym podstawowym narzędziem prawnym restytucji dóbr kultury w Polsce są powszechnie obowiązujące przepisy prawa cywilnego, materialnego i procesowego, ewentualnie karnego.

Inicjowanie działań restytucyjnych na terenie kraju co do zasady należy do zadań ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub podległych jemu instytucji wyspecjalizowanych (np. Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, NIMOZ).

Zasadę tę wyprowadzić należy z treści ustawy o działach administracji rządowej. Na podstawie przepisu art. 14 ust. 1 tej ustawy należy przyjąć, że restytucja dóbr kultury – jako środek służący realizacji zadania ochrony zabytków oraz opieki nad materialnym i niematerialnym dziedzictwem narodowym, należy do zadań objętych działem administracji rządowej, którym kieruje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Potwierdzeniem tego na gruncie legislacyjnym są wspomniane przepisy rozdziału 6 (zwłaszcza art. 65) ustawy o ochronie zabytków, regulujące restytucję unijną opartą na dyrektywie 93/7/EWG. Ponadto należy zaznaczyć, że w strukturze organów państwa brak jest innego organu, któremu przepisy szczególne nadawałyby kompetencje w zakresie restytucji dóbr kultury (w latach 1990–2001 kompetencje takie miał Pełnomocnik Rządu do spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą, działający w ramach organizacyjnych resortu kultury w sprawach restytucji międzynarodowej i zagranicznej, po likwidacji tego urzędu jego zadania przejął minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego).

Jak wynika z przedstawionych wyżej uwag, realizacja celów restytucji dóbr kultury odbywa się z udziałem organów powołanych do ścigania czynów zabronionych, w tym prokuratury, Policji, Służby Celnej (od 1 marca 2017 r. zastąpionej przez Służbę Celno-Skarbową), a także przed sądami. Właściwość tych organów do prowadzenia odpowiednich postępowań nie eliminuje roli ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organu restytucyjnego.

Zaznaczyć nadto należy, że poza urzędem ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (w którego strukturze działa wyspecjalizowany do zadań restytucyjnych Wydział Strat Wojennych) i niektórymi podległymi mu instytucjami brak jest w Polsce innych jednostek organizacyjnych w strukturze państwa przygotowanych do prowadzenia restytucji dóbr kultury. Odnosi się to także do takich służb, jak Policja czy dotychczasowa Służba Celna (a od 1 marca 2017 r. Służba Celno-Skarbowa), co ujemnie wpływa na możliwości prowadzenia monitoringu i poszukiwań utraconych dóbr kultury, a wynika m.in. z braku odpowiednich aktów prawnych, które

regulowałyby zadania takich służb w zakresie przestępstw przeciwko dziedzictwu kulturowemu (dyrektywa 2014/60/UE nakłada na państwa członkowskie m.in. obowiązek podejmowania działań w celu poszukiwania wyprowadzonych dóbr kultury oraz prowadzenia w tym zakresie współpracy między właściwymi organami państw, co prowadzi do konieczności ustanowienia odpowiednich regulacji prawnych w ramach implementacji dyrektywy 2014/60/UE).

Podobnie brak przepisów szczegółowych normujących właściwość i kompetencje organów państwa w sprawach restytucji dóbr kultury utrudnia działania ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w niektórych sytuacjach i na niektórych etapach restytucji. Odnosi się to do określonych czynności procesowych i materialnoprawnych, będących niezbędnym elementem lub rezultatem prowadzenia restytucji dóbr kultury, a także zasad postępowania z obiektami odzyskanymi w ramach tej restytucji.

Zasada właściwości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do prowadzenia spraw restytucyjnych oznacza, że podejmowanie tych spraw (jak już wskazano) należy do jego zadań z mocy ustawy, bez względu na to, jaki jest status własnościowy dobra kultury objętego restytucją – niezależnie od tego, czy prawo własności do niego może przysługiwać Skarbowi Państwa, czy też np. samorządowej instytucji kultury, osobie prawnej kościoła lub związku wyznaniowego bądź osobie fizycznej.

Ponieważ zaś podstawowym środkiem prawnym restytucji dóbr kultury w Polsce są wyżej wskazane środki przewidziane przez powszechnie obowiązujące przepisy prawa cywilnego, ewentualnie karnego, realizowanie tego zadania w pełnym zakresie może napotykać na istotne trudności i ograniczenia wynikające z niedostosowania przepisów prawa oraz luk w istniejących regulacjach. Obecne przepisy dają ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego możliwość czynnego występowania jako strona procesu cywilnego w zasadzie tylko wówczas, gdy restytucja dotyczy obiektu będącego własnością Skarbu Państwa. Minister ten może w takim wypadku występować w postępowaniach sądowych z zachowaniem ogólnych zasad reprezentacji Skarbu Państwa (w tym ustawy o Prokuraturii RP), choć i one, w sprawach podlegających rozpoznaniu w pierwszej instancji przez sąd rejonowy (tzn. do których nie ma zastosowania ustawa o Prokuraturii RP) mogą wywoływać wątpliwości na gruncie braku

wyraźnego wskazania kompetencji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w odniesieniu do restytucji dóbr kultury, których własność przysługuje Skarbowi Państwa (a to w związku z brzmieniem art. 67 § 2 zd. 1 Kodeksu postępowania cywilnego). W obecnym stanie prawnym wprowadzenie odpowiedniej regulacji ustawowej jest zatem celowe dla usunięcia tych wątpliwości kompetencyjnych.

Wciąż jednak zauważyć należy, iż w takich wypadkach minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego korzysta z instrumentów procesowych stworzonych pod kątem ochrony praw majątkowych (własności Skarbu Państwa), nie zaś ochrony dziedzictwa kulturowego.

Praktyczne znaczenie omawianych luk ustawodawczych ujawnia się w ocenie możliwości czynnego włączenia się ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako uczestnika postępowania działającego na rzecz jednej z jego stron, np. po stronie instytucji lub innej osoby dochodzącej zwrotu utraconego dobra kultury nienależącego do Skarbu Państwa. Tylko w nielicznych wypadkach zastosować można istniejące instytucje procesowe, np. interwencję uboczną na podstawie art. 76 k.p.c. Rzeczywista potrzeba takich działań – także polegających na wytoczeniu powództwa na rzecz właściciela utraconego dobra kultury – ujawnia się zaś stosunkowo często, albowiem w praktyce nie zawsze właściciele utraconych zabytków, istotnych z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego (jak choćby osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych lub niektóre samorządowe instytucje kultury), dysponują wystarczającymi możliwościami skutecznego dochodzenia roszczeń windykacyjnych bądź sprawnego udziału w czynnościach śledztwa w charakterze strony. Należy zaznaczyć, że prowadzenie tego rodzaju spraw wymaga dysponowania wyspecjalizowanymi instrumentami, stąd nie zawsze wystarczające będzie zaangażowanie prokuratora jako uczestnika procesu działającego na podstawie art. 7 k.p.c.

Pomijając obiektywnie negatywne skutki takich sytuacji dla dziedzictwa kulturowego i narodowego, nieskuteczna rewindykacja utraconych dóbr kultury ostatecznie rzutuje także na ocenę efektywności wykonywania przez państwo konstytucyjnego zadania ochrony dziedzictwa narodowego wyrażonego w art. 5 Konstytucji, a w szczególności wykonywania zadań przez samego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Należy bowiem mieć na uwadze fakt, iż kompetencja tego

ministra w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego nie jest ograniczona przedmiotowo – tzn. zadania ministra jako organu państwa w zakresie ochrony dziedzictwa odnoszą się tak do zasobu należącego do państwa i instytucji publicznych, jak i należącego do podmiotów niepaństwowych bądź niepublicznych. (Przy tej okazji należy skonstatować, iż co do zasady organy państwa nie są związane wolą właściciela dobra kultury co do podjęcia działań restytucyjnych.)

Na gruncie ochrony zabytków zapewnieniu realizacji tego zadania służyć miał przepis art. 95 ustawy o ochronie zabytków, jednakże jego aktualna redakcja dotknięta jest głębokimi wadami, które powinny zostać usunięte w ramach niniejszej nowelizacji. Pozwoli to, po wyraźnym rozciągnięciu zakresu stosowania tego przepisu na sprawy restytucyjne, usunąć opisaną powyżej lukę prawną.

Ponieważ beneficjentami działań restytucyjnych prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest nie tylko polski Skarb Państwa albo inne podmioty państwowe lecz także podmioty niepaństwowe lub niepubliczne, którym przysługuje własność obiektu objętego restytucją, w ramach zagadnień restytucji dóbr kultury powstaje problem kosztów działań restytucyjnych. Zagadnienie to nie jest w żaden szczególny sposób uregulowane, co stanowi lukę istotną zwłaszcza w odniesieniu do działań restytucyjnych prowadzonych za granicą. O ile można wyjść z założenia, że działania te stanowią zadanie publiczne obciążające budżet państwa, to zupełnie nieusprawiedliwione byłoby ponoszenie takich kosztów bez możliwości ich odzyskania od osoby odpowiedzialnej za niezgodne z prawem wyprowadzenie dobra kultury za granicę. Zasadę taką wprowadzają dyrektywy w odniesieniu do restytucji unijnej na rzecz państw członkowskich. Powinna zostać ona rozciągnięta w sposób wyraźny na inne rodzaje restytucji dóbr kultury zza granicy.

Kolejnym zagadnieniem, które nie zostało uregulowane w sposób odpowiedni do specyfiki spraw restytucyjnych, jest sytuacja własnościowa dobra kultury nielegalnie wyprowadzonego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po jego odzyskaniu przez właściwe organy. Dyrektywa 2014/60/UE przewiduje, że państwa członkowskie uregulują tę kwestię w swoim ustawodawstwie krajowym. Norma wprowadzona w ramach implementacji dyrektywy 2014/60/UE w tym zakresie powinna mieć zastosowanie ogólne, nie ograniczone do samej tylko restytucji unijnej (postępowania

zwrotowego), nieuzasadnione byłoby bowiem stosowanie odmiennych zasad dla podobnych stanów faktycznych.

Nieodzowność wprowadzenia w tym zakresie regulacji szczególnej w prawie polskim ujawnia się nie tylko na gruncie restytucji unijnej, choć w jej przypadku może być nader jaskrawa, biorąc pod uwagę zawarty w dyrektywie 2014/60/UE obowiązek wypłaty odszkodowania na rzecz posiadacza, który, nabywając nielegalnie wyprowadzone dobro kultury, wykazał się należyłą starannością. Brak takiego uregulowania w aktualnym stanie prawnym prowadzi będzie do sytuacji, w których Rzeczpospolita Polska po zwrocie dobra kultury nielegalnie wyprowadzonego z jej terytorium i poniesieniu kosztów postępowania, a także wypłacie odszkodowania posiadaczowi w przypadkach podlegających regulacjom unijnym (podmiotowi polskiemu lub cudzoziemcowi) zmuszona będzie wydać mu z powrotem odzyskane dobro kultury, tyle że na własnym terytorium. W szczególności jaskrawa byłaby niedopuszczalność sytuacji, w której dobro kultury po zwrocie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (niezależnie od rodzaju restytucji) należałoby wydać jego właścicielowi (polskiemu lub zagranicznemu), który ponosi odpowiedzialność za nielegalne wyprowadzenie dobra kultury. Oczywiście, takie postępowanie stałoby w sprzeczności z celami implementowanej regulacji, jak i restytucji dóbr kultury w ogóle. Z tego względu implementowana dyrektywa 2014/60/UE przewidziała możliwość wprowadzenia przez państwa członkowskie indywidualnych regulacji w zakresie własności odzyskanego dobra kultury.

Należy podkreślić, że za regulację taką nie może być poczytywany obowiązujący obecnie przepis karny (art. 109 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków) przewidujący przepadek wywiezionego zabytku – przepadek taki jest bowiem uzależniony od orzeczenia odpowiedzialności karnej i skazania za przestępstwo wywozu, nie można zaś oczekiwać, iż w każdym przypadku zapadnie wyrok skazujący, np. przy braku ustalenia sprawcy czynu. Nadto, orzeczenie przepadku można zastosować wyłącznie wobec strony postępowania karnego (skazanego), w wielu zaś przypadkach osoba odpowiedzialna za nielegalne wyprowadzenie dobra kultury nie będzie tożsama z jego właścicielem, zwłaszcza w chwili orzekania o karze.

Zaznaczyć należy, że omawiany problem znalazł rozwiązanie w instytucji przepadku mienia będącego przedmiotem nielegalnego przewozu przez granicę, utrwalonej na gruncie prawa celnego (oraz funkcjonującej w Kodeksie postępowania cywilnego

w postaci postępowania odrębnego w art. 610¹–610⁵ Kodeksu postępowania cywilnego), które ma szereg cech wspólnych z regulacjami ograniczającymi wywóz dóbr kultury za granicę.

Kolejnym obszarem związanym z restytucją dóbr kultury, który nie był do tej pory odpowiednio uregulowany, jest gospodarowanie dobrami kultury odzyskiwanymi w ramach restytucji na rzecz Skarbu Państwa (ewentualnie co do których orzeczono przepadek na rzecz Skarbu Państwa).

Potrzeba dokonania czynności prawnych i innych działań o charakterze cywilnoprawnym względem dobra kultury pojawia się jeszcze w trakcie prowadzenia działań restytucyjnych, poczynając od objęcia odzyskanego dobra kultury w posiadanie przez organ restytucyjny (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) i równoczesnego z tym powierzenia dobra kultury wyspecjalizowanej instytucji na przechowanie (w depozyt) celem jego zabezpieczenia.

Czynności takie mają charakter czynności zachowawczych, służących zachowaniu substancji dobra kultury, których obowiązek wynika z przepisów Kodeksu cywilnego (regulujących ogólne powinności posiadacza lub właściciela wobec rzeczy), a w szczególności z przepisów ustawy o ochronie zabytków, które nakładają na każdorazowego posiadacza (nie tylko właściciela) obowiązek zachowania substancji zabytku, również przez czynienie nakładów i zapewnienie mu bezpieczeństwa.

Przeważnie wiążą się one z oddaniem obiektu na przechowanie instytucji muzealnej lub bibliotecznej, gwarantującej zabezpieczenie obiektu i opiekę konserwatorską. Łączy się z tym obowiązek ponoszenia kosztów przechowania, konserwacji, zabezpieczenia, ewentualnego transportu i ubezpieczenia.

Wywołuje to już na tym etapie określone problemy praktyczne, chociażby tak podstawowe, jak ustalenie, która z jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora finansów publicznych obowiązana jest do utrzymywania takiego przedmiotu. Odzyskane dobro kultury nie staje się własnością instytucji kultury, której zostaje oddane na przechowanie, wobec czego – jak powiedziano – koszty jego utrzymania powinien ponosić Skarb Państwa.

Poza czynnościami zachowawczymi w praktyce restytucyjnej nierzadko pojawia się zagadnienie zwrotu nakładów na dobro kultury odzyskane na rzecz Skarbu Państwa i innych rozliczeń z posiadaczem przewidzianych odpowiednimi przepisami krajowymi

(w Polsce jest to art. 224 i nast. Kodeksu cywilnego).

Specyfika zasad gospodarowania tą częścią majątku państwowego uwidacznia się w szczególnych zasadach opieki nad dobrami kultury, w większości wypadków wymagających należytej ochrony konserwatorskiej, oraz zapewnienia dostępności dla społeczeństwa we właściwych formach. Dobra kultury co do zasady nie stanowią mienia, którego przeznaczeniem jest prowadzenie działalności gospodarczej, lecz realizowanie innych funkcji na rzecz społeczeństwa.

III. STRUKTURA PROJEKTOWANEJ USTAWY

1. Przepisy ogólne
2. Postępowanie w sprawie zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
3. Postępowanie w sprawie zwrotu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej
4. Postępowanie w sprawie zwrotu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury przemieszczonych z terytorium państw obcych
5. Narodowe dobra kultury RP należące do zbiorów publicznych
6. Przepisy karne
7. Zmiany w przepisach obowiązujących:
  - 1) w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach
  - 2) w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
  - 3) w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej
  - 4) w ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach
  - 5) w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach
  - 6) w ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej
  - 7) w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych
  - 8) w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
  - 9) w ustawie z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne
  - 10) w ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej
8. Przepisy przejściowe i przepis końcowy

IV. PRZEPISY OGÓLNE

1. Opis materii ustawowej

Ustawa określa organy właściwe do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską na jej terytorium i za granicą, ich zadania i uprawnienia, postępowanie z dobrami kultury wyprowadzonymi z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także organy właściwe do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej w stosunku do dóbr kultury znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez państwa obce i cudzoziemców oraz postępowanie w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

2. Pojęcia i definicje ustawowe

Projektowana ustawa wprowadza do ustawodawstwa polskiego nowe kategorie i pojęcia, mające ogólnie na celu określenie zakresu ochrony prawnej materialnego dziedzictwa kulturowego w Polsce w drodze restytucji dóbr kultury. Kluczową nową kategorią prawną jest „narodowe dobro kultury RP”, zawierające w sobie pojęcie „dobra kultury”, a także „zbiory publiczne” jako kategoria objęta szczególnymi rozwiązaniami ochronnymi. Ustawa posługuje się także pozaustawowym pojęciem restytucji dóbr kultury, które ukształtowało się na gruncie prawa międzynarodowego, aczkolwiek funkcjonuje od lat także w sferze działań wewnątrz krajowych jako narzędzie realizacji zadań państwa w sferze ochrony integralności dziedzictwa kulturowego. Ponadto wprowadzone zostają pojęcia pomocnicze: „wyprowadzenie dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa [Rzeczypospolitej Polskiej lub państwa UE]”, „zwrot dobra kultury [na terytorium państwa]”, „zagraniczne narodowe dobro kultury” oraz termin techniczny „system IMI”.

Ich wprowadzenie w projektowanej ustawie wynika z kształtu regulacji zawartych w dyrektywie 2014/60/UE, a zarazem stanowi wypełnienie istotnej luki w prawie polskim. Należy podkreślić, że dyrektywa 2014/60/UE pozostawia państwom członkowskim Unii Europejskiej swobodę określenia w ich prawie wewnętrznym, jakie dobra kultury mają charakter „narodowych dóbr kultury” w rozumieniu art. 36 TFUE. Brak wprowadzenia takiej kategorii i jej zdefiniowania w prawie polskim oznaczałby rezygnację przez Rzeczpospolitą Polską z mechanizmu szczególnej ochrony prawnej dóbr kultury przewidzianego przez Unię Europejską, tzn. zwrotu dóbr kultury

wyprowadzonych z naruszeniem prawa dokonywanego w trybie postępowania uregulowanego w dyrektywie 2014/60/UE.

2.1. Pojęcie dóbr kultury (art. 2 pkt 1)

Definicja „dóbr kultury” wchodzi w skład pojęcia „narodowych dóbr kultury RP”. Jej wprowadzenie w projektowanej ustawie jest niezbędne, gdyż od czasu uchylecia w 2003 r. ustawy z dnia z 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. z 1999 r. poz. 1150) pojęcie to nie jest zdefiniowane w prawie polskim. Ustawa ta została zastąpiona ustawą o ochronie zabytków, z której pojęcie dóbr kultury zniknęło – zakres regulacji tej ustawy (a więc w istocie zakres ochrony prawnej wobec dziedzictwa kulturowego w Polsce) został ograniczony tylko do zabytków. (Ostatnio co prawda nastąpił wyłom w takim stanie rzeczy, bowiem pojęcie dóbr kultury pojawiło się na powrót w tym akcie – jednak bez zdefiniowania – w nowelizacji z 20 lutego 2015 r. w ramach rozdziału 2a regulującego Krajowy rejestr utraconych dóbr kultury – art. 24a–24f ustawy o ochronie zabytków).

Proponowana definicja dóbr kultury obejmuje dwie podstawowe kategorie: pierwszą są zabytki w rozumieniu ustalonym w ustawie o ochronie zabytków, drugą – dobra kultury niebędące zabytkami. W odniesieniu do tych ostatnich niezbędne jest wprowadzenie kryteriów uszczegóławiających. Za punkt wyjścia przyjmuje się istnienie interesu społecznego w zachowaniu rzeczy ze względu na określone przesłanki, którymi są: a) wartość artystyczna, historyczna lub naukowa rzeczy, albo: b) znaczenie rzeczy dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego (w przypadkach, gdy danej rzeczy nie można przypisać wartości artystycznej, historycznej lub naukowej, jednakże jej zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na jej znaczenie dla dziedzictwa).

Należy zaznaczyć, że takie ukształtowanie definicji dobra kultury nawiązuje do kryteriów decydujących o zaliczeniu rzeczy do funkcjonujących wcześniej w prawie polskim kategorii chronionych prawem, w szczególności kategorii dobra kultury sformułowanej w art. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (funkcjonującej w prawie polskim do 2003 r.) oraz zabytku zdefiniowanego w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. poz. 265, z późn. zm.).

Podkreślić należy, że proponowana definicja obejmuje tylko i wyłącznie dobra kultury o charakterze materialnym – czyli rzeczy w rozumieniu art. 45 Kodeksu cywilnego (w taki

sam sposób zakres pojęcia dóbr kultury określa dyrektywa 2014/60/UE w art. 2 pkt 1). Jeżeli chodzi o niematerialne dobra kultury, nie są one objęte regulacją projektowanej ustawy. Ta kategoria nie mieści się w obrębie materii ustawy i wymaga regulacji odrębnych. Niematerialne dobra kultury z natury swojej nie mogą być przedmiotem restytucji rozumianej jako przemieszczenie z terytorium jednego państwa do drugiego lub odzyskanie w inny sposób władania nad utraconym dobrem kultury (w drodze windykacji).

Działaniom restytucyjnym w niektórych przypadkach podlegać natomiast mogą rzeczy będące nośnikami niematerialnych dóbr kultury. W takim wypadku, o ile nie mają one charakteru zabytku, kwalifikować się mogą do drugiej z wyżej wymienionych kategorii, tj. dóbr kultury niebędących zabytkami.

Podkreślić również należy, że dobra kultury w rozumieniu ustawy nie są ograniczone do rzeczy ruchomych w rozumieniu prawa cywilnego, należy bowiem pamiętać, że nielegalne przemieszczenie poza terytorium państwa lub utrata władania może dotyczyć odłączonych części składowych nieruchomości, takich jak detale architektoniczne, elementy wystroju wnętrza budynków zabytkowych, inne elementy architektoniczne.

Nadmienić również należy, że prawo unijne pozostawia państwom członkowskim swobodę w kształtowaniu pojęcia dóbr kultury oraz systemu ich ochrony. Zawarta w ustawodawstwie polskim definicja dóbr kultury nie musi się zatem pokrywać z pojęciami przewidzianymi w prawie unijnym, w tym art. 36 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Pojęcia te mają jedynie takie znaczenie, iż na gruncie regulacji unijnych dobra kultury podlegać będą ochronie w ich granicach.

2.2. Pojęcie narodowych dóbr kultury RP (art. 2 pkt 4)

Kategoria „narodowych dóbr kultury RP” jest centralnym pojęciem dyrektywy 2014/60/UE i poprzedzającej ją dyrektywy 93/7/EWG. Zdefiniowanie tej kategorii w prawie polskim jest warunkiem niezbędnym, ażeby Rzeczpospolita Polska mogła korzystać z trybu zwrotu dóbr kultury z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej przewidzianego w dyrektywie 2014/60/UE.

Kategoria ta w projektowanej ustawie została skonstruowana w oparciu o kategorie rzeczy już zdefiniowanych w polskim systemie prawa. Są nimi mianowicie zabytki i materiały archiwalne objęte ograniczeniami wywozowymi w myśl ustawy o ochronie zabytków oraz ustawy o zasobie archiwalnym. Powiązanie kategorii narodowych dóbr

kultury z ograniczeniami wywozowymi jest uzasadnione istotą regulacji dyrektywy 2014/60/UE, która tylko w stosunku do obiektów objętych takimi ograniczeniami przewiduje stosowanie trybu zwrotu (przy tym w ogóle tylko w takich wypadkach może co do zasady zachodzić przesłanka restytucji dóbr kultury z zagranicy jako reakcji na bezprawne przemieszczenie dobra kultury poza terytorium państwowe).

Poza wyżej wspomnianymi kategoriami, tj. zabytkami i materiałami archiwalnymi objętymi istniejącymi w prawie polskim ograniczeniami wywozowymi, projektowana ustawa włącza do narodowych dóbr kultury także kategorie obiektów będących dobrami kultury nieobjęte dotąd ograniczeniami wywozowymi – zarazem takie ograniczenia, ustanawiając przez nowelizację przepisów ustawy o muzeach (art. 57 pkt 2 wprowadzający do tej ustawy nowy przepis art. 29a) i ustawy o bibliotekach (art. 58 pkt 1 wprowadzający do tej ustawy nowy przepis art. 6a), objęte zaś innymi formami ochrony prawnej na podstawie przepisów szczególnych. Chodzi mianowicie o niebędące zabytkami muzealia wpisane do inwentarza muzeum będącego instytucją kultury (czyli zarazem wchodzące w skład zbiorów publicznych w rozumieniu projektowanej ustawy) i materiały biblioteczne należące do narodowego zasobu bibliotecznego. Rozszerzenie kategorii narodowych dóbr kultury na objekty niezabytkowe wynika z regulacji Unii Europejskiej, w tym dyrektywy 2014/60/UE i poprzedzającej ją dyrektywy 93/7/EWG, które przewidują ochronę dziedzictwa kulturowego poszczególnych państw członkowskich nie tylko w odniesieniu do zabytków, lecz także dóbr kultury niebędących zabytkami. Podkreślić należy, że te kategorie obiektów nie były do tej pory objęte w świetle prawa polskiego ograniczeniami wywozowymi, co uznać niewątpliwie należy za lukę w systemie ochrony dziedzictwa kulturowego, widoczną zwłaszcza w odniesieniu do muzealnych zbiorów sztuki współczesnej, które stanowią istotną część kolekcji muzealnych i bardzo często reprezentują dużą wartość rynkową. Przepisy projektowanej ustawy eliminują tę lukę i zarazem dostosowują system ochrony dziedzictwa kulturowego do szerszych, niż było to do tej pory w prawie w polskim, ram ochrony tego dziedzictwa przewidzianych regulacjami unijnymi.

Należy mieć na uwadze, iż w ustawie jest mowa także o dobrach kultury, które mogą być przedmiotem zwrotu na rzecz państw członkowskich UE wobec zakwalifikowania ich przez ustawodawstwo tych państw do kategorii „narodowych dóbr kultury” w myśl dyrektywy. Ze względów redakcyjnych, dla odróżnienia od narodowych dóbr kultury w rozumieniu ustawodawstwa polskiego, ustawa określa je jako „zagraniczne narodowe

„dobra kultury”, zaś wobec polskich narodowych dóbr kultury wprowadza nazwę „narodowe dobra kultury RP”.

2.3. Restytucja dóbr kultury (art. 2 pkt 2)

Restytucja dóbr kultury jest dla niniejszej ustawy centralną instytucją prawną. Jednym z rodzajów restytucji dóbr kultury jest postępowanie zwrotowe uregulowane dyrektywą 2014/60/UE.

Ustawa nie zawiera definicji prawnej tego pojęcia w ujęciu uniwersalnym (ograniczając się do określenia znaczenia stosowanego w ustawie zwrotu „restytucja dóbr kultury prowadzona przez Rzeczpospolitą Polską” – art. 2 pkt 2). Na obecnym etapie kształtowania prawa oraz rozwijającej się praktyki restytucyjnej próba formułowania takiej definicji narażona byłaby na niekompletność. Pojęcie to, jak już zaznaczono, ukształtowało się na gruncie prawa międzynarodowego jako postępowanie służące przywróceniu naruszonej integralności dziedzictwa kulturowego, zarazem jednak funkcjonuje i rozwija się także w sferze działań wewnątrz krajowych jako narzędzie służące temu samemu celowi, tj. ochronie dziedzictwa kulturowego i jego integralności.

Restytucję dóbr kultury rozumieć można ogólnie jako proces prowadzący do odzyskania władania nad utraconym dobrem kultury służący przywróceniu poprzedniego stanu naruszonego dziedzictwa kulturowego, a jeżeli naruszenie to wiązało się z wyprowadzeniem dobra kultury za granicę z naruszeniem prawa – obejmujący w szczególności przemieszczenie dobra kultury z powrotem na terytorium państwa, z którego zostało ono wyprowadzone. Celem restytucji dóbr kultury nie jest ochrona praw majątkowych właściciela (nawet jeżeli restytucja spowoduje przywrócenie mu posiadania), lecz ochrona integralności dziedzictwa kulturowego kraju. Z natury rzeczy restytucja dóbr kultury jest działaniem prowadzonym przez państwo i jego instytucje, bowiem do zadań i powinności państwa względem społeczeństwa należy ochrona dziedzictwa kulturowego i jego integralności.

Dla celów niniejszego projektu ustawy wprowadza się przepis art. 2 pkt 2 wyszczególniający działania, które mieszczą się w tak rozumianym pojęciu restytucji.

Jak już wcześniej wspomniano, restytucja przybierać może postać działań sądowych i pozasądowych, czynności prawnych i faktycznych, które łączy wyżej wspomniany cel w postaci przywrócenia poprzedniego stanu naruszonego dziedzictwa kulturowego (uzasadniony zasadą ochrony integralności dziedzictwa kulturowego). Działania

mieszczące się w ramach restytucji mogą być podejmowane zarówno na terytorium kraju, jak i za granicą, w stosunkach z podmiotami krajowymi lub cudzoziemcami, a także w stosunkach międzynarodowych, między państwami.

Mając na uwadze rozwijający się proces odzyskiwania przemieszczonych za granicę dóbr kultury, zwłaszcza utraconych wskutek II wojny światowej, przez właścicieli prywatnych, poza scharakteryzowaną powyżej klasyczną postacią restytucji (czyli działań prowadzonych przez państwa na rzecz ochrony integralności dziedzictwa kulturowego) należy uwzględnić także możliwość udziału podmiotów państw obcych (cudzoziemców) w działaniach mających na celu przemieszczenie utraconych dóbr kultury między państwami, nawet jeżeli działania takie nastawione są tylko na ochronę interesów majątkowych właścicieli. Stąd projektowana ustawa obejmuje także zakresem swojej regulacji przypadki dochodzenia roszczeń wobec dóbr kultury znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z udziałem cudzoziemców, o ile zachodzi potrzeba reprezentowania interesu Rzeczypospolitej Polskiej w takich sprawach.

W ramach restytucji dóbr kultury mieszczą się działania przygotowawcze, które zaczynają się od gromadzenia informacji o utraconych dobrach kultury, aż po działania podejmowane po odzyskaniu utraconego dobra kultury, związane z jego zabezpieczeniem i określeniem jego dalszego statusu. Pod względem temporalnym restytucja dóbr kultury obejmuje działania dotyczące zarówno dóbr kultury utraconych w przeszłości (np. strat wojennych), jak i dóbr kultury utraconych współcześnie. Przesłanką decydującą o objęciu dobra kultury działaniami restytucyjnymi jest jego utrata prowadząca do uszczuplenia dziedzictwa kulturowego, naruszenia jego integralności, a w przypadku wyprowadzenia za granicę – dodatkowo nielegalność takiego wyprowadzenia. Tym samym restytucja dóbr kultury z zagranicy odnosić się będzie do wszystkich tych przypadków, w których doszło do naruszenia prawa obowiązującego w zakresie wywozu dóbr kultury za granicę, niezależnie od tego, jakie to były przepisy i kiedy doszło do ich naruszenia. Tak rozumiane przesłanki restytucji obejmują wyprowadzenie dóbr kultury podlegające regulacjom dyrektywy 2014/60/UE.

2.4. Pojęcie wyprowadzenia dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa (art. 2 pkt 3)

Przesłanką warunkującą restytucję zagraniczną jest przemieszczenie dobra kultury poza terytorium państwa. Ażeby przemieszczenie takie uzasadniało podjęcie działań

restytucyjnych przez organy państwa, powinno łączyć się z naruszeniem porządku prawnego (z reguły norm służących ochronie dziedzictwa kulturowego). W taki sposób przesłankę restytucji w trybie postępowania zwrotowego formułują normy unijne – dyrektywy 93/7/EWG i 2014/60/UE. Obejmują one zarówno przypadki, gdy wywóz za granicę nastąpił z naruszeniem prawa krajowego, jak i Unii Europejskiej (rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE. L 39 z 10.02.2009, str. 1), lub gdy sam wywóz czasowy był zgodny z prawem, lecz dobro kultury nie zostało przemieszczone z powrotem na terytorium państwa lub jeżeli naruszone zostały inne warunki takiego czasowego wywozu (a dobro kultury pozostaje za granicą). Z taką regulacją korespondują przepisy art. 2 pkt 3 lit. b–d oraz art. 19 projektowanej ustawy. (Zaznaczyć należy, że w prawie międzynarodowym spotkać się można z koncepcją przyjmującą za przesłankę restytucji także przemieszczenie dobra kultury poza obszar, z którym ono jest związane, jeżeli obszar ten na skutek przesunięcia granic znalazł się na terytorium innego państwa niż samo przemieszczone dobro kultury – stan taki prowadzi bowiem do naruszenia zasady integralności dziedzictwa kulturowego. Regulacje unijne ze względu na swój zakres temporalny i terytorialny, ograniczony co do zasady do przemieszczeń dokonanych w obrębie Unii Europejskiej w okresie od 1993 r., nie obejmują takiego przypadku.)

Z uwagi na konieczność ogólnego uregulowania materii restytucji dóbr kultury na rzecz Rzeczypospolitej Polskiej, w art. 2 pkt 3 lit. a projektowanej ustawy ujęta została także szczególna kategoria utraty dóbr kultury, polegająca na przemieszczeniu ich poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek lub w związku z II wojną światową (straty wojenne). Kategoria ta, jak już zaznaczono, nie może być wiązana z naruszeniem obowiązujących w tym okresie przepisów prawa regulujących wywóz dóbr kultury za granicę. Stan wywołany II wojną światową i okupacją Rzeczypospolitej Polskiej w całości bowiem stanowił naruszenie prawa, zaś przepisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego, zarówno na gruncie prawa międzynarodowego, jak i krajowego, uległy pogwałceniu. Do strat wojennych zaliczają się nie tylko obiekty utracone bezpośrednio wskutek działań wojennych lub działań okupacyjnych, ale też wskutek zdarzeń i warunków wywołanych wojną (np. przesiedleń, rabunków, kradzieży i przywłaszczeń mienia, zwłaszcza dokonywanych przez wojska obce, w czasie wojny i bezpośrednio po jej zakończeniu). Obejmuje to także przypadki, w których przemieszczanie nastąpiło np. w celu uchronienia przed zniszczeniem lub rabunkiem, zaś

po ustaniu tych przyczyn dobro kultury nie zostało przemieszczone z powrotem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Nadmienić należy, że dyrektywa 2014/60/UE (tak jak i jej poprzedniczka z 1993 r., dyrektywa 93/7/EWG) dopuszcza stosowanie przewidzianych w niej procedur także do dóbr kultury wyprowadzonych przed dniem 1 stycznia 1993 r. oraz do dóbr kultury niezdefiniowanych w ustawodawstwie krajowym państw członkowskich jako narodowe dobra kultury – jest to zależne od indywidualnej decyzji państw członkowskich (wyrażonej w ich ustawodawstwie). W związku z tym (a także z uwagi na całościowy charakter jej regulacji) definicja wyprowadzenia dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sformułowana w art. 2 pkt 3 projektowanej ustawy obejmuje nie tylko obiekty zdefiniowane w art. 2 pkt 4 jako narodowe dobra kultury RP, lecz wszelkie dobra kultury w rozumieniu art. 2 pkt 1, oraz niezależnie od tego, kiedy nastąpiło ich wyprowadzenie. Z tego względu, w odniesieniu do przypadków innych niż straty wojenne, tj. dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem przepisów regulujących wywóz za granicę, w warunkach niezakłóconego stosowania prawa (art. 2 pkt 3 lit. b projektowanej ustawy, niezbędne jest odwołanie się do różnych kategorii pojęciowych dóbr kultury, których dotyczyły ograniczenia wywozowe, stosowanych w polskim systemie prawa, zmieniających się w kolejnych aktach normatywnych, poczynając od dekretu Rady Regencyjnej z dnia 31 października 1918 r. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Dz. Pr. P. P. 1918.16.36 z dnia 1918.11.07). Są to mianowicie:

- 1) zabytki – por. dekret Rady Regencyjnej z dnia 31 października 1918 r. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Dz. Pr. P. P. 1918.16.36 z dnia 1918.11.07), rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. poz. 265);
- 2) wykopaliska i znaleziska – por. dekret Rady Regencyjnej z dnia 31 października 1918 r. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Dz. Pr. P. P. 1918.16.36 z dnia 1918.11.07);
- 3) dobra kultury – por. ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury;
- 4) dzieła sztuki plastycznej – por. dekret z dnia 1 marca 1946 r. o rejestracji i zakazie wywozu dzieł sztuki plastycznej oraz przedmiotów o wartości artystycznej, historycznej lub kulturalnej (Dz. U. poz. 99);

- 5) przedmioty o wartości artystycznej, historycznej lub kulturalnej – por. dekret z dnia 1 marca 1946 r. o rejestracji i zakazie wywozu dzieł sztuki plastycznej oraz przedmiotów o wartości artystycznej, historycznej lub kulturalnej (Dz. U. poz. 99);
- 6) muzealia – por. z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach;
- 7) materiały biblioteczne – por. ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury, ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach;
- 8) materiały archiwalne – por. ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

2.5. Pozostałe definicje ustawowe (art. 2 pkt 6–8)

a) zbiory publiczne (art. 2 pkt 6)

Definicję „zbiorów publicznych” wprowadza się w związku z treścią przepisu art. 8 akapit trzeci dyrektywy 2014/60/UE (powtarzająca analogiczną konstrukcję z dyrektywy 93/7/EWG), który przewiduje szczególne uprzywilejowanie zbiorów publicznych przez wydłużenie do 75 lat od wyprowadzenia (zamiast 30 lat, jak to ma miejsce w odniesieniu do pozostałych narodowych dóbr kultury) terminu zawitego, w którym może być wszczęte postępowanie o zwrot dobra kultury należącego do tych zbiorów w trybie uregulowanym przez dyrektywę 2014/60/UE.

Brak zdefiniowania kategorii zbiorów publicznych oraz objęcia ich szczególnymi regulacjami ochronnymi w prawie polskim zamykał do tej pory drogę do wykorzystania powyższego uprzywilejowania w postępowaniu zwrotowym.

Z kategorią zbiorów publicznych zrównane są w dyrektywie 2014/60/UE dobra kultury należące do kościołów i związków wyznaniowych. Jedne i drugie, jeżeli objęte zostały szczególnymi regulacjami ochronnymi w prawie krajowym państwa członkowskiego, korzystać będą z uprzywilejowanego, wydłużonego terminu do wystąpienia na drogę sądową w trybie dyrektywy 2014/60/UE. Nadmienić należy, że w praktyce spraw restytucyjnych aspekt czasowy ma istotne znaczenie i znacząco odbiega od praktyki i realiów zwykłych spraw związanych z obrotem cywilnym – wykrywanie utraconych dóbr kultury po upływie kilkudziesięciu lat jest sytuacją typową. Zbyt krótkie, niedostosowane do takich realiów terminy prawa cywilnego, mogą uniemożliwiać cel restytucji dóbr kultury.

Zaznaczyć należy, że dyrektywa 2014/60/UE nie narzuca państwom członkowskim sposobu zdefiniowania zbiorów publicznych na użytek prawa krajowego – definicja

„zbiorów publicznych” zawarta w art. 2 pkt 8 dyrektywy 2014/60/UE jest definicją wyłącznie na użytek wewnętrznej interpretacji samej dyrektywy 2014/60/UE, a w konsekwencji wymaga implementacji do prawodawstwa krajowego jedynie w celu określenia przedmiotowego zakresu zastosowania postanowień o wydłużonym 75-letnim terminie do dochodzenia zwrotu – będzie ona stanowić granicę określającą stosowanie ww. przepisu art. 8 akapit trzeci dyrektywy 2014/60/UE (znajduje to odzwierciedlenie w art. 28 ust. 2 projektowanej ustawy, do którego przejęta została *in extenso* definicja z art. 2 pkt 8 dyrektywy 2014/60/UE). Definicja ta natomiast nie wymaga implementowania w charakterze definicji zbiorów publicznych dla ustawodawstwa krajowego.

Definicja „zbiorów publicznych” przyjęta w projektowanej ustawie (art. 2 pkt 6) opiera się na kryterium podmiotowo-własnościowym, tzn. przynależności dobra kultury do mienia podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (tj. Skarbu Państwa, jednostek sektora finansów publicznych, organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.), ewentualnie wykorzystujących środki publiczne lub dysponujących dobrami kultury utrzymywanymi ze środków publicznych. Taki sposób zdefiniowania uzasadniony jest zróżnicowaniem form zaangażowania państwa i samorządu terytorialnego – zarówno organizacyjnego, jak i finansowego – w realizację konstytucyjnego zadania umożliwienia dostępu społeczeństwa do dziedzictwa kulturowego i jego ochrony: poczynając od bezpośredniego tworzenia własnych instytucji kultury, przez wspólne prowadzenie takich instytucji z podmiotami pozarządowymi, finansowanie działalności takich podmiotów w zakresie dziedzictwa narodowego, kończąc na utrzymywaniu dóbr kultury (z uwagi na ich rangę i w celu zapewnienia dostępności publicznej) stanowiących mienie takich podmiotów.

Przynależność danego dobra kultury do zbiorów publicznych według ustawodawstwa krajowego jest pierwszą ze wstępnych przesłanek dopuszczających zastosowanie wydłużonego terminu do występowania o zwrot w trybie dyrektywy 2014/60/UE. Drugim jest objęcie zbiorów publicznych szczególnymi regulacjami ochronnymi w prawie krajowym państwa członkowskiego. Regulacje te w projektowanej ustawie zawiera rozdział 5 (art. 45–51).

b) system IMI (art. 2 pkt 7)

Definicję systemu IMI jako modułu systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym, ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającym decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”), specjalnie dostosowanego do restytucji dóbr kultury wprowadza się z uwagi na konieczność posługiwania się tym systemem w myśl dyrektywy 2014/60/UE oraz konieczność wprowadzenia odpowiednich przepisów do prawa polskiego w ramach implementacji dyrektywy 2014/60/UE. Definicja zawarta w art. 2 pkt 7 projektowanej ustawy jest zbieżna z definicją zawartą w dyrektywie 2014/60/UE.

System IMI jest opracowaną przez Komisję aplikacją dostępną on-line. System ma służyć do wymiany informacji między właściwymi organami państw członkowskich. Użytkownicy systemu IMI komunikują się przy użyciu standardowych formularzy, które są dostępne we wszystkich językach urzędowych Unii Europejskiej.

Obecnie system IMI jest stosowany w 7 dziedzinach prawa, takich jak usługi, kwalifikacje zawodowe, delegowanie pracowników. Nowym modułem jest moduł IMI do zwrotu dóbr kultury. Jego zadaniem jest wpłynąć na poprawę współpracy administracyjnej między państwami członkowskimi, tak aby regulacje implementowane na podstawie dyrektywy 2014/60/UE mogły być stosowane efektywnie i w sposób jednolity w celu ułatwienia zwrotu dóbr kultury wyprawdzonych niezgodnie z prawem. W związku z tym władze centralne są zobowiązane do współpracy między sobą z wykorzystaniem tego systemu IMI. Wynika to wprost z przepisów art. 5 i art. 7 dyrektywy 2014/60/UE.

System obejmuje cztery podstawowe procedury:

- a) zawiadomienie innych państw członkowskich Unii Europejskiej o wyprowadzeniu dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa zawiadamiającego (w przypadku gdy państwo poszukuje nielegalnie wywiezionego lub skradzionego dobra kultury, nie wiedząc, gdzie się ono znajduje) (por. art. 5 akapit pierwszy pkt 1 dyrektywy 2014/60/UE oraz art. 5 akapit drugi dyrektywy 2014/60/UE i korespondujące z nimi przepisy art. 15 ust. 2, art. 20 ust. 1 i 2 oraz art. 4 projektowanej ustawy),

- b) skierowanie wniosku do państwa członkowskiego Unii Europejskiej przez państwo poszukujące wyprowadzonego dobra kultury o podjęcie jego poszukiwań i zidentyfikowanie aktualnego posiadacza (w przypadku gdy państwo wnioskujące ma przesłanki do podejrzenia, na terytorium którego państwa członkowskiego znajduje się dobro kultury) (por. art. 5 akapit pierwszy pkt 1 dyrektywy 2014/60/UE i korespondujące z nim przepisy art. 15 ust. 2, art. 20 projektowanej ustawy),
- c) zawiadomienie innych państw członkowskich Unii Europejskiej o znalezieniu na terytorium państwa zawiadamiającego rzeczy, co do której istnieje podejrzenie, iż jest ona dobrem kultury podlegającym zwrotowi w trybie dyrektywy 2014/60/UE (w przypadku gdy zawiadamiające państwo członkowskie znalazło dobro kultury i podejrzewa, że podlega ono zwrotowi) (por. art. 5 akapit pierwszy pkt 2 dyrektywy 2014/60/UE oraz art. 5 akapit pierwszy pkt 3 dyrektywy 2014/60/UE i korespondujące z nim przepisy art. 16, art. 21 oraz art. 22 ust. 3 projektowanej ustawy),
- d) zawiadomienie innych państw członkowskich Unii Europejskiej o wystąpieniu z roszczeniem o zwrot odnalezionego dobra kultury do sądu państwa członkowskiego, w którym się ono znajduje, właściwego do rozpoznawania spraw o zwrot w trybie dyrektywy 2014/60/UE (w przypadku gdy państwo członkowskie, z którego dobro kultury zostało wyprowadzone, wszczyna właściwe postępowanie o zwrot przed sądem państwa, w którym znajduje dobro kultury – w przypadku wystąpienia do sądu polskiego będzie to złożenie pozwu przez państwo dochodzące zwrotu) (por. art. 7 akapit pierwszy-trzeci dyrektywy 2014/60/UE i korespondujące z nim przepisy art. 17, art. 27 projektowanej ustawy).

Pod względem technicznym systemem IMI administruje Komisja Europejska, jednakże przekazywanie, wprowadzanie i zarządzanie informacjami w tym systemie należy do właściwych organów poszczególnych państw członkowskich.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającą decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”) w związku z obsługą i wykorzystywaniem systemu posługuje się następującymi kategoriami podmiotowymi: „krajowy koordynator IMI”, „koordynator IMI”, „właściwy organ”, „uczestnicy IMI”, „użytkownik IMI”, „podmioty zewnętrzne”. Każda z tych kategorii ma określony status,

zadania i kompetencje w zakresie działania systemu. Państwa członkowskie są zobowiązane do określenia, które ich organy mają status „właściwych organów” w rozumieniu ww. rozporządzenia w sprawie IMI.

W myśl projektowanej ustawy (art. 4 ust. 1–2):

- 1) funkcję koordynatora modułu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury (bezpośrednio współpracującego z krajowym koordynatorem systemu IMI – ministrem właściwym do spraw gospodarki), jak również organu właściwego dla systemu IMI pełni minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,
- 2) funkcję właściwych organów zarejestrowanych w module IMI dotyczącym zwrotu dóbr kultury pełnią ponadto:
  - a) minister właściwy do spraw zagranicznych,
  - b) Prokurator Generalny,
  - c) Komendant Główny Policji,
  - d) Komendant Główny Straży Granicznej,
  - e) Szef Krajowej Administracji Skarbowej,
  - f) Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych,
  - g) Dyrektor Biblioteki Narodowej.

Wpisu i wprowadzenia danych do modułu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury będą mogły dokonywać powyższe organy z urzędu lub na wniosek podmiotów niezarejestrowanych jako uczestnicy IMI. Będą one odpowiadały za treść wprowadzanych danych. Rolą koordynatora modułu IMI (tj. ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) będzie zaś zatwierdzanie i weryfikacja wniosków i zawiadomień pod kątem zgodności z przepisami ustaw i dyrektywy 2014/60/UE. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako koordynator modułu IMI będzie również weryfikować i przysyłać organom właściwym wnioski i zawiadomienia z państw członkowskich Unii Europejskiej.

Szczegółowy sposób współpracy, w tym wymiany informacji, m.in. między organami uczestniczącymi w poszukiwaniu dobra kultury na wniosek państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, w których minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zwrócił się do ministra właściwego do spraw zagranicznych

o reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie dotyczącej restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, a także szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury określi w drodze rozporządzenia Rada Ministrów (art. 5 ust. 8).

c) zwrot dobra kultury (art. 2 pkt 8)

Pojęcie zwrotu dobra kultury należy do podstawowych pojęć postępowania sądowego (procesu cywilnego) przewidzianego dyrektywą 2014/60/UE. Jest ono zbieżne z zasadniczym elementem restytucji międzynarodowej, jakim jest przemieszczenie dobra kultury z terytorium jednego państwa na terytorium drugiego, występującego z roszczeniem restytucyjnym. Pojęcie to znajduje zatem zastosowanie nie tylko do trybu przewidzianego w dyrektywie 2014/60/UE, ale do restytucji międzynarodowej w ogóle.

Zwrotu dobra kultury w ramach restytucji międzynarodowej nie należy identyfikować z samym tylko wydaniem w rozumieniu art. 222 Kodeksu cywilnego jako instytucją służącą ochronie prawa własności. Celem zwrotu jest przywrócenie naruszonej integralności dziedzictwa kulturowego, czemu służy wydanie dobra kultury właściwym władzom państwa żądającego zwrotu połączone z przemieszczeniem go z powrotem na terytorium tego państwa. Przemieszczenie takie nie jest zaś oczywistą konsekwencją wydania rzeczy w znaczeniu cywilnoprawnym (np. wówczas gdy wywóz wydanego dobra kultury za granicę jest niedopuszczalny w świetle prawa państwa, z którego dobro kultury ma być zwrócone, gdy wywóz wymaga udzielenia odpowiedniego zezwolenia). Samo wydanie władzom państwa prowadzącego restytucję – bez umożliwienia (na gruncie prawnym, przez wydanie ewentualnych pozwoleń, i faktycznym) przemieszczenia dobra kultury na jego terytorium – nie prowadzi zatem jeszcze do osiągnięcia celu restytucji, choć jest niezbędnym ku temu elementem. Zwłaszcza w przypadkach restytucji prowadzonej za granicą w stosunku do podmiotów krajowych państw obcych (cudzoziemców) – w formach innych niż tryb zwrotowy uregulowany dyrektywą 2014/60/UE – restytucja zazwyczaj wykorzystywać musi instrumenty prawa cywilnego uregulowane w miejscowym ustawodawstwie, w pierwszej kolejności roszczenie windykacyjne (odpowiadające polskiemu art. 222 Kodeksu cywilnego). Jeżeli następstwem skutecznego zrealizowania takiego roszczenia będzie przemieszczenie odzyskanego dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sytuacja taka odpowiadać będzie pojęciu zwrotu sformułowanemu w art. 2 pkt 8 projektowanej ustawy.

Przemieszczenie może zostać zrealizowane przez państwo zwracające dobro kultury lub przez państwo dochodzące zwrotu (czynność przemieszczenia wywołuje określone ciężary finansowe i prawne, np. związane z ryzykiem przewozu i ubezpieczeniem) – w tym drugim wypadku rola państwa zwracającego ograniczy się do umożliwienia przemieszczenia dobra kultury poza swoje terytorium.

W odniesieniu do restytucji unijnej uregulowanej w dyrektywie 2014/60/UE zwrot ma postać kwalifikowaną i obejmuje działanie samego dłużnika (posiadacza lub dzierżyciela) polegające na przemieszczeniu dobra kultury i wydaniu go uprawnionemu państwu-powodowi na jego terytorium (art. 2 pkt 5 dyrektywy 2014/60/UE i korespondująca z nim regulacja art. 26 ust. 1 projektowanej ustawy). Obowiązek taki ma charakter odpowiadający długowi oddawczemu. Zwrot może zostać także zrealizowany przez wydanie dobra kultury pełnomocnikowi ustanowionemu przez państwo-powoda na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Co prawda dyrektywa 2014/60/UE nie przewiduje wprost takiej sytuacji, nie ulega jednak wątpliwości, że państwo członkowskie może zrezygnować z części swoich uprawnień i dokonać odebrania zasądnego dobra kultury od dłużnika-posiadacza w państwie, w którym toczył się proces i z którego dobro kultury powinno zostać przemieszczone.

3. Właściwość i ogólne kompetencje organów w sprawach restytucyjnych

Dyrektywa 2014/60/UE wymaga wskazania jednego organu do realizacji zadań w niej przewidzianych (art. 4 dyrektywy 2014/60/UE). W artykule 3 ust. 1 projektowanej ustawy określono właściwość ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organu centralnego w rozumieniu art. 4 dyrektywy 2014/60/UE odpowiedzialnego za prowadzenie postępowań w sprawach zwrotu. Komisja Europejska po wejściu w życie ustawy zostanie poinformowana o wyznaczeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego jako organu centralnego, o którym mowa w art. 4 dyrektywy 2014/60/UE.

Projekt, odpowiednio do dyrektywy 2014/60/UE, przewiduje właściwość tylko jednego organu centralnego, odpowiedzialnego za prowadzenie spraw dotyczących wszystkich rodzajów restytucji dóbr kultury, niezależnie od przedmiotu restytucji, charakteru prawnego działań i kategorii podmiotów w niej uczestniczących.

Przyznanie kompetencji do działania w sprawach restytucyjnych jednemu organowi, ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,

koresponduje także z dotychczasową regulacją szczególną z art. 65 ustawy o ochronie zabytków oraz ogólną kompetencją tego ministra wynikająca z art. 14 ust. 1 ustawy o działach administracji rządowej.

Właściwość ta obejmuje zarówno sprawy restytucji prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską w stosunku do dóbr kultury w kraju i za granicą (w tym w ramach postępowania o zwrot narodowych dóbr kultury uregulowanym przez dyrektywę 2014/60/UE), jak i sprawy prowadzone przez państwa obce (w tym państwa członkowskie Unii Europejskiej o zwrot swoich narodowych dóbr kultury) i cudzoziemców w odniesieniu do dóbr kultury znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Mimo że w przypadku wytoczenia powództwa w oparciu o przepisy Kodeksu cywilnego (np. o wydanie lub ustalenie prawa własności) przez cudzoziemca sprawa taka zapewne nie będzie miała na celu ochrony integralności dziedzictwa kulturowego państwa obcego, a raczej służyć będzie realizacji praw majątkowych cudzoziemca, to konieczne jest włączenie kompetencji do występowania w tego rodzaju sprawach do właściwości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organu właściwego do spraw restytucji dóbr kultury. W sprawach takich minister występować będzie jako *statio fisci* Skarbu Państwa jeżeli ten będzie stroną ewentualnego procesu. Jeżeli roszczenie będzie skierowane przeciwko innemu podmiotowi polskiemu, minister będzie uprawniony do włączenia się do procesu na zasadach przewidzianych w projektowanej ustawie lub w Kodeksie postępowania cywilnego.

Poza przypadkami, w których do zrealizowania zwrotu dobra kultury na terytorium państwa obcego niezbędne jest wydanie pozwolenia na wywóz zabytku (lub niezabytkowego dobra kultury), a więc gdy mamy do czynienia ze sprawą administracyjną podlegającą rozpoznaniu w postępowaniu administracyjnym na podstawie przepisów odrębnych ustawy o ochronie zabytków, ewentualnie przepisów projektowanej ustawy, właściwości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organu właściwego do spraw restytucji dóbr kultury nie należy łączyć z rozpoznawaniem spraw restytucyjnych i wydawania w nich orzeczeń. Rozpoznawanie spraw spornych o charakterze restytucyjnym należy do sądów w postępowaniu cywilnym, w szczególności w przypadku wystąpienia o zwrot dobra kultury przez państwo członkowskie Unii Europejskiej na zasadach przewidzianych w dyrektywie 2014/60/UE. Oczywiście, nie odnosi się to do restytucji międzynarodowej prowadzonej między państwami.

Kompetencje ministra jako organu właściwego do spraw restytucji dóbr kultury precyzuje art. 3 ust. 2 projektowanej ustawy. Obejmuje on sprawy prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską zarówno za granicą, jak i na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz sprawy prowadzone wobec Rzeczypospolitej Polskiej przez podmioty zagraniczne, państwa obce i cudzoziemców – w jednym i w drugim przypadku dotyczy to m.in. postępowania na zasadach uregulowanych w dyrektywie 2014/60/UE.

Jak powiedziano, minister reprezentuje Skarb Państwa w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z zachowaniem zasad reprezentacji Skarbu Państwa przewidzianych w ustawie o Prokuraturii RP (art. 3 ust. 2 pkt 2 projektowanej ustawy). Reprezentacja Skarbu Państwa w sprawach cywilnych regulowana jest przez przepisy tej ustawy oraz Kodeksu postępowania cywilnego. W sprawach podlegających rozpoznaniu w pierwszej instancji przez sąd rejonowy minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego będzie występował jako *statio fisci* Skarbu Państwa zgodnie z ogólną regułą z art. 67 § 2 zd. 1 Kodeksu postępowania cywilnego. W sprawach, dla których właściwy będzie w pierwszej instancji sąd okręgowy, Skarb Państwa reprezentuje Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym minister może wystąpić o przekazanie mu konkretnej sprawy do prowadzenia na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o Prokuraturii RP.

Minister uprawniony jest do występowania w postępowaniach cywilnych, karnych, administracyjnych, sądownoadministracyjnych, a także postępowaniach w sprawach o wykroczenia, związanych restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, na zasadach przewidzianych w odrębnych ustawach, tj. zwłaszcza regulacjach kodeksowych i z wykorzystaniem znowelizowanej projektowaną ustawą (art. 61 pkt 11) przepisu art. 95 ustawy o ochronie zabytków, który umożliwia ministrowi podjęcie działań procesowych w sprawach na rzecz osób trzecich, gdy nie reprezentuje Skarbu Państwa (art. 3 ust. 2 pkt 3).

Do zadań restytucyjnych ministra należy także prowadzenie działań w celu odnalezienia dóbr kultury podlegających restytucji i współpraca z właściwymi organami państw członkowskich w sprawach zwrotu dóbr kultury na terytorium państw Unii Europejskiej (art. 3 ust. 2 pkt 4–5, co koresponduje z art. 5 dyrektywy 2014/60/UE).

Wyjątki od powyższej zasady wyłącznej właściwości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach restytucyjnych przewiduje art. 5 ust. 2–4 projektowanej ustawy. Art. 5 ust. 2 wprowadza obowiązek współpracy ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego z ministrem właściwym do spraw zagranicznych w sprawach, w których Rzeczpospolita Polska występuje wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury, który nastąpić ma na podstawie norm prawa międzynarodowego lub w sprawach, w których państwo obce występuje wobec Rzeczypospolitej Polskiej o zwrot dobra kultury przemieszczonego z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jego zwrot ma nastąpić na podstawie norm prawa międzynarodowego. Omawiany przepis ma na celu zapewnienie współpracy między ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz ministrem właściwym do spraw zagranicznych w sprawach restytucyjnych o charakterze międzynarodowym oraz umożliwienie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych wykonywania w związku z tymi sprawami kompetencji określonych w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej. Regulacja zawarta w art. 5 ust. 3 i 4 projektowanej ustawy dotyczy przypadków, gdy w stosunkach międzynarodowych pojawia się wyraźny wymóg reprezentowania Rzeczypospolitej Polskiej przez ministra właściwego do spraw zagranicznych w sprawie restytucyjnej. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może w takim przypadku zwrócić się do ministra właściwego do spraw zagranicznych o reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie restytucyjnej prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską. Potrzeba taka może wynikać z wymogów państwa obcego, np. jego przepisów krajowych, lub wyraźnej normy prawa międzynarodowego, np. opartej na umowie międzynarodowej. Zaznaczyć należy, że ogólne normy prawa międzynarodowego oparte na zwyczaju międzynarodowym nie formułują szczególnych wymogów w zakresie reprezentacji państw w sprawach restytucji dóbr kultury. Zasady współdziałania między obydwoma ministrami uszczegóławia art. 5 ust. 3 projektowanej ustawy, nakładając na ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego odpowiedzialność za merytoryczne przygotowanie sprawy restytucyjnej. Uzasadnione jest to faktem, iż minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego dysponuje odpowiednimi możliwościami niezbędnymi do wykonywania działań restytucyjnych.

Niezależnie od zasady skupienia kompetencji restytucyjnych w zakresie właściwości jednego organu, z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego współdziałają w sprawach związanych z restytucją dóbr kultury inne organy i służby państwa wskazane w art. 5 ust. 1 projektowanej ustawy. Ponadto, celem umożliwienia skutecznej restytucji dóbr kultury instytucje kultury oraz podmioty będące ich organizatorami w rozumieniu art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej udzielają ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wszelkich informacji na temat dóbr kultury będących przedmiotem restytucji oraz udostępniają niezbędną dokumentację (art. 5 ust. 9 projektowanej ustawy).

Ponieważ realizacja zadań restytucyjnych, m.in. określonych w dyrektywie 2014/60/UE, wymaga ścisłej współpracy i wymiany informacji między ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego a innymi służbami i organami państwa, przepis art. 5 ust. 8 projektowanej ustawy zawiera upoważnienie dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia określającego m.in. sposób tej współpracy. Współpraca polegać ma na:

- 1) prowadzeniu wspólnych działań mających na celu odnalezienie, zabezpieczenie, odzyskanie, w tym zwrot, dobra kultury, koordynowanych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- 2) wymianie dokumentów i informacji dotyczących dóbr kultury objętych restytucją i działań związanych z restytucją dóbr kultury, w tym postępowań prowadzonych na podstawie innych ustaw;
- 3) wzajemnych konsultacjach mających na celu odnalezienie, zabezpieczenie, odzyskanie, w tym zwrot, dobra kultury;
- 4) zapewnieniu pomocy służby zagranicznej w przypadku działań restytucyjnych związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury prowadzonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) podejmowaniu przez służbę zagraniczną działań mających na celu umożliwienie osobom wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywania czynności związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) podejmowaniu przez Policję działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony

dziedzictwa narodowego do przeprowadzenia oględzin dobra kultury objętego restytucją lub uczestniczących w czynnościach zabezpieczenia tego dobra kultury.

Uregulowanie współpracy w przepisach ustawy i rozporządzenia służyć ma zapewnieniu należytej harmonizacji działań podmiotów, do których należy zwalczanie nielegalnego obrotu dobrami kultury i przepływu informacji między nimi. Dotychczas taką koordynację regulowały porozumienia administracyjne. Uregulowanie w rozporządzeniu szczegółowych zasad współpracy między podmiotami wymienionymi w art. 5 ust. 1 projektowanej ustawy jest uzasadnione także treścią dyrektywy 2014/60/UE oraz potrzebą ścisłej koordynacji między zaangażowanymi organami i służbami w postępowaniu zwrotowym. Należy tu jednoznacznie wskazać, iż w niektórych przypadkach poszukiwane dobra kultury mogą znajdować się w rękach grup przestępczych i przy ich odzyskiwaniu niezbędna będzie ścisła współpraca właściwych służb.

Zakres danych osobowych osób objętych restytucją, jakie podlegają przetwarzaniu na podstawie projektowanej ustawy został określony w art. 5 ust. 7. Ma on na celu sprostanie wymogom dotyczącym sposobu przetwarzania danych stawianym przez przepis art. 26 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922).

Ponadto, celem wzmocnienia ochrony dziedzictwa kulturowego art. 5 ust. 5 projektowanej ustawy nakłada na organy prowadzące postępowania karne w przedmiocie nielegalnego wywożenia dóbr kultury za granicę oraz niesprowadzania ich w określonym czasie obowiązek współpracy z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Dodatkowo przepis art. 5 ust. 6 umożliwia ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zlecenie Policji ustalenia tożsamości lub miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby władającej dobrem objętym restytucją oraz miejsca, w którym to dobro się znajduje.

Określając zadania ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organu restytucyjnego w sprawach zagranicznych (w tym międzynarodowych i prowadzonych w trybie określonym dyrektywą 2014/60/UE), należy wziąć pod uwagę niejednakowy stopień konieczności podejmowania działań restytucyjnych. Art. 6 projektowanej ustawy różnicuje stopień związania ministra obowiązkiem podejmowania działań restytucyjnych w takich sprawach. Przepis ten jest

skorelowany ze stopniem ograniczeń wywozowych. Mianowicie, w przypadkach naruszenia bezwzględnego zakazu wywozu stałego za granicę, tj.:

- 1) zabytków wpisanych do rejestru (art. 51 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków),
- 2) zabytków wchodzących w skład zbiorów publicznych, które stanowią własność Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora finansów publicznych (art. 51 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków),
- 3) zabytków znajdujące się w inwentarzach muzeów lub narodowym zasobie bibliotecznym (art. 51 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków), materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego (art. 14 ust. 1 ustawy o zasobie archiwalnym),
- 4) rzeczy niestanowiących zabytków w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków, jeżeli są wpisane do inwentarza muzealiów (art. 29a ustawy o muzeach, dodany przez art. 57 pkt 2 projektowanej ustawy),
- 5) materiałów bibliecznych niestanowiących zabytków w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków, jeżeli wchodzi w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 6a ustawy o bibliotekach, znowelizowany przez art. 58 pkt 1 projektowanej ustawy),

czyli w przypadkach, w których dobro kultury nie może być w ogóle wywiezione na stałe za granicę, podjęcie działań restytucyjnych będzie obligatoryjne (art. 6 ust. 1 projektowanej ustawy).

Fakultatywne podjęcie działań restytucyjnych ma miejsce w przypadku naruszenia względnego zakazu wywozu za granicę – a więc w odniesieniu do kategorii rzeczy objętych przepisem art. 51 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków, które mogą być wywożone za granicę na stałe po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia (art. 6 ust. 2 projektowanej ustawy).

Takie zróżnicowanie uzasadnione jest niejednorodnym stopniem ograniczeń wywozowych. Nieuzasadnione byłoby nakładanie na ministra jako organ restytucyjny obowiązku podejmowania działań restytucyjnych w odniesieniu do obiektów, które mogłyby zostać wywiezione za granicę po uzyskaniu odpowiedniego pozwolenia.

Ponieważ w takich wypadkach organ właściwy do wydania pozwolenia nie miał możliwości dokonania oceny, czy wywóz byłby dopuszczalny, minister jako organ

restytucyjny samodzielnie podejmuje decyzję o podjęciu działań restytucyjnych – a więc także czynności przewidzianych regulacjami dyrektywy 2014/60/UE na terytorium innego państwa członkowskiego. Przy dokonywaniu tej oceny minister zobligowany jest kierować się interesem dziedzictwa kulturowego, które to kryterium projektowana ustawa wprowadza jako klauzulę generalną.

Jak już wskazano, cele restytucji – ochrona dziedzictwa kulturowego – nie zawsze są zbieżne z celami i interesem właściciela rzeczy, który może być zainteresowany pozostawaniem nielegalnie wyprowadzonego dobra kultury za granicą lub w ogóle nie być zainteresowanym lub nie mieć możliwości odzyskania dobra kultury. Na tym tle uwidacznia się celowość zapewnienia niezależności w podejmowaniu działań restytucyjnych zmierzających do odzyskania dobra kultury z zagranicy od woli jego właściciela. Minister jako organ restytucyjny występuje o zwrot dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niezależnie od podjęcia albo zaniechania działań w celu jego odzyskania przez właściciela (art. 6 ust. 3 projektowanej ustawy). Należy zaznaczyć, że zasada niezależności restytucji od woli właściciela znajduje zastosowanie także w konstrukcji postępowania zwrotowego uregulowanego w dyrektywie 2014/60/UE i znajduje odzwierciedlenie w pierwszeństwie postępowania zwrotowego prowadzonego z powództwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej przed powództwem windykacyjnym właściciela rzeczy (art. 31 projektowanej ustawy).

Obowiązek podejmowania działań restytucyjnych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach dotyczących odzyskania dóbr kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej konkretyzuje art. 7 projektowanej ustawy. Potwierdza również legitymację procesową tego ministra w sprawach cywilnych prowadzonych na podst. art. 222 Kodeksu cywilnego (powództwo windykacyjne) lub art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (powództwo o ustalenie prawa własności) na rzecz Skarbu Państwa. Z projektowanym przepisem art. 8 skorelowany jest art. 95 ustawy o ochronie zabytków w postaci znowelizowanej projektowaną ustawą (art. 61 pkt 11).

4. Uregulowanie własności narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Polski

Implementacja dyrektywy 2014/60/UE – która m.in. stanowi, iż postępowanie o zwrot na terytorium państwa członkowskiego prowadzi się niezależnie od tego, kto jest

właścicielem wyprowadzonego dobra kultury, zaś własność zwróconego dobra kultury regulują przepisy tego państwa (art. 13 dyrektywy 2014/60/UE) – powoduje konieczność uregulowania w prawie polskim sytuacji własnościowej dobra kultury nielegalnie wyprowadzonego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Służy temu przepis art. 9 ust. 1 projektowanej ustawy przewidujący, iż w przypadku ustalenia, że wyprowadzenie narodowego dobra kultury z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło z naruszeniem prawa, po zwrocie tego dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 i 3 oraz art. 32 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. z 2016 r. poz. 1880 i 1948). Przepis ten ma zastosowanie w sprawach restytucji dobra kultury, zaliczającego się do kategorii narodowych dóbr kultury RP, z zagranicy, w tym w sprawach objętych regulacjami dyrektywy 2014/60/UE.

Zajęcie narodowego dobra kultury RP następuje w drodze decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organu właściwego w sprawach restytucyjnych. W decyzji określa się w szczególności instytucję wyspecjalizowaną, w której dobro kultury będzie przechowywane w depozycie aż do czasu rozstrzygnięcia wniosku o przepadek na rzecz Skarbu Państwa (art. 9 ust. 2 projektowanej ustawy).

O przepadku orzeka sąd w postępowaniu nieprocesowym. Postępowanie toczy się z odpowiednim zastosowaniem trybu przewidzianego w art. 610¹–610⁵ Kodeksu postępowania cywilnego przewidzianego dla przepadku rzeczy na rzecz Skarbu Państwa na podstawie prawa celnego. Z wnioskiem o przepadek występuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organ właściwy w sprawach restytucyjnych (art. 9 ust. 3 projektowanej ustawy).

Powyższe unormowanie eliminuje ryzyko takich sytuacji, w których Rzeczpospolita Polska po zwrocie dobra kultury nielegalnie wyprowadzonego z jej terytorium – i poniesieniu kosztów postępowania, a także wypłacie odszkodowania aktualnemu posiadaczowi (jeżeli postępowanie o zwrot toczyło się w trybie uregulowanym w dyrektywie 2014/60/UE) – zmuszona będzie wydać mu z powrotem odzyskane dobro kultury, tyle że na własnym terytorium. Oczywiście, taka sytuacja stałaby w sprzeczności z celami implementowanej regulacji, jak i restytucji w ogóle.

Uregulowaniu statusu własnościowego oraz zapewnieniu należytej ochrony dóbr kultury będących częściami składowymi rzeczy służy przepis art. 9 ust. 4 projektowanej ustawy, zgodnie z którym, jeżeli dobro kultury wyprowadzone z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa jest częścią składową rzeczy, to z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o jego przypadku na rzecz Skarbu Państwa traci ono taki charakter.

Zapewnieniu należytej ochrony sytuacji właściciela, który wskutek przestępstwa kradzieży lub przywłaszczenia utracił władanie nad narodowym dobrem kultury wyprowadzonym następnie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, służy przepis art. 9 ust. 5 projektowanej ustawy o niedopuszczalności orzeczenia przypadku na rzecz Skarbu Państwa w odniesieniu do takiej osoby (o ile zachowała ona prawo własności utraconego dobra kultury). Ochrona taka nie będzie przysługiwała osobie, która na podstawie przepisów prawa cywilnego (zwłaszcza art. 169 Kodeksu cywilnego i ewentualnie jego odpowiedników w ustawodawstwie innych państw) utraciła prawo własności w następstwie kradzieży lub przywłaszczenia. Restytucja obejmująca sprowadzenie (zwrot) dobra kultury do kraju nie prowadzi do przywrócenia utraconego prawa własności. Reakcja prawna na takie skutki należy do samego byłego właściciela.

Powyższe unormowanie art. 9 projektowanej ustawy jest skorelowane z normą kolizyjną zawarta w art. 8 projektowanej ustawy również wprowadzoną odpowiednio do art. 13 dyrektywy 2014/60/UE. Przepis art. 8 projektowanej ustawy stanowi, że własność narodowego dobra kultury RP zwróconego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nabycie i utrata prawa jego własności podlegają prawu polskiemu niezależnie od tego, czy w chwili, gdy nastąpiło zdarzenie pociągające za sobą nabycie lub utratę prawa własności, narodowe dobro kultury RP znajdowało się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W konsekwencji stosunki prawno-rzeczowe dotyczące polskich narodowych dóbr kultury RP będą zawsze oceniane według prawa polskiego. Pozwoli to uniknąć np. sytuacji, w której polski właściciel w następstwie kradzieży utraciłby własność ze względu na to, że po nielegalnym wywozie rzecz została zbyta na terytorium kraju, którego prawo przewiduje idące dalej niż w prawie polskim zasady chroniące nabywcę rzeczy kosztem właściciela, który utracił jej posiadanie (na przykład w drodze nabycia obiektu na aukcji publicznej).

Przepis art. 8 projektowanej ustawy ma kluczowe znaczenie dla skuteczności ochrony polskich dóbr kultury podlegających restytucji. Ma on charakter *lex specialis* w stosunku

do ogólnej zasady wynikającej z przepisu art. 41 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 1792). Jego wprowadzenie jest uzasadnione szczególnym znaczeniem ochrony dziedzictwa narodowego wśród zadań państwa, co wymaga uregulowania dostosowanego do szczególnego miejsca ochrony dziedzictwa narodowego w hierarchii dóbr prawem chronionych.

Powyższa regulacja będzie miała szczególne znaczenie przy wprowadzeniu ochrony zbiorów publicznych oraz zasobów podmiotów kościelnych i wyznaniowych w projektowanym przepisie art. 46 ustawy, uniemożliwiającym zwłaszcza możliwość nabycia dobra kultury utraconego wskutek przestępstwa.

Na podstawie tej regulacji nie będzie można powoływać się w ewentualnym procesie przed sądem polskim ani na nabycie takiego dobra kultury – skradzionego np. z polskiego muzeum i nielegalnie wyprowadzonego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, ani nabycie przez zasiedzenie, nawet jeżeli osoba nabywająca takie dobro kultury na terytorium państwa obcego działała w dobrej wierze.

5. Koszty postępowań restytucyjnych

Implementowana dyrektywa 2014/60/UE w art. 10 i art. 11 przewiduje ogólną zasadę, iż państwu członkowskiemu Unii Europejskiej dochodzącemu zwrotu dobra kultury przysługuje prawo do zwrotu kosztów poniesionych w związku z tym od osób, które odpowiadają za nielegalne wyprowadzenie dobra kultury z jego terytorium. Zasadę tę wprowadza się w art. 11 ust. 1 projektowanej ustawy, rozciągając jej stosowanie na inne rodzaje spraw restytucyjnych dotyczących dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa. Jeżeli do zwrotu kosztów zobowiązanych jest kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna. Roszczenie o zapłatę przysługuje Skarbowi Państwa, reprezentowanemu zgodnie z ogólnymi zasadami opisanymi powyżej.

Dla zabezpieczenia roszczenia o zwrot kosztów Skarbowi Państwa przysługuje po zwrocie wyprowadzonego dobra kultury ustawowe prawo zastawu na nim, o ile stanowi ono własność osoby zobowiązanej do zwrotu kosztów (art. 11 ust. 2 projektowanej ustawy).

Roszczenie o zwrot kosztów, które przysługuje Skarbowi Państwa wobec właściciela dobra kultury objętego powyższym prawem zastawu, wygasa w części, która znajduje pokrycie w wartości rynkowej dobra kultury według stanu i cen z chwili wydania orzeczenia o przepadku w przypadku orzeczenia o jego przepadku na rzecz Skarbu Państwa (art. 11 ust. 3 projektowanej ustawy). Takie unormowanie zapobiega dwukrotnemu ponoszeniu negatywnych następstw majątkowych nielegalnego wyprowadzenia dobra kultury przez jego właściciela (przez utratę rzeczy oraz zwrot kosztów restytucji). Należy przy tym mieć na uwadze, że dobra kultury podlegające restytucji mają niejednakową wartość rynkową – nierzadko nie odpowiadającą znaczeniu danego dobra kultury dla dziedzictwa narodowego – podobnie jak koszty restytucji mogą być znacznie zróżnicowane.

Dotychczasowy brak regulacji restytucyjnych uzasadnia wprowadzenie przepisów określających zasady finansowania wydatków na cele restytucji przez uczestniczące w niej organy i służby państwowe. Przepis art. 10 projektowanej ustawy ustanawia zasadę, iż wydatki organów i jednostek państwa na poszczególne działania restytucyjne ponoszone są z budżetu państwa ze środków budżetowych będących w dyspozycji organu prowadzącego te działania. Należy mieć na uwadze, że organem właściwym do spraw restytucyjnych jest minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, zaś pozostałe organy wykonywać będą czynności należące do ich zadań ustawowych. Oznacza to, że główny ciężar działań restytucyjnych obciążać będzie budżet działu kultura i dziedzictwo narodowe. Regulacja powyższa nie narusza zasad przewidzianych dla kosztów w sprawach cywilnych, karnych, administracyjnych i sądownoadministracyjnych. Z kolei wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez służbę zagraniczną na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego stanowiące koszty pobytu i transportu osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do działań związanych z restytucją dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, tłumaczeń, ekspertyz prawnych, postępowań sądowych i administracyjnych, transportu dobra kultury i przemieszczenia dobra kultury z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

6. Gospodarowanie i rozporządzaniem dobrami kultury odzyskanymi przez Skarb Państwa wskutek restytucji

Przepisy art. 12 i art. 13 projektowanej ustawy określają kompetencje ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zakresie wykonywania uprawnień majątkowych przysługujących Skarbowi Państwa w odniesieniu do dóbr kultury odzyskanych w drodze restytucji, zarówno przeprowadzonej w trybie przewidzianym w dyrektywie 2014/60/UE, jak i w inny sposób, w kraju i z zagranicy.

Minister ten wykonuje uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa w zakresie:

- 1) gospodarowania dobrami kultury odzyskanymi wskutek restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską lub narodowymi dobrami kultury RP objętymi przypadkiem na rzecz Skarbu Państwa;
- 2) darowizn dóbr kultury na rzecz Skarbu Państwa (art. 12 ust. 1 projektowanej ustawy).

Minister w ramach gospodarowania dobrami kultury może w szczególności powierzać je w celu sprawowania opieki instytucji kultury lub innej jednostki sektora finansów publicznych wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami na podstawie umowy depozytu. Umowa taka może przewidywać zobowiązanie instytucji do nieodpłatnego przechowywania dobra kultury w sposób dla niego właściwy oraz wykonywania prac konserwatorskich w zakresie i za zgodą ministra. W ramach depozytu instytucja przechowująca może zostać uprawniona do eksponowania i udostępniania dobra kultury i jego wizerunku. Takie ukształtowanie zasad depozytu ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa obiektowi oraz jego wykorzystywanie zgodnie z przeznaczeniem, w szczególności polegające na udostępnianiu społeczeństwu odzyskanego dobra kultury (art. 12 ust. 3 i 4 projektowanej ustawy). Wykonując powyższe zadania, minister kieruje się zasadą integralności kolekcji i zbiorów oraz związku z ich historyczną siedzibą, a w każdym wypadku bezpieczeństwem dobra kultury. Ponadto, w przypadku zabytków archeologicznych minister kieruje się także zasadą ich związku z miejscem ich pochodzenia lub znalezienia. Oznacza to, że dobro kultury odzyskane wskutek restytucji powinno zostać włączone do zbiorów, z których zostało utracone, a w przypadku braku takich – którym odpowiada pod względem kategorii, gatunku i powiązań historycznych, uwzględniając historyczny związek obiektu z miejscem (siedzibą) zbiorów. Takie kryteria służą realizowaniu zasady ochrony integralności dziedzictwa

kulturowego będącej jedną z podstaw restytucji dóbr kultury (art. 12 ust. 3 projektowanej ustawy). W przypadkach, w których dobro kultury odzyskane wskutek restytucji stanowi materiał archiwalny, związany z zakresem działania archiwów wyodrębnionych, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje uprawnienia Skarbu Państwa związane z gospodarowaniem dobrami kultury, określone w art 12 ust. 1 projektowanej ustawy w porozumieniu z ministrem właściwym dla odpowiedniego archiwum wyodrębnionego (art. 12 ust. 6 i 7 projektowanej ustawy). Regulacja ta ma na celu zapewnienie pozyskiwania przez archiwa wyodrębnione restytuowanych dóbr kultury, które odpowiadają zakresowi działania tych archiwów, a jednocześnie uniknięcie pozytywnego konfliktu kompetencyjnego różnych organów administracji rządowej.

Mając na uwadze okoliczność, iż urząd ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze względów organizacyjnych może nie dysponować wystarczającymi możliwościami do gospodarowania dobrami kultury, minister ten może powierzyć wykonywanie niektórych działań w tym zakresie dyrektorom instytucji kultury wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami, dla których jest organizatorem, a w odniesieniu do materiałów bibliotecznych i archiwalnych odpowiednio Dyrektorowi Biblioteki Narodowej i Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych (art. 12 ust. 5 projektowanej ustawy).

Jeżeli chodzi o czynności rozporządzające dobrami kultury przez Skarb Państwa, projektowana ustawa w art. 13 wprowadza regulację szczególną.

Mianowicie minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może nieodpłatnie przenieść własność dobra kultury stanowiącego mienie Skarbu Państwa, w szczególności dobra kultury odzyskanego wskutek restytucji, na państwową instytucję kultury lub inną państwową jednostkę sektora finansów publicznych (w praktyce może to dotyczyć zwłaszcza uczelni wyższych posiadających historyczne biblioteki, a niekiedy też kolekcje muzealne) posiadającą zbiory, w skład których w przeszłości wchodziło przekazywane dobro kultury (art. 13 ust. 1 projektowanej ustawy). Jeżeli takich zbiorów brak lub jeżeli są one rozproszone w kilku instytucjach państwowych, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa wskazuje instytucję, na którą własność dobra kultury ma zostać przeniesiona (art. 13 ust. 2 projektowanej ustawy).

Powyższe zasady mogą być zastosowane także w odniesieniu do samorządowej instytucji kultury, z tym jednak zastrzeżeniem, iż w razie jej likwidacji własność dobra kultury

przechodzi z powrotem na Skarb Państwa. Włączenie samorządowych instytucji kultury, takich jak muzea, do kręgu podmiotów, na które własność dobra kultury może zostać przeniesiona, jest nieodzowna zważywszy na fakt, iż większość muzeów w Polsce aktualnie jest prowadzona (lub współprowadzona) przez jednostki samorządu terytorialnego. Zasada przejścia własności dobra kultury z powrotem na Skarb Państwa w razie likwidacji instytucji odnosi się także do instytucji państwowych, które zostały wyposażone we własność w opisywanym trybie, i eliminuje ryzyko wątpliwości co do dalszego statusu dobra kultury po likwidacji instytucji. W takim wypadku rzecz powraca pod opiekę ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który gospodaruje nią na zasadach wyżej przedstawionych (art. 13 ust. 4 projektowanej ustawy).

V. ZWROT NARODOWYCH DÓBR KULTURY Z TERYTORIUM PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ NA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Rozdział 2 projektowanej ustawy określa zasady działania ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu realizacji uprawnień przyznanych dyrektywą 2014/60/UE Polsce jako państwu członkowskiemu Unii Europejskiej do zwrotu narodowych dóbr kultury z innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po dniu 31 grudnia 1992 r. Przepisy rozdziału 2 stosowane być mogą także w sprawach zwrotu narodowych dóbr kultury wyprowadzonych z Rzeczypospolitej Polskiej do dnia 31 grudnia 1992 r., a także innych dóbr kultury, jeżeli prawo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w którym znajduje się dobro kultury wyprowadzone z Rzeczypospolitej Polskiej, przewiduje w tych przypadkach stosowanie trybu zwrotu uregulowanego dyrektywą 2014/60/UE.

Przewiduje to przepis art. 14 ust. 2 projektowanej ustawy odpowiadający art. 15 dyrektywy 2014/60/UE dopuszczającemu rozszerzenie przedmiotowego zakresu stosowania trybu zwrotu określonego w dyrektywie 2014/60/UE.

Przedmiotowy zakres stosowania przepisów rozdziału 2 może być mianowicie szerszy, o ile procedury postępowania zwrotowego w danym państwie członkowskim są rozszerzone pod względem kategorii obiektu (na inne kategorie obiektów, niż narodowe dobra kultury) i temporalnym (na obiekty wyprowadzone przed 1 stycznia 1993 r.) (art. 14 ust. 2 projektowanej ustawy).

Poszczególne etapy postępowania ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu wdrożenia w państwie obcym (państwie członkowskim Unii Europejskiej) są określone w art. 15–17 projektowanej ustawy.

Art. 15 ust. 1 projektowanej ustawy znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy organy polskie mają podejrzenie, że narodowe dobro kultury RP zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Wówczas minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jako organ restytucyjny powiadamia o tym podejrzeniu pozostałe państwa członkowskie Unii Europejskiej, wykorzystując w szczególności system IMI. Pozwala na to art. 5 akapit pierwszy pkt 1 i art. 5 akapit drugi zd. 2 dyrektywy

2014/60/UE. Złożenie takiego zawiadomienia jeszcze przed uzyskaniem informacji pozwalających przypuszczać, w którym państwie może znajdować się wyprowadzone z Rzeczypospolitej Polskiej narodowe dobro kultury, uzasadnione jest potrzebą efektywnej realizacji postępowania zwrotowego.

Gdy podejrzenie jest na tyle skonkretyzowane, iż można określić państwo członkowskie, do którego dobro kultury prawdopodobnie zostało wyprowadzone, minister, działając jako organ restytucyjny, kieruje do właściwego organu tego państwa wniosek o podjęcie czynności, które państwo to ma obowiązek podjąć zgodnie z przepisem art. 5 akapit pierwszy pkt 1 dyrektywy, tj. o podjęcie poszukiwań dobra kultury oraz działań mających na celu ustalenie tożsamości posiadacza (art. 15 ust. 2 projektowanej ustawy odpowiadający przepisom art. 5 akapit pierwszy pkt 1 dyrektywy 2014/60/UE).

Wniosek ten powinien zostać skierowany niezwłocznie po uzyskaniu przez ministra informacji uzasadniających podejrzenie o wyprowadzeniu narodowego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej. We wniosku powinny znaleźć się wszystkie informacje niezbędne dla ułatwienia poszukiwania, w szczególności dotyczące rzeczywistego lub domniemanego położenia dobra kultury objętego wnioskiem (art. 15 ust. 3 projektowanej ustawy).

Kolejny etap działań ministra jako organu restytucyjnego w postępowaniu o zwrot polskiego narodowego dobra kultury z państwa członkowskiego Unii Europejskiej wynika z przewidzianego w art. 5 akapit pierwszy pkt 3 dyrektywy 2014/60/UE obowiązku tego państwa, które odnalazło poszukiwane dobro kultury, aby poinformowało państwo ubiegające się o zwrot o tym fakcie oraz umożliwiło dokonanie identyfikacji odnalezionej dobra kultury na swoim terytorium. W takim wypadku minister w terminie sześciu miesięcy od powiadomienia, na zasadach przewidzianych prawem tego państwa, które odpowiadać powinny unormowaniom dyrektywy 2014/60/UE, dokonuje sprawdzenia, czy jest ono narodowym dobrem kultury RP wyprowadzonym z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 16). Należy zaznaczyć, że zachowanie 6-miesięcznego terminu identyfikacji jest wymogiem dyrektywy 2014/60/UE i warunkuje podejmowanie przez właściwe organy państwa członkowskiego innych czynności mających ułatwić doprowadzenie do zwrotu (art. 5 akapit pierwszy pkt 4–5 w zw. z pkt 3 dyrektywy 2014/60/UE), obejmujących zabezpieczenie dobra kultury oraz pośrednictwo w kontaktach z jego posiadaczem.

W razie niezachowania tego terminu, do dyspozycji pozostaje podstawowy środek prawny, jakim jest wystąpienie do sądu w państwie członkowskim, w którym dobro kultury odnaleziono, z roszczeniem o nakazanie zwrotu dobra kultury.

W przypadku potwierdzenia, że na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej odnaleziono zostało narodowe dobro kultury RP wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – a więc m.in. w razie pomyślnej identyfikacji dokonanej w myśl punktu poprzedniego – minister podejmuje w szczególności działania w celu zwrotu tego dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Czynności te mogą zostać dokonane na zasadach i w terminach przewidzianych prawem tego państwa – jeżeli w danej sytuacji znajdują zastosowanie regulacje dyrektywy 2014/60/UE, to należy oczekiwać, iż odpowiednie przepisy tego państwa będą zgodne z trybem przewidzianym w dyrektywie 2014/60/UE. Do obowiązku ministra będzie także należało niezwłoczne powiadomienie właściwego organu tego państwa o wystąpieniu z roszczeniem o zwrot narodowego dobra kultury RP na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co w odniesieniu do postępowania uregulowanego dyrektywą 2014/60/UE przewiduje przepis art. 7 dyrektywy 2014/60/UE i co ma na celu zabezpieczenie zwrotu oraz powiadomienie innych państw członkowskich przez państwo, na którego terytorium dobro kultury zostało znalezione (art. 17 projektowanej ustawy).

VI. ZWROT DÓBR KULTURY Z TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ NA RZECZ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIEGO UNII EUROPEJSKIEJ NA ZASADACH PRZEWIDZIANYCH W DYREKTYWIE 2014/60/UE

Rozdział 3 projektowanej ustawy zawiera przepisy regulujące postępowanie o nakazanie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej z naruszeniem ich prawa i zakwalifikowanych tam jako narodowe dobra kultury (tj. zagranicznych narodowych dóbr kultury). Przepisy te odpowiadają unormowaniom dyrektywy 2014/60/UE oraz w niezbędnym zakresie uszczegółwiają je w celu zharmonizowania z polską procedurą cywilną. Rozdział 3 określa również zasady działania ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu realizacji uprawnień przyznanych dyrektywą 2014/60/UE państwom członkowskim Unii Europejskiej na wypadek zwrotu ich dóbr kultury z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Treść, zakres i przesłanki roszczenia o zwrot dobra kultury

Centralną konstrukcją regulacji rozdziału 3 projektowanej ustawy (i samej dyrektywy 2014/60/UE) jest roszczenie o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z którego zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa.

Roszczenie takie przysługuje, jeżeli dobro kultury spełnia dwie przesłanki: przynależności do kategorii narodowych dóbr kultury na podstawie prawa państwa członkowskiego, z którego zostało wyprowadzone, oraz wyprowadzenia z naruszeniem prawa tego państwa. Dopuszczalność roszczenia nie jest uzależniona od tego, komu przysługuje własność zagranicznego narodowego dobra kultury ani od innych praw przysługujących posiadaczowi, dzierżycielowi lub osobie trzeciej do dobra kultury (art. 26 ust. 4 projektowanej ustawy). W konsekwencji, w ewentualnym procesie o nakazanie zwrotu sąd bierze pod uwagę jedynie powyższe okoliczności jako przesłanki uwzględnienia bądź oddalenia powództwa. Takie unormowanie odpowiada przepisowi art. 9 dyrektywy 2014/60/UE.

Przepisy rozdziału 3 stosuje się do zwrotu zagranicznych narodowych dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego od dnia 1 stycznia 1993 r., które znajdują się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zakres taki odpowiada podstawowemu zakresowi stosowania unormowań dyrektywy 2014/60/UE (art. 18 ust. 1 projektowanej ustawy w zw. z art. 14 dyrektywy 2014/60/UE). Powyższe ograniczenie stanowi w konsekwencji czasowe ograniczenie zakresu roszczenia o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury – nie przysługuje ono w odniesieniu do obiektów wyprowadzonych przed 1 stycznia 1993 r.

Zakres przedmiotowy stosowania przepisów rozdziału 3 – i roszczenia o zwrot – obejmuje rzeczy będące dobrami kultury, które przed lub po wyprowadzeniu z terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej zostały sklasyfikowane lub zdefiniowane przez to państwo jako narodowe dobro kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej w rozumieniu art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Postanowienie to zawarte w art. 2 pkt 5 projektowanej ustawy powtarza definicję z art. 2 pkt 1 dyrektywy 2014/60/UE i zarazem stanowi przesłankę dopuszczalności roszczenia o zwrot sformułowanego w art. 26 ust. 1 ustawy.

Obowiązek zwrotu dobra kultury przewidziany w przepisach rozdziału 3 ustawy polega na wydaniu dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z którego zostało wyprowadzone niezgodnie z jego prawem, właściwym organom tego państwa. Jak była wcześniej mowa, zwrot w takim wypadku obejmuje nie tylko wydanie w rozumieniu art. 348 Kodeksu cywilnego, ale także przemieszczenie dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego, z którego zostało ono wyprowadzone i które dochodzi jego zwrotu. Państwo członkowskie może odebrać obiekt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jednakże koszt przemieszczenia będzie obciążał w takim wypadku osobę zobowiązaną do zwrotu w myśl przepisu art. 11 dyrektywy 2014/60/UE. Konsekwencją takiego unormowania jest, iż wyrok sądu polskiego nakazujący zwrot dobra kultury objętego powództwem państwa członkowskiego zastępuje ewentualne pozwolenie, które w myśl przepisów prawa polskiego byłoby wymagane dla wywozu danego dobra kultury z Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku, jeżeli zwrot nie następuje w następstwie wydania wyroku przez sąd powszechny, lecz na skutek uznania roszczenia przez polskiego posiadacza dobra kultury, na skutek ugody (sądowej lub pozasądowej) albo wyroku sądu polubownego, pozwolenie takie będzie wymagane, przy czym organem je wydającym jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zaś przy wydawaniu decyzji o pozwoleniu na wywóz bierze on pod uwagę przesłanki zasadności zwrotu określone w projektowanej ustawie w zgodzie z regulacjami dyrektywy (art. 39 projektowanej ustawy).

Wyprowadzenie dobra kultury z państwa członkowskiego z naruszeniem jego prawa zdefiniowane jest zgodnie z art. 2 pkt 2 dyrektywy 2014/60/UE (art. 19 projektowanej ustawy). Stanowi to kolejną przesłankę określającą zakres i dopuszczalność roszczenia.

2. Właściwość drogi sądowej i jurysdykcja krajowa

Sprawy o zwrot dobra kultury państwu członkowskiemu Unii Europejskiej podlegają rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym. Sprawy te należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli dobro kultury objęte roszczeniem znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, niezależnie od tego, czy pozwany ma miejsce zamieszkania albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 26 ust. 3 projektowanej ustawy). Takie określenie zasad jurysdykcji krajowej – odmienne od ogólnej zasady przewidzianej w art. 1103 Kodeksu postępowania cywilnego – wynika z ogólnej konstrukcji roszczenia o zwrot

uregulowanego w dyrektywie 2014/60/UE, która przewiduje, iż postępowanie prowadzi się przed sądem państwa, na którego terytorium dobro kultury zostało wykryte.

Do postępowań o zwrot dobra kultury uregulowanych w ramach implementacji dyrektywy 2014/60/UE nie stosuje się zasad jurysdykcji przewidzianych w art. 7 pkt 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, str. 1, z późn. zm.). Przepis ten nie dotyczy bowiem postępowania zwrotowego (przewidzianego dyrektywą 2014/60/UE), a sytuacji, w której osoba roszcząca sobie prawo do odzyskania dobra kultury występuje z roszczeniem windykacyjnym w oparciu o prawo własności (w takim przypadku jurysdykcja przysługuje sądom miejsca, w którym znajduje się dane dobro kultury w momencie wytoczenia powództwa).

3. Zbieg roszczenia państwa członkowskiego o zwrot z roszczeniem windykacyjnym właściciela

W wypadku wystąpienia przez właściciela lub inną osobę uprawnioną z żądaniem wydania zagranicznego narodowego dobra kultury objętego powództwem państwa członkowskiego o nakazanie zwrotu tego dobra kultury na jego terytorium, pierwszeństwo ma roszczenie państwa członkowskiego (art. 26 ust. 2 projektowanej ustawy). Takie unormowanie wynika z ogólnej konstrukcji regulacji dyrektywy 2014/60/UE i ustanowionego nią prymatu ochrony integralności dziedzictwa kulturowego państwa członkowskiego i jest rozwinięte w art. 31 projektowanej ustawy. Przepis ten przewiduje szczegółowe zasady usuwające wątpliwości na wypadek zbiegu postępowań sądowych obejmujących roszczenie państwa członkowskiego o nakazanie zwrotu i roszczenie windykacyjne właściciela (lub innej osoby uprawnionej) o nakazanie wydania (oparte na przepisie art. 222 Kodeksu cywilnego). Projektowany przepis art. 31 przewiduje mianowicie, iż postępowanie prowadzone z powództwa właściciela lub innej osoby uprawnionej w sprawie o wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, do którego ma zastosowanie tryb zwrotu uregulowany w dyrektywie 2014/60/UE, podlega zawieszeniu z urzędu w razie złożenia przez państwo członkowskie Unii Europejskiej pozwu o zwrot tego dobra kultury, zostanie zaś podjęte dopiero z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie wywołane wniesieniem tego pozwu.

Przeciwnie uregulowanie (tj. pierwszeństwo roszczenia windykacyjnego) mogłoby prowadzić do utrudnienia lub w pewnych przypadkach nawet uniemożliwienia osiągnięcia celu postępowania zwrotowego i samej dyrektywy 2014/60/UE, czyli przemieszczenia zagranicznego narodowego dobra kultury z powrotem na terytorium państwa członkowskiego, z którego zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa (sytuacja taka mogłaby nastąpić w przypadku, gdy na skutek uwzględnienia powództwa windykacyjnego zagraniczne narodowe dobro kultury – objęte zarazem roszczeniem państwa członkowskiego o zwrot w trybie dyrektywy 2014/60/UE – zostałyby wydane właścicielowi, przy czym wywóz tego dobra kultury z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie wymagałby pozwolenia na wywóz – Rzeczpospolita Polska nie dysponowałaby w takim wypadku instrumentem prawnym zapobiegającym dalszemu wywozowi obiektu z Rzeczypospolitej Polskiej do dowolnego państwa obcego, np. niebędącego członkiem Unii Europejskiej i nie związanego regulacjami dyrektywy 2014/60/UE).

Podobnie brak szczególnego uregulowania regulującego zbieg roszczeń mógłby narażać roszczenie państwa członkowskiego o zwrot na ryzyko udaremnienia w przypadku, jeżeli postępowanie windykacyjne właściciela nie zostałoby zawieszona przez rozpoznający je sąd na podstawie przepisu art. 177 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Konieczność zapewnienia realizacji celów dyrektywy 2014/60/UE wymaga zatem wprowadzenia obligatoryjnego zawieszenia postępowania windykacyjnego w przypadku jego zbiegu z powództwem państwa członkowskiego opartym na dyrektywie 2014/60/UE.

Zasada pierwszeństwa roszczenia opartego na dyrektywie 2014/60/UE powinna znajdować zastosowanie także na etapie postępowania egzekucyjnego, w przypadku gdy zachodzi kolizja między roszczeniem windykacyjnym właściciela lub innej osoby uprawnionej realizowanym w drodze przymusu państwowego (egzekucji sądowej) na podstawie wyroku nakazującego wydanie, a roszczeniem państwa członkowskiego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury. W takim wypadku do postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie tytułu wykonawczego nakazującego wydanie dobra kultury stosuje się odpowiednio opisane powyżej zasady. Postępowanie egzekucyjne na rzecz właściciela będzie wówczas podlegało zawieszeniu do czasu prawomocnego rozpoznania powództwa wytoczonego przez państwo członkowskie o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, zaś – w razie uwzględnienia tego

ostatniego i wykonania wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego – umorzeniu jako bezprzedmiotowe (art. 31 ust. 3 projektowanej ustawy).

4. Wygaśnięcie roszczenia o zwrot

Roszczenie o zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego poddane jest ograniczeniom czasowym, które są sformułowane w art. 8 dyrektywy 2014/60/UE na zasadzie prekluzji (niedopuszczalności roszczenia). W systemie polskiego prawa cywilnego odpowiada to wygaśnięciu roszczenia (nie zaś przedawnieniu). Tym samym, roszczenie to, zgodnie z terminami określonymi w art. 8 ust. 1 dyrektywy 2014/60/UE, wygasa po upływie trzech lat od chwili, gdy właściwy organ centralny państwa członkowskiego, z którego terytorium dobro kultury zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa, uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się dobro kultury oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela.

Termin powyższy zarazem nie może być dłuższy niż trzydzieści lat od chwili wyprowadzenia dobra kultury niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zaś w przypadku dóbr kultury zaliczanych w prawie tego państwa do zbiorów publicznych odpowiadających kryteriom określonym przez dyrektywę 2014/60/UE w art. 2 pkt 8 (czyli stanowiących własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotów będących własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, bądź też stanowiących własność podmiotów finansowanych w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne), a także w przypadku dóbr kultury znajdujących się w zasobach kościołów i związków wyznaniowych, podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, termin ten wynosi siedemdziesiąt pięć lat od chwili wyprowadzenia dobra kultury niezgodnie z prawem z terytorium tego państwa członkowskiego (art. 28 projektowanej ustawy). Termin powyższy może być dłuższy, o ile umowa dwustronna między Rzeczpospolitą Polską a państwem, z którego dobro kultury zostało wyprowadzone, przewiduje termin dłuższy.

Zapewnienie realizacji powyższych granic temporalnych roszczeń o zwrot w trybie przewidzianym w dyrektywie 2014/60/UE wymaga wyłączenia przedawnienia takich roszczeń (art. 28 ust. 1 projektowanej ustawy). W przeciwnym razie istniałaby możliwość, iż roszczenie o zwrot w praktyce nie mogłoby być dochodzone na drodze

sądowej, mimo że przewidziane dyrektywą 2014/60/UE terminy jego wygaśnięcia jeszcze nie upłynęły, natomiast upłynęłyby terminy przedawnienia wynikające z Kodeksu cywilnego i umożliwiające pozwanemu uchylenie się od obowiązku spełnienia świadczenia w drodze zarzutu procesowego.

Roszczenie o zwrot, w myśl art. 8 ust. 2 dyrektywy, nie przysługuje, jeżeli w chwili wniesienia pozwu wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury z terytorium państwa członkowskiego ubiegającego się o zwrot nie już jest niezgodne z prawem tego państwa (art. 29 projektowanej ustawy).

5. Właściwość sądów, wymogi formalne pozwu, doręczenia

Powództwo państwa członkowskiego o zwrot dobra kultury wytacza się przed sądem okręgowym właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego (posiadacza lub dzierżyciela), a jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania lub siedziby w Polsce, powództwo wytacza się przed Sądem Okręgowym w Warszawie (art. 30 ust. 1 projektowanej ustawy). Pozew powinien spełniać wymogi przewidziane w Kodeksie postępowania cywilnego dla pism procesowych, a ponadto państwo członkowskie powinno dołączyć do pozwu:

- 1) opis zagranicznego narodowego dobra kultury;
- 2) dokumenty potwierdzające, że jest ono narodowym dobrem kultury zgodnie z prawem państwa członkowskiego Unii Europejskiej dochodzącego zwrotu;
- 3) oświadczenie, złożone przez właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej występującego z powództwem, o niezgodnym z prawem wyprowadzeniu tego dobra kultury z jego terytorium (art. 30 ust. 2 projektowanej ustawy);
- 4) odpis pozwu wraz z odpisami załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, a ponadto odpis pozwu wraz z odpisami załączników dla doręczenia ich ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Dokumenty wymienione wyżej w pkt 1–3 wymagane są w myśl art. 6 dyrektywy 2014/60/UE.

Doręczeń państwu członkowskiemu w trakcie procesu dokonuje się w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli państwo to zaś ustanowiło na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika procesowego lub osobę

upoważnioną do odbioru pism sądowych ustanowionym, doręczeń dokonuje się tym osobom (art. 30 ust. 5 projektowanej ustawy). Unormowanie to uzasadnione jest prawnomiędzynarodowym charakterem państwa jako strony procesu (stroną powodową nie jest organ ani inna osoba prawna państwa członkowskiego, lecz samo to państwo jako podmiot prawa międzynarodowego, którego przedstawicielem na terytorium Polski jest ambasador), jak również potrzebą zapewnienia sprawności i szybkości postępowania.

6. Rola ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zabezpieczeniu dobra kultury i w procesie o zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego

Pozaprocessowym uprawnieniem – a zarazem powinnością w myśl art. 7 dyrektywy 2014/60/UE – państwa członkowskiego Unii Europejskiej jest niezwłoczne poinformowanie polskiego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (z wykorzystaniem w tym celu w szczególności systemu IMI), o wniesieniu pozwu o nakazanie zwrotu. Umożliwia to ministrowi powiadomienie pozostałych państw członkowskich o tym fakcie (por. art. 27 projektowanej ustawy w zw. z art. 7 akapit drugi dyrektywy 2014/60/UE).

Niezależnie od powyższego unormowania – realizującego przepisy dyrektywy 2014/60/UE – sąd powinien niezwłocznie poinformować ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o wniesieniu pozwu, przesyłając mu odpis pozwu z odpisami załączników (art. 30 ust. 3 projektowanej ustawy). Następuje to po otrzymaniu prawidłowego biegu pozwu (a więc po opłaceniu i ewentualnym uzupełnieniu braków formalnych pozwu przez państwo członkowskie).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wstąpić do postępowania w każdym jego stadium na prawach strony na zasadach określonych w art. 95 ustawy o ochronie zabytków w jego brzmieniu znowelizowaną projektowaną ustawą, jeżeli wymaga tego ochrona dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej lub uzasadniony interes obywateli (art. 30 ust. 4 projektowanej ustawy). Takie unormowanie eliminuje wątpliwości interpretacyjne, które mogłyby się pojawić na tle zakresu stosowania uprawnień procesowych ministra zawartych w art. 95 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków, oraz służy zapewnieniu możliwości bezpośredniego udziału ministra – jako organu nie tylko właściwego do spraw restytucji, ale także do spraw ochrony dziedzictwa narodowego – o ile wymagać będą tego konkretne okoliczności sprawy w

procesie wytoczonym przez państwo członkowskie o zwrot dobra kultury znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dwoistość roli ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – z jednej strony jako organu centralnego właściwego do realizowania zadań nałożonych na państwa członkowskie w dyrektywie 2014/60/UE, z drugiej strony jako organu właściwego do spraw ochrony dziedzictwa narodowego – uwidacznia się w obowiązku zagwarantowania możliwości efektywnego przeprowadzenia postępowania o zwrot dobra kultury odnalezionej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co w praktyce oznacza zabezpieczenie go przed dalszym wywozem lub ukryciem, a także zabezpieczenie istnienia i stanu zachowania obiektu. Wobec braku odpowiedniego uprawnienia zawartego w obowiązujących przepisach ustawy o ochronie zabytków, konieczne jest wprowadzenie w projektowanej ustawie środków zabezpieczających, które minister jako organ administracyjny może stosować już na etapie przedprocesowym oraz równoległe z procesem wytoczonym przez państwo członkowskie. Minister zatem będzie mógł w drodze decyzji ustanowić czasowe zajęcie dobra kultury do czasu usunięcia zagrożenia ukrycia, zniszczenia, uszkodzenia, pogorszenia stanu zachowania, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę (art. 23 ust. 1 projektowanej ustawy). Dokonując czasowego zajęcia dobra kultury, minister odda je na przechowanie, w zależności od jego rodzaju, do muzeum, archiwum lub biblioteki oraz zawiadomi państwo członkowskie o przewidywanych kosztach przechowania i innych czynności związanych z zabezpieczeniem, a ponadto wezwie do uiszczenia zaliczki na poczet tych kosztów w terminie 30 dni pod rygorem uchylenia zabezpieczenia (art. 23 ust. 2 projektowanej ustawy). Wydanie decyzji o czasowym zajęciu dobra kultury może nastąpić z urzędu bądź na wniosek państwa członkowskiego.

Wydatki niezbędne w celu wykonania zabezpieczenia pokrywane będą z budżetu państwa, w części ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Sytuacja ta nie będzie wpływać na obowiązek zwrotu tych wydatków przez państwo występujące o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o których mowa w art. 40 ust. 1 projektowanej ustawy (art. 23 ust. 3).

7. Legitymacja bierna w procesie o zwrot dobra kultury

Stroną pozwaną w procesie o zwrot dobra kultury jest co do zasady jego posiadacz. Jeżeli chodzi o rodzaj posiadania, różnicowany w polskim Kodeksie cywilnym w art. 336, to

dyrektywa 2014/60/UE nie rozróżnia, czy chodzi o posiadacza samoistnego (władającego jak właściciel), czy też posiadacza zależnego (władającego we własnym imieniu, lecz na podstawie tytułu prawnego innego niż własność). Legitymacja procesowa posiadacza w postępowaniu zwrotowym nie jest więc uzależniona od rodzaju i źródła uprawnienia do władania dobrem kultury – pozwanym posiadaczem w myśl dyrektywy 2014/60/UE może być zatem zarówno właściciel władający dobrem kultury, posiadacz samoistny, który włada jak właściciel, choć prawo własności mu nie przysługuje, a także posiadacz zależny.

Oprócz posiadacza pozwanym w procesie o zwrot może być także dzierżyciel (w rozumieniu art. 338 Kodeksu cywilnego), a więc osoba, która dobrem kultury włada za kogo innego (art. 26 ust. 1 projektowanej ustawy w zw. z art. 6 akapit pierwszy dyrektywy 2014/60/UE).

Dyrektywa 2014/60/UE, określając legitymację bierną w cyt. art. 7, wskazuje po pierwsze na posiadacza – lub, „w przypadku jego braku” (ang. „*or, failing him*”), na dzierżyciela. Takie sformułowanie może wskazywać, że w sytuacji, gdy znany jest zarówno posiadacz, jak i dzierżyciel, powództwo należy wytoczyć tylko przeciwko pierwszemu z nich, choć faktycznie rzeczą włada drugi.

Mając jednak na uwadze analogiczną konstrukcję roszczenia o wydanie rzeczy (w art. 222 Kodeksu cywilnego), do którego dostosowane są przepisy o egzekucji (art. 1041 i nast. Kodeksu postępowania cywilnego), na gruncie prawa polskiego zasadne jest umożliwienie skierowania powództwa przeciwko osobie, która faktycznie włada dobrem kultury – a więc w powyższym przypadku przeciwko dzierżycielowi. Kierując się postulatem pełnej implementacji dyrektywy 2014/60/UE, a także zapewnienia efektywności przewidzianego nią postępowania zwrotowego, uzasadnione jest zatem objęcie kręgiem legitymacji procesowej biernej zarówno posiadacza, jak i ewentualnego dzierżyciela zagranicznego narodowego dobra kultury (art. 26 ust. 1 projektowanej ustawy).

W przypadku, jeżeli posiadacz nie został pozwany przez państwo członkowskie (gdyż np. nie jest znany), pozwany będący dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury objętego powództwem jest zobowiązany do wskazania sądowi osoby, za którą dobrem kultury faktycznie włada, w taki sposób, aby jej zawiadomienie było możliwe. Sąd wezwie osobę wskazaną przez pozwanego dzierżyciela do udziału w toczącym się

procesie w charakterze pozwanego, jeżeli jej miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedziba są znane. W takiej sytuacji stosuje się przepis art. 198 Kodeksu postępowania cywilnego (art. 32 ust. 1–3 projektowanej ustawy). Pozwala on m.in. zagwarantować pozwanemu posiadaczowi obronę swoich praw w procesie.

Na wypadek nierzetelnego postępowania pozwanego i np. zaniechania wskazania posiadacza, posiadacz zagranicznego narodowego dobra kultury objętego powództwem może żądać od pozwanego naprawienia szkody, którą poniósł na skutek tego, iż nie mógł wziąć udziału w postępowaniu z winy pozwanego (art. 32 ust. 4 projektowanej ustawy). Stanowi to istotny instrument ochrony praw posiadacza, obejmujących zarówno obronę przed samym roszczeniem o zwrot dobra kultury, jak i dochodzenie odszkodowania przysługującego w myśl art. 10 dyrektywy 2014/60/UE posiadaczowi, który wykazał należyłą staranność i ostrożność przy nabyciu dobra kultury.

8. Uprawnienie posiadacza dobra kultury do odszkodowania od państwa członkowskiego

Dyrektywa 2014/60/UE, podobnie jak poprzedzająca ją dyrektywa 93/7/EWG, przewiduje formę rekompensaty majątkowej – w postaci odszkodowania pieniężnego – dla posiadacza dobra kultury objętego obowiązkiem zwrotu na terytorium państwa członkowskiego, z którego zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa. W ramach dyrektywy 2014/60/UE wprowadzone zostały kryteria oceny zasadności prawa do odszkodowania dla posiadacza, które sąd powinien stosować przy orzekaniu o odszkodowaniu co do zasady i co do wysokości (art. 10 dyrektywy 2014/60/UE).

Dyrektywa 2014/60/UE pozostawia sądowi swobodę ustalania wysokości odszkodowania, przy czym powinno być ono „odpowiednie” (ang. „*fair*”) i stosowne do okoliczności sprawy, a warunkiem jego przyznania jest wykazanie przez posiadacza, że przy nabyciu dobra kultury wykazał on należyłą ostrożność i staranność (art. 10 akapit pierwszy dyrektywy 2014/60/UE).

Mając na uwadze fakt, iż dyrektywa 2014/60/UE przewiduje, że własność zwróconego dobra kultury reguluje ustawodawstwo państwa, które wystąpiło o zwrot, należy zaznaczyć, że funkcją powyższego odszkodowania nie jest rekompensata za wywłaszczenie, albowiem do kompetencji sądu w sprawach o zwrot dobra kultury nie należy orzekanie o wywłaszczeniu pozwanego. Ewentualne wywłaszczenie należy do kompetencji państwa wnioskującego.

Ogólną funkcją odszkodowania – poza zwrotem ewentualnych nakładów – jest zatem rekompensata za ograniczenia w swobodzie korzystania z rzeczy wynikające z obowiązku zwrotu na terytorium państwa, z którego zostało nielegalnie wyprowadzone. W praktyce wszakże nie można wykluczyć, iż sąd, kierując się względami słuszności w konkretnych przypadkach, uzna za uzasadnione odszkodowanie w wysokości korespondującej z ceną zapłaconą przy nabyciu lub wartością rynkową dobra kultury. Trzeba mieć na uwadze, że beneficjentem odszkodowania może być sam właściciel zagranicznego narodowego dobra kultury, o ile nabył on skutecznie własność. M.in. z powyższą zasadą swobody ustalania wysokości odszkodowania skorelowana jest swoboda uregulowania własności zwróconego zagranicznego narodowego dobra kultury przez państwo członkowskie, które wystąpiło o jego zwrot.

O odszkodowaniu sąd orzeka z urzędu na żądanie pozwanego posiadacza zgłoszone do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji, jednak przysługuje ono, jeżeli posiadacz wykaże, że dochował przy nabyciu należytej ostrożności i staranności. Inicjatywa dowodowa leży po stronie pozwanego posiadacza (art. 33 ust. 1 projektowanej ustawy). Dyrektywa 2014/60/UE nie dokonuje rozróżnienia między sytuacją posiadacza samoistnego (w tym właściciela) a posiadacza zależnego w odniesieniu do roszczenia odszkodowawczego. Należy zatem przyjąć, iż odszkodowanie przysługuje jednej i drugiej kategorii posiadaczy, przy czym wysokość odszkodowania, jak wskazano, zależna będzie od tytułu (rodzaju uprawnienia) do posiadania zagranicznego narodowego dobra kultury i stopnia jego ograniczenia wynikającego z przymusu zwrotu na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Odszkodowanie nie przysługuje dzierżycielowi.

Przepisy art. 33 ust. 2 i 4 projektowanej ustawy zawierają otwarty katalog kryteriów, które sąd bierze pod uwagę ustalając dopuszczalność i wysokość odszkodowania. Przy ocenie należytej ostrożności i staranności posiadacza stanowiącej warunek przyznania odszkodowania sąd bierze pod uwagę wszystkie okoliczności nabycia, w szczególności dokumentację dotyczącą pochodzenia danego zagranicznego narodowego dobra kultury, istnienie pozwolenia na wywóz wymaganego zgodnie z przepisami państwa członkowskiego Unii Europejskiej występującego z powództwem, charakter uczestniczących w transakcji stron, zapłaconą cenę, sprawdzenie przez posiadacza dostępnego rejestru skradzionych dóbr kultury i wszystkich innych niezbędnych

informacji i dokumentów, które posiadacz mógł przy zachowaniu należytej staranności uzyskać, oraz wszelkie inne działania, które byłyby uzasadnione w okolicznościach danej sprawy (art. 33 ust. 2 projektowanej ustawy).

Z kolei wysokość odszkodowania sąd ustala, kierując się względami słuszności, biorąc pod uwagę w szczególności prawo do zagranicznego narodowego dobra kultury objętego powództwem przysługujące pozwanemu oraz poniesione przez pozwanego – a w przypadku, o którym mowa poniżej, także przez poprzedniego posiadacza – koszty, w tym koszty poniesione na ochronę, opracowanie i konserwację dobra kultury (art. 33 ust. 4 projektowanej ustawy). Należy mieć tu na uwadze specyfikę dóbr kultury i kosztów ponoszonych w związku z ich posiadaniem i korzystaniem z nich, zwłaszcza fakt, iż rynkowa wartość dobra kultury uzależniona jest nie tylko od zachowania jego substancji, ale nierzadko, i to w znacznym stopniu, od poziomu jego opracowania naukowego, np. pod względem pochodzenia, oraz spopularyzowania.

W art. 33 ust. 3 projektowanej ustawy wprowadza się przewidzianą w art. 10 akapit trzeci dyrektywy 2014/60/UE zasadę polegającą na tym, iż w przypadku darowizny lub spadku sytuacja pozwanego posiadacza „nie może być korzystniejsza niż sytuacja osoby, od której nabył on przedmiot w ten sposób”. Zasada ta w projektowanej ustawie wymaga konkretyzacji w celu umożliwienia jej zastosowania przez sąd. Mianowicie jeżeli pozwany wszedł w posiadanie zagranicznego narodowego dobra kultury objętego powództwem w drodze spadku lub darowizny, ocenie okoliczności nabycia, które mają wpływ na ewentualne odszkodowanie, podlega także poprzedni posiadacz. Pozwany posiadacz w szczególności nie może powoływać się na nabycie własności dobra kultury w drodze spadku lub darowizny, o ile nie przysługiwała ona poprzednikowi pozwanego. Z kolei respektowanie względów słuszności wymaga, aby przy ustalaniu odszkodowania uwzględnić koszty poniesione przez darczyńcę lub spadkodawcę pozwanego – o ile spełniali oni przesłanki otrzymania odszkodowania (art. 33 ust. 4).

Wobec treści art. 10 akapit czwarty dyrektywy 2014/60/UE, iż państwo członkowskie wypłaca takie odszkodowanie przy zwrocie dobra kultury, konieczne jest doprecyzowanie tej regulacji w projektowanej ustawie. Do wykonania obowiązku zapłaty odszkodowania zastosowanie znajdować będą mianowicie zasady przewidzianych w prawie cywilnym (materialnym i procesowym) dla świadczeń wzajemnych, które powinny być spełnione jednocześnie (art. 36 ust. 2 projektowanej ustawy).

9. Koszty postępowania

Dyrektywa nie przewiduje szczególnego uprzywilejowania postępowania zwrotowego na tle zasad ponoszenia kosztów procesu w państwie, w którym toczy się to postępowanie.

Do kosztów postępowania uregulowanego w projektowanej ustawie stosuje się zatem ogólne zasady dotyczące postępowania procesowego przewidziane w prawie polskim, z modyfikacją zawartą w art. 33 ust. 5 projektowanej ustawy odnoszącą się do sytuacji, w której sąd przyznaje odszkodowanie pozwanemu. Ponieważ taki przypadek możliwy jest jedynie wówczas, gdy pozwany udowodnił zachowanie należytej ostrożności i staranności przy nabywaniu dobra kultury objętego procesem, nieuzasadnione byłoby nakładanie na niego ciężaru kosztów procesu (do sytuacji takiej nie są adekwatne reguły obciążania kosztami w przypadku powództwa wzajemnego, albowiem pozwany nie występuje z pozwem wzajemnym o zapłatę odszkodowania, a o odszkodowaniu sąd orzeka z urzędu).

Takie rozwiązanie odpowiada ogólnej zasadzie transponowanej z dyrektywy 2014/60/UE, iż państwo członkowskie ubiegające się o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z jego terytorium obciążają koszty związane z poszukiwaniem i zabezpieczeniem tego dobra kultury oraz koszty wynikające z wykonania orzeczenia sądu o jego zwrocie, w szczególności koszty wydania tego dobra kultury temu państwu (art. 40 ust. 1 projektowanej ustawy w zw. z art. 11 dyrektywy 2014/60/UE). Należy zaś zaznaczyć, że państwo to zachowuje roszczenie regresowe o zwrot powyższych kosztów w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała niezgodne z prawem wywiezienie dobra kultury z jego terytorium (art. 40 ust. 2 projektowanej ustawy w zw. z art. 12 dyrektywy 2014/60/UE). Tym samym koszty procesu mogą być dochodzone od tej osoby. Jeżeli do zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 1 zobowiązanych jest kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna – co nawiązuje do zasady odpowiedzialnej solidarności sprawców deliktu wyrażonej w art. 441 Kodeksu cywilnego (art. 40 ust. 3 projektowanej ustawy).

Ponieważ zwrot dobra kultury może nastąpić nie tylko w następstwie wyroku, ale także na skutek polubownego załatwienia sprawy, projektowana ustawa dopuszcza w takim wypadku ustalenie odszkodowania w ramach ugody między państwem członkowskim występującym o zwrot a posiadaczem dobra kultury (art. 34 projektowanej ustawy).

10. Dopuszczalność wykonania ugody i orzeczenia sądu polubownego w sprawach o zwrot dóbr kultury

Mając na uwadze potrzebę zachowania polskich przepisów regulujących wywóz dóbr kultury za granicę (zawartych przede wszystkim w ustawie o ochronie zabytków), spod działania których dobra kultury wyprowadzone z terytorium państw obcych nie są wyłączone, w projektowanej ustawie niezbędne jest określenie zasad zwrotu dokonywanego nie na podstawie orzeczenia organu władzy państwowej – tj. prawomocnego wyroku sądu powszechnego – lecz na skutek, szeroko ujmując, polubownego załatwienia sprawy w drodze uznania roszczenia przed sądem, ugody (pozasądowej lub sądowej), a także wyroku sądu polubownego. Niezbędne jest wprowadzenie w projektowanej ustawie przepisów określających dopuszczalność dokonania zwrotu na terytorium państwa członkowskiego w takich przypadkach w powiązaniu z systemem pozwoleń na wywóz przewidzianych w przepisach odrębnych. Zasady te sformułowane zostały w art. 35 i art. 39 projektowanej ustawy.

Jeżeli posiadacz lub dzierżyciel zagranicznego narodowego dobra kultury podlegającego zwrotowi w trybie przewidzianym przez dyrektywę 2014/60/UE, zaliczającego się zarazem w myśl prawa polskiego (tj. art. 2 pkt 4 projektowanej ustawy) do kategorii narodowych dóbr kultury RP, uznał roszczenie państwa członkowskiego o zwrot, a także w przypadku zawarcia ugody lub wydania wyroku przez sąd polubowny obejmujących obowiązek zwrotu takiego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwrot może nastąpić po wydaniu pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę na zasadach przewidzianych w rozdziale 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z wyłączeniem art. 52 ust. 1a i 2 tej ustawy oraz z uwzględnieniem przepisów projektowanej ustawy (art. 39 ust. 1 pkt 1) bądź pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury niebędącego zabytkiem wydawanego na zasadach wskazanych w projektowanej ustawie (art. 39 ust. 1 pkt 2).

Zgodnie z trybem wskazanym w projektowanej ustawie, jeżeli dobro kultury podlegające zwrotowi w trybie dyrektywy 2014/60/UE nie jest zabytkiem, decyzję administracyjną o pozwoleniu na stały wywóz takiego obiektu za granicę co do zasady wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. W odniesieniu do materiałów bibliotecznych pozwolenie wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej, a w odniesieniu do materiałów archiwalnych Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych.

Organ odmawia wydania pozwolenia w szczególności w przypadku, gdy roszczenie o zwrot skierowane przez państwo członkowskie nie jest dopuszczalne, roszczenie to wygasło bądź w chwili wniesienia pozwu wyprowadzenia dobra kultury nie było już niezgodne z prawem państwa UE, z którego zostało ono wyprowadzone (art. 39 ust. 3 pkt 1 projektowanej ustawy) Organ nie jest związany wyrokiem sądu polubownego ani stanowiskiem stron postępowania zwrotowego (art. 39 ust. 4 projektowanej ustawy).

Pozwolenie może zostać wydane na wniosek osoby, w której posiadaniu lub dzierżeniu znajduje się dobro kultury (art. 39 ust. 5 projektowanej ustawy). Do wydania pozwolenia na wywóz dobra kultury znajdującego się w posiadaniu lub dzierżeniu instytucji kultury, wymagana jest zgoda organizatora tej instytucji (art. 39 ust. 3 pkt 3 projektowanej ustawy).

Pozwolenie na wywóz stały obiektu odpowiadającego kryteriom zaliczenia do kategorii narodowych dóbr kultury jest zdarzeniem warunkującym skuteczność uznania roszczenia o zwrot na terytorium państwa członkowskiego przez posiadacza lub dzierżyciela bądź ugody pozasądowej obejmującej takie uznanie (w tym wypadku ma miejsce zawieszona skuteczność uznania roszczenia i ugody pozasądowej) (art. 35 ust. 1 projektowanej ustawy). Z kolei ugoda lub inne oświadczenie posiadacza lub dzierżyciela mogące stanowić tytuł egzekucyjny obejmujący zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego nie jest dopuszczalne przed wydaniem pozwolenia (art. 35 ust. 2 projektowanej ustawy). Ugodą taką jest w szczególności ugoda zawarta przed sądem w postępowaniu zwrotowym – sąd odmówi zgody na jej zawarcie, jeżeli nie zostanie spełniony wymóg uzyskania pozwolenia na wywóz. Wymóg ten dotyczyć będzie także aktu notarialnego zawierającego oświadczenie posiadacza lub dzierżyciela o poddaniu się egzekucji co do obowiązku zwrotu dobra kultury (tj. oświadczenia, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 4 Kodeksu postępowania cywilnego) – w takim wypadku notariusz nie będzie mógł sporządzić takiego aktu w razie braku pozwolenia na wywóz dobra kultury za granicę. Brak pozwolenia skutkuje nieważnością ugody lub oświadczenia. Wreszcie, przed wydaniem pozwolenia nie może być nadana klauzula wykonalności wyrokowi sądu polubownego nakazującemu zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej (art. 35 ust. 3 projektowanej ustawy).

Klauzula wykonalności nadana tytułowi egzekucyjnemu będącemu ugodą lub oświadczeniem, o których mowa powyżej, oraz wyrokiem sądu polubownego traci moc na skutek uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji o pozwoleniu (art. 35 ust. 4 projektowanej ustawy). Wniesienie skargi do sądu administracyjnego na decyzję o pozwoleniu na stały wywóz za granicę wstrzymuje wykonanie ugody lub innego oświadczenia oraz wyroku sądu polubownego (art. 35 ust. 5 projektowanej ustawy).

11. Sposób wykonania wyroku nakazującego zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej

Obowiązek nałożony w wyroku nakazującym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego, ukształtowany zgodnie z treścią roszczenia przewidzianego w dyrektywie 2014/60/UE – a więc obejmujący wydanie dobra kultury wraz z jego przemieszczeniem na terytorium państwa członkowskiego – wymaga wyraźnego określenia trybu wykonania wyroku w drodze egzekucji sądowej. Należy bowiem zaznaczyć, że żaden ze sposobów egzekucji przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego nie odpowiada w pełni treści roszczenia o zwrot rzeczy na terytorium obcego państwa.

W sprawach zwrotowych nie można zwłaszcza zastosować trybu egzekucji przewidzianego dla obowiązku wydania rzeczy (art. 1041 i nast. Kodeksu postępowania cywilnego), albowiem wydanie wierzycielowi (państwu członkowskiemu) miałyby nastąpić poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Należy pamiętać bowiem, iż komornik sądowy jako organ państwa działa w granicach terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zaś wykonywanie czynności egzekucyjnych za granicą stanowiłoby naruszenie suwerenności państwa obcego.

W konsekwencji na gruncie dotychczasowych przepisów istnieje wątpliwość co do tego, w jaki sposób ma nastąpić przymusowe wykonanie takiego orzeczenia.

Wątpliwość tę eliminuje art. 36 ust. 1 projektowanej ustawy, który przewiduje, że do wykonania wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej stosuje się art. 1050 Kodeksu postępowania cywilnego, a więc tryb egzekucji czynności niezastępowalnych przez przymuszenie dłużnika grzywnami nakładanymi przez sąd z możliwością zamiany na areszt oraz przyznaniem wierzycielowi sumy pieniężnej za zwłokę w wykonaniu czynności.

Jeżeli jednak państwo członkowskie, na którego rzecz orzeczono obowiązek zwrotu dobra kultury, ustanowi pełnomocnika do odbioru tego dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wykonanie wyroku następuje w trybie egzekucji sądowej przewidzianym dla obowiązku wydania rzeczy, tj. na podstawie art. 1041 i nast. Kodeksu postępowania cywilnego (przymusowe odebranie rzeczy i wydanie jej wierzycielowi).

12. Zadania ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zakresie zapewnienia możliwości przeprowadzenia postępowania o zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego

Przepisy dyrektywy 2014/60/UE nakładają na organy właściwe do spraw zwrotu zagranicznych narodowych dóbr kultury określone obowiązki mające na celu zagwarantowanie realnej możliwości przeprowadzenia postępowania zwrotowego. Do obowiązków tych – ciężących w odniesieniu do Polski na ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – należy w pierwszej kolejności organizowanie na wniosek państwa członkowskiego ubiegającego się o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury poszukiwania tego dobra kultury oraz podejmowanie działań mających na celu ustalenie tożsamości właściciela, posiadacza lub dzierżyciela (art. 20 ust. 1 projektowanej ustawy). Działania takie nie stanowią przedmiotu postępowania administracyjnego.

Przy wykonywaniu tych czynności minister może współpracować z innymi członkami Rady Ministrów, kierownikami urzędów centralnych, wojewodami, Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, prokuraturą i Policją (art. 20 ust. 1 projektowanej ustawy). Przepis ten stanowi dopełnienie art. 6 ust. 1 projektowanej ustawy i ma służyć ułatwieniu realizowania zadań przewidzianych dyrektywą 2014/60/UE oraz koordynacji działań podmiotów, do których należy zwalczanie nielegalnego obrotu dobrami kultury.

Zgodnie z przepisem art. 20 ust. 2 projektowanej ustawy (odpowiadającym przepisowi art. 5 akapit pierwszy pkt 1 dyrektywy 2014/60/UE) warunkiem podjęcia przez ministra czynności poszukiwania dobra i ustalenia tożsamości osoby, w której posiadaniu się ono znajduje, jest zawarcie we wniosku przez państwo poszukujące dobra kultury informacji umożliwiających odnalezienie tego obiektu, w tym wskazanie aktualnego lub przypuszczalnego miejsca jego przechowywania. Państwo członkowskie występujące z wnioskiem o podjęcie poszukiwań zagranicznego narodowego dobra kultury

i ustalenie tożsamości jego posiadacza lub dzierżyciela może również wystąpić do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa o zabezpieczenie tego obiektu przez jego czasowe zajęcie.

Po odnalezieniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rzeczy, co do której istnieje podejrzenie, iż jest ona poszukiwanym dobrem kultury, minister jest zobligowany do zawiadomienia wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej o tym fakcie, wskazując przy tym okoliczności uzasadniające takie podejrzenie (art. 21 ust. 1 projektowanej ustawy). Minister zawiadamia ponadto pozostałe państwa Unii Europejskiej o złożeniu przez państwo członkowskie pozwu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niezwłocznie po otrzymaniu od państwa członkowskiego zawiadomienia o dokonaniu tej czynności. W tym celu minister wykorzystuje w szczególności system IMI (art. 27 projektowanej ustawy).

Minister w ramach postępowania zwrotowego zgodnie z treścią art. 5 akapit pierwszy pkt 3 dyrektywy 2014/60/UE umożliwia właściwym organom państwa członkowskiego występującego o zwrot przeprowadzenie oględzin odnalezionej rzeczy lub przeprowadzenia innych odpowiednich czynności w celu stwierdzenia, czy jest ona poszukiwanym dobrem kultury. Zainteresowane państwo członkowskie może skorzystać z tego uprawnienia w terminie 6 miesięcy od dnia powiadomienia jego organów o znalezieniu poszukiwanego dobra kultury (art. 21 ust. 2 projektowanej ustawy).

W myśl art. 22 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego we współpracy z państwem członkowskim ubiegającym się o zwrot podejmuje niezbędne działania mające na celu zabezpieczenie stanu zachowania znalezionej dobra kultury oraz zapobiega wszelkim działaniom uniemożliwiającym zwrot tego dobra państwu ubiegającemu się o zwrot. Z obowiązków tych minister będzie zwolniony, jeżeli państwo członkowskie ubiegające się o zwrot nie przeprowadzi oględzin odnalezionej rzeczy lub innych czynności mających w celu stwierdzenia, czy jest ona poszukiwanym dobrem kultury, w przewidzianym wyżej terminie 6 miesięcy od powiadomienia państwa o znalezieniu dobra kultury (art. 22 ust. 3 projektowanej ustawy).

Oprócz tego minister pośredniczy między państwem członkowskim ubiegającym się o zwrot dobra kultury a obecnym właścicielem, posiadaczem albo dzierżycielem tego

dobra, mając na celu polubowne rozstrzygnięcie sporu. W ramach realizowania tej powinności informuje obie strony o zasadach mediacji, postępowania pojednawczego oraz postępowania przed sądem polubownym określonych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Powyższe obowiązki nie mają jednak zastosowania, jeżeli w toku postępowania zwrotowego okaże się, że wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury z terytorium państwa członkowskiego ubiegającego się o jego zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa (art. 25 projektowanej ustawy). Ten przewidziany wyraźnie brak obowiązku podejmowania dalszych działań przez ministra jest konsekwencją opisanej wcześniej przesłanki niedopuszczalności (nieistnienia lub wygaśnięcia) roszczenia, o której mowa w art. 29 projektowanej ustawy.

Z uwagi na konieczność szczegółowego uregulowania sposobu współpracy między ministrem a innymi służbami i organami państwa, w tym organami ścigania, w trakcie prowadzenia poszukiwań, zabezpieczenia oraz ustalania tożsamości właściciela, posiadacza lub dzierżyciela odnalezionych zagranicznych narodowych dóbr kultury, przepis art. 5 ust. 8 projektowanej ustawy zawiera upoważnienie dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia określającego tryb i sposób tej współpracy w sprawach dotyczących zwrotu dóbr kultury, współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych, a także szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury.

Powyższe zadania minister może wykonywać przy współpracy Policji w zakresie ustalania tożsamości właściciela, posiadacza lub dzierżyciela oraz miejsca przechowywania poszukiwanego dobra kultury (art. 5 ust. 6 projektowanej ustawy).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć prowadzenie niektórych działań związanych z obowiązkiem zapewnienia możliwości dochodzenia przez państwa członkowskie zwrotu dóbr kultury dyrektorom instytucji kultury wyspecjalizowanych w opiece nad zabytkami, dla których jest organizatorem. W odniesieniu do materiałów bibliotecznych i archiwalnych minister może powierzyć prowadzenie działań odpowiednio Dyrektorowi Biblioteki Narodowej i Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych (art. 41 projektowanej ustawy).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przekazuje Komisji Europejskiej co pięć lat sprawozdania dotyczące wykonania dyrektywy 2014/60/UE, wypełniając tym samym obowiązek nałożony na państwa członkowskie Unii Europejskiej w art. 17 ust. 1 dyrektywy 2014/60/UE, przy czym pierwsze sprawozdanie zostanie złożone w terminie 30 dni od wejścia ustawy w życie (art. 64 projektowanej ustawy).

VII. RESTYTUCJA DÓBR KULTURY NA RZECZ PAŃSTW OBCYCH NA PODSTAWIE NORM PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO

Rozdział 4 (art. 42–44) projektowanej ustawy określa zasady postępowania organów państwa w szczególnym przypadku wystąpienia przez państwa obce z żądaniem zwrotu dóbr kultury, jeżeli ich zwrot państwu obcemu, z którego zostały przemieszczone lub do którego dobro kultury powinno zostać zwrócone na podstawie umowy międzynarodowej wiążącej Rzeczpospolitą Polską, nastąpić ma na podstawie norm prawa międzynarodowego.

Jak zaznaczono na wstępie, zasady postępowania w takich przypadkach, w tym zakres kompetencji poszczególnych organów, nie jest do tej pory uregulowany w prawie polskim w sposób wystarczający, co znacząco utrudnia działanie Rzeczypospolitej Polskiej w tego rodzaju sprawach. Regulacje unijne zawarte w dyrektywie 2014/60/UE mają ograniczone pod względem terytorialnym i czasowym zastosowanie. Projektowane przepisy rozdziału 4 służą usunięciu tej luki. Należy podkreślić, że nie naruszają one zakresu działania sądów powszechnych w sporach o charakterze cywilnoprawnym. Odnoszą się do sfery działań państwa na gruncie prawa międzynarodowego, regulując przede wszystkim podział kompetencji organów polskich przy ich podejmowaniu.

W przeciwieństwie do zagranicznych narodowych dóbr kultury objętych postępowaniem zwrotowym przewidzianym w dyrektywie 2014/60/UE, ewentualne wytoczenie przed sądem polskim przez podmiot zagraniczny (np. państwo obce jako podmiot prawa cywilnego w stosunkach krajowych, występujący w formie będącej odpowiednikiem Skarbu Państwa) powództwa dotyczącego dobra kultury przemieszczonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na ogólnych zasadach przewidzianych w prawie cywilnym, tj. powództwa o wydanie lub o ustalenie istnienia prawa własności, nie doprowadzi do wydania wyroku sądowego zastępującego pozwolenie na wywóz tego dobra kultury z Rzeczypospolitej Polskiej. Wykonanie wyroku sądu cywilnego nakazującego wydanie

dobra kultury podmiotowi zagranicznemu nie oznacza, że może ono zostać wywiezione za granicę. Decydują o tym przepisy odrębne zawierające ograniczenia wywozowe, przede wszystkim w ustawie o ochronie zabytków.

Zwrot, o którym mowa, w odniesieniu do dobra kultury może nastąpić po wydaniu jednorazowego pozwolenia na stały wywóz za granicę zabytku na zasadach przewidzianych w art. 52 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków (art. 43 ust. 1 pkt 1 projektowanej ustawy) lub na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 39 z 10.02.2009, str. 1) (art. 43 ust. 1 pkt 3 projektowanej ustawy) bądź pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury niebędącego zabytkiem wydawanego na zasadach określonych w projektowanej ustawie (art. 43 ust. 1 pkt 2 projektowanej ustawy). Pozwolenie to może zostać wydane na wniosek osoby, w której posiadaniu znajduje się dobro kultury, lub z urzędu, po wystąpieniu państwa obcego do Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o zwrot dobra kultury (art. 43 ust. 4 projektowanej ustawy). Wystąpienie to jest aktem niezbędnym do dokonania przez Rzeczpospolitą Polską zwrotu dobra kultury. Zwrot nie może nastąpić bez wyraźnego żądania ze strony państwa obcego. Państwo obce nie może z kolei wystąpić bezpośrednio o wydanie pozwolenia, nie jest bowiem stroną stosunku administracyjnoprawnego regulowanego przez pozwolenie.

Dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz dobra kultury za granicę, jeżeli dobro kultury nie jest zabytkiem, a także wzór takiego pozwolenia określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 43 ust. 10).

Organ właściwy odmawia wydania pozwolenia w szczególności w przypadku, gdy zwrot dobra kultury nie jest uzasadniony normami prawa międzynarodowego lub gdy narusza w sposób istotny interes dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 43 ust. 3 projektowanej ustawy).

W odniesieniu do wydawania jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku stanowiącego dobro kultury będącego zabytkiem nie stosuje się przepisu art. 52 ust. 1a ustawy o ochronie zabytków – przewidującego przesłankę negatywną dla wydania pozwolenia na wywóz zabytku, gdy zabytek posiada szczególną wartość dla dziedzictwa kulturowego – (art. 43 ust. 7). Mając na uwadze, iż wobec części obiektów, które mogłyby stanowić straty wojenne podlegające zwrotowi do państwa obcego, uprawnienia może

mieć Skarb Państwa, zarazem zaś sprawa zwrotu należy do stosunków zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, przed wydaniem decyzji w przedmiocie pozwolenia na wywóz organ powinien wystąpić o wydanie opinii do ministra właściwego do spraw zagranicznych (art. 43 ust. 6 projektowanej ustawy). Z kolei w przypadku dóbr kultury niebędących narodowymi dobrami kultury RP (których wywóz za granicę z zasady nie wymaga pozwolenia) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zwraca dobro po uprzednim uzyskaniu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych (art. 43 ust. 8 projektowanej ustawy). Należy odróżnić powyższą kompetencję od kompetencji do wydawania pozwoleń na wywóz za granicę. Nie w każdym wypadku zwrotu państwu obcemu bowiem pozwolenie takie będzie wymagane. Celem umożliwienia załatwienia sprawy w rozsądnym terminie art. 43 ust. 9 projektowanej ustawy przewiduje, iż opinie te wydawane są w terminie miesiąca od wystąpienia o ich wydanie przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zaś w braku wydania opinii w powyższym terminie przyjmuje się, że odstąpiono od jej wydawania.

Wydanie dobra kultury państwu obcemu należy do kompetencji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Minister ten w porozumieniu z państwem obcym ustala szczegółowy sposób wydania (art. 44 ust. 1 projektowanej ustawy). W celu wyeliminowania sytuacji, w której dobro kultury podlegające zwrotowi państwu obcemu na podstawie norm prawa międzynarodowego po zwrocie pozostawałoby własnością Skarbu Państwa – co jak zaznaczono może mieć miejsce w odniesieniu do dóbr kultury podlegających przejściu na własność Skarbu Państwa w okresie powojennym – w przepisie art. 44 ust. 2 projektowanej ustawy wprowadza się zasadę, iż wydanie dobra kultury należącego do Skarbu Państwa państwu obcemu dokonywane na omawianych zasadach przenosi własność na to państwo.

Z kolei w przypadku dóbr kultury należących do innych osób, w tym osób prawnych będących jednostkami sektora finansów publicznych (a więc np. instytucji kultury), powyższy skutek wydania dobra kultury państwu obcemu w postaci przejścia własności zwracanego dobra kultury na państwo obce, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez te osoby na przejście własności zwracanego dobra kultury w takim trybie. Oświadczenie zawierające zgodę powinno być złożone w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym i przedstawione ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który doręcza je państwu obcemu występującemu o zwrot

w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 44 ust. 3 projektowanej ustawy).

VIII. PRZEPISY SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZBIORÓW PUBLICZNYCH I ZASOBÓW KOŚCIOŁÓW I ZWIĄZKÓW WYZNANIOWYCH

Jak powiedziano, aby polskie dobra kultury zaliczające się do kategorii zbiorów publicznych i kościelnych mogły korzystać z uprzywilejowania pod względem wydłużonego do 75 lat dłuższego terminu, w którym dopuszczalne jest wystąpienie o zwrot na zasadach uregulowanych w dyrektywie 2014/60/UE, niezbędne jest objęcie ich – w myśl dyrektywy 2014/60/UE – szczególnymi rozwiązaniami prawnymi służącymi ich ochronie. W dotychczasowym prawie polskim takich rozwiązań (odnoszących się do kategorii zbiorów publicznych jako takiej) nie było, tak jak w ogóle sama ta kategoria nie była określona.

Należy mieć na uwadze, że uprzywilejowanie takich dóbr polegające na wydłużeniu okresu przeznaczonego na dochodzenie zwrotu do lat 75 jest szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego, ponieważ większość narodowych dóbr kultury objętych zakresem działania dyrektywy 2014/60/UE (wg definicji w art. 2 pkt 4 projektowanej ustawy) stanowi część zbiorów publicznych lub jest własnością kościołów bądź związków wyznaniowych. Należy ponadto pamiętać, że proces poszukiwania dóbr kultury skradzionych lub nielegalnie wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest zazwyczaj skomplikowany i długotrwały. Stąd też należy dążyć do zapewnienia możliwości skorzystania z dobrodziejstwa wydłużonego okresu ochrony jak największej liczbie przypadków. Dlatego też konieczne jest wprowadzenie do ustawy przepisów statuujących szczególną ochronę zbiorów publicznych, a także należących do kościołów i związków wyznaniowych.

Ochrona ta przewidziana w rozdziale 5 projektowanej ustawy (art. 45–51) odnosi się do dóbr kultury spełniających kryteria zaliczenia do narodowych dóbr kultury RP w myśl art. 2 pkt 4 projektowanej ustawy

W ramach powyższej ochrony projektowana ustawa wprowadza przepisy ograniczające skutki prawne przestępstw przeciwko zbiorom tych kategorii (kradzieży i przywłaszczenia), polegające w pierwszej kolejności na wyeliminowaniu możliwości utraty prawa własności na skutek zasiedzenia (art. 174 Kodeksu cywilnego) lub nabycia

w dobrej wierze przez osobę trzecią (art. 169 Kodeksu cywilnego) (art. 46 projektowanej ustawy). Są to najczęściej występujące zagrożenia dla dóbr kultury, nie tylko pogłębiające szkodę właściciela pokrzywdzonego przestępstwem, ale przede wszystkim naruszające bezpieczeństwo dziedzictwa kulturowego i jego integralność. Z tego powodu uzasadnione jest objęcie przynajmniej tych zasobów dziedzictwa, które w największym stopniu dostępne są społeczeństwu, czy to przez publiczne udostępnienie, czy też funkcje religijne (bądź jedno i drugie), szczególną ochroną mającą pierwszeństwo nad pewnością obrotu handlowego (tj. prawami nabywcy w dobrej wierze). Zaznaczyć należy, że specyfika obrotu dobrami kultury, w tym pochodzącymi z przestępstw, oraz domniemanie dobrej wiary przewidziane w art. 7 Kodeksu cywilnego, stawia potencjalnego nabywcę w znacznie korzystniejszej sytuacji niż pokrzywdzonego kradzieżą właściciela, którego szanse na udowodnienie braku dobrej wiary nabywcy są zazwyczaj znikome. Dodać również należy, że wprowadzone do Kodeksu cywilnego ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych (Dz. U. poz. 397) przepisy wyłączające stosowanie przepisów art. 169 Kodeksu cywilnego (nabycie w dobrej wierze od osoby nieuprawnionej) i art. 174 Kodeksu cywilnego (zasiedzenie) w stosunku do zabytków i materiałów archiwalnych mają zasięg działania ograniczony temporalnie (do rzeczy utraconych po dniu 21 czerwca 2015 r., tj. po dacie wejścia w życie przepisów o krajowym rejestrze utraconych dóbr kultury) oraz przedmiotowo (do rzeczy wpisanych w drodze decyzji do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury) i nie spełniają w wystarczająco szerokim zakresie funkcji ochronnej wobec zbiorów publicznych i kościelnych. Z uwagi jednak na istnienie powyższych regulacji – których skutki w pewnych przypadkach mogłyby pokrywać się ze skutkami projektowanych przepisów rozdziału 5 ustawy – spod działania przepisów art. 46, art. 48 i art. 49 projektowanej ustawy wyłączone zostają rzeczy wpisane do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (art. 51 ust. 1 projektowanej ustawy). W takich wypadkach bowiem dokonanie wpisu do Rejestru przynosi ten sam skutek ochronny wobec utraconego dobra kultury, tj. brak możliwości nabycia własności od nieuprawnionego i w drodze zasiedzenia, a zarazem wobec uznania braku dobrej wiary nabywcy uzasadnia brak związanych z nią roszczeń regresowo-odszkodowawczych nabywcy przeciwko zbywcy lub właścicielowi (przewidzianych w art. 48 i art. 49 ustawy – zob. niżej). Wobec tego obie regulacje (związane z krajowym rejestrem utraconych dóbr kultury oraz z ochroną zbiorów publicznych i zasobów kościelnych przewidzianą w rozdziale 5) będą względem siebie

komplementarne. Wpis do rejestru przynosić będzie poszkodowanemu właścicielowi wciąż dalej idącą ochronę przez wyłączenie dobrej wiary nabywcy, a zatem także istotne ułatwienia w razie ewentualnego sporu sądowego.

Jak już była mowa, regulacja rozdziału 5 projektowanej ustawy będzie miała szczególne znaczenie przy ocenie statusu własnościowego obiektu wyprowadzonego za granicę – przy wprowadzeniu zasady, iż własność takiego dobra kultury podlega wyłącznie prawu polskiemu nabywca zagraniczny nie będzie mógł powoływać się przed sądem polskim na przepisy swojego prawa krajowego, które prowadziłyby do nabycia dobra kultury utraconego ze zbiorów publicznych lub kościelnych.

Ważnym uzupełnieniem przewidzianej ochrony jest wyłączenie przedawnienia roszczenia o wydanie dobra kultury należącego do zbiorów publicznych lub zasobów kościołów i związków wyznaniowych (art. 47 projektowanej ustawy). Roszczenie takie przysługujące co do zasady właścicielowi zbiorów, w dotychczasowym kształcie instytucji przedawnienia ulegałyby przedawnieniu z upływem 10 lat.

Dodatkowym instrumentem uzupełniającym powyżej opisany mechanizm ochrony zbiorów publicznych i kościelnych jest wprowadzenie jako szczególnej formy wymaganej dla czynności prawnych obejmujących przeniesienie własności lub obciążenie dobra kultury ze zbiorów publicznych lub kościelnych formy pisemnej z datą pewną (art. 45 projektowanej ustawy). Czynności prawne dokonane bez dochowania tej formy będą nieważne.

W celu złagodzenia skutków powyższego unormowania, wyłączającego możliwość nabycia dobra kultury ze zbiorów publicznych lub kościelnych od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, projektowana ustawa wzmacnia ochronę roszczeń nabywcy, który działał w dobrej wierze, nabywając takie dobro kultury, o naprawienie szkody lub zwrot ceny.

Roszczenia nabywcy, który, działając w dobrej wierze, nabył narodowe dobro kultury należące do zbiorów publicznych lub kościelnych od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, przysługujące wobec tej osoby oraz osób odpowiadających z nią, przedawniają się z upływem dziesięciu lat od chwili wydania narodowego dobra kultury z powrotem właścicielowi (art. 48 ust. 1 projektowanej ustawy). Regulacja taka konkretyzuje w sposób dogodny dla nabywcy początek biegu przedawnienia roszczeń, zarówno odszkodowawczych, jak i z tytułu zwrotu ceny.

Roszczenia powyższe przysługiwać będą nabywcy także wówczas, gdy dokona on dalszego zbycia dobra kultury, przy czym wówczas przysługiwać będą tylko w zakresie, w którym nie znajdują pokrycia w świadczeniu otrzymanym przez niego w związku z dalszym zbyciem dobra kultury osobie trzeciej. Roszczenia nabywcy ograniczone będą także o wartość świadczenia otrzymanego od właściciela tytułem zwrotu nakładów na dobro kultury (art. 48 ust. 2 projektowanej ustawy).

Za zobowiązanie do zapłaty tytułem zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego w celu nabycia własności dobra kultury od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim przysługujące nabywcy w powyższym zakresie odpowiadają solidarnie ze zbywcą osoby, które, nie będąc uprawnionymi do rozporządzania tym dobrem kultury, wcześniej zbywały je, działając w złej wierze. Odpowiedzialność tych osób ograniczona jest do wartości rynkowej dobra kultury (art. 49 ust. 1 projektowanej ustawy).

W postępowaniach cywilnych, karnych i administracyjnych związanych z odzyskaniem utraconych narodowych dóbr kultury pochodzących ze zbiorów publicznych lub kościelnych minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może brać udział na zasadach przewidzianych w art. 95 ustawy o ochronie zabytków (znowelizowanych projektowaną ustawą) (art. 50 projektowanej ustawy).

IX. PRZEPISY KARNE

Przepisy karne zawarte w rozdziale 6 projektowanej ustawy (art. 52–53) w pierwszej kolejności penalizują zachowanie polegające na utrudnianiu postępowania o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury przez udzielanie właściwemu organowi nieprawdziwych informacji lub zatajanie przed tym organem informacji o miejscu przechowywania dobra kultury w celu ukrycia dobra kultury. Sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Ponadto sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami (art. 52 projektowanej ustawy).

Nie podlega karze za powyższe przestępstwo, kto dobrowolnie zwrócił dobro kultury właściwym organom państwa, z którego zostało wyprowadzone, lub właściwym organom polskim, lub kto ujawnił wobec właściwego organu miejsce przechowywania dobra kultury lub osobę je przechowującą, na skutek czego dobro kultury zostało odnalezione (art. 53 projektowanej ustawy).

X. ZMIANY W PRZEPISACH OBOWIĄZUJĄCYCH

1. Zmiany w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

1.1. Regulacje wprowadzane projektowaną ustawą wymagają dokonania zmian w ustawie o ochronie zabytków zawierającej podstawowe ograniczenia wywozowe, do których odwołują się przepisy projektowanej ustawy. Zasady wywozu dóbr kultury, w tym zabytków, za granicę ulegają modyfikacjom istotnym z punktu widzenia projektowanej ustawy.

1.2. Ponadto projektowana ustawa zastępuje cały rozdział 6 (art. 62–70) tej ustawy, obejmujący dotychczasowe regulacje służące implementacji dyrektywy 93/7/EWG.

1.3. W związku z uchynieniem przepisu art. 64 ustawy o ochronie zabytków, zawierającego listę kategorii zabytków, do których odsyłały inne przepisy tej ustawy (art. 14a ust. 2, art. 14b ust. 1, art. 37a ust. 1 i 2, art. 37g ust. 1, art. 37h ust. 2), niezbędne jest przeniesienie tej listy do pierwszego z wymienionych przepisów i odpowiednia zmiana odesłań w pozostałych (art. 61 pkt 2 i 3 oraz 5 i 6 projektowanej ustawy).

1.4. Niezbędne jest wprowadzenie do przepisu art. 51 ustawy o ochronie zabytków, określającego kategorie zabytków podlegające bezwzględnemu zakazowi wywozu za granicę na stałe, wyjątków obejmujących wydanie pozwolenia na wywóz zabytków w przypadkach określonych w art. 26 i art. 42 projektowanej ustawy, tj. w odniesieniu do zabytku podlegającego zwrotowi na terytorium państwa obcego w trybie przewidzianym przez dyrektywę 2014/60/UE oraz na podstawie norm prawa międzynarodowego. W tym celu w art. 51 ustawy o ochronie zabytków modyfikuje się ust. 4.

1.5. Niezbędne jest wprowadzenie do ustawy o muzeach i ustawy o bibliotekach ograniczeń wywozowych w odniesieniu do dóbr kultury niebędących zabytkami, w tym dzieł twórców żyjących, stanowiących muzealia lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego, niezbędne jest odpowiednie znowelizowanie przepisu art. 59 ust. 1 pkt 6 ustawy o ochronie zabytków, przewidującego do tej pory, iż dzieła twórców żyjących nie wymagają pozwolenia na wywóz za granicę (art. 61 pkt 8 lit. c projektowanej ustawy). Ponadto, w związku z projektowanymi zmianami w obrębie obydwu wyżej wymienionych ustaw celowym jest znowelizowanie w art. 59 w ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków przewidującego, iż pozwolenia na wywóz za granicę nie wymagają zabytki nieobjęte kategoriami wskazanymi w art. 51 ust. 1 ustawy

o ochronie zabytków, niewpisane do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa albo do inwentarzy muzeów albo niewchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, a także dodanie w art. 59 w ust. 1 pkt 1a przewidującego, iż pozwolenia na wywóz za granicę nie potrzebują także zabytki podlegające zwrotowi w trybie projektowanej ustawy (art. 61 pkt 8 lit. a i b projektowanej ustawy).

1.6. Zapewnieniu ochrony prawnej dobru kultury będącym zabytkami odzyskanymi wskutek restytucji służy zasada, iż obiekt taki podlega z urzędu wpisowi do rejestru zabytków. W tym celu wprowadza się zmianę do art. 10 ustawy o ochronie zabytków przez dodanie ust. 3 (art. 61 pkt 1 projektowanej ustawy).

1.7. Zgodnie z celem dyrektywy 2014/60/UE wyrażonym w akapitach 16–17 jej preambuły przeciwdziałanie obrotowi dóbr kultury z nielegalnych źródeł uzasadnia konieczność wzmocnienia wymogów zachowania należytej staranności przy nabywaniu dóbr kultury. Temu celowi służy w projektowanej ustawie wprowadzenie obowiązku prowadzenia ewidencji przez podmioty gospodarcze wyspecjalizowane w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (o których mowa w art. 59a ust. 1 projektowanej ustawy). Regulacja ta ograniczać ma ryzyko nadużyć lub łamania prawa przy wydawaniu przez te podmioty ekspertyz służących wykazaniu, iż zabytek nie podlega ograniczeniom wywozowym. Do tej pory przepisy ustawy o ochronie zabytków nie przewidywały żadnych szczególnych wymagań, które zabezpieczać miałyby wiarygodność i rzetelność działalności tego rodzaju podmiotów. Sprawdzenie ewidencji przez nabywcę dobra kultury pod kątem tego, czy podmiot sprzedający ustalił, czy dany obiekt nie figuruje na listach utraconych dóbr kultury, stanowić może ponadto jeden z aktów staranności ocenianej przez sąd przy ustalaniu prawa do odszkodowania i jego wysokości w ramach postępowania zwrotowego uregulowanego dyrektywą 2014/60/UE.

Obowiązek prowadzenia ewidencji wprowadzony zostaje przez dodanie art. 59a w ustawie o ochronie zabytków (art. 61 pkt 9 projektowanej ustawy). Polega on na prowadzeniu księgi ewidencyjnej zabytków przyjętych lub oferowanych do zbycia, zarówno na własną rzecz, jak i na rzecz innych osób (np. w ramach zlecenia lub komisji), o wartości przekraczającej 10 000 zł, a także ekspertyz wydanych przez ten podmiot, w szczególności ocen wskazujących czas powstania zabytku i wycen zabytku, o których mowa w art. 59 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o ochronie zabytków (będących dokumentami, które organ Straży Granicznej lub organ celny może zażądać od osoby dokonującej

wywozu na potwierdzenie, iż wywożony zabytek nie wymaga pozwolenia). W księdze ewidencyjnej umieszcza się:

- 1) dane umożliwiające identyfikację i określenie wartości zabytku;
- 2) dane zbywcy oraz nabywcy zabytku, a także osób pośredniczących w zbyciu i nabyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne;
- 3) dane osoby, na rzecz której została wydana ekspertyza wskazana powyżej;
- 4) oryginał lub odpis dokumentu poświadczającego nabycie zabytku przez podmiot prowadzący ewidencję wraz z ceną zakupu, a ponadto Jednolitego Dokumentu Administracyjnego (SAD) lub innego dokumentu potwierdzającego dopuszczenie do obrotu w przypadku, jeżeli podmiot ten nabył zabytek poza obszarem celnym Unii Europejskiej;
- 5) odpis faktury lub innego dokumentu poświadczającego zbycie zabytku wraz z ceną sprzedaży;
- 6) odpis ekspertyzy wskazanej powyżej;
- 7) oświadczenie zbywcy dotyczące pochodzenia zabytku i sposobu nabycia go przez zbywcę;
- 8) oświadczenie podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną, dotyczące czynności powziętych w celu weryfikacji, czy zabytek nie pochodzi z przestępstwa ani nie został wyprowadzony z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa trzeciego z naruszeniem prawa, ze wskazaniem informacji uzyskanych z dostępnych rejestrów, wykazów i baz danych.

Wpisów w księdze ewidencyjnej może dokonywać każda osoba uprawniona do reprezentowania podmiotu prowadzącego ewidencję lub osoba przez nią upoważniona.

Podmiot obowiązany do prowadzenia księgi ewidencyjnej prowadzi ją przez cały czas prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Policja i Służba Celno-Skarbowa mogą na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub z urzędu dokonywać czynności sprawdzających mających na celu sprawdzenie wykonywania obowiązku prowadzenia księgi ewidencyjnej i prawidłowości jej prowadzenia. W czynnościach sprawdzających może wziąć udział upoważniony przedstawiciel ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Ponadto podmiot prowadzący ewidencję obowiązany jest na każde wezwanie niezwłocznie udostępnić księgę ewidencyjną sądom powszechnym, sądom administracyjnym oraz organom właściwym do spraw restytucji dóbr kultury, organom z nimi współpracującym, Dyrektorowi Biblioteki Narodowej, Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych, a także innym podmiotom wydającym pozwolenia na wywóz zabytków za granicę.

Podmiot prowadzący księgę ewidencyjną jest także obowiązany do wydania odpisu lub kopii wpisu, odpisu lub kopię oświadczeń umieszczonych w księdze ewidencyjnej na każde żądanie zbywcy lub nabywcy zabytku objętego bądź osoby, na której rzecz wydał ekspertyzę objętą wpisem.

W celu zapewnienia dostępu do informacji zawartych w księgach ewidencyjnych oraz zachowaniu ich jako ewentualnego materiału dowodowego np. do celów ustalania w postępowaniu zwrotowym odszkodowania na rzecz posiadacza dobra kultury wyprowadzonego z państwa członkowskiego Unii Europejskiej, księgi te podlegają zasadom przewidzianym dla ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (o ile księga ewidencyjna nie wchodzi w skład państwowego zasobu archiwalnego), także wówczas, gdy zostały one wytworzone przez osoby fizyczne – a więc w myśl art. 46 tej ustawy zaliczałyby się do niepaństwowego nieewidencjonowanego zasobu archiwalnego. Konsekwencją tej regulacji jest m.in. wyłączenie ich spod obrotu oraz szczególne obowiązki w zakresie archiwizowania. Stanowi to *lex specialis* w stosunku do unormowań ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Archiwizowana jest również sama ewidencja ksiąg prowadzona przez wojewódzkich konserwatorów zabytków, którym zgłasza się księgi i ich kolejne tomy celem zaewidencjonowania.

Wzór księgi ewidencyjnej, szczegółowy sposób jej prowadzenia i przechowywania oraz dokumentację dołączaną do księgi ewidencyjnej określi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w drodze rozporządzenia.

Wprowadzeniu obowiązku prowadzenia ksiąg ewidencyjnych towarzyszy penalizacja czynu polegającego na zaniechaniu prowadzenia księgi ewidencyjnej albo prowadzeniu jej w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą. Sprawca podlega karze grzywny, zaś orzekanie w sprawach dotyczących tego czynu następuje na podstawie przepisów

Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 61 pkt 12 i 13 projektowanej ustawy wprowadzające art. 119a i zmieniające art. 120 ustawy o ochronie zabytków).

1.8. Celowi wyrażonemu w akapitach 16–17 preambuły dyrektywy 2014/60/UE, tj. przeciwdziałaniu obrotowi dóbr kultury z nielegalnych źródeł uzasadnia konieczność wzmocnienia wymogów zachowania należytej staranności przy nabywaniu dóbr kultury służy ponadto rozszerzenie kręgu podmiotów zobligowanych do niezwłocznego przekazania informacji Generalnemu Konserwatorowi Zabytków o zabytkach skradzionych lub wywiezionych za granicę w sposób sprzeczny z prawem o dyrektorów muzeów i bibliotek, a także prokuratorów (art. 61 pkt 4 projektowanej ustawy).

1.9. W celu umożliwienia ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywania zadań związanych z restytucją dóbr kultury w zakresie postępowania cywilnego i karnego, także występujących na gruncie zwrotu na terytorium państw członkowskich uregulowanego w dyrektywie 2014/60/UE, projektowana ustawa odsyła do uprawnień ministra przewidzianych w przepisie art. 95 ustawy o ochronie zabytków.

Przepis ten – przewidujący szerokie uprawnienia procesowe dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, istotne dla realizacji ustawowych zadań tych organów i mogące mieć zastosowanie także w sprawach zwrotu narodowych dóbr kultury – w dotychczasowym kształcie dotknięty jest wadami legislacyjnymi, które wymagają usunięcia w zakresie postępowania karnego i cywilnego. Przepis ten w obecnym brzmieniu wywołuje wątpliwości interpretacyjne tego rodzaju, iż prowadzić mogą one do faktycznej niemożności wykorzystywania tego przepisu zgodnie z jego celem.

Mianowicie, w odniesieniu do postępowania cywilnego, przepis art. 95 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków w dotychczasowym brzmieniu posługuje się sformułowaniem, iż obydwa organy mogą występować „na prawach strony” w postępowaniu administracyjnym i cywilnym. O ile w odniesieniu do postępowania administracyjnego takie sformułowanie nie budzi zastrzeżeń, to nie jest ono skorelowane z systemem postępowania cywilnego. Wyeliminowanie tej wady wymaga odesłania do konkretnych konstrukcji prawa postępowania cywilnego. Ponieważ wśród różnych form zaangażowania podmiotów trzecich (prokurator, organizacja społeczna, interwenient uboczny) przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego sformułowanie z art. 95

pkt 1 ustawy o ochronie zabytków w istocie odpowiada roli prokuratora w postępowaniu cywilnym, dla usunięcia wskazanej wady niezbędne jest odesłanie w tym przepisie do uprawnień, jakie Kodeks postępowania cywilnego przewiduje dla tego organu. W tym celu wprowadza się przepis art. 95 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków w nowym brzmieniu.

Z kolei w odniesieniu do roli obu organów w postępowaniu karnym dotychczasowe brzmienie art. 95 pkt 2 jest również dotknięte wadą legislacyjną, albowiem przewiduje, iż mogą one występować „na prawach oskarżyciela posiłkowego”, bez wzmianki o występowaniu na prawach pokrzywdzonego. Wadliwość tego przepisu przejawia się w jego niedostosowaniu do treści art. 53 Kodeksu postępowania karnego, który status oskarżyciela posiłkowego integralnie wiąże ze statusem pokrzywdzonego. Konieczność udziału ministra w charakterze strony (tj. w roli pokrzywdzonego) w postępowaniu przygotowawczym nie ulega wątpliwości. Jest to etap kluczowy dla wyniku postępowania karnego. Od skuteczności i kompletności prowadzenia śledztwa i zgromadzenia materiału dowodowego zależy dalszy bieg sprawy. Czynny udział podmiotu wyspecjalizowanego, jakim jest minister lub podległe jemu instytucje, przez dostarczanie materiałów i inicjowanie poszczególnych czynności dowodowych, kontrolę prawidłowości decyzji prokuratury i Policji w drodze środków zaskarżenia, jest w praktyce postępowań karnych niezbędny dla osiągnięcia celów postępowania w sprawach dotyczących dóbr kultury. Stan taki pogłębił się jeszcze bardziej wobec wprowadzenia zasady kontrydiktoryjności w postępowaniu karnym. Usunięcie omawianej wady w dotychczasowym brzmieniu art. 95 pkt 2 ustawy o ochronie zabytków wymaga wskazania wprost, iż obydwa organy działają na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym. W tym celu wprowadza się przepis art. 95 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków.

Ponadto konieczne jest doprecyzowanie i rozszerzenie zakresu spraw, w których art. 95 przewiduje udział ministra. Jeżeli chodzi o postępowanie cywilne, to obejmuje on w projektowanym brzmieniu art. 95 ustawy o ochronie zabytków sprawy cywilne związane z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa. Jeżeli zaś chodzi o postępowanie karne, to obejmuje on sprawy dotyczące czynów zabronionych zagrażających ochronie zabytków, dziedzictwu kulturowemu, w tym zbiorom publicznym, restytucji dóbr

kultury, w tym zwrotowi dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, w szczególności czynów zabronionych określonych w rozdziale 11 ustawy o ochronie zabytków (art. 61 pkt 11 projektowanej ustawy).

2. Zmiany w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach

Dotychczasowe regulacje wprowadzone w ramach implementacji dyrektywy 93/7/EWG w ustawie o zasobie archiwalnym – tj. w art. 14a i art. 14b – były dotknięte podobnymi wadami, jak podstawowe unormowanie zawarte w rozdziale 6 ustawy o ochronie zabytków. Określały one w art. 14a ustawy o zasobie archiwalnym zakres archiwaliów państw członkowskich kwalifikujących się do zwrotu kategoriami pojęciowymi prawa polskiego („państwowy zasób archiwalny”), bez powiązania z zagranicznymi regulacjami klasyfikującymi „narodowe dobra kultury” i wartością rynkową. Z kolei treść art. 14b ww. ustawy (*„Przepis art. 14a nie wyklucza możliwości dochodzenia przez Rzeczpospolitą Polską zwrotu, na podstawie prawa lub zwyczajów międzynarodowych, wywiezionych niezgodnie z prawem polskim z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej materiałów archiwalnych innych niż określone w art. 14a.”*) pozbawiona była rzeczywistego związku z regulacją przepisu art. 14a tej ustawy, chociaż do niego odsyłała.

Regulacje te zostają zastąpione projektowaną ustawą, która zwrot archiwaliów, zarówno polskich z zagranicy (w tym z państw członkowskich Unii Europejskiej), jak i zagranicznych z Polski, poddaje regułom ogólnym, a prowadzenie czynności w tym zakresie zalicza do kompetencji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, nie zaś Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, jak w dotychczasowym stanie prawnym. Specyfika postępowań związanych z archiwaliami uwzględniona jest przez możliwość powierzenia temu organowi wykonywania określonych czynności w ramach zadań ministra dotyczących zwrotu archiwaliów na terytorium państw członkowskich, nałożeniu na ten organ obowiązku współpracy z ministrem, a także zaliczeniu do kompetencji Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych wydawania pozwoleń na wywóz za granicę w przypadkach wprowadzonych w projektowanej ustawie (art. 39 ust. 2 i art. 43 ust. 2 projektowanej ustawy).

W samej ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach uchyla się art. 14a, zaś art. 14b otrzymuje nowe brzmienie, odsyłające do projektowanej ustawy w zakresie prowadzenia spraw o zwrot materiałów archiwalnych wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa (art. 54 pkt 2 i 3 projektowanej ustawy).

Nowe brzmienie nadaje się art. 14 ust. 4 ustawy o zasobie archiwalnym, umożliwiając tym samym wywóz materiałów archiwalnych, które podlegają zwrotowi z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na mocy projektowanej ustawy (art. 54 pkt 1 projektowanej ustawy).

Dodatkowo w art. 21 w ust. 1 ustawy o zasobie archiwalnym dodaje się pkt 11, rozszerzając tym samym kompetencje Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych o wykonywanie zadań określonych w przepisach projektowanej ustawy (art. 54 pkt 4 projektowanej ustawy). Regulacja ta ma na celu wyeliminowanie luk kompetencyjnych oraz ułatwienie realizacji zadań określonych w projektowanej ustawie.

3. Zmiany w ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach

Jak już była mowa, projektowana ustawa w celu objęcia możliwością stosowania trybu zwrotowego uregulowanego przez dyrektywę 2014/60/UE obiektów niezabytkowych, rozszerza ograniczenia wywozowe na muzealia niebędące zabytkami – które do tej pory nie były objęte taką ochroną prawną.

W tym celu w art. 57 w pkt 2 projektowanej ustawy dodaje się do ustawy o muzeach przepis art. 29a przewidujący, że muzealia, które nie stanowią zabytków w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków, wpisane zaś są do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury, nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków, gdy wywóz następuje w trybie zwrotu na podstawie art. 26 i art. 42 projektowanej ustawy (zwrot dobra kultury z terytorium RP państwu UE w wykonaniu roszczenia przewidzianego w dyrektywie 2014/60/UE lub państwu obcemu na podstawie norm prawa międzynarodowego), jeżeli wywóz ten odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury wydanego na podstawie przepisów rozdziału 3 projektowanej ustawy lub decyzji o pozwoleniu na stały wywóz za granicę (art. 39 ust. 1 lub art. 43 ust. 1), którą wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Czasowy wywóz za granicę takich muzealiów może nastąpić po uzyskaniu jednorazowego, wielokrotnego indywidualnego lub wielokrotnego ogólnego pozwolenia na ich wywóz, które wydaje i

cofa wojewódzki konserwator zabytków. Do pozwoleń, o których mowa powyżej stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–56 ustawy o ochronie zabytków. Zakres danych, jakie należy wskazać we wniosku o wydanie ww. pozwoleń, dokumenty dołączane do wniosku o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę oraz do wniosku o wydanie wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę, a także wzory trzech ww. pozwoleń, określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dodawany art. 29a ust. 4). Ponadto w celu uregulowania i uproszczenia trybu skreślenia z inwentarza muzealnego obiektu podlegającego zwrotowi na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej w trybie przewidzianym przez dyrektywę 2014/60/UE, a także zwrotu państwom obcym na podstawie norm prawa międzynarodowego, w art. 57 pkt 1 projektowanej ustawy dodaje się do art. 24 ustawy o muzeach przepisy ust. 6 i 7 przewidujący obowiązek skreślenia z inwentarza z urzędu, z pominięciem procedury przewidzianej w art. 24 ustawy o muzeach, w przypadku muzealium wpisanego do inwentarza, gdy wywóz stał się dopuszczalny na podstawie przepisów projektowanej ustawy lub gdy zwrot muzealium na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej został nakazany prawomocnym wyrokiem wydanym na podstawie przepisów projektowanej ustawy.

Dodatkowo projektowana ustawa wprowadza do ustawy o muzeach art. 34a penalizujący wywożenia za granicę muzealium niebędącego zabytkiem wpisanego do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury bądź nie sprowadza go do kraju po upływie okresu ważności pozwolenia na jego wywiezienie (art. 57 pkt 3).

4. Zmiany w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach

Podobnie jak w przypadku muzealiów, projektowana ustawa w celu objęcia możliwością stosowania trybu zwrotowego uregulowanego przez dyrektywę 2014/60/UE obiektów niezabytkowych, rozszerza ograniczenia wywozowe na materiały biblioteczne niebędące zabytkami.

W tym celu w art. 58 projektowanej ustawy dodaje się do ustawy o bibliotekach przepis art. 6a przewidujący, że materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkami analogicznymi do muzealiów,

tj. gdy wywóz następuje w trybie zwrotu na podstawie art. 26 i art. 42 projektowanej ustawy (zwrot dobra kultury z terytorium RP państwu UE w wykonaniu roszczenia przewidzianego w dyrektywy 2014/60/UE lub państwu obcemu na podstawie norm prawa międzynarodowego), jeżeli wywóz ten odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot dobra kultury wydanego na podstawie przepisów rozdziału 3 projektowanej ustawy lub decyzji o pozwoleniu na stały wywóz za granicę, którą wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej (art. 39 ust. 1 lub art. 43 ust. 1). Czasowy wywóz za granicę takich materiałów bibliotecznych może nastąpić po uzyskaniu jednorazowego, wielokrotnego indywidualnego lub wielokrotnego ogólnego pozwolenia na ich wywóz, które wydaje i cofa Dyrektor Biblioteki Narodowej. Do pozwoleń, o których mowa powyżej, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–57 ustawy o ochronie zabytków. Zakres danych, jakie należy wskazać we wniosku o wydanie ww. pozwoleń, dokumenty dołączane do wniosku o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę oraz do wniosku o wydanie wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, a także wzory trzech ww. pozwoleń w drodze rozporządzenia określi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dodawany art. 6a ust. 5).

Dodatkowo projektowana ustawa wprowadza do ustawy o bibliotekach art. 29a penalizujący wywożenie za granicę materiału bibliotecznego niebędącego zabytkiem znajdującym się w narodowym zasobie bibliotecznym bądź nie sprowadza go do kraju po upływie okresu ważności pozwolenia na jego wywiezienie (art. 58 pkt 2).

5. Zmiany w ustawie z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne

Mając na celu uregulowanie sytuacji dobra kultury zajętego w postępowaniu celnym, art. 62 projektowanej ustawy dodaje w art. 31 ustawy – Prawo celne ust. 5a przewidujący, iż w przypadku, gdy zajęty towar jest dobrem kultury w rozumieniu projektowanej ustawy, organ celny przekazuje go w depozyt instytucji kultury wskazanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Ponadto do art. 32 ust. 3 tej ustawy wprowadza się odesłanie do powyższego ust. 5a.

6. Zmiany w ustawie o działach administracji rządowej

Mając na celu umożliwienie realizacji projektowanej ustawy przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do art. 14 ust. 1 ustawy o działach

administracji rządowej dodaje się pkt 13 określający, iż do zakresu spraw objętych działem kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wchodzi sprawy dotyczące restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa (art. 59 projektowanej ustawy).

7. Zmiany w ustawach o Policji, o Straży Granicznej, o Krajowej Administracji Skarbowej, o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych

Z uwagi na potrzebę rozszerzenia zadań służb państwowych powołanych do ścigania przestępstw na czyny zabronione związane z wprowadzaniem do Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury z naruszeniem przepisów karnych obowiązujących w państwach członkowskich Unii Europejskiej, a także utrudnianiem postępowania zwrotowego przewidzianego w dyrektywie 2014/60/UE:

- a) w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji w art. 19 ust. 1 dodaje się pkt 3b, przewidujący rozszerzenie możliwości realizowania czynności kontroli operacyjnej w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów, ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw określonych w rozdziale 11 ustawy o ochronie zabytków, w rozdziale 5 ustawy o zasobie archiwalnym, w rozdziale 5a ustawy o muzeach, w rozdziale 11a ustawy o bibliotekach oraz w rozdziale 6 projektowanej ustawy, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo będą nieprzydatne (art. 55 projektowanej ustawy),
- b) w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej zmienia się przepis art. 9e ust. 1 pkt 4 przez rozszerzenie możliwości realizowania czynności kontroli operacyjnej w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców oraz uzyskania i utrwalenia dowodów, ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw, pozostających w związku z przemieszczaniem przez granicę państwową przedmiotów określonych w przepisach ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o bezpieczeństwie obrotu prekursorami materiałów wybuchowych (Dz. U. poz. 669 i 1948) oraz w przepisach o zasobie archiwalnym (materiałów archiwalnych). Ponadto zmienia się brzmienie art. 1 ust. 2 pkt 4 lit. c przez rozszerzenie zadań Straży Granicznej o rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw oraz ściganie sprawców czynów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom, o muzeach, o bibliotekach, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o narodowym zasobie archiwalnym, o

przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych (art. 56 projektowanej ustawy),

- c) w ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. poz. 1947) zmienia się przepis art. 33 w ust. 1 pkt 10 przez rozszerzenie zakresu zadań Służby Celno-Skarbowej o rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw nielegalnego wywożenia za granicę muzealiów (określonego w art. 34a ustawy o muzeach) oraz przestępstwa nielegalnego wywożenia za granicę materiałów bibliotecznych (określonego w art. 29a ustawy o bibliotekach – art. 63 projektowanej ustawy),
- d) w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1483, z późn. zm.) w art. 31 ust. 1 dodaje się pkt 4a przewidujący rozszerzenie możliwości realizowania czynności kontroli operacyjnej w celu zapobieżenia, wykrycia, ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów, ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw określonych w rozdziale 11 ustawy o ochronie zabytków, w rozdziale 5 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym, w rozdziale 5a ustawy o muzeach, w rozdziale 11a ustawy o bibliotekach oraz w rozdziale 6 projektowanej ustawy, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo będą nieprzydatne (art. 60 projektowanej ustawy).

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projekt ustawy nie podlega przedstawieniu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z art. 5 ustawy o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 4 i § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin – Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 7 lutego 2017 r.</p> <p>Źródło: Prawo UE</p> <p>Nr w wykazie prac Rady Ministrów UC5</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Niniejszą ustawą implementuje się do prawa polskiego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014 r., str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 147 z 12.06.2015, str. 24), zwaną dalej „dyrektywą”, a w związku z tym w niezbędnym zakresie wypełnia się istniejącą do tej pory lukę w polskim systemie prawnym obejmującą unormowanie restytucji dóbr kultury, której formą szczególną jest zwrot dóbr kultury przewidziany dyrektywą.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Określenie kompetencji organów państwa w sprawach restytucyjnych, zarówno odnoszące się do postępowań prowadzonych w Polsce, jak i postępowań z udziałem podmiotów zagranicznych, w tym państw obcych.

Wprowadzenie przepisów procesowych usprawniających postępowanie o nakazanie zwrotu dóbr kultury na terytorium państwa członkowskiego UE i eliminujących dotychczasowe luki i niejasności prawne.

Uściślenie współpracy między organami państwowymi związanymi z poszukiwaniami nielegalnie wyprowadzonych dóbr kultury.

Wprowadzenie instrumentów prawnych służących zabezpieczeniu odnalezionego dobra kultury.

Penalizacja utrudniania postępowania o zwrot dobra kultury oraz wwozu dóbr kultury wyprowadzonego z naruszeniem przepisów karnych z innych państw członkowskich UE.

Wprowadzenie kategorii narodowych dóbr kultury do ustawodawstwa polskiego umożliwiającej korzystanie z procedury ustanowionej dyrektywą w państwach członkowskich UE.

Rozszerzenie obowiązku uzyskiwania pozwoleń na wywóz za granicę na niektóre dobra kultury niebędące zabytkami.

Zdefiniowanie kategorii zbiorów publicznych korzystającej z wydłużonego terminu wygaśnięcia roszczenia o zwrot z państwa członkowskiego UE i objęcie tym przywilejem zbiorów kościołów i związków wyznaniowych.

Wylimitowanie w stosunku do tych zbiorów ryzyka utraty prawa własności będącego skutkiem przestępstw kradzieży i przywłaszczenia (w drodze zasiedzenia lub nabycia w dobrej wierze przez osobę trzecią).

Określenie ogólnych zasad postępowania z dobrami kultury wyprowadzonymi niezgodnie z prawem z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po ich zwrocie, w tym wprowadzenie przepisów regulujących orzekanie o przypadku narodowego dobra kultury nielegalnie wyprowadzonego z terytorium RP.

Wprowadzenie obowiązku prowadzenia przez podmioty gospodarcze zajmujące się obrotem dobrami kultury ksiąg w celu ewidencjonowania dóbr kultury objętych tym obrotem oraz ekspertyz wystawianych przez te podmioty (w tym na użytek pozwoleń na wywóz zabytków za granicę).

Przepisy dyrektywy to głównie normy regulujące uprawnienia państw członkowskich UE poszukujących ochrony swego dziedzictwa kulturowego na terytorium RP. Oczekiwany efekt to: wyeliminowanie luk w prawie polskim dotyczących zakresu kompetencji organów państwa w sprawach restytucyjnych, racjonalizacja przepisów i zwiększenie efektywności działań państwa w zakresie restytucji dóbr kultury, umożliwienie korzystania przez Polskę z procedury uproszczonej restytucji polskich narodowych dóbr kultury ustanowionej w prawie UE oraz pełne wykorzystanie jej instrumentów, zwiększenie efektywności ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego, zwiększenie gwarancji bezpieczeństwa prawnego zabytków i innych dóbr kultury na wypadek kradzieży, przywłaszczenia i nielegalnego wyprowadzenia z terytorium RP, w szczególności zbiorów publicznych oraz kościołów i związków wyznaniowych.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Ze względu na to, że dyrektywa została uchwalona w maju 2014 r., zaś termin jej implementacji minął 18 grudnia 2015 r., to należy przyjąć, iż znaczna część państw członkowskich UE dokonała jej wdrożenia. Rozwiązania przyjęte w poprzedniej wersji dyrektywy, (tj. w dyrektywie Rady 93/7/EWG z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium Państwa Członkowskiego) były implementowane w sposób analogiczny do przyjętego dotychczas w prawie polskim. Różnice wynikały z odmienności tradycji prawnych poszczególnych państw członkowskich i dotyczyły kwestii szczegółowych, takich jak np. rodzaj organu orzekającego

(sąd cywilny lub administracyjny) czy tryb postępowania (proces cywilny lub postępowanie nieprocesowe). Należy założyć, że większość krajów UE zachowa dotychczasowy model implementacji, dostosowując prawo krajowe do wymogów dyrektywy w sposób zbliżony do proponowanego w projekcie. Należy przy tym mieć na względzie, iż każde z państw Wspólnoty odmiennie uregulowało kwestie związane ze zwrotem nielegalnie wywiezionych dóbr kultury we wcześniejszych regulacjach. Przykładowo we Włoszech przepisy dotyczące zwrotu dóbr kultury zostały uregulowane w art. 75–83 Kodeksu dóbr kultury i krajobrazu G.U. 24 febbraio 2004, n. 45. (wł. codice dei beni culturali e del paesaggio). W ustawodawstwie Wielkiej Brytanii problem zwrotu nielegalnie wywiezionych dóbr kultury regulowany jest przez Return of Cultural Objects Regulation. Ustawodawstwo Francuskie dotyczące zwrotu dóbr kultury zostało zawarte w kodeksie dziedzictwa (fr. Code du patrimoine) w art. L112-13 do L112-17 z dnia 20 lutego 2004 r. W Austrii przepisy dotyczące zwrotu dóbr kultury zostały uregulowane w ustawie z dnia 15 maja 1998 r. (znowelizowanej w 24.02.2016 r.) Bundesgesetz zur Umsetzung der Richtlinie 93/7/EWG über die Rückgabe von unrechtmäßig aus dem Hoheitsgebiet eines Mitgliedstaates der Europäischen Gemeinschaft verbrachten Kulturgütern. W ustawodawstwach państw UE istnieje ponadto szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację dyrektywy przez obowiązek prowadzenia ksiąg dotyczących obrotu dobrami kultury przez antykwariuszy czy powołania specjalnych jednostek policyjnych.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Minister właściwy do spraw zagranicznych	1	Dane własne resortu	Polepszenie koordynacji współpracy w sprawach związanych z odzyskiwaniem nielegalnie wywiezionych dóbr kultury.
Prokurator Generalny	1	Dane własne resortu	Polepszenie koordynacji współpracy w sprawach związanych z odzyskiwaniem nielegalnie wywiezionych dóbr kultury.
Komendant Główny Policji	1	Dane własne resortu	Nowe narzędzia prawne usprawniające zwalczanie przestępczości przeciwko dziedzictwu kulturowemu. Potrzeba utworzenia nowych stałych struktur w celu współpracy przy realizacji zadań wskazanych w ustawie.
Komendant Główny Straży Granicznej	1	Dane własne resortu	Nowe narzędzia prawne usprawniające zwalczanie przemytu dóbr kultury.
Szef Służby Celnej	1	Dane własne resortu	Nowe narzędzia prawne usprawniające zwalczanie przemytu dóbr kultury.
Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych;	1	Dane własne resortu	Polepszenie możliwości odzyskiwania skradzionych i nielegalnie wywiezionych archiwaliów.
Dyrektor Biblioteki Narodowej	1	Dane własne resortu	Polepszenie możliwości odzyskiwania skradzionych i nielegalnie wywiezionych materiałów bibliotecznych.
Wojewódzcy konserwatorzy zabytków	16	Dane własne resortu	Polepszenie możliwości odzyskiwania skradzionych i nielegalnie wywiezionych zabytków, w tym wpisanych do rejestru.
Sądy powszechne		Dane własne resortu	Dodatkowe postępowania przed sądami w sprawach zwrotu dóbr kultury o dużym stopniu skomplikowania

			jednakże stosunkowo rzadko.
Muzea, biblioteki, archiwa	10.365	Dane własne MKiDN	Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego zbiorów publicznych na wypadek przestępstw kradzieży i przywłaszczenia.
Kościóły i związki wyznaniowe	191	Dane Głównego Urzędu Statystycznego na 2011 r.	Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego zbiorów kościelnych na wypadek przestępstw kradzieży i przywłaszczenia.
Podmioty działające na rynku sztuki – domy aukcyjne, galerie antykwariaty	ok. 600	Dane własne MKiDN	Ograniczenie obrotu dobrami kultury pochodzącymi z przestępstw. Podniesienie i sprecyzowanie zasad należytej staranności przy ustalaniu pochodzenia dóbr kultury.
Prywatni właściciele zabytków			Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego kolekcji i zabytków prywatnych na wypadek przestępstw kradzieży i przywłaszczenia. Podniesienie i sprecyzowanie zasad należytej staranności przy ustalaniu pochodzenia nabywanych dóbr kultury.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt podlegał konsultacjom z Przewodniczącym Krajowej Rady Prokuratury, Przewodniczącym Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesem Sądu Najwyższego, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesami Sądów Apelacyjnych, Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych, Prezesem Naczelnej Rady Adwokackiej, organizacjami kościelnymi i związkami wyznaniowymi.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projektowane rozporządzenie zostało udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2015 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa	0,1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	9,1	
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania	Środki w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.												

<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>Wejście w życie ustawy będzie pociągało za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa. Skutki te powstaną w związku z realizacją ustawy w części dotyczącej poszukiwania dóbr kultury znajdujących się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, postępowań sądowych prowadzonych przed sądami innych państw członkowskich, jak również w części dotyczącej funkcjonowania systemu IMI. Koszty poszukiwania i postępowań sądowych prowadzonych na terytorium Polski obciążają państwo dochodzące zwrotu. Koszty postępowania cywilnego ponoszone będą przez strony zgodnie z właściwymi przepisami prawa polskiego.</p> <p>Odnosnie do wpływu projektowanych regulacji na wysokość wydatków budżetu państwa, wydatki związane z realizacją ustawy będą finansowane w ramach limitu wydatków poszczególnych części budżetu państwa w danym roku, bez konieczności jego zwiększania, a wejście w życie projektowanej regulacji nie będzie podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki budżetu państwa na ten cel. Należy wskazać, iż szacunkowy koszt wprowadzenia zmian wiąże się z rocznymi kosztami wynoszącymi 250 000 zł. Koszty te zostaną pokryte ze środków znajdujących się w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i nie będą wymagały dodatkowych nakładów z budżetu państwa. Z kolei koszty tych działań, które będą podejmować inne organy, służby i instytucje współpracujące z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach realizacji ustawy, będą pokrywane ze środków znajdujących się w ich dyspozycji – działania te bowiem będą jedynie działaniami mieszczącymi się w zakresie celów ustawowych lub statutowych poszczególnych organów, służb i instytucji.</p> <p>Jednocześnie należy zaznaczyć, iż przepisy dyrektywy wymagają wypłaty posiadaczowi, u którego zostanie odnalezione wyprowadzone dobro kultury, odszkodowania, jeżeli dochował on należytej staranności przy nabywaniu obiektu. Wydatki będą generowane również w związku z ponoszeniem kosztów postępowania zwrotowego inicjowanego przez Polskę na terytorium państw UE. Dotychczasowe sprawozdania dotyczące funkcjonowania dyrektywy przed przekształceniem nie mogą być podstawą do oceny potencjalnej liczby i kosztów takich postępowań w skali roku. Obowiązujące od grudnia 2015 r. przekształcone przepisy tego aktu całkowicie zmieniają dotychczasowe procedury, umożliwiając zarówno sprawniejsze poszukiwanie i odnajdywanie obiektów jak i faktycznie polepszając pozycję procesową państwa w przypadku sporu prawnego o odzyskanie nielegalnie wywiezionego dobra. Szacowanie rocznych liczb tego typu postępowań przy zmienionej sytuacji prawnej i faktycznej wiąże się z koniecznością wskazania jedynie przybliżonej liczby takich postępowań. (Korekta liczby spraw i wydatków może być dokonana dopiero po kilku latach funkcjonowania nowych przepisów; sama dyrektywa w artykule 17 wskazuje na obowiązek sprawozdań dotyczących jej wykonania co pięć lat). Zgodnie z danymi z krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem w bazie tej znajduje się obecnie 9057 kart poszukiwanych zabytków. Na podstawie informacji z ww. bazy należy wskazać, iż od lat 90-tych 747 kart zostało oznaczonych jako odzyskane. Wskazując te dane, należy jednak podkreślić, iż obejmują one także zabytki odzyskane zarówno na terenie Polski, jak i krajów niebędących członkami UE. Dopiero obowiązujące od grudnia 2015 r. przepisy dyrektywy dają skoordynowaną, systemową możliwość odzyskiwania obiektów na terenie Unii Europejskiej. Wzmocnione narzędzia współpracy praktycznej i prawnej wprowadzone przez przekształconą dyrektywę powodują, iż wstępną szacunkową liczbę spraw związanych z odnalezionymi na terenie państw UE dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej należy oszacować na liczbę od 2 do 6 spraw rocznie. Powyższe postępowania w zależności od okoliczności każdej sprawy mogą się wiązać zarówno ze zróżnicowanymi kosztami jak i długością trwania postępowań. Koszty postępowań należy tu podzielić na: opłaty sądowe (które będą najczęściej po zakończeniu postępowań odzyskiwane) odmienne w zależności od ustawodawstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej – mogą być to opłaty stałe lub od wartości dzieła; honoraria zagranicznych kancelarii prawnych (10–30 tys. euro za sprawę) a także opłaty związane z koniecznością transportu i ochrony dzieła (5–15 tys. euro za sprawę) oraz ekspertyzy na potrzeby postępowań dotyczących zwrotu obiektu (10 tys. euro za sprawę). Kwestię szacowania kosztów wypłaty posiadaczowi, u którego zostanie odnalezione wyprowadzone dobro kultury, odszkodowania, jeżeli dochował on należytej staranności przy nabywaniu obiektu również w praktyce może się wiązać z wieloma czynnikami, które powodują, iż kwoty odszkodowań mogą być zróżnicowane. Zgodnie z art. 10 dyrektywy sąd w państwie członkowskim, do którego wniosek jest kierowany, przyznaje posiadaczowi dochowującemu należytej ostrożności odpowiednie odszkodowanie, stosownie do okoliczności danej sprawy. Przepisy wskazują, iż aby stwierdzić, czy posiadacz wykazał należyłą ostrożność i staranność, należy uwzględnić wszystkie okoliczności nabycia, w szczególności dokumentację dotyczącą pochodzenia danego dobra, pozwolenia na wywóz</p>
---	---

	<p>wymagane zgodnie z przepisami wnioskującego państwa członkowskiego, rodzaj uczestniczących stron, zapłaconą cenę, fakt, czy posiadacz sprawdził dostępny rejestr skradzionych dóbr kultury i wszystkie odpowiednie informacje i dokumenty, które posiadacz mógł w rozsądny sposób uzyskać, oraz wszelkie inne działania, które byłyby uzasadnione w tych okolicznościach. Powyższe rozwiązanie powoduje, iż jedynie w rzadkich przypadkach posiadacz będzie mógł wykazać zachowanie należytej ostrożności.</p> <p>Podkreślenia wymaga fakt, iż z szacowanych 2 do 6 spraw rocznie jedynie niektóre postępowania mogą wymagać wypłaty rekompensaty czy udziału kancelarii zagranicznych, co będzie zmniejszało koszty postępowań, niektóre zaś wydatki związane z opłatami sądowymi będą miały charakter zwrotny. Generalna suma, która powinna zostać przewidziana na te cele w budżecie to 650 tys. zł. Kwotę tę należy zsumować z kosztami 250 tys. zł wydatkowanymi na obsługę systemu IMI i wsparcie postępowań dotyczących poszukiwania dóbr kultury na terenie kraju, co łącznie wskazuje na koszty w wysokości 900 tys. zł realizowane ze środków budżetowych zaplanowanych w ramach części 24 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (w roku 2016 i kolejnych latach).</p>
--	---

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
Niemierzalne	Przedsiębiorstwa	Projektowana ustawa wpłynie na poprawę bezpieczeństwa obrotu dobrami kultury na rynku europejskim, przez co pośrednio może wpłynąć dodatnio na obroty na rynku sztuki.						
	Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Projektowana ustawa ułatwi przedsiębiorcom działającym na rynku sztuki (w większości mikro i małym przedsiębiorcom) zarządzanie ryzykiem związanym z obrotem dobrami kultury i opracowanie standardów due dilligence w tym zakresie, przez co pośrednio może wpłynąć dodatnio na obroty na rynku sztuki.						
	Obywatele oraz gospodarstwa domowe	Projektowana ustawa wpłynie na poprawę bezpieczeństwa prawnego zbiorów prywatnych na wypadek przestępstw przeciwko mieniu (kradzież, przywłaszczenie). W ten sposób może pośrednio wpłynąć na aktywizację m.in. inwestycji prywatnych w dobra kultury oraz tworzenie kolekcji prywatnych w ramach legalnego obrotu dobrami kultury.						

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowana ustawa nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw.
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:

Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronicznej.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
<p>Komentarz: Wprowadzenie przepisów procesowych usprawniających postępowanie o nakazanie zwrotu dóbr kultury na terytorium państwa członkowskiego UE. Wprowadzenie instrumentów prawnych służących zabezpieczeniu odnalezionego dobra kultury. Rozszerzenie obowiązku uzyskiwania pozwoleń na wywóz za granicę na niektóre dobra kultury niebędące zabytkami. Nałożenie na podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obowiązku prowadzenia przez nie ksiąg w celu ewidencji obrotu zabytkami oferowanymi do zbycia.</p>	
9. Wpływ na rynek pracy	
Projektowana ustawa nie wpływa na rynek pracy.	
10. Wpływ na pozostałe obszary	
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego	☐ demografia ☐ mienie państwowe
☐ informatyzacja ☐ zdrowie	
Omówienie wpływu	Projektowana ustawa ułatwi realizację obowiązków państwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym dochodzenie zwrotu zabytków na terytorium RP. Usprawni i zrationalizuje działania organów państwa w zakresie gospodarowania odzyskanymi dobrami kultury. Dodatkowo, regulacja ta w znacznym stopniu przyczyni się do wzmocnienia ochrony dóbr kultury należących do wszystkich kategorii przewidzianych w przepisach krajowych i unijnych, w szczególności należących do zbiorów publicznych oraz zasobów kościołów i związków wyznaniowych przez wyłączenie możliwości utraty ich własności w wypadku kradzieży lub przywłaszczenia, wydłużenie okresu, w którym można wszcząć postępowanie o ich zwrot z państwa członkowskiego UE w trybie dyrektywy, ponadto przyczyni się do uregulowania własności obiektów odzyskanych wskutek restytucji w sposób zabezpieczający interes dziedzictwa narodowego. Nałożenie na podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obowiązku prowadzenia przez nie ksiąg ewidencyjnych w celu ewidencji obrotu zabytkami oferowanymi do zbycia przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu dobrami kultury.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Wraz z wejściem w życie ustawy.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Ocena ex post będzie przeprowadzona po upływie 5 lat od daty wdrożenia dyrektywy, nie później, niż w 2020 r., zgodnie z art. 17 dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie liczba prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	

Raport z konsultacji publicznych projektu ustawy o narodowych dobrach kultury (UC5)

1. Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania

W ramach konsultacji publicznych projekt ustawy został w dniu 29 lutego 2016 r. przekazany następującym podmiotom:

1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego,
2. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego,
3. Prezes Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa,
4. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa,
5. Przewodniczący Krajowej Rady Prokuratury,
6. Krajowa Izba Radców Prawnych,
7. Naczelna Rada Adwokacka,
8. Krajowa Rada Notarialna,
9. Krajowa Rada Komornicza,
10. Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
11. Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
12. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
13. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
14. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
15. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
16. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
17. Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
18. Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
19. Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
20. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
21. Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
22. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
23. Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
24. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
25. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
26. Stowarzyszenie Muzealników Polskich,

27. Stowarzyszenie Antykwariuszy i Marszandów Polskich,
28. Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów,
29. Rada do spraw Muzeów,
30. Rada Ochrony Zabytków,
31. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych,
32. Biblioteka Narodowa,
33. Krajowa Rada Biblioteczna,
34. Zarząd Główny Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich,
35. Zarząd Główny Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków,
36. Stowarzyszenie Historyków Sztuki,
37. Zarząd Główny Towarzystwa Opieki nad Zabytkami,
38. Towarzystwo Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego,
39. Komitet Nauk Pra- i Protohistorycznych Polskiej Akademii Nauk,
40. Konferencja Episkopatu Polski,
41. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny,
42. Kościół Ewangelicko-Reformowany w Rzeczypospolitej Polskiej,
43. Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej,
44. Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w Rzeczypospolitej Polskiej,
45. Kościół Starokatolicki Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej,
46. Kościół Katolicki Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej,
47. Wschodni Kościół Staroobrzędowy,
48. Muzułmański Związek Religijny w Rzeczypospolitej Polskiej,
49. Karaïmski Związek Religijny w Rzeczypospolitej Polskiej,
50. Kościół Polskokatolicki w Rzeczypospolitej Polskiej,
51. Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej,
52. Kościół Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej,
53. Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej,
54. Kościół Zielonoświątkowy w Rzeczypospolitej Polskiej,
55. Polska Rada Ekumeniczna,
56. Rada Zbiorów Ewangelicznych,
57. Polska Unia Buddyjska,
58. Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt został także udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej MKiDN.

Żaden podmiot określony w § 51 ust. 1 pkt. 3 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. - Regulamin pracy Rady Ministrów nie zgłosił zainteresowania projektem ustawy w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa.

W ramach konsultacji trwających do końca marca 2016 r. wpłynęły 22 odpowiedzi, w tym 7 „bez uwag”. Wszystkie uwagi zgłoszone w toku konsultacji publicznych zostały udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej RCL <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12282700>. Zgłoszone uwagi oraz zajęte wobec nich stanowisko MKiDN zestawione są w poniższej tabeli:

Uwagi do projektu ustawy o narodowych dobrach kultury				
Nr	Jednostka redakcyjna	Podmiot zgłaszający	Uwaga	Stanowisko MKiDN
1	art. 2 ust. 2 (aktualnie art. 2 pkt 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Pojęcie "podmioty polskie" nie jest jednoznaczne. Może powodować trudności interpretacyjne w przypadku podmiotów prawa handlowego z kapitałem mieszanym.	Uwaga częściowo uwzględniona poprzez uszczegółowienie, do jakich podmiotów odnosić się ma restytucja prowadzona przez RP (przy uwzględnieniu podmiotów utworzonych za granicą w celu związanym z ochroną dziedzictwa narodowego). Brzmienie przepisu art. 2 pkt 2 (dawn. art. 2 ust. 2) po ww. zmianie: "2. restytucja dóbr kultury prowadzona przez Rzeczpospolitą Polską — działania podejmowane przez organy państwa lub jednostki

				<p>sektora finansów publicznych w celu odzyskania, w tym zwrotu, dobra kultury utraconego przez obywatela polskiego, osobę prawną lub przez jednostkę organizacyjną mającą siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub przez podmiot utworzony na podstawie prawa państwa obcego prowadzący działalność w zakresie ochrony lub upowszechniania polskiego dziedzictwa narodowego, lub dobra kultury znajdującego się w chwili utraty bądź w późniejszym czasie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również w stosunku do którego Rzeczpospolita Polska uprawniona jest do żądania jego zwrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej lub prawa krajowego państw obcych, bądź dobra kultury które zostało wyprowadzone z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa;"</p> <p>Uwaga nie uwzględniona w odniesieniu do podmiotów prawa handlowego z kapitałem</p>
--	--	--	--	--

				mieszanym - dla potrzeb ochrony integralności dziedzictwa kulturowego nie ma znaczenia pochodzenie kapitału w spółkach prawa handlowego utworzonych w Polsce.
2	art. 2 ust. 3 pkt 3 (aktualnie art. 2 pkt 3 lit. c)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zwrot „w następstwie” został użyty dwukrotnie.	Uwaga uwzględniona (omyłka pisarska została usunięta).
3	art. 2 ust. 3 pkt 2 (aktualnie art. 2 pkt 3 lit. b)	Komitet Nauk Pr- i Protohistorycznych Polskiej Akademii Nauk	Wyrażenie "wykopalisko" należy zastąpić wyrażeniem "ruchomy zabytek archeologiczny".	Uwaga nie uwzględniona. Pojęcie "wykopalisko" zostało użyte celowo, jako kategoria istniejąca w przepisach kształtujących w przeszłości ograniczenia wywozowe, których naruszenie stanowi współcześnie przesłankę podjęcia działań restytucyjnych.

4	art. 3 (aktualnie art. 2 pkt 4)	Mazowiecki Wojewódzki Konservator Zabytków	<p>Zastrzeżenia budzi niekonsekwencja w przyjętej wykładni pojęcia "narodowe dobra kultury". W projekcie ustawy nie sformułowano definicji legalnej narodowego dobra kultury. Przepis zawiera jedynie katalog obiektów objętych już regulacjami u.o.z., ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, ustawy o bibliotekach, oraz ustawy o muzeach, co nie wyczerpuje katalogu ruchomości współpracujących zasób dóbr kultury narodowej.</p> <p>Konieczne jest utworzenie obowiązującej definicji 'dóbr kultury' i wprowadzenie jej w ogół ustaw im dedykowanych.</p> <p>Dyrektywa unijna mówi o bezpośredniej konieczności zdefiniowania dóbr podlegających restytucji jako dobra kultury lub sklasyfikowanych jako takie.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona.</p> <p>Częściowo nie dotyczy projektu ustawy.</p> <p>W ustawie została zawarta definicja "dóbr kultury", zaś kategoria "narodowych dóbr kultury" jest określona w sposób jednoznaczny.</p> <p>W Dyrektywie 2014/60/UE brak wymagań co do metody zdefiniowania "narodowych dóbr kultury". Dyrektywa pozostawia państwom UE swobodę zarówno w metodzie sformułowania tej kategorii, jak i co do zakresu objętych nią dóbr kultury.</p>
5			<p>Dyrektywa określa, iż restytucja może dotyczyć wyłącznie dóbr pozyskanych niezgodnie z prawem, trudno zatem odnieść ją wprost do zabytków, które uzyskały pozwolenie na stały wywóz, chyba że wskutek okoliczności zostały nielegalnie przejęte (np. przywłaszczenie w następstwie konfliktu zbrojnego).</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona.</p> <p>Nie znajduje uzasadnienia w treści Dyrektywy 2014/60/UE. Dyrektywa jasno określa zakres kryterium "wyprowadzenia niezgodnego z prawem", nie posługuje się natomiast kryterium "pozyskania niezgodnego z prawem".</p>
6			<p>Zręby niezbędnej definicji dobra kultury zawierała nieobowiązująca już ustawa z 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury. Odnosiła ona ten termin także do dóbr niedawno powstałych. Jeśli jednak świadomie ograniczymy możliwość restytucji do dziedzictwa przeszłości, to czy w zaproponowanym katalogu nie powinniśmy wskazać na krajowy rejestr utraconych dóbr kultury?</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona.</p> <p>Nie znajduje odzwierciedlenia w treści projektowanej ustawy - ustawa wyraźnie obejmuje swym zakresem także dobra kultury nie będące zabytkami (a więc wytworzone współcześnie). Ustawa</p>

				opiera swą definicję "dobra kultury" właśnie na definicji z ustawy o ochronie dóbr kultury (obowiązującej do 2003 r.). Krajowy rejestr utraconych dóbr kultury uregulowany w rozdziale 2a u.o.z. w kształcie przyjętym w 2015 r. jest rejestrem o bardzo ograniczonym przedmiotowo i czasowo zakresie stosowania, niedostatecznym dla potrzeb restytucji prowadzonej przez Polskę.
7	art. 3 (aktualnie art. 2 pkt 4)	Stowarzyszenie Antykwariuszy i Marszandów Polskich	Zastrzeżenia budzi definicja "dobra kultury narodowej" jako zabytku lub dzieła sztuki o wartości przekraczającej bardzo niskie "progi wywozowe", wyznaczone w ustawie z 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dobrem kultury narodowej powinno się określać rzeczywiście znaczące pod względem artystycznym lub historycznym dla naszego dziedzictwa obiekty. Mechaniczne przeniesienie wartości "progów wywozowych", na obecnie obowiązującym poziomie, na wycenę tzw. dóbr kultury narodowej, będzie chyba ewenementem w skali Unii Europejskiej i dodatkowo spowoduje ich swoiste "zamrożenie", pomimo że zmiana (podwyższenie kwot i korekta niezrozumiałych wielkości) jest szeroko postulowana przez środowiska antykwariuszy, marszandów, kolekcjonerów, ale też przedstawicieli administracji z NIMOZ-u. Jako "dobro kultury narodowej" powinno się określać dzieła wybitne, bardzo rzadkie, najbardziej cenionych polskich twórców, a przez to o dużej wartości materialnej. Projektowana w art. 52 pkt 2 ustawy zmiana art. 37a ust. 1 u.o.z. wydaje się być dobrą wskazówką do ustalenia minimalnych progów wartości dla dzieł określanych jako "dobra kultury narodowej".	Uwaga nie uwzględniona. Pogląd subiektywny, bez uzasadnienia normatywnego. Dyrektywa 2014/60/UE pozostawia państwom UE swobodę co do zakresu ukształtowania kategorii "narodowych dóbr kultury", przy czym z istoty rzeczy powinna obejmować jedynie dobra kultury objęte ograniczeniami wywozowymi. Zmiana "progów wywozowych" nie należy do materii projektowanej ustawy.

8			Sformułowanie "dobro kultury narodowej" wymaga doprecyzowania w przypadku książek i innych obiektów artystycznych, które mogą występować w większej ilości egzemplarzy niż jeden, ale te z kolei mogą różnić się między sobą. Przyjęte niskie progi spowodują, że dobrami kultury narodowej staną się tytuły często wydawane masowo.	Uwaga nie uwzględniona. Projekt ustawy nie posługuje się pojęciem "dóbr kultury narodowej". Ograniczenia wywozowe dotyczą jedynie materiałów bibliotecznych należących do "narodowego zasobu bibliotecznego". Kryteria kształtowania tej kategorii nie należą do materii projektowanej ustawy.
9	art. 3 (aktualnie art. 2 pkt 4)	Rada do Spraw Muzeów	Należy, dla kompletności zapisu, wymienić kategorie zabytków definiowanych jako narodowe dobra kultury zamiast w p. 1 i 2 odwoływać się do art. 51 ust. 1 i 4 u.o.z., tym bardziej że w art. 52 p. 7 projektowanej ustawy dodaje ust. 5 do wspomnianego art. 51 u.o.z.	Uwaga nie uwzględniona. W ustawie przyjęto odmienną metodę określenia kategorii "narodowych dóbr kultury", nie wymagającą wymieniania poszczególnych rodzajów i grup zabytków.
10	art. 3 pkt. 3 (aktualnie art. 2 pkt 4 lit. c)	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Należy na końcu skreślić wyrazy "z późn. zm.(4)", ponieważ po ogłoszeniu jednolitego tekstu ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach w Dzienniku Ustaw z 2015 r. pod poz. 1446 nie były publikowane żadne (późniejsze) zmiany.	Uwaga nie uwzględniona. Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 566 i 978 oraz z 2016 r. poz. 352.
11	art. 3 pkt. 4 (aktualnie art. 2 pkt 4 lit. d)	Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich	Proponuje się dodać na końcu "oraz w muzeach prywatnych" - często takie placówki nie mają statusu instytucji kultury, ale w swoich zbiorach posiadają cenne przedmioty takie jak np. unikatowe zdjęcia czy pamiątki po znanych osobach lub unikatowe dzieła sztuki rzemieślniczej, technicznej czy przemysłowej (np. prywatne muzea zabawek).	Uwaga nie uwzględniona. Zabytki wpisane do inwentarza w muzeach prywatnych są objęte działaniem projektowanej ustawy (wobec istniejących ograniczeń wywozowych na podst. art. 51 ust. 4 u.o.z.). Jeśli chodzi o dobra kultury o charakterze niezabytkowym, to założenia projektowanej ustawy przewidują objęcie ograniczeniami

				wywozowymi tylko tych dóbr kultury, które należą do instytucji kultury (tj. jednostek sektora finansów publicznych). W konsekwencji, ograniczenia wywozowe, analogiczne do art. 51 ust. 4 u.o.z., musiałyby zostać rozciągnięte na niepubliczne zasoby współczesnych dóbr kultury wpisane do inwentarza muzeów prywatnych.
12	art. 4 pkt 1 (aktualnie art. 2 pkt 6)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Przepis nie wymienia państwowych osób prawnych spośród podmiotów mogących posiadać zbiory publiczne, podczas gdy zgodnie z art. 14 ust. 1 projektowanej ustawy podmioty te mogą posiadać takie zbiory.	<p>Uwaga uwzględniona poprzez zastąpienie w art. 13 ust. 1 (dawn. art. 14 ust. 1) państwowej osoby prawnej państwową jednostką sektora finansów publicznych:</p> <p>"1. Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może nieodpłatnie przenieść własność dobra kultury stanowiącego mienie Skarbu Państwa, w szczególności dobra kultury odzyskanego wskutek restytucji, na państwową instytucję kultury lub inną państwową jednostkę sektora finansów publicznych posiadającą zbiory, w skład których w przeszłości wchodziło przekazywane dobro</p>

				kultury.”.
13			Regulacja nie uwzględnia specyficznych lecz występujących sytuacji, gdy właścicielem dobra kultury jest osoba prywatna, ale jest ono eksponowane przez jednostki publiczne np. Muzea.	Uwaga nie uwzględniona. Samo eksponowanie nie wydaje się kryterium wystarczającym zaliczenia do zbiorów publicznych, kryterium tym jest natomiast okoliczność finansowania opieki nad dobrem kultury ze środków publicznych, co uwzględnia regulacja art. art. 2 pkt 4 (dawn. art. 4 ust. 1).
14			W projektowanym przepisie należałoby rozważyć wymienienie poszczególnych kategorii podmiotów (w osobnych literach lub tiret), aby uniknąć wątpliwości interpretacyjnych.	Uwaga uwzględniona. Tekst przepisu po uwzględnieniu zmian: "6) zbiory publiczne – ogół zabytków i innych dóbr kultury stanowiących własność: a) Skarbu Państwa, b) jednostek sektora finansów publicznych, c) organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia

				<p>2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239 i 395) realizujących zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,</p> <p>d) innych podmiotów wykorzystujących środki publiczne lub dysponujących tymi środkami w okresie obowiązywania niniejszej ustawy, lub też dysponujących zabytkami bądź innymi dobrami kultury, które są lub były w tym okresie utrzymywane, pośrednio lub bezpośrednio, w tym przez zabezpieczanie lub opracowywanie, ze środków publicznych;”</p>
15			<p>Obecne brzemienie sugeruje, iż zapis dotyczy tylko tych jednostek sektora finansów publicznych, które „realizują zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego”. Odesłanie to, zapewne dotyczące tylko NGO, może być odczytywane w sposób, który wyłączy z regulacji np. publiczne szkoły wyższe.</p>	<p>Uwaga uwzględniona poprzez doprecyzowanie przepisu w sposób jak powyżej - zob. uwaga nr 14. Szkoły publiczne są uwzględnione w zakresie regulacji.</p>
16			<p>Należy również uwzględnić publikator zawierający tekst jednolity ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dziennik Ustaw z 2016 r. poz. 239).</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

17			Zwrot „należące do” jest terminem pozaprawnym. Dyrektywa w art. 2 pkt 8 posługuje się pojęciem „własności”.	Uwaga uwzględniona poprzez zastąpienie wyrażenia „należące do” wyrażeniem „stanowiące własność” Brzmienie przepisu art. 2 pkt 6 (dawn. art. 4 pkt 1) po ww. zmianie: „6) zbiory publiczne – ogół zabytków i innych dóbr kultury stanowiących własność: (...)”
18	art. 5 ust. 2 pkt. 3 (aktualnie art. 3 ust. 2 pkt 3)	Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych	Proponuje się rozważyć dodanie spraw sędowoadministracyjnych do katalogu spraw dotyczących wykonywania przepisów opiniowanej ustawy.	Uwaga uwzględniona poprzez uzupełnienie art. 3 ust. 2 pkt 3 (dawn. art. 5 ust. 2 pkt 3).
19	art. 5 ust. 2 pkt 5 (aktualnie art. 3 ust. 2 pkt 5)	Prokuratura Generalna Skarbu Państwa	Zwrot „wspiera prowadzenie wzajemnych konsultacji...” jest pozbawiony znaczenia normatywnego.	Uwaga nie uwzględniona. Brzmienie przepisu zostało nadane przez Dyrektywę 2014/60/UE.
20	art. 6 ust. 1 (aktualnie art. 5 ust. 1)	Prokuratura Generalna Skarbu Państwa	Zwrot „prokuratura” jest zwrotem z języka potocznego, proponuje się zwrot „jednostki organizacyjne prokuratury”.	Uwaga nie uwzględniona. Ustawa posługuje się terminem "prokuratura" określonym w ustawie z 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Przepis art. 5 ust. 1 (dawn. art. 6 ust. 1) obejmuje nie tylko jednostki organizacyjne, ale też organy prokuratury w rozumieniu art. 1 Prawa o prokuraturze.

21	art. 6 ust. 1 (aktualnie art. 5 ust. 1)	Rada do Spraw Muzeów	W tym punkcie powinny być wymienione również instytucje kultury, które także uczestniczą w procesie doprowadzania do zwrotu utraconego dobra kultury, przede wszystkim jako źródło wiedzy o poniesionych stratach i historii utraconych dóbr kultury.	Uwaga nie uwzględniona. Przepis dotyczy jedynie organów i służb państwa.
22	art. 6 ust. 2 (aktualnie art. 5 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Proponuje się wykreślić użyte na końcu zdania wyrazy „prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską”.	Uwaga nie uwzględniona. Jej uwzględnienie naruszałoby spójność przepisu (restytucję prowadzić mogą także inne podmioty - w przepisie mowa zaś jest tylko o restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską).
23	art. 6 ust. 4 (aktualnie art. 5 ust. 5)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Proponuje się, ażeby upoważnienie do wydania aktu wykonawczego miało charakter obligatoryjny. Proponuje się także rozważenie zawarcie w ustawie doprecyzowania zakresu aktu wykonawczego, („w szczególności terminy wykonywania czynności w ramach współpracy”).	Uwaga częściowo uwzględniona poprzez zmianę upoważnienia do wydania aktu wykonawczego na obligatoryjny. W pozostałym zakresie uwaga nieuwzględniona - zakres aktu wykonawczego został określony w sposób dostateczny, zaś ustalanie terminów wykonywania czynności w ramach współpracy jest nieuzasadnione z uwagi na różnorodność form współpracy, które mogą pojawiać się w praktyce i wynikające stąd ryzyko przyjęcia terminów nieadekwatnych do poszczególnych sytuacji.
24	art. 6 ust. 5 (aktualnie wykreślony)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Przepis należałoby poprzedzić regulacją przewidującą powołanie takiego Zespołu. Ponadto tego typu instytucja winna być wprowadzona poprzez zmiany ustawy o Policji a nie regulacją ustawy odrębnej.	Uwaga częściowo uwzględniona. Projektowany przepis usunięto z Ustawy.

25	art. 7 ust. 1 (aktualnie art. 6 ust. 1)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Odniesienie się do art. 5 ust. 2 pkt 1 projektowanej ustawy wydaje się zbędne. Przepis ten określa kompetencje a nie sytuacje, w których należy podjąć działania.	<p>Uwaga uwzględniona poprzez nadanie następującego brzmienia art. 6 ust. 1-2 (dawn. art. 7 ust. 1-2) "Art. 6. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego występuje o zwrot wyprawzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 2 pkt 4 lit. b-e.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wystąpić o zwrot dobra kultury innego niż narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 2 pkt 4 lit. b-e, jeżeli jego zwrot jest uzasadniony interesem dziedzictwa kulturowego."</p>
26	art. 8 (aktualnie art. 7)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Proponuje się dodanie wyrazów „wszelkie dopuszczalne prawem działania” w miejsce wyrazu „działania” tak, aby nie było wątpliwości co do zakresu obowiązków.	<p>Uwaga nie uwzględniona. Dobór działań ma być uzależniony od potrzeby i konkretnej sytuacji. Nie wymaga to dodatkowego opisu, podobnie jak kwalifikowanie ich zgodności z prawem, ta bowiem jest oczywista. Nakazanie podejmowania "wszelkich dopuszczalnych prawem" działań jest zbyteczne.</p>

27	art. 10 ust. 1 (aktualnie art. 9 ust. 1)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Należy doprecyzować odesłanie do ustawy Prawo celne i zamiast „art. 31” wpisać „art. 31 ust 1 pkt 2 i ust 2 - 3 i 6”. Z samej konstrukcji w sytuacjach wyprowadzenia dobra poza obszar RP sankcja w postaci cofnięcia pozwolenia na wywóz (ust.1 pkt 1) nie ma zastosowania. Nawet odpowiednie stosowanie w tych sprawach procedury zniszczenia dobra kultury (ust. 4 -5) wydaje się niemożliwe.	Uwaga uwzględniona częściowo poprzez uzupełnienie przepisu art. 9 ust. 1 (dawn. art. 10 ust. 1): "1. W przypadku ustalenia, że wyprowadzenie narodowego dobra kultury RP z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło z naruszeniem prawa, stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 i 3 oraz art. 32 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. - Prawo celne (Dz. U. z 2015 r. poz. 858, z późn. zm.)." Przepis art. 31 ust. 6 ustawy Prawo celne nie będzie zaś stosowany, gdyż projektowana ustawa zawiera odrębne regulacje dotyczące ponoszenia kosztów m.in. przechowywania dobra kultury.
28	art. 10 ust. 2 (aktualnie art. 9 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Należałoby doprecyzować przedmiot wniosku składanego przez ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, tj. po wyrazie: „przepadek” dodać wyrazy: „narodowego dobra kultury”.	Uwaga uwzględniona poprzez uzupełnienie przepisu art. 9 ust. 2 (dawn. art. 10 ust. 2) projektowanej ustawy proponowaną frazą.
29	art. 11 ust. 1 (aktualnie art. 10)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Przepis reguluje finansowanie z części budżetowych a zawiera odesłanie do art. 6 projektowanej ustawy, a więc do przepisu, który dotyczy także podmiotów nie finansowanych w budżetu państwa (jednostki samorządu terytorialnego).	Uwaga uwzględniona poprzez ograniczenie zakresu regulacji w art. 10 (dawn. art. 11 ust. 1) do organów i jednostek państwowych: "Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw kultury

				i ochrony dziedzictwa narodowego oraz przez inne organy i jednostki państwowe, o których mowa w art. 5 ust. 1, w związku z restytucją dóbr kultury prowadzoną przez Rzeczpospolitą Polską, w szczególności koszty poszukiwania dobra kultury, koszty prowadzonych za granicą postępowań sądowych, administracyjnych i innych, koszty wynikające z wykonania orzeczeń zagranicznych o zwrocie dobra kultury, przemieszczenia z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przechowywania, ochrony i konserwacji odzyskanego dobra kultury, finansowane są z budżetu państwa w części organów i jednostek prowadzących poszczególne działania.."
30	art. 11 ust. 2 (aktualnie wykreślony)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Projektowany art. 11 ust. 2 w zaproponowanym brzmieniu wymaga zmiany. Praktyka wskazuje, iż w przypadkach przepisów wskazujących na obowiązek sfinansowania zadań jednostek samorządu z środków budżetowych, jednostki samorządu w dalece nieodpowiedzialny sposób określają sobie zakres zadań a następnie występują do sądu o pełne sfinansowanie poniesionych kosztów. W ten sposób ani zadania ani koszty nie są limitowane w żaden sposób; nad zadaniami organy państwowe nie mają żadnej kontroli, a koszty podlegałyby pełnej refundacji.	Uwaga uwzględniona - zob. wyżej ad uwaga nr 29.
31			Zapis " <i>Zapewnia Rada Ministrów</i> " jest nieczytelny co do trybu 'zapewniania', ani co do źródła ani co do wzajemnej relacji z zasadami dokonywania zmian w	Uwaga uwzględniona poprzez usunięcie przepisu dawn. art. 11

			budżecie państwa przewidzianymi w ustawie o finansach publicznych.	ust. 2.
32	art. 11 ust. 3 (aktualnie wykreślony)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zapis nie ma treści o charakterze normatywnym.	Uwaga uwzględniona poprzez usunięcie przepisu dawn. art. 11 ust. 3.
33	art. 11 ust. 3 (aktualnie wykreślony)	Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych	Proponuje się rozważyć dodanie spraw sędowoadministracyjnych do katalogu spraw dotyczących wykonywania przepisów opiniowanej ustawy.	Uwaga nie uwzględniona w związku z usunięciem przepisu dawn. art. 11 ust. 3 projektowanej ustawy.
34	art. 12 ust. 1 (aktualnie art. 11 ust. 1)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Pojęcie „osoby odpowiedzialnej” jest niedoprecyzowane i może budzić wątpliwości czy dla uzasadnienia roszczenia Skarbu Państwa wystarczające jest dowodzenie metodami postępowania cywilnego czy też konieczny jest prejudykat w postaci wyroku karnego.	Uwaga nie uwzględniona. Sformułowanie "osoba odpowiedzialna za (...)" jest powszechnie stosowane w kodeksie cywilnym (a także w kodeksie karnym, gdzie występuje w art. 220 § 1 k.k.) na oznaczenie podmiotu, na którym ciążą określone zobowiązania lub powinności, i w takim znaczeniu posługuje się nim projektowana ustawa.
35	art. 12 ust. 3 (aktualnie art. 11 ust. 3)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Wątpliwości budzi sama idea potrącania kosztów z wartością rynkową rzeczy w sytuacjach, gdy dotyczyłyby rzeczy, co do których prawo własności przysługuje Skarbowi Państwa. W każdym zaś wypadku należy doprecyzować na jaką datę byłaby uwzględniania „wartość rynkowa rzeczy” – wyprowadzenia poza teren RP, zwrotu, dokonania „potrącenia” czy ewentualnego wyroku sądowego.	Uwaga nie uwzględniona. Nie ma związku z treścią przepisu art. 12 ust. 3 (dawn. art. 12 ust. 3) w zakresie niecelowości dokonywania potrącenia - możliwość ta dotyczy wyłącznie przypadków, gdy rzecz przechodzi na Skarb Państwa. Ustalenie momentu określenia wartości rynkowej w celu potrącenia podlega ogólnym regułom prawa cywilnego.

36			<p>Nie jest zrozumiałe odwołanie do ust. 2 – w sytuacji orzeczenia przepadek rzeczy, które nie było poprzedzone skorzystaniem z prawa zastawu nie byłoby podstaw do „potrącenia” należności.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Przypadek dobra kultury nie następuje automatycznie, lecz jest zdarzeniem uzależnionym od decyzji sądu, która może nastąpić w znacznym czasie po zwrocie dobra kultury. Ustawowe prawo zastawu ma służyć zabezpieczeniu roszczeń Skarbu Państwa zanim lub o ile nie zostanie orzeczony wypadek dobra kultury.</p>
37	<p>art. 12 ust. 3 (aktualnie art. 11 ust. 3)</p>	<p>Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków</p>	<p>Istnieje wątpliwość co do tego jaka instytucja będzie określać wartość rynkową rzeczy.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. W razie sporu co do wartości rzeczy, wartość ta zostanie określona zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego i kodeksu postępowania cywilnego.</p>
38	<p>art. 13 ust. 1 i 6 (aktualnie art. 12 ust. 1 i 5)</p>	<p>Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych</p>	<p>Wątpliwości budzą projektowane przepisy art. 13 ust. 1 pkt 2 i art. 13 ust. 6 w zestawieniu z art. 15 ust. 2 in fine ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, który stanowi, że państwowy zasób archiwalny tworzą m. in. materiały archiwalne otrzymane przez Państwo w drodze darowizny. Jeżeli w wyniku uchwalenia ustawy o narodowych dobrach kultury jedynym podmiotem (organem) uprawnionym do przyjęcia darowizny materiałów archiwalnych miałby być Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który następnie ewentualnie przekazywałby te materiały Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych w celu włączenia ich do zasobu archiwalnego archiwów państwowych, to wydłużeniu i skomplikowaniu uległaby droga, jaką materiały archiwalne odbywają między darczyńcą a miejscem wieczystego przechowywania. Taka procedura mogłaby również zniechęcać darczyńców, którzy nierzadko chcieliby skierować się ze swym darem bezpośrednio do wybranego archiwum państwowego czy archiwum wyodrębnionego.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Wykonywanie uprawnień majątkowych Skarbu Państwa nie powinno być nadmiernie rozproszone, zarazem nie wyłącza to możliwości uczestniczenia NDAP w czynnościach faktycznych związanych z procesem przyjmowania darowizn. Minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego w tym wypadku jest <i>statio fisci</i> Skarbu Państwa i wykonując uprawnienia majątkowe Skarbu Państwa może</p>

				wykorzystywać instytucję pełnomocnictwa uregulowaną w kodeksie cywilnym.
39	art. 13 ust. 2 (aktualnie art. 12 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Proponuje się zastąpić wyraz: „działaniami” wyrazami: „wykonywaniem uprawnień”, gdyż takie sformułowanie zostało użyte w ust. 1, którego dotyczy odesłanie.	Uwaga uwzględniona w brzmieniu przepisu art. 12 ust. 2 (dawn. art. 13 ust. 2): "2. Do wydatków związanych z wykonywaniem uprawnień, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 10."
40	art. 13 ust. 3 (aktualnie art. 12 ust. 3 pkt 1)	Komitet Nauk Pra- i Protohistorycznych Polskiej Akademii Nauk	Należy dodać: " <i>w przypadku zabytków archeologicznych miejscem pochodzenia (znalezienia)</i> ".	Uwaga uwzględniona w brzmieniu przepisu art. 12 ust. 3 (dawn. art. 13 ust. 3): Art. 12 (...) 3. (...) "1) kieruje się zasadą integralności kolekcji i zbiorów, związku z ich historyczną siedzibą, bezpieczeństwem dobra kultury, a w przypadku zabytku archeologicznego - miejscem jego pochodzenia lub znalezienia;"
41	art. 13 ust. 4 (aktualnie art. 12 ust. 3 pkt 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Wyrazy: „powierzać je pod opiekę” są pojęciem z zakresu prawa rodzinnego, tym bardziej, iż w kolejnym ustępie mowa o „depozytariuszu”.	Uwaga częściowo uwzględniona poprzez zmianę brzmienia przepisu art. 12 ust. 3 pkt 2 na: "2) może powierzyć te dobra instytucji kultury albo innej jednostce sektora finansów publicznych wyspecjalizowanej

				<p>w opiece nad zabytkami w celu sprawowania opieki nad nimi na podstawie umowy depozytu.”.</p> <p>Wyrażenie "opieka nad zabytkiem" jest wyrażeniem ustawowym w ustawie z 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pojęcie "sprawowanie opieki nad zabytkiem" jest zdefiniowane w art. 5 tej ustawy. W obrocie prawnym związanym z muzealiami i innymi dobrami kultury zwrot ten jest w powszechnym użyciu. Odzwierciedla szczególną treść obowiązków depozytariusza dobra kultury, wykraczającą poza obowiązki przechowawcy, a wynikającą z celów statutowych instytucji muzealnych lub bibliotecznych. Istotnym składnikiem tego stosunku prawnego jest powierzenie depozytariuszowi wykonywania obowiązków posiadacza zabytku odpowiednio do rodzaju podmiotu biorącego rzecz w depozyt.</p>
--	--	--	--	--

42			<p>Ponadto należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż w praktyce najczęściej zapewne będzie występowała sytuacja, w której dobra kultury będą powierzane jednostkom Skarbu Państwa nie posiadającym odrębnej osobowości prawnej, a więc i zdolności do zawierania umów. W takim wypadku powierzenia następowaloby na podstawie porozumienia między dwoma <i>stationes fisci</i> Skarbu Państwa /a nie na podstawie umowy cywilnoprawnej/. Do takiej sytuacji również należy dostosować semantykę zapisów ustawy.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Z reguły depozytariuszem będzie instytucja kultury, np. muzeum, a więc jednostka mająca osobowość prawną.</p>
43	art. 14 (aktualnie art. 13)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	<p>Brak merytorycznego uzasadnienia dla procedury przekazania własności opisanej w art. 14. Konstrukcja ta jest niebezpieczna dla interesów Skarbu Państwa, gdyż przekazanie własności nie ma celu kulturalnego w sytuacji, gdy te same cele mogą być osiągnięte w trybie przewidzianym w art. 13 ust. 3 ("przekazanie pod opiekę").</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Po pierwsze, przepis art. 13 (dawn. art. 14) przewiduje jedynie możliwość, a nie obowiązek ministra właściwego ds. Skarbu Państwa przenoszenia własności odzyskanych dóbr kultury na instytucje kultury. Za każdym razem będzie to decyzja indywidualnie podejmowana przez tego ministra. Po drugie, Skarb Państwa w obecnej chwili nie dysponuje możliwościami organizacyjnymi pozwalającymi na prawidłowe wykonywanie obowiązków właścicielskich w stosunku do dóbr kultury (np. nadzoru właścicielskiego). W tym celu musiałaby zostać stworzona nowa forma organizacyjno-prawna, np. odpowiadająca przedwojennym Państwowym Zbiorom Sztuki. W obecnej chwili dobra kultury będące własnością Skarbu Państwa znajdują się z reguły we władaniu</p>

				<p>państwowych instytucji kultury - muzeów i bibliotek.</p> <p>Po trzecie, ryzyko wynikające dla Skarbu Państwa z ewentualnego przeniesienia własności dobra kultury na instytucje kultury jest znikome z uwagi na ograniczenia prawne instytucji kultury w praktyce eliminujące możliwość samodzielnego rozporządzania dobrami kultury znajdującymi się w ich zbiorach. W przypadku muzeów, dobra kultury są objęte immunitetem egzekucyjnym (art. 30 u.m.), który nie rozciąga się na rzeczy oddawane obecnie muzeom w depozyt przez Skarb Państwa. Na wypadek likwidacji instytucji kultury (co ma znaczenie szczególnie w przypadku instytucji samorządowych) interes Skarbu Państwa zabezpieczony będzie dodatkowo przepisem art. 13 ust. 4 (przejście dobra kultury z mocy prawa z powrotem na Skarb Państwa).</p>
44			<p>Konstrukcja ta może być źródłem nieprawidłowości i nadużyć np. dalszego zbywania dóbr kultury na podmioty nie obowiązane do ich zwrotu.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona.</p> <p>W świetle art. 23 ustawy o muzeach zbywanie muzealiów jest poddane daleko posuniętej reglamentacji: zamiana, sprzedaż lub darowizna muzealium wymaga każdorazowo</p>

				<p>indywidualnego pozwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, które może być udzielone tylko w uzasadnionych przypadkach i po zasięgnięciu opinii Rady do Spraw Muzeów, zaś środki uzyskane ze sprzedaży muzealiów mogą być przeznaczone wyłącznie na uzupełnienie zbiorów muzeum. Ograniczenia takie przy prawidłowo wykonywanym nadzorze ograniczają możliwość niekontrolowanego i nieuzasadnionego rozporządzania muzealiami. Niezależnie od powyższego wprowadzenie dalej idących form wyłączenia publicznych dóbr kultury z obrotu (<i>res extra commercio</i>) jest celowe i uzasadnione, wymaga to jednak odrębnej regulacji.</p>
45	art. 14 ust. 1 (aktualnie art. 13 ust. 1)	Rada do Spraw Muzeów	<p>Proponuje się zawrzeć w tekście ustawy możliwość bezpośredniego lub bezzwłocznego przeniesienia własności odzyskanego dobra kultury na muzeum, w inwentarzu którego to dobro kultury jest cały czas zarejestrowane i widnieje jako strata wojenna lub brak, z powodu np. kradzieży. Uprościłoby to znacznie procedurę. Wpisywanie odzyskanego dobra kultury do inwentarza depozytowego muzeum utrudnia muzeum dysponowanie nim, np. wypożyczanie na wystawy, przeprowadzanie prac badawczych i konserwatorskich.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Przepis art. 13 ust. 1-2 (dawn. art. 14 ust. 1-2) daje możliwość, którą postuluje uwaga. Przy tym problem muzealiów utraconych lecz nie wykreślonych z inwentarza muzeów jest zagadnieniem, które wykracza poza materię ustawy.</p>

46			<p>Artykuł ten w obecnym kształcie poprzez użycie zwrotu "(...) w skład których w przeszłości wchodziło przekazywane dobro kultury" wzbudza wątpliwości odnośnie tego, do których sytuacji może ono mieć zastosowanie.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. W odniesieniu do przypadków wątpliwych zastosowanie ma przepis art. 13 ust. 2 (dawn. art. 14 ust. 2).</p>
47	art. 14 ust. 1 (aktualnie art. 13 ust. 1)	Muzeum Auschwitz Birkenau	<p>Art. 14 ust. 1 projektowanej ustawy nie obejmuje sytuacji dot. własności Skarbu Państwa w odniesieniu do zabytków (na podst. 187 par. 2 k.c. oraz art. 189 k.c. rzecz znaleziona będąca zabytkiem lub materiałem archiwalnym staje się własnością Sk.P. Z kolei zgodnie z art. 35 ust. 1 u.o.z. przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych stanowią własność Sk.P.). Art. 14. ust. 1 projektowanej ustawy dotyczy bowiem instytucji kultury, w skład których w przeszłości wchodziło przekazywane dobro.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Przepis art. 13 (dawn. art. 14) ma zastosowanie do wszelkich dóbr kultury będących własnością Skarbu Państwa, niezależnie od tego, w jakim trybie nabytych. Jeżeli przedmiot przeniesienia własności miałyby być zabytek nabyty na podstawie cyt. przepisów, który nie należał do żadnej kolekcji, wówczas zastosowanie ma przepis art. 13 ust. 2 (dawn. art. 14 ust. 2).</p>
48			<p>Art. 14 ust. 1 projektowanej ustawy budzi wątpliwość - czy z powodu regulacji zawartych w art. 187 par. 2 k.c. i art. 189 k.c. oraz zawartych w art. 35 ust. 1 u.o.z. (przyznających Sk.P. własność zabytków, mat. archiwalnych i zabytków archeologicznych) ma zastosowanie do sytuacji polegającej na tym, że organizator instytucji kultury nie ma kompetencji do wyposażenia instytucji we własność dóbr kultury będących rzeczami ruchomymi (w świetle faktu, iż muzealia znajdujące się w Muzeum na terenie byłego obozu koncentracyjnego stały się własnością Sk.P. na mocy art. 34 dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich). Nie ma normatywnego uzasadnienia dla wyłączenia możliwości nieodpłatnego przeniesienia własności dobra kultury będącego własnością Sk.P. na podst. przepisów ww. dekretu , a także na podst. art. 187 par. 2 k.c., art. 189 k.c. i art. 35 ust. 1 u.o.z. Włączenie w zakres stosowania art. 14 ust. 1 dóbr kultury nabytych przez Sk.P. w</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Przepis art. 13 (dawn. art. 14) ma zastosowanie do wszelkich dóbr kultury będących własnością Skarbu Państwa, niezależnie od tego, w jakim trybie nabytych, także w trybie dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich.</p>

			ww. przypadkach umożliwi przeniesienie kosztów ich utrzymania z budżetu państwa, a także umożliwi przejęcie pełnego nadzoru przez instytucje kultury nad ww. dobrami kultury.	
49	art. 14 ust. 4 (aktualnie art. 13 ust. 4)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Wyraz „działania” należałoby zastąpić wyrazami „uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa”.	Uwaga uwzględniona poprzez zmianę redakcyjną art. 13 ust. 4 (dawn. art. 14 ust. 4): "4. W razie likwidacji instytucji kultury lub państwowej osoby prawnej, na którą własność dobra kultury została przeniesiona na podstawie ust. 1, własność tego dobra kultury przechodzi na Skarb Państwa, a minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa w zakresie gospodarowania tym dobrem kultury."
50	art. 15 ust. 2 (aktualnie art. 4 ust. 2)	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	Proponuje się dodanie do listy organów współpracujących za pośrednictwem systemu IMI ministra sprawiedliwości, w związku z pełnioną funkcją Prokuratora Generalnego.	Uwaga uwzględniona poprzez wymienienie w art. 4 ust. 2 pkt 2, (dawn. art. 15 ust. 2) Prokuratora Generalnego.
51	art. 16 ust. 2 (aktualnie art. 14 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zwrot „prawo państwa” proponuje się zastąpić zwrotem „prawo tego państwa”.	Uwaga nie uwzględniona. Desygnat proponowanego zaimka "tego" nie odpowiadałby treści przepisu.

52	art. 17 ust. 1 - 3 i 5 (aktualnie art. 15 ust. 1-3 i art. 17)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Przepisy zawierają niezrozumiałe ograniczenie stosowania do sytuacji, gdy dobro kultury zostało przemieszczone („wyprowadzone”) z terytorium RP bezpośrednio na teren innego państwa UE. Poza zakresem regulacji pozostają sytuacje, gdy dobro kultury zostaje wyprowadzone na teren państwa trzeciego, zaś w chwili obecnej jest na terenie innego państwa UE. W implementowanej Dyrektywie brak takiego ograniczenia.	<p>Uwaga uwzględniona poprzez zmianę brzmienia art. 15 ust. 1 (dawn. 17 ust. 1): „1. W przypadku podejrzenia, iż narodowe dobro kultury RP wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajduje się na terytorium państwa Unii Europejskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego niezwłocznie zawiadamia, za pośrednictwem systemu IMI, państwa Unii Europejskiej o podejrzeniu wyprowadzenia z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowego dobra kultury RP, podając informacje umożliwiające jego identyfikację.”.</p> <p>oraz w art. 17 (dawn. art. 17 ust. 5):</p> <p>"Art. 17. W przypadku odnalezienia na terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje działania mające na celu</p>
----	--	---	---	---

				zwrot tego dobra na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach i w terminach przewidzianych prawem tego państwa, a także niezwłocznie powiadamia właściwy organ tego państwa, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wystąpieniu z roszczeniem o zwrot narodowego dobra kultury RP na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.
53	art. 17 ust. 4 (aktualnie art. 16)	Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych	Wydaje się, że w art. 17 w ust. 4 (wnoszący uwagę błędnie wskazał, iż chodzi o art. 16 ust. 4) brakuje w drugim wierszu wyrazu narodowego po wyrazie terytorium.	Uwaga uwzględniona w brzmieniu art. 16 (dawn. art. 17 ust. 4): "3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w terminie sześciu miesięcy od dnia powiadomienia przez państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na jego terytorium narodowego dobra kultury RP, co do którego istnieją podstawy, aby uważać, że zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sprawdza czy jest ono narodowym dobrem kultury RP wyprowadzonym z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.

54	art. 18 ust. 2 (aktualnie art. 2 pkt 5)	Małopolski Wojewódzki Konservator Zabytków	W odniesieniu do tego zapisu należałoby rozszerzyć zagadnienie dot. trybu postępowania administracyjnego uznającego dany obiekt za zabytek nie wpisany do rejestru zabytków, nie wpisany do inwentarza muzeum, jak również nie będący przedmiotem zbiorów publicznych, jednak zgodnie z art. 51 ust. 1 u.o.z. - spełniający kryteria wieku i wartości. Nie jest jasne kto określa wartość - czy jest to rzeczoznawca z listy MKiDN? Nie jest jasne kto uznaje zabytek za narodowe dobro kultury i czy będzie wydana decyzja administracyjna w tej sprawie.	Uwaga nie uwzględniona. Ustawą polską nie można regulować sposobu klasyfikowania i trybu zaliczania zagranicznych dóbr kultury do kategorii "narodowych dóbr kultury" państw UE.
55	art. 18 ust. 3 (aktualnie art. 18 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Projektowana regulacja jest niezgodna z art. 4 pkt 3 tej ustawy. – w art.18 ograniczono się do wydania rzeczy „organom państwa” podczas, gdy w art. 4 aby mówić o „zwrocie” w rozumieniu ustawy rzecz musi być dostarczona na terytorium danego państwa. Rozumiejąc, iż zasadniczo art. 18 ust. 3 ma określać komu przekazywane jest władztwo nad rzeczą a nie miejsce wydania PGSP nie ma zastrzeżeń co do samej konstrukcji ale zapis wymaga doprecyzowania.	Uwaga nie uwzględniona. Wydanie na terytorium państwa UE jest cechą konstytutywną obowiązku "zwrotu" ustanowionego Dyrektywą 2014/60/UE. Art. 18 ust. 2 (dawn. art. 18 ust. 3) zgodnie z Dyrektywą określa także tę cechę, tj. miejsce wydania (na terytorium państwa UE dochodzącego zwrotu).
56	art. 19 ust. 1 (aktualnie art. 19 ust. 1)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Należałoby uzupełnić dane dotyczące miejsca publikacji rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009, tj. zamieścić stronę Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej.	Uwaga uwzględniona.
57	art. 19 ust. 2 (aktualnie art. 19 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Wyrazy „takiego czasowego wywozu” proponuje się zastąpić zwrotem „jego czasowego wywozu” gdyż nie chodzi o abstrakcyjną konstrukcję wywozu lecz warunki dotyczące przemieszczania konkretnego dobra kultury. Zwrot „takiego czasowego wywozu” użyty w implementowanej Dyrektywie odnosi się właśnie do wywozu konkretnego dobra kultury.	Uwaga uwzględniona. Przepis art. 19 ust. 2 zmieniony: "2. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa uważa się także naruszenie warunków czasowego wywozu zagranicznego narodowego dobra kultury, dokonanego zgodnie z przepisami, o których mowa ust. 1, w szczególności naruszenie obowiązku przywozu zagranicznego narodowego dobra kultury

				z powrotem w terminie.”.
58	art. 20 ust. 1 i 2 (aktualnie art. 26 ust. 1 i 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Odesłanie powinno mieć postać „w art. 18 ust. 1”.	Uwaga uwzględniona w brzmieniu art. 26 ust. 1-2 (dawn. art. 20 ust. 1-2).
59	art. 20 ust. 4 (aktualnie art. 26 ust. 3)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zapis jest niewystarczający i w obecnym kształcie mogą wystąpić sytuacje, w których jest sprzeczny z art. 23 ust. 1 projektowanej ustawy. Proponuje się dodać stosowny przepis do Kodeksu Postępowania Cywilnego np. art. 1103(9a) tak aby zapewnić, iż jurysdykcja krajowa ma charakter wyłączny.	Uwaga częściowo uwzględniona. Jurysdykcja krajowa wynika z treści Dyrektywy 2014/60/UE. W celu usunięcia wątpliwości w kwestii jurysdykcji uzupełniono brzmienie przepisu art. 18 ust. 1: "1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej po dniu 31 grudnia 1992 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”. oraz art. 30 (dawn. art. 23) ust. 1: "Art. 30. 1. Powództwo w sprawach, o których mowa w art. 26 ust. 1, wytacza się przed sądem

				okręgowym właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania lub siedziby w Polsce, właściwy jest sąd dla m.st. Warszawy."
60	art. 21 (aktualnie art. 28)	Krajowa Rada Sądownictwa	Regulacja wymaga przeredagowania aby treść tego przepisu nie budziła wątpliwości. Służyć temu mogłoby przeniesienie treści art. 21 ust. 4 projektowanej ustawy o narodowych dobrach kultury do ust. 1 i zaznaczenie tym samym, że roszczenie o zwrot dobra kultury, o którym mowa w art. 20 ust. 1 projektowanej ustawy nie ulega przedawnieniu, ale dla swej skuteczności musi zostać zrealizowane przed upływem terminów określonych w projektowanych obecnie art. 21 ust. 1, 2 i 3.	Uwaga uwzględniona poprzez przeredagowanie art. 28 ust. 1 (dawn. art. 21 ust. 1): „1. Roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, nie ulega przedawnieniu. 2. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zaliczanego do zbiorów publicznych państwa Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa, stanowiącego własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotu będącego własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, albo stanowiącego własność podmiotu finansowanego w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także w

				<p>przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się w zasobach kościoła i związku wyznaniowego, podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie siedemdziesięciu pięciu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej, chyba że umowa dwustronna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a tym państwem przewiduje termin dłuższy;</p> <p>3. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, nie zaliczanego do zbiorów, o</p>
--	--	--	--	--

				<p>których mowa w ust. 2, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie trzydziestu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej.”</p> <p>oraz poprzez usunięcie dawn. art. 21 ust. 4.</p>
61	<p>art. 21 ust. 2 i 3 (aktualnie art. 28 ust. 1 pkt 2 i ust. 2)</p>	<p>Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych</p>	<p>Proponuje się rozważyć, czy sens wdrażanej dyrektywy nie zostałby lepiej oddany przez nadanie art. 21 ust. 2 i 3 następującego brzmienia (przepisy zostałyby połączone w jeden ustęp):</p> <p>"2. Roszczenie, o którym mowa w art. 20 ust. 1, wygasa jednak po upływie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>siedemdziesięciu pięciu lat od chwili wyprowadzenia dobra kultury niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, chyba że umowa dwustronna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a tym państwem przewiduje termin dłuższy – w przypadku dóbr kultury zaliczanych w prawie państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z którego terytorium dobro kultury zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem, do zbiorów</i> 	<p>Uwaga nie uwzględniona. Proponowana zmiana nie wpływa na lepsze wyrażenie treści przepisu.</p>

			<p><i>publicznych stanowiących własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotów będących własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, bądź też stanowiących własność podmiotów finansowanych w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także w przypadku dóbr kultury znajdujących się w zasobach kościołów i związków wyznaniowych, podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej;</i></p> <p>2. <i>trzydziestu lat od chwili wyprowadzenia dobra kultury niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego – w przypadku dóbr kultury innych niż wymienione w pkt 1."</i></p>	
62	art. 21 ust. 3 (aktualnie art. 28 ust. 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zastosowano odesłanie kaskadowe, tj. ustęp ten stanowi o terminie, o którym mowa w ust. 2, natomiast ust. 2 odsyła do terminu, o którym mowa w ust. 1. Taka redakcja przepisu jest niezgodna z postanowieniem § 157 Zasad techniki prawodawczej. Proponuje się umieszczenie bezpośredniego odesłania do ust 1.	Uwaga nie uwzględniona ze względu na preredagowanie całego art. 28 (zob. uwaga nr 60). Odesłanie w art. 28 ust. 2 <i>in fine</i> (dawn. art. 21 ust. 3) nie ma charakteru kaskadowego - odsyła do innego rodzaju terminu niż termin określony w art. 28 ust. 3 <i>in fine</i> , do którego odsyła art. 28 ust. 1 pkt 2.
63	art. 23 ust. 3 (aktualnie art. 30 ust. 3)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Należy zastanowić się nad konstrukcją właściwości sądu opartą o miejsce zamieszkania i siedzibę pozwanego. Ponieważ regulacja dotyczy dóbr kultury znajdujących się na terytorium RP właściwsza wydaje się właściwość miejscowa miejsca, w którym znajduje się dane dobro kultury – zapobiegnie to wszelkim problemom z ustaleniem miejsca zamieszkania/siedziby właściciela rzeczy oraz problemom z jurysdykcją/prawem na podstawie które sprawa jest rozpatrywana w sytuacji pozwanych mających miejsce zamieszkania/siedzibę za granicą.	Uwaga uwzględniona częściowo poprzez uzupełnienie przepisu art. 30 ust. 1 (dawn. art. 23 ust. 1) o wskazanie właściwości sądu dla m.st. Warszawy na wypadek, gdyby pozwany nie miał miejsca zamieszkania/siedziby w Polsce: "1. Powództwo w sprawach, o których mowa w art. 26 ust. 1, wytacza się przed sądem okręgowym właściwym ze względu

				<p>na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania lub siedziby w Polsce, właściwy jest sąd dla m.st. Warszawy.”.</p> <p>Właściwość sądu według miejsca, w którym znajduje się dobro kultury, nie jest odpowiednim rozwiązaniem w odniesieniu do rzeczy ruchomych, albowiem miejsce to może ulegać zmianom (np. w jednym miejscu obiekt może zostać zatrzymany, a w innym oddany do depozytu w ramach zabezpieczenia).</p>
64			Zapis również proponuje się umieścić w Kodeksie postępowania cywilnego.	<p>Uwaga nie uwzględniona.</p> <p>Przepisy regulujące postępowanie o zwrot dobra kultury na terytorium państwa UE nie powinny być rozproszone w różnych aktach normatywnych.</p>
65	art. 23 ust. 5 (aktualnie art. 30 ust. 5)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Konstrukcja doręczeń jest niezgodna ze stosowaną w k.p.c. – strona ustanawia pełnomocnika do doręczeń w RP właśnie po to żeby sąd nie musiał dokonywać osobnych doręczeń poza granicami kraju. Wyraz „także” należy w tym przepisie wykreślić.	<p>Uwaga uwzględniona poprzez nadanie następującego brzmienia art. 30 ust. 5:</p> <p>„5. Doręczeń państwu Unii Europejskiej dokonuje się w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli państwo Unii Europejskiej ustanowiło na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika procesowego lub</p>

				osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczeń dokonuje się tym osobom.”.
66			Ponadto wyraz „ustanowionym” znalazł się w przepisie najprawdopodobniej w wyniku omyłki redakcyjnej i też należy go wykreślić.	Uwaga uwzględniona (poprzez usunięcie tej omyłki pisarskiej).
67	art. 25 ust. 3 (aktualnie art. 32 ust. 4)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zapis nie powinien znaleźć się w ustawie, gdyż wykracza poza zakres materii ustawowej związanej z dobrami kultury i ingeruje w ogólne zasady odszkodowawcze określone w drodze kodeksowej.	Uwaga nie uwzględniona. Kompletne uregulowanie postępowania o zwrot wymaga uregulowania także odpowiedzialności odszkodowawczej na wypadek nierzetelnego prowadzenia procesu przez pozwanego dzierżyciela. Takie zachowanie jako źródło odpowiedzialności odszkodowawczej ma charakter specyficzny, jest bowiem powiązane ze szczególnym rodzajem roszczenia odszkodowawczego przewidzianego w Dyrektywie 2014/60/UE.
68	art. 27 (aktualnie art. 34)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Projektowany artykuł oraz cała konstrukcja odszkodowania przyznanego w drodze ugody, umowy bądź wyroku sądu polubownego wydaje się być sprzeczna z art. 10 implementowanej Dyrektywy, który stanowi, iż odpowiednie odszkodowanie może przyznać wyłącznie sąd. Jednocześnie możliwość załatwienia kwestii zwrotu oraz odszkodowania bez angażowania sądu jako dodatkowe ułatwienia są wykroczeniem poza zakres Dyrektywy i winno to znaleźć jednoznaczne odzwierciedlenie w treści projektowanej ustawy. O ile brak jest przeszkód w możliwości uregulowania tego typu sytuacji oraz wprowadzenia ograniczeń w wykonywaniu tego typu tytułów wykonawczych w związku z koniecznością uzyskiwania pozwolenia na wywóz dobra kultury z kraju, o tyle	Uwaga nie uwzględniona. Brak w Dyrektywie 2014/60/UE zapisu o odszkodowaniu ustalonym w ugodzie nie oznacza niedopuszczalności wprowadzenia takiej regulacji w ustawie polskiej. Nie jest ona sprzeczna z Dyrektywą, a wręcz przeciwnie - wykluczenie możliwości ustalenia odszkodowania byłoby sprzeczne z

			umieszczenia tego typu regulacji w dziale poświęconym zasadom dokonywania zwrotów dóbr kultury zgodnie z Dyrektywą naraża Rzeczpospolitą Polską na zarzuty nieprawidłowej implementacji.	celem przewidzianej w Dyrektywie dopuszczalności polubownego załatwienia sprawy o zwrot dobra kultury.
69	art. 32 ust. 3 (aktualnie art. 22 ust. 3)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Projektowany przepis zawiera nieprawidłowe odesłanie do pkt 3 zamiast do pkt 4 w ust. 1, który stanowi o terminie przeprowadzenia oględzin.	Uwaga uwzględniona poprzez odesłanie do właściwego przepisu (tj. art. 22 ust. 1 i 2 - dawn. art. 32 ust. 1 pkt 5 i 6).
70	art. 33 (aktualnie art. 39)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Należałoby wyeliminować wyrazy „należącego zarazem do kategorii dóbr kultury określonych w art. 3”, skoro art. 18 projektowanej ustawy, do którego odsyła ten przepis dotyczy dóbr kultury sklasyfikowanych lub zdefiniowanych przez państwo członkowskie Unii Europejskiej jako narodowe dobra kultury.	Uwaga nieuwzględniona. Przepis art. 2 pkt 5 (dawn. art. 3) i przepis art. 18 ust. 1 odnoszą się do odrębnych kategorii rzeczy. Polskie narodowe dobra kultury, wyszczególnione w art. 2 pkt 5 (dawn. art. 3) przy użyciu kategorii prawnych ustanowionych w ustawach polskich, nie są tożsame z dobrami kultury państw UE, których dotyczy art. 18. Jeżeli w konkretnym przypadku dana rzecz przynależyć będzie do obu tych kategorii jednocześnie, zastosowanie znajdzie przepis art. 39 (dawn. art. 33).
71	art. 33 (aktualnie	Małopolski Wojewódzki	Brak jednostki redakcyjnej "ust. 1".	Uwaga uwzględniona (wprowadzono brakującą numerację

	art. 39)	Konserwator Zabytków		ust. 1).
72	art. 33 ust. 7 (aktualnie art. 39 ust. 3 pkt 3)	Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków	Użyte w przepisie pojęcie "organizatora" jest niejasne.	<p>Uwaga niezasadna - pojęcie organizatora instytucji kultury reguluje precyzyjnie art. 10 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Niemniej jednak dla uniknięcia podobnych wątpliwości nadano następujące brzmienie art. 39 ust. 3 pkt 3 (dawn. art. 33 ust. 7):</p> <p>"3. Odmawia się wydania pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli: [...]</p> <p>3) organizator instytucji kultury w rozumieniu art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z późn.zm.) będącej posiadaczem lub dzierżycielem dobra kultury, o którym mowa w ust. 1, nie wyraził zgody na zwrot tego dobra."</p>

73	art. 36 ust. 1 pkt 1 i 2 (aktualnie art. 41 ust.1 pkt 1 i 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Przed wyrazem „podmiotami” należałoby dodać wyraz: „organami” i zamieścić po nim spójnik „i”, zważywszy, że art. 32 ust. 1 pkt 1 do którego odsyła ten przepis wymienia nie tylko podmioty, czyli np. jednostki samorządu terytorialnego lecz również członków Rady ministrów i kierowników urzędów centralnych.	Uwaga uwzględniona w sposób proponowany przez autora uwagi.
74	art. 36 ust. 1 pkt 2 (aktualnie art. 41 ust.1 pkt 2)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Wyraz: „którym” należałoby zastąpić wyrazem: „których”, ponieważ art. 18 stanowi o dobrach kultury nie zaś o ich właścicielach, posiadaczach lub dzierżycielach.	Uwaga uwzględniona w sposób proponowany przez autora uwagi.
75	art. 43 i 44 (aktualnie art. 46 i 47)	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	Wątpliwości budzi relacja projektowanych przepisów dotyczących braku możliwości nabycia od nieuprawnionego oraz zasiedzenia dóbr kultury z obowiązującymi przepisami kodeksu cywilnego (art. 170, 171, 175 i 224 k.c.), które ograniczają tę możliwość jedynie do rzeczy wpisanych do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury.	Uwaga częściowo uwzględniona poprzez wyłączenie spod działania art. 46 (oraz 48-49) dóbr kultury wpisanych do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury. Tym samym obie regulacje mają charakter komplementarny. Ustawa wprowadza regulacje wymagane dla objęcia szczególną ochroną zbiorów publicznych oraz zasobów kościelnych i wyznaniowych, co warunkuje objęcie ich uprzywilejowanym terminem wygaśnięcia roszczenia o zwrot w myśl Dyrektywy 2014/60/UE. Jeśli chodzi o art. 47, to nie ma on związku z uregulowaniami dot. krajowego rejestru utraconych dóbr kultury. Stanowi on regulację o

				charakterze <i>lex specialis</i> wobec art. 223 § 1 kc.
76	art. 52 (aktualnie art. 60)	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	Proponuje się dodanie punktu wprowadzającego zmianę do art. 23 u.o.z. (dot. funkcjonowania krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem) polegającą na wskazaniu w tym przepisie, obok wojewódzkiego konserwatora zabytków, organów Policji, Straży Granicznej i administracji celnej, także dyrektora muzeum, dyrektora biblioteki oraz prokuratora jako podmiotów mających obowiązek przekazywać niezwłocznie Generalnemu Konserwatorowi Zabytków informacje o zabytku skradzionym lub wywiezionym za granicę niezgodnie z prawem, w celu ujęcia w wykazie.	Uwaga uwzględniona poprzez wprowadzenie do art. 60 pkt 2 nowelizującego art. 23 ust. 2 u.o.z. w brzmieniu: "2. Wojewódzki konserwator zabytków, organy Policji, Straży Granicznej i administracji celnej, prokuratura oraz dyrektorzy muzeów i bibliotek, będących instytucjami kultury są obowiązane niezwłocznie przekazywać, w celu ujęcia w wykazie, Generalnemu Konserwatorowi Zabytków informacje o zabytku skradzionym lub wywiezionym za granicę niezgodnie z prawem.";
77	art. 52 (aktualnie art. 60)	Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków	Zdarza się iż nieliczne kwalifikujące się do wpisu zabytki nie mogą zostać wpisane ze względu na brak zgody właściciela. Nie ma pewności że do WKZ dotrą każdorazowo informacje o potencjalnych zagrożeniach zabytku. W takiej sytuacji nie mogłyby zostać podjęte skuteczne interwencje w celu zapobieżenia zniszczeniu, uszkodzeniu bądź wywiezieniu za granicę zabytku o wybitnych wartościach. Proponuje się dodanie punktu o treści: "w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadza się następujące zmiany: art. 10 ust. 2 otrzymuje brzmienie: Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej do rejestru, a także w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub	Uwaga nie uwzględniona. Zagadnienie, jakkolwiek istotne, nie jest objęte materiałą projektowanej ustawy. Powinno ono być objęte odrębną nowelizacją ustawy o ochronie zabytków.

			<i>nielegalnego wywiezienia zabytku ruchomego za granicę".</i>	
78	art. 52 (aktualnie art. 60)	Komitet Nauk i Pra- Protohistoryczny ch Polskiej Akademii Nauk	Przepis stanowi zbyt daleko posuniętą ingerencję w ustawę konserwatorską z dnia 23 lipca 2003 o ochronie i opiece nad zabytkami. Zdaniem zgłaszającego uwagę projektowana regulacja nie powinna wprowadzać „bocznymi drzwiami” aż tak wielu zmian w podstawowej ustawie konserwatorskiej.	Uwaga nie uwzględniona. Wniosek ogólny. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wymaga zmian dostosowujących ją do projektowanej ustawy.
79	art. 52 (aktualnie art. 60)	Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków	Należy rozważyć możliwość zmiany zapisów art. 52 projekt ustawy dot. proponowanych zmian w ustawie z 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. dodanego art. 59a obowiązku prowadzenia przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie obrotu na terenie RP prowadzenia księgi ewidencyjnej zabytków przyjętych i oferowanych do zbycia o wartości przekraczającej 4000 zł. Pewne wątpliwości budzi dość niska kwota. Czy nie warto wprowadzić większego zróżnicowania wartości zabytków, spójnego chociażby z art. 51 u.o.z., a zostawić wartość 4000 zł w przypadku ekspertyz.	Uwaga nie uwzględniona. Kwota 4.000 zł odpowiada najniższemu z progów wywozowych przewidzianych w art. 51 ust. 1 u.o.z.
80	art. 52 (aktualnie art. 60)	Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków	Zmiana treści art. 37a i nast. u.o.z. nie obejmuje tematyki badań architektonicznych. Postuluje się wprowadzenie szczegółowych zasad dotyczących, oprócz kryterium wykształcenia, koniecznego doświadczenia w zakresie prowadzenia tych badań. Według naszej oceny kryterium ukończenia studiów wyższych jest niewystarczające tym bardziej, że według posiadanej wiedzy, aktualny program studiów na kierunku architektura skrótowo obejmuje tę tematykę.	Uwaga nie uwzględniona. Zagadnienie nie jest objęte materiałą projektowanej ustawy. Powinno ono być objęte odrębną nowelizacją ustawy o ochronie zabytków. Nowelizacja art. 37a i nast. u.o.z. w projektowanej ustawie nie wprowadza nowych regulacji, a na celu ma wyłącznie uzupełnienie luki, która się pojawi w art. 37a i nast. na skutek usunięcia przepisu art. 64 u.o.z.
81	art. 52 pkt 1 (aktualnie art. 60 pkt 1)	Śląski Wojewódzki Konserwator	Zasadnym wydaje się nałożenie na ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego obowiązku przekazywania wojewódzkim konserwatorom informacji wraz z niezbędną dokumentacją o zabytkach	Uwaga uwzględniona poprzez uzupełnienie przepisu art. 60 pkt 1 - dodanie do projektowanego art. 10

		Zabytków	ruchomych stanowiących dobra kultury odzyskanych wskutek restytucji lub objętych przypadkiem na rzecz Skarbu Państwa. Brak regulacji w tym zakresie uniemożliwić będzie realizację obowiązku wpisania takiego zabytku do rejestru przez wojewódzkich konserwatorów zabytków, a to z uwagi na fakt, iż podmioty te nie będą posiadały wiedzy o istnieniu takich zabytków.	ust. 3 u.o.z. zdania: "Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informuje wojewódzkiego konserwatora zabytków o zaistnieniu podstaw do wpisu zabytku do rejestru, przekazując dane zabytku i dokumenty niezbędne do dokonania wpisu."
82	art. 52 pkt 1 (aktualnie art. 60 pkt 1)	Rada do Spraw Muzeów	Należałoby doprecyzować i rozdzielić dobra kultury, które są ewidentnie stratami wojennymi muzeów, archiwów i bibliotek i są nadal zarejestrowane w inwentarzach tych instytucji, bo jak stanowi art. 11 u.o.z. <i>"do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego"</i> . Osobną sprawą są dobra kultury instytucji publicznych, czy kolekcji już nie istniejących czy też pochodzących z kolekcji osób prywatnych.	Uwaga nie uwzględniona. Art. 11 u.o.z. odnosi się do projektowanego art. 10 ust. 3 u.o.z., co eliminuje niejasność co do wpisywania do rejestru obiektów wpisanych do inwentarza muzealnego lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Natomiast dla ograniczenia wątpliwości wyłączono spod działania przepisu (obligatoryjnego wpisu do rejestru zabytków) dobra kultury stanowiące własność Skarbu Państwa:
83	art. 52 pkt 2 (aktualnie art. 60 pkt 3 lit. a)	Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich	Proponuje się dodać: <i>"1. (...), a w przypadku badań archeologicznych zastosowanie ma art. 37e."</i> Art. 37a u.o.z. reguluje kierowanie pracami konserwatorskimi, restauratorskimi i badaniami konserwatorskimi, a nie badaniami archeologicznymi, które są regulowane przez art. 37e, ze względu na ich specyfikę oraz różne okresy wymaganego doświadczenia zawodowego. Wymienione w punktach 1-14 kategorii zabytków uwzględniają w punkcie 1) zabytki archeologiczne, co może	Uwaga nie uwzględniona. Przepis art. 37a u.o.z. odnosi się do prac konserwatorskich przy zabytkach archeologicznych, zaś art. 37e do badań archeologicznych. Nowelizacja art. 37a u.o.z. w projektowanej ustawie nie

			<p>sprawiać problemy interpretacyjne, ponieważ art 37a nie odnosi się do badań archeologicznych.</p>	<p>wprowadza nowych regulacji, a na celu ma wyłącznie uzupełnienie luki, która się pojawi w art. 37a na skutek usunięcia przepisu art. 64 u.o.z.</p>
84	<p>art. 52 pkt. 4 (aktualnie art. 60 pkt 4)</p>	<p>Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków</p>	<p>Zapis zawarty w projektowanej zmianie art. 37g ust. 1 u.o.z. "(...) lub zaświadczenia wydane przez wojewódzkich konserwatorów zabytków" może być interpretowany tak, że obecnie istnieje obowiązek wydawania takiego zaświadczenia. Aktualnie obowiązujące rozporządzenie MKiDN z dnia 14.10.2015 r. (Dz. U. 2015. 1789) nie zawiera zapisu jak w poprzednich rozporządzeniach dotyczącego obowiązywania wydanych zaświadczeń w przeszłości, ale też i nie zawiera zapisu, z którego wynikałby obowiązek wydawania takiego zaświadczenia przez wojewódzkich konserwatorów zabytków w chwili obecnej.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Nowelizacja art. 37g u.o.z. w projektowanej ustawie nie wprowadza nowych regulacji, a na celu ma wyłącznie uzupełnienie luki, która się pojawi w art. 37a na skutek usunięcia przepisu art. 64 u.o.z.</p>
85	<p>art. 52 pkt. 4 (aktualnie art. 60 pkt 4)</p>	<p>Komitet Nauk Pra- i Protohistorycznych Polskiej Akademii Nauk</p>	<p>Proponuje się aby poświadczający prace konserwatorskie miał przynajmniej stopień doktora (dot. treści art. 37g u.o.z.). Przy obecnym rozmachu badań prowadzonych przez różne firmy byłoby ograniczeniem lekkomyślnych i przypadkowych poczynań.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Zagadnienie nie jest objęte materiały projektowanej ustawy. Powinno ono być objęte odrębną nowelizacją ustawy o ochronie zabytków. Nowelizacja art. 37g u.o.z. w projektowanej ustawie nie wprowadza nowych regulacji, a na celu ma wyłącznie uzupełnienie luki, która się pojawi w art. 37a na skutek usunięcia przepisu art. 64 u.o.z.</p>
86	<p>art. 52 pkt. 6 (aktualnie art. 60 pkt 5)</p>	<p>Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich</p>	<p>Proponuje się dodać w art. 51 ust. 4 u.o.z. pkt. 4) w brzmieniu: "wpisane do inwentarza muzeum prywatnego".</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Proponowany zapis jest zbędny, albowiem istniejąca regulacja w art. 51 ust. 4 pkt 3 u.o.z. odnosi się zarówno do muzeów będących</p>

				instytucjami kultury, jak i do muzeów niepublicznych.
87	art. 52 pkt 8 (aktualnie art. wykreślony)	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	<p>Proponowana zmiana w u.o.z. określająca, iż wywóz zabytku za granicę na podstawie jednorazowego pozwolenia na stały wywóz może nastąpić po upływie terminu do wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o pozwoleniu, lecz nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia, w którym wywóz stał się dopuszczalny, a w przypadku wniesienia skargi, organ z urzędu wstrzymuje wykonanie decyzji o pozwoleniu na stały wywóz zabytku za granicę, co w praktyce może o wiele miesięcy przedłużyć proces wywozu zabytku za granicę na podstawie tego dokumentu.</p> <p>Pozwolenie wywozowe, pomimo iż jest wydawane w formie decyzji administracyjnej, jest również dokumentem wywozowym mającym w praktyce umożliwić legalny międzynarodowy obrót dobrami kultury. Wprowadzone rozwiązanie powoduje, iż już po wydaniu pozwolenia przez ministra właściciel musiałby czekać (pomimo pozytywnej oceny jedyne go uprawnionego do tego organu), czy nie zostanie wniesiona skarga do sądu administracyjnego, a w przypadku skargi, nawet bezzasadnej, przez wiele miesięcy czekać na rozprawę. W praktyce może to spowodować, iż sprzedaż za granicę polskich dzieł sztuki będzie nieopłacalna.</p>	Uwaga uwzględniona poprzez usunięcie przepisu z projektowanej Ustawy.
88	art. 52 pkt 8 (aktualnie art. wykreślony)	Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków	<p>Proponowana zmiana art. 52 ust. 4 u.o.z., w zakresie w jakim dotyczy wykonania decyzji o pozwoleniu na stały wywóz zabytku za granicę (określenie początkowego terminu możliwości wywozu), nie przewiduje sytuacji, w której strona (lub inny uprawniony podmiot) nie wniosła o ponowne rozpatrzenie sprawy.</p> <p>Proponowana zmiana art. 52 ust. 4 u.o.z., w zakresie w jakim dotyczy wykonania decyzji o pozwoleniu na stały wywóz zabytku za granicę (określenie początkowego terminu możliwości wywozu), nie przewiduje sytuacji, w której strona (lub inny uprawniony podmiot) nie wniosła o ponowne rozpatrzenie sprawy. Projekt posługuje się pojęciem "<i>po upływie terminu do wniesienia skargi do sądu administracyjnego</i>" bez odwołania się do konkretnego przepisu. Tymczasem w art. 53 ppsa przewidziano dwa różne terminy na wniesienie skargi</p>	Uwaga nieaktualna ze względu na usunięcie przepisu z projektowanej Ustawy.

			na decyzję administracyjną: a) 30 dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie, b) 6 miesięcy od dnia doręczenia stronie rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej w przypadku, gdy skargę wnosi prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka.	
89			Zbędne jest także dodanie w art. 52 ust. 4 u.o.z. zdania drugiego: " <i>W przypadku wniesienia skargi, organ z urzędu wstrzymuje wykonanie decyzji o pozwoleniu na stały wywóz zabytku za granicę</i> ".	Uwaga nieaktualna ze względu na usunięcie przepisu z projektowanej Ustawy.
90	art. 52 pkt 10 (aktualnie art. 60 pkt 7)	Stowarzyszenie Antykwariuszy i Marszandów Polskich	Projekt tworzenia rozbudowanej dokumentacji dotyczącej podlegającym ewidencji obiektów powinien być zweryfikowany. Z zasady galerie i domy aukcyjne dokonują opisu każdego obiektu przeznaczonego do handlu. Opis obejmuje imię i nazwisko autora dzieła, tytuł, technikę wykonania, wymiary i inne cechy wyróżniające oraz zdjęcie. Informacje te w większości są dostępne na stronach www podmiotów gospodarczych. Dane dotyczące komitenta lub sprzedawcy pozyskiwane są w czasie sporządzania pozyskiwane są w czasie sporządzania umowy sprzedaży komisowej lub zakupu obiektu i mają charakter poufny. Natomiast osoby kupujące bardzo często pozostają anonimowe i żądanie od nich wylegitymowania się może być sprzeczne z prawem. Zgodnie z obowiązującymi przepisami czynności takiej należy dokonać przy zawieraniu transakcji powyżej 15.000 Euro w celu przekazania informacji do GIIF. Okoliczność ta, jeżeli ewidencja danych nabywców dzieł sztuki ma być prowadzona, jest kolejną przesłanką do podwyższenia progu oceny czy dane dzieło jest dobrem kultury narodowej przynajmniej do tego pułapu. W aspekcie powszechnej dostępności do informacji o przeznaczonych na sprzedaż dziełach oraz informacji poufnych dotyczących komitentów i nabywców dzieł sztuki, które mogą być udostępniane tylko w wyjątkowych okolicznościach, uprawnionym organom państwa, tworzenie odrębnej kartoteki ewidencyjnej dla przedmiotowych obiektów wydaje się bezzasadne. Dane te bowiem znajdują się u sprzedawcy i w uzasadnionych okolicznościach mogą być udostępnione.	Uwaga nie uwzględniona. Gromadzenie informacji o transakcjach dotyczących dóbr kultury nie jest uregulowane (z wyjątkiem ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu służących odmiennemu celowi niż pewność obrotu na rynku dóbr kultury). Dostępność i przechowywanie informacji o sprzedawanych obiektach (okres udostępniania oraz zakres danych) jest uzależniona wyłącznie od woli sprzedawcy, co nie daje jakichkolwiek gwarancji dostępu do tych informacji.

91			<p>Jeżeli sprzedawca miałby dokumentować dane kupującego dzieło sztuki, to wydaje się to niezbędne tylko w przypadku transakcji opłacanych gotówką, gdyż w przypadku przelewów i płatności kartą dane te są automatycznie pozyskiwane.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Dane kupującego nie zawsze będą pokrywały się z danymi posiadacza rachunku lub karty. Przy tym dane udostępniane odbiorcy płatności są fragmentaryczne i nie odpowiadają potrzebom ewidencjonowania transakcji.</p>
92			<p>Nie znajduje uzasadnienia w prawie obowiązek legitymowania kupujących dobrami niebędącymi dziełami sztuki o wartości poniżej 60.000 PLN i wprowadzenie takiego nakazu, wyjątkowo, wobec dzieł sztuki jest przejawem nierównego traktowania podmiotów gospodarczych, zatem sprzeczne z prawem. Dlatego limit kwoty 4.000 PLN, od której ma obowiązywać ewidencja, nie powinien być wprowadzony. Powinien być on zastąpiony kwotą co najmniej 60.000 PLN, a więc taką, jaka obowiązuje przy informacji dla GIIF.</p>	<p>Uwaga nie uwzględniona. Obowiązek przesyłania informacji Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej nie ma zastosowania do projektowanych przepisów. Obowiązek ewidencjonowania przez antykwariuszy transakcji dot. dóbr kultury ze szczegółowymi informacjami o oferowanych dobrach kultury jest standardem w międzynarodowej ochronie dziedzictwa kulturowego. Na konieczność przyjęcia takich rozwiązań regulujących obrót dobrami kultury wskazuje szereg rezolucji i dokumentów międzynarodowych. Projektowane regulacje nie wykraczają poza te stosowane na zagranicznych rynkach sztuki.</p>

93	art. 52 pkt 10 (aktualnie art. 60 pkt 7)	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Ze względu na to, iż zaproponowane w art. 52 pkt 10 projektu brzmienie art. 59a ust. 3 u.o.z. powoduje wątpliwości, jakie podmioty projektodawca miał na myśli jako adresatów tej normy, proponuję następujące brzmienie art. 59a ust. 3: <i>"3. Jeżeli podmiot obowiązany do prowadzenia księgi ewidencyjnej, o której mowa w ust. 1, nie jest podmiotem, o którym mowa w art. 5 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, wtedy postępowanie z księgą ewidencyjną takiego podmiotu odbywa się zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 44 ust. 4 tej ustawy."</i>	Uwaga nie uwzględniona. Uzasadnienie uwagi nieprecyzyjne.
94	art. 52 pkt 10 (aktualnie art. 60 pkt 7)	Wielkopolski Wojewódzki Konservator Zabytków	Wątpliwości budzi niska kwota wskazana w art. 59a u.o.z. dot. obowiązku prowadzenia przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie obrotu nad zabytkami na terenie RP ksiąg ewidencyjnych zabytków przyjętych i oferowanych do zbycia o wartości przekraczającej 4.0000 zł. Można wprowadzić większe zróżnicowanie wartości zabytków - np. spójnego z 51 u.o.z., a zastawić wartość 4.000 zł w przypadku ekspertyzy.	Uwaga nie uwzględniona. Niejasne kryterium "wartości ekspertyzy". Kategoryzacja zawarta w art. 51 ust. 1 u.o.z. nie odpowiada celom projektowanej regulacji. Kwota 4.000 zł odpowiada najniższej kwotą ustanowionej w progach wywozowych z art. 51 ust.1 u.o.z.
95	art. 52 pkt 12 (aktualnie art. 60 pkt 9)	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Zapis jest częściowo niezgodny z art. 5 pkt 3 ustawy. Przepis stanowi istotną zmianę roli wojewódzkiego konserwatora zabytków przewidzianą w ustawie o ochronie zabytków. Propozycja zakłada przypisanie mu uprawnień analogicznych dla prokuratora w sprawach cywilnych związanych z restytucją dóbr kultury oraz praw strony w postępowaniu administracyjnym. Tymczasem zgodnie z art. 5 pkt 3 prawo występowania w postępowaniach cywilnych, i administracyjnych w tym zakresie przysługuje wyłącznie ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.	Uwaga uwzględniona poprzez wykreślenie wojewódzkiego konserwatora zabytków jako organu posiadającego uprawnienia prokuratora w postępowaniu cywilnym przewidziane w projektowanym przepisie art. 95 ust. 1 u.o.z. (w art. 60 pkt 9 - dawn. art. 52 pkt 12).
96	art. 53 (aktualnie art. 55)	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	W kontekście przepisów omawianej ustawy uzupełnienia wymaga jej art. 53 (wprowadzający zmiany w ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach); w związku z nowymi zadaniami przewidzianymi dla Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych należy w art. 21 w ust. 1 dodać pkt 11 w brzmieniu:	Uwaga uwzględniona zgodnie z propozycją autora uwagi (poprzez dodanie art. 55 pkt 4).

			"11) wykonywanie zadań określonych w przepisach o narodowych dobrach kultury".	
97	art. 54 (aktualnie art. 58)	Muzeum Auschwitz Birkenau	Istnieje potrzeba uregulowania przy okazji procedowania niniejszego projektu, kwestii własnościowych dot. muzealiów wpisanych do inwentarzy muzeów martyrologicznych, a stanowiących własność SP na podstawie dekretu z 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich. W związku z tym proponuje się dodanie do ustawy o muzeach art. 39a o następującym brzmieniu: <i>"Art. 39a. W przypadku muzealiów wpisanych do inwentarzy muzeów martyrologicznych i stanowiących własność Skarbu Państwa, następuje nieodpłatne przejście prawa własności w odniesieniu do przedmiotowych muzealiów na muzea martyrologiczne prowadzące dany inwentarz"</i> .	Uwaga nie uwzględniona. Zagadnienie wykracza poza materię ustawy.
98	art. 54 (aktualnie art. 58)	Komitet Nauk Pra- i Protohistoryczny ch Polskiej Akademii Nauk	Przepis stanowi zbyt daleko posuniętą ingerencję w ustawę konserwatorską z 23 lipca 2003 o ochronie i opiece nad zabytkami.	Uwaga nie uwzględniona. Wniosek zbyt ogólnikowy.
99	Art. 54 pkt 1 (aktualnie art. 58 pkt 1)	Rada do Spraw Muzeów	Zapis art. 24 ust. 5 ustawy o muzeach wymaga doprecyzowania. Nie jest jasne czy intencją zapisu jest prowadzenie do sytuacji w której jeżeli muzeum przegra sprawę w sądzie i sąd nakaże zwrot dobra kultury np. osobie prywatnej, to muzeum może wykreślić je z inwentarza bez potrzeby informowania Ministra Kultury i bez jego zgody.	Uwaga nie uwzględniona. Projektowany przepis wyraźnie przewiduje skreślenie z inwentarza muzealium z urzędu w przypadkach obowiązku zwrotu muzealium w rozumieniu ustawy (tj. wydania państwu obcemu połączonego z przemieszczeniem za granicę RP).
100	art. 54 pkt 2 (aktualnie art. 58 pkt 2)	Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich	Proponuje się dodać "Art. 29a (...) w muzeach będących instytucjami kultury oraz w muzeach prywatnych."	Uwaga nie uwzględniona. Zob. ustosunkowanie się do uwagi nr 11.
101	Art. 56 (aktualnie)	Naczelny Dyrektor	Należy na końcu skreślić wyrazy "z późn. zm.", ponieważ po ogłoszeniu jednolitego tekstu ustawy o Policji w Dzienniku Ustaw nie były publikowane	Uwaga nie uwzględniona. Po ogłoszeniu tekstu jednolitego

	art. 56)	Archiwów Państwowych	żadne (późniejsze) zmiany.	były publikowane zmiany tekstu wymienionych ustaw.
102	Art. 57 (aktualnie art. 57)	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Należy na końcu skreślić wyrazy "z późn. zm.", ponieważ po ogłoszeniu jednolitego tekstu ustawy o Służbie Celnej w Dzienniku Ustaw nie były publikowane żadne (późniejsze) zmiany.	Uwaga nie uwzględniona. Po ogłoszeniu tekstu jednolitego były publikowane zmiany tekstu wymienionych ustaw.
103	Art. 59 ust. 1 (aktualnie art. 61)	Rada do Spraw Muzeów	Należałoby doprecyzować, być może w rozporządzeniu, kto ponosi koszty depozytów organów ścigania. Obecnie to muzea ponoszą koszty konserwatorskie np. odkażania, zabezpieczania, przechowywania itp. Składanie do przechowania takich przedmiotów również powinno być regulowane umową depozytową. Prokuratura czy komendy policji nie podpisują takich umów, a depozyty urzędowe przechowywane są często w muzeach przez wiele lat.	Uwaga nie uwzględniona. Kwestię te regulują przepisy odrębne.
104	uwaga ogólna	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Należy rozważyć zawarcie przepisów intertemporalnych regulujących zasady dotyczące toczących się postępowań jeżeli takowe występują.	Uwaga nie uwzględniona. Brak toczących się postępowań o zwrot dóbr kultury prowadzonych w trybie rozdz. 6 u.o.z.
105	uwaga ogólna	Stowarzyszenie Antykwariuszy i Marszandów Polskich	Projekt całkowicie pomija najistotniejszy aspekt problemu restytucji dzieł sztuki, a więc dostęp do informacji. Do tej pory polskie podmioty gospodarcze nie mają możliwości zapoznania się z pełnym katalogiem dzieł utraconych. Powszechny dostęp nie przekracza 10% całości dzieł zaginionych i utraconych. Pożądane wydaje się być działanie w następującej kolejności: najpierw opracowanie i udostępnianie bazy danych, a dalej opracowanie regulacji prawnych umożliwiających odzyskiwanie dzieł.	Uwaga nie uwzględniona. Trwający proces gromadzenia informacji o utraconych dobrach kultury nie ma wpływu na konieczność wprowadzenia regulacji dot. restytucji dóbr kultury.
106	uwaga ogólna	Stowarzyszenie Antykwariuszy i Marszandów Polskich	Cześć zaproponowanych rozwiązań objętych jest przepisami kodeksu cywilnego i u.o.z. Tworzenie kolejnej ustawy adresowanej tylko do obiektów określanych jako dobra kultury narodowej wydaje się niepotrzebnym mnożeniem aktów prawnych o tak wysokiej randze. Większość zawartych w projekcie ustawy przepisów powinna mieć rangę procedur stosowanych przez właściwe komórki MKiDN.	Uwaga nie uwzględniona. Projektowana ustawa wprowadza przepisy stanowiące <i>lex specialis</i> w stosunku do kodeksu cywilnego. Normy kodeksu cywilnego nie są dostosowane do wymogów ochrony dziedzictwa kulturowego, co rodzi

				konieczność wprowadzenia unormowań szczegółowych.
107	uwaga ogólna	Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych	Z uwagi na obowiązujące przepisy, które bezwzględnie zakazują zbywania niektórych materiałów archiwalnych lub wprowadzają w związku ze sprzedażą materiałów archiwalnych szczególne uprawnienia archiwów państwowych i archiwów wyodrębnionych, zasadne jest dodanie na końcu rozdziału 5 artykułu w brzmieniu: "Art. .... 1. Przepisów niniejszego rozdziału nie stosuje się do materiałów archiwalnych, które zgodnie z art. 7 i 8 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach nie mogą być zbywane. 2. Do sprzedaży materiałów archiwalnych wchodzących do nieewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego przepisy niniejszego rozdziału stosuje się z uwzględnieniem art. 9 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach."	Uwaga nie uwzględniona. Przepisy rozdziału 5 nie naruszają zakazu zbywania materiałów archiwalnych na podst. art. 7-8 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.
108	uwaga ogólna	Muzeum Auschwitz Birkenau	Pomimo szczegółowego uregulowania działań związanych z restytucją dóbr kultury z państw UE, projekt ustawy całkowicie pomija kwestię restytucji dóbr kultury spoza Unii Europejskiej.	Uwaga nie uwzględniona. Regulacje projektu ustawy obejmują także prowadzenie restytucji spoza UE.
109	uwaga ogólna	Rada do Spraw Muzeów	Pojęcie "terytorium Rzeczypospolitej Polskiej" w odniesieniu do stanu prawnego dóbr przemieszczonych przed 31 grudnia 1992 roku jest niejasne w jego aspekcie geograficznym. Niejasność taka może pojawiać się w wielu miejscach projektu np. art. 1, art. 2 czy w rozdziale 2 projektowanej ustawy. Wątpliwości budzi, czy taka niejasność jest wprowadzona celowo, będąc każdorazowo interpretowana, w odniesieniu do czasu zdarzenia (po 1945 r., przed 1939 r. itd. - taki tryb zakłada art. 2 ust. 3 pkt 1) oraz czy w przypadku celowego wprowadzenia takiej niejasności taka interpretacja może być korzystna dla interesu Rzeczypospolitej Polskiej.	Uwaga nie uwzględniona. Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest pojęciem określonym, którego znaczenie (zasięg terytorialny państwa) ocenia się w odpowiednio do momentu zaistnienia przesłanki restytucji (wyprowadzenia dobra kultury poza terytorium RP).
110	uwaga ogólna	Rada do Spraw Muzeów	Budzi wątpliwość, czy zawarcie w projektowanym dokumencie: 1) ustawy o narodowych dobrach kultury, 2) ustawy o restytucji i 3) ustawy o zmianie niektórych ustaw z zakresu ochrony dóbr kultury jest właściwe, uzasadnione i	Uwaga nie uwzględniona. Materia ustawy wymaga uregulowania zagadnień zawartych

			skuteczne, a także dobre dla czytelności aktu ustawodawczego.	w innych ustawach.
111	uwaga ogólna	Rada do Spraw Muzeów	Pojęcie „narodowych dóbr kultury” ma zastosowanie znacznie szersze, niż tylko na użytek restytucji. Pojawia się np. (jako "dobra kultury") w art. 21 ust. 1 ustawy o muzeach. W sposób nieunikniony koncentracja uwagi spoczywa na dobrach 'ruchomych', na niekorzyść 'nieruchomych'.	Uwaga nie uwzględniona. Pojęcie „narodowych dóbr kultury (RP)” występuje obecnie tylko na gruncie projektowanej ustawy w ściśle określonym zakresie. Nie należy mieszać tej kategorii prawnej z innymi podobnie brzmiącymi wyrażeniami ustawowymi o niedookreślonej treści.
112	uwaga ogólna	Rada do Spraw Muzeów	Kwestię „narodowych dóbr kultury” można by uregulować kompleksowo m. in. z włączeniem problematyki dziedzictwa niematerialnego (i jego nośników).	Uwaga nie uwzględniona. Materia ustawy nie odnosi się do dziedzictwa niematerialnego.
113	uwaga ogólna	Rada do Spraw Muzeów	Należy również doprecyzować jakie warunki powinny być spełnione, żeby Skarb Państwa zwrócił utracone dobro kultury na stan inwentarza muzeum lub przeniósł własność na państwową instytucję kultury. Należałoby również określić termin i procedury, np. że nie może się to dokonać na wniosek dyrektora danej instytucji kultury do MKiDN w określonym terminie itp.	Uwaga nie uwzględniona. Dysponentem odzyskanego dobra kultury jest jego właściciel. Jeżeli jest nim Skarb Państwa, to instytucji kultury (np. muzeum) nie przysługuje roszczenie o przeniesienie własności, nawet jeżeli obiekt figuruje w jej inwentarzu.
114	uwaga ogólna	Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	Zapis zawarty w art. 6 projektu (mówiący o tym, iż z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego współpracują inne podmioty) wymaga uszczegółowienia i zapisów wzmacniających współpracę w tej materii w odcieniu zarówno do roli ministra sprawiedliwości jak i do prokuratury. W szczególności uregulowania wymagają przepisy w zakresie skoordynowania działań w ramach postępowań karnych dot. nielegalnego wywozu dóbr kultury prowadzonych przez prokuraturę (która może działać w oparciu o przepisy dot. pomocy prawnej w sprawach karnych).	Uwaga uwzględniona poprzez objęcie współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z prokuraturą zakresem regulacji rozporządzenia wykonawczego wydawanego przez radę Ministrów (na podst. art. 5 ust. 5).

115			<p>Proponuje się dodanie do projektu zapisu o następującej treści: <i>"W sprawach o przestępstwa z art. 109 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 oraz z 2015 r. poz. 397) oraz art. 53 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2011 r. Nr 123 poz. 698 z późn. zm.) organ prowadzący postępowanie karne jest obowiązany współpracować z właściwym organem wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu doprowadzenia do zwrotu nielegalnie wywiezionego dobra".</i></p>	<p>Uwaga uwzględniona poprzez wprowadzenie proponowanego przepisu jako art. 5 ust. 4.</p>
Uwagi do projektu uzasadnienia ustawy o narodowych dobrach kultury				
Nr	Jednostka redakcyjna	Podmiot zgłaszający	Uwaga	Opinia MKiDN
1	s. 4 oraz 46	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Należy skreślić w odniesieniu do ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, ustawy o Policji oraz ustawy o Służbie Celnej wyrazy „z późn. zm.”, gdyż po ogłoszeniu tekstu jednolitego nie były publikowane żadne późniejsze zmiany	Uwaga nie uwzględniona. Po ogłoszeniu tekstu jednolitego były publikowane zmiany tekstu wymienionych ustaw.
2	s. 21 ust. 3	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Należy przeredagować tekst uzasadnienia. O restytucji traktuje obecnie nie tylko rozdział 6 u.o.z., ale również art. 14a i art. 14b ustawy o narodowym zasobie archiwalnym.	Uwaga nie uwzględniona. Wskazane przepisy są uwzględnione w Uzasadnieniu.
3	s. 61 lit. c	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Należy przeredagować tekst uzasadnienia. Zakaz wywozu za granice na stałe, o którym mowa w art. 51 ust. 4 u.o.z. nie obejmuje materiałów archiwalnych. W odniesieniu do archiwaliów zakaz ten jest ustanowiony w art. 14 ust. 1 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.	Uwaga uwzględniona. Korekta porządkowa.

4	s. 117 ust. 2	Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	Zarzut, iż „Dotychczasowe regulacje ... w ustawie o archiwach – tj. w art. 14a i art. 14b – były dotknięte podobnymi wadami, jak podstawowe unormowanie zawarte w rozdziale 6 ustawy i ochronie zabytków” jest uproszczony i zbyt daleko idący, gdyż ustawa z dnia 23 lipca 2004 r. o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach została uznana przez właściwe organy za prawidłowo transponującą prawo Unii Europejskiej.	Uwaga nie uwzględniona. Ocena nie odpowiada rzeczywistej treści komentowanych przepisów.
---	---------------	---	--	---

TABELA ZGODNOŚCI

TYTUŁ PROJEKTU			Projekt ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury		
TYTUŁ WDRAŻANEGO AKTU PRAWNEGO			Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniająca rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (wersja przekształcona)		
PRZEPISY UNII EUROPEJSKIEJ					
Jedn. red.	Treść przepisu UE	Konieczność wdrożenia T/N	Jedn. red.	Treść przepisu w projekcie	Uzasadnienie uwzględnienia w projekcie przepisów poza minimalne wymogi prawa UE
Art. 1	Niniejszą dyrektywę stosuje się do zwrotu dóbr kultury sklasyfikowanych lub zdefiniowanych przez państwo członkowskie jako narodowe dobra kultury, o których mowa w art. 2 pkt 1, które zostały wyprowadzone niezgodnie z prawem z terytorium tego państwa członkowskiego.	T	Art. 14	<p>Art. 14. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 1 stycznia 1993 r.</p> <p>2. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się ponadto w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do</p>	Art. 14 i art. 18 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.

				<p>dnia 31 grudnia 1992 r., a także innych dóbr kultury, jeżeli prawo państwa Unii Europejskiej przewiduje w tych przypadkach zasady postępowania takie, jak dla narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w ust. 1.</p> <p>Art. 18 ust. 1</p> <p>Art. 18. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	
Art. 2 wprowadzenie do wyliczenia	Na użytek niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje:	N		Nie wymaga implementacji	
Art. 2 pkt 1	„dobro kultury” oznacza przedmiot, który, przed jego niezgodnym z prawem wyprowadzeniem z terytorium państwa członkowskiego lub po nim, został sklasyfikowany lub zdefiniowany przez państwo członkowskie na podstawie ustawodawstwa krajowego lub procedur administracyjnych, jako narodowe dobro kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej w rozumieniu art. 36 TFUE.	T	Art. 2 pkt 4	<p>Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają: [...]</p> <p>4) narodowe dobro kultury RP:</p> <p>a) zabytek, o którym mowa w art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami albo</p> <p>b) zabytek, o którym mowa w art. 51 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca</p>	Art. 2 pkt 4 i art. 2 pkt 5 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.

				<p>2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niebędący zabytkiem, o którym mowa w lit. a, albo</p> <p>c) materiał archiwalny wchodzący w skład narodowego zasobu archiwalnego, o którym mowa w art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), albo</p> <p>d) rzecz niebędąca zabytkiem, o ile jest wpisana do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury w rozumieniu art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z 2014 r. poz. 423, z 2015 r. poz. 337 i 1505 oraz z 2016 r. poz. 1020), albo</p>	
--	--	--	--	---	--

			<p>Art. 2 pkt 5</p>	<p>e) materiał biblioteczny niebędący zabytkiem, zaliczany do narodowego zasobu bibliotecznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60);</p> <p>Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają: [...]</p> <p>5) zagraniczne narodowe dobro kultury – sklasyfikowane lub zdefiniowane przez państwo członkowskie Unii Europejskiej inne niż Rzeczpospolita Polska, na podstawie ustawodawstwa tego państwa lub obowiązujących w nim procedur administracyjnych, jako narodowe dobro kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej w rozumieniu art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;</p>	
--	--	--	--------------------------------	--	--

<p>Art. 2 pkt 2</p>	<p>„wyprowadzone niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego” oznacza:</p> <p>a) wyprowadzone z terytorium państwa członkowskiego z naruszeniem jego przepisów dotyczących ochrony narodowych dóbr kultury lub z naruszeniem rozporządzenia (WE) nr 116/2009; lub</p> <p>b) niezwrócone, przed upływem okresu zgodnego z prawem czasowego wyprowadzenia, lub każde naruszenie innego warunku takiego czasowego wyprowadzenia;</p>	<p>T</p>	<p>Art. 2 pkt 3</p>	<p>Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają: [...]</p> <p>3) dobro kultury wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – dobro kultury:</p> <p>a) które zostało przemieszczone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek lub w związku z II wojną światową,</p> <p>b) którego wywóz nastąpił z naruszeniem obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej przepisów regulujących wywóz za granicę rzeczy będących w rozumieniu tych przepisów zabytkami, wykopaliskami i znaleziskami, dziełami sztuki plastycznej albo przedmiotami o wartości artystycznej, historycznej lub kulturalnej, dobrami kultury, materiałami archiwalnymi, muzealiami lub materiałami bibliotecznymi, niezależnie od czasu, kiedy wywóz nastąpił,</p>	<p>Art. 2 pkt 3 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 2 Dyrektywy 2014/60/UE w sprawie zwrotu dóbr kultury. Regulacja ta wykracza poza minimalne wymogi prawa UE w zakresie lit. a uzupełniając zakres pojęcia wyprowadzonych dóbr kultury o dobra kultury utracone na skutek lub w związku z II wojną światową, oraz w zakresie lit. b i c obejmując przypadki nielegalnego wywozu także sprzed wejścia w życie przepisów dotyczących ochrony narodowych dóbr kultury. Działanie</p>
---------------------	---	-----------------	----------------------------	--	---

				<p>c) którego wywóz nastąpił w następstwie kradzieży lub przywłaszczenia,</p> <p>d) którego wywóz nastąpił z naruszeniem Rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 39 z 10.02.2009, str.1),</p> <p>e) którego wywóz czasowy z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpił zgodnie z prawem, jednakże nie zostało ono przywiezione z powrotem w terminie lub jeżeli naruszone zostały inne warunki jego czasowego wywozu;</p>	<p>takie wynika z konieczności uregulowania zasad i kompetencji organów w zakresie restytucji dóbr kultury jako unormowania ogólnego, wobec którego regulacje wdrożone z Dyrektywy mają charakter przepisów szczególnych.</p>
			Art. 19	<p>Art. 19. 1. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej uznaje się wywóz zagranicznego narodowego dobra kultury, który nastąpił z naruszeniem przepisów tego państwa, dotyczących ochrony zagranicznych narodowych dóbr kultury określonych w art. 18 ust. 1, lub z naruszeniem rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury.</p>	<p>Art. 19 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.</p>

				2. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa uważa się także naruszenie warunków czasowego wywozu zagranicznego narodowego dobra kultury, dokonanego zgodnie z przepisami, o których mowa ust. 1, w szczególności naruszenie obowiązku przywozu zagranicznego narodowego dobra kultury z powrotem w terminie.	
Art. 2 pkt 3	„wnioskujące państwo członkowskie” oznacza państwo członkowskie, z którego terytorium dobro kultury zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem;	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 2 pkt 4	„państwo członkowskie, do którego wniosek jest kierowany” oznacza państwo członkowskie, na którego terytorium znajduje się dobro kultury wyprowadzone niezgodnie z prawem z terytorium innego państwa członkowskiego;	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 2 pkt 5	„zwrot” oznacza fizyczny zwrot dobra kultury na terytorium wnioskującego państwa członkowskiego;	T	Art. 2 pkt 8 Art. 18 ust. 2	Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają: [...] 8) zwrot dobra kultury – wydanie dobra kultury wraz z przemieszczeniem go na terytorium państwa dochodzącego zwrotu. Art. 18. [...] 2. Zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w ust. 1, następuje przez wydanie tego dobra na terytorium państwa Unii Europejskiej, z którego zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa,	Art. 2 pkt 8 projektowanej ustawy ma charakter ogólny, na tle którego regulacja wdrożona z Dyrektywy w art. 18 ust. 2 jest przepisem szczególnym. Uregulowanie takie uzasadnione jest koniecznością

				właściwym organom tego państwa.	stworzenia unormowania ogólnego w zakresie restytucji dóbr kultury, wobec którego regulacje wdrożone z Dyrektywy mają charakter przepisów szczególnych. Art. 18 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 2 pkt 6	„posiadacz” oznacza osobę, która faktycznie włada dobrem kultury we własnym imieniu;	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 2 pkt 7	„dierzyciel” oznacza osobę, która faktycznie włada dobrem kultury za kogo innego;	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 2 pkt 8	„zbiory publiczne” oznaczają zbiory, które zostały sklasyfikowane jako zbiory publiczne zgodnie z ustawodawstwem tego państwa członkowskiego, stanowiące własność państwa członkowskiego, władz lokalnych lub regionalnych państwa członkowskiego, lub instytucji w tym państwie członkowskim, pod warunkiem że taka instytucja jest własnością tego	T	Art. 2 pkt 6	Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają: [...] 6) zbiory publiczne – ogół zabytków i innych dóbr kultury stanowiących własność:	Art. 2 pkt 6 projektowanej ustawy określając definicję polskich "zbiorów publicznych" wychodzi poza minimalne

	<p>państwa członkowskiego albo władz lokalnych lub regionalnych bądź też jest w znacznym stopniu finansowana przez te państwo lub władze lokalne albo regionalne.</p>			<p>a) Skarbu Państwa, b) jednostek sektora finansów publicznych, c) organizacji pozarządowych oraz podmiotów, o których mowa odpowiednio w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60), realizujących zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, d) innych podmiotów wykorzystujących środki publiczne lub dysponujących tymi środkami w okresie obowiązywania niniejszej ustawy, lub też dysponujących zabytkami bądź innymi dobrami kultury, które są lub były w tym</p>	<p>wymogi prawa UE zawarte w art. 2 pkt 8 Dyrektywy 2014/60/UE z uwagi na konieczność doprecyzowania nieostrego zakresu definicji "zbiorów publicznych" zawartej w Dyrektywie oraz dostosowania jej do systemu finansowania dziedzictwa kulturowego w Polsce. Regulacja ta wypełnia lukę w prawie polskim, wskutek której zbiory o przeznaczeniu publicznym nie mogły do tej pory korzystać z wydłużonej ochrony w razie stosowania trybu restytucji przewidzianego w Dyrektywie</p>
--	---	--	--	---	--

			<p>okresie utrzymywane, pośrednio lub bezpośrednio, w tym przez zabezpieczanie lub opracowywanie, ze środków publicznych;</p> <p>Art. 28 ust. 2</p> <p>Art. 28. [...] 2. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zaliczanego do zbiorów publicznych państwa Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa, stanowiącego własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotu będącego własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, albo stanowiącego własność podmiotu finansowanego w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także w przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się w zasobach kościoła i związku wyznaniowego, podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować</p>	<p>93/7/EWG. Szerokie określenie tej kategorii dóbr kultury na użytek prawa polskiego w powiązaniu z art. 8 oraz rozdziałem 5 projektowanej ustawy bardzo istotnie wzmacnia ochronę ich własności m.in. na wypadek nielegalnego wyprowadzenia za granicę, nawet jeżeli w świetle definicji z art. 2 pkt 8 Dyrektywy nie kwalifikowałyby się do wydłużonego terminu zastosowania trybu zwrotu z Dyrektywy (regulacja ta eliminuje bowiem możliwość utraty przez właściciela prawa ich</p>
--	--	--	---	--

				<p>jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie siedemdziesięciu pięciu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej, chyba że umowa dwustronna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a tym państwem przewiduje termin dłuższy.</p>	<p>własności w następstwie przestępstwa kradzieży lub przywłaszczenia).</p> <p>Powyższe nie wpływa zarazem na stosowanie definicji "zbiorów publicznych" zawartej w Dyrektywie w odniesieniu do zagranicznych "zbiorów publicznych" - w tym zakresie obowiązywałby art. 28 ust. 2 projektowanej ustawy, który nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.</p>
Art. 3	<p>Dobra kultury, które zostały wyprowadzone z terytorium państwa członkowskiego niezgodnie z prawem, są zwracane zgodnie z procedurą oraz warunkami przewidzianymi w niniejszej dyrektywie.</p>	T	<p>Art. 26 ust. 1 i 2, ust. 4</p>	<p>Art. 26. 1. Państwo Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało wyprowadzone zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, może żądać od posiadacza zwrotu tego dobra na swoje terytorium. Roszczenie to przysługuje także przeciwko</p>	<p>Art. 26 ust. 1 i 4 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa</p>

			<p style="text-align: center;">Art. 31</p>	<p>dzierżycielowi, jeżeli jednak posiadacz jest znany, powództwo winno zostać w każdym wypadku wytoczone przeciwko niemu.</p> <p>2. W wypadku wystąpienia przez właściciela zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, lub inną osobę uprawnioną z żądaniem wydania tego dobra pierwszeństwo ma żądanie określone w ust. 1.[...]</p> <p>4. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest zależne od tego, komu przysługuje własność zagranicznego narodowego dobra kultury ani od innych praw przysługujących posiadaczowi, dzierżycielowi lub osobie trzeciej do zagranicznego narodowego dobra kultury.</p> <p>Art. 31. 1. Postępowanie prowadzone z powództwa właściciela lub innej osoby uprawnionej w sprawie o wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podlega zawieszeniu z urzędu w przypadku wniesienia przez państwo Unii Europejskiej w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, pozwu obejmującego żądanie zwrotu tego dobra kultury.</p> <p>2. Sąd podejmuje postępowanie zawieszony na podstawie ust. 1 z dniem uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie z powództwa wytoczonego przez państwo Unii</p>	<p>UE.</p> <p>Art. 26 ust. 2 i art. 31 projektowanej ustawy wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE zawarte w art. 3 Dyrektywy 2014/60/UE ze względu na konieczność uregulowania w postępowaniu sądowym sytuacji zbiegu i kolizji roszczeń państwa członkowskiego UE o zwrot na jego terytorium dobra kultury wyprowadzonego nielegalnie na terytorium Polski oraz roszczeń windykacyjnych właściciela tego dobra kultury w taki sposób, aby zrealizować zasadę zawartą w</p>
--	--	--	---	--	---

				Europejskiej o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury. 3. Do postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie tytułu wykonawczego nakazującego wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, właścicielowi lub innej osobie uprawnionej stosuje się odpowiednio ust. 1 i 2. W przypadku zwrotu tego dobra kultury na terytorium państwa Unii Europejskiej, które wniosło powództwo w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, postępowanie egzekucyjne umarza się z urzędu.	art. 3 Dyrektywy, tzn. obowiązek zwrotu na terytorium państwa ubiegającego się o zwrot bez względu na uprawnienia osób trzecich oparte na prawie własności.
Art. 4 akapit pierwszy	Każde państwo członkowskie wyznaczy jeden lub więcej organów centralnych do realizacji zadań przewidzianych w niniejszej dyrektywie.	T	Art. 3 ust. 1	Art. 3. 1. Organem właściwym do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w tym zwrotu narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez państwa obce lub cudzoziemców, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej innych niż Rzeczpospolita Polska, zwanych dalej „państwem Unii Europejskiej” lub innych państw obcych, jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z zastrzeżeniem art. 5 ust. 2 i 3.	Projektowana regulacja wykracza poza minimum zwarte w prawie UE określając ogólny zakres kompetencji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach dot. restytucji dóbr kultury, zarówno w stosunkach krajowych, jak i

					zagranicznych wobec cudzoziemców i wszystkich państw obcych, obejmując tą kompetencją sprawy prowadzone w trybie Dyrektywy (wypełniając tym samym wymóg z jej art. 4 ak. pierwszego). Ma to na celu ujednoczenie procedur i zachowanie spójności krajowego systemu prawa w postępowaniach dotyczących restytucji dóbr kultury, w tym w postępowaniach prowadzonych w trybie Dyrektywy. Regulacji takiej nie było w prawie polskim. Przy tym brak jest podstaw do różnicowania kompetencji
--	--	--	--	--	---

					organu centralnego w przypadku restytucji dóbr kultury z terytoriów państw członkowskich UE i z terytoriów państw trzecich.
Akapit drugi-trzeci	Państwa członkowskie powiadomią Komisję o wszystkich wyznaczonych przez nie organach centralnych na mocy niniejszego artykułu. Komisja opublikuje wykaz tych organów centralnych oraz wszelkie zmiany ich dotyczące w serii <i>C Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej</i> .	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 5 akapit pierwszy wprowadzenie do wyliczenia	Organy centralne państw członkowskich współpracują ze sobą oraz wspierają konsultacje między właściwymi organami państw członkowskich. Organy te realizują w szczególności następujące zadania:	T	Art. 3 ust. 2 pkt 5	Art. 3 [...] 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: [...] 5) współpracuje z właściwymi organami państw Unii Europejskiej oraz wspiera prowadzenie wzajemnych konsultacji w sprawach zwrotu dóbr kultury na terytorium państw Unii Europejskiej;	Art. 3 ust. 2 pkt 5 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 5 akapit pierwszy pkt 1	1) na wniosek wnioskującego państwa członkowskiego, poszukują określonego dobra kultury, które zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem z jego terytorium, ustalając tożsamość posiadacza lub dzierżyciela. Wniosek musi zawierać wszystkie informacje niezbędne dla	T	Art. 15 ust. 2 i 3	Art. 15. [...] 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego składa do właściwego organu państwa Unii Europejskiej, co do którego zachodzi podejrzenie, że na jego terytorium znajduje się wyprowadzone z naruszeniem	Art. 15 ust. 2 i 3 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa

	<p>ułatwienia tego poszukiwania, w szczególności w odniesieniu do rzeczywistego lub domniemanego położenia tego dobra;</p>		<p>Art. 20 ust. 1 i 2</p>	<p>prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowe dobro kultury RP, wniosek o podjęcie poszukiwań tego dobra i działań mających na celu ustalenie tożsamości jego posiadacza lub dzierżyciela.</p> <p>3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, zawiera informacje niezbędne dla ułatwienia poszukiwania narodowego dobra kultury RP, w szczególności dotyczące rzeczywistego albo domniemanego położenia dobra wskazanego we wniosku.</p> <p>Art. 20. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na wniosek państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, we współpracy z innymi członkami Rady Ministrów, kierownikami urzędów centralnych, wojewodami, Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, prokuraturą i Policją organizuje poszukiwania tego dobra oraz podejmuje działania mające na celu ustalenie tożsamości właściciela, posiadacza lub dzierżyciela.</p> <p>2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera informacje umożliwiające odnalezienie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, ze wskazaniem aktualnego lub przypuszczalnego miejsca jego</p>	<p>UE.</p> <p>Art. 20 ust. 1 projektowanej Ustawy wychodzi poza minimalne wymogi prawa UE uprawniając ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do współpracy z organami pomocniczymi przy poszukiwaniu dóbr kultury. Jest to uzasadnione potrzebą usprawnienia realizowania</p>
--	--	--	--------------------------------------	---	--

				<p>przechowywania. Państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem może wystąpić o zabezpieczenie tego dobra w trybie określonym w art. 23.</p>	<p>zadań przewidzianych Dyrektywą 2014/60/UE.</p> <p>Art. 20 ust. 2 projektowanej ustawy wychodzi poza minimalne wymogi prawa UE, uprawniając państwo członkowskie ubiegające się o zwrot dobra kultury do zawarcia we wniosku o podjęcie poszukiwań także wniosku o zabezpieczenie dobra kultury w razie jego odnalezienia w trybie art. 23 projektowanej ustawy. Takie rozwiązanie służy usprawnieniu współdziałania polskich organów z organami państwa</p>
--	--	--	--	---	--

					ubiegającego się o zwrot, m.in. pozwalając na dokonanie ustaleń w zakresie pokrycia kosztów zabezpieczenia.
Art. 5 akapit pierwszy pkt 2	2) powiadamiają zainteresowane państwa członkowskie o znalezieniu dobra kultury na swoim terytorium oraz o tym, czy istnieją uzasadnione podstawy, aby uważać, że zostało ono niezgodnie z prawem wyprowadzone z terytorium innego państwa członkowskiego;	T	Art. 21 ust. 1	Art. 21. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zawiadamia państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rzeczy, co do której istnieje podejrzenie, że jest ona zagranicznym narodowym dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, wskazując okoliczności uzasadniające takie podejrzenie.	Art. 21 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 5 akapit pierwszy pkt 3 zd. pierwsze	3) umożliwiają sprawdzanie właściwym organom wnioskującego państwa członkowskiego, czy dany przedmiot jest dobrem kultury, pod warunkiem że kontrola jest dokonywana w ciągu sześciu miesięcy od powiadomienia określonego w pkt 2.	T	Art. 16 Art. 21 ust. 2	Art. 16. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w terminie sześciu miesięcy od dnia powiadomienia przez państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na jego terytorium narodowego dobra kultury RP, co do którego istnieją podstawy, aby uważać, że zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sprawdza czy jest ono narodowym dobrem kultury RP wyprowadzonym z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 21. [...] 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony	Art. 16 oraz art. 21 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.

				<p>dziedzictwa narodowego umożliwia właściwym organom państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, przeprowadzenie w terminie 6 miesięcy od dnia powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, oględzin lub innych odpowiednich czynności mających na celu stwierdzenie, czy odnalezione dobro kultury jest poszukiwanym zagranicznym narodowym dobrem kultury.</p>	
Art. 5 akapit pierwszy pkt 3 zd. drugie	3) [...] Jeżeli weryfikacja ta nie zostanie przeprowadzona w tym terminie, pkt 4 i 5 nie mają zastosowania;	T	Art. 22 ust. 3	Art. 22. [...] 3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadku niedochowania przez właściwe organy państwa Unii Europejskiej terminu przeprowadzenia oględzin lub innych czynności, o których mowa w art. 21 ust. 2.	Art. 22 ust. 3 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 5 akapit pierwszy pkt 4	4) podejmują wszelkie niezbędne środki, we współpracy z zainteresowanym państwem członkowskim, w celu fizycznego zachowania dobra kultury;	T	Art. 22 ust. 1	Art. 22. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, we współpracy z właściwym organem państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podejmuje niezbędne działania mające na celu zabezpieczenie stanu zachowania odnalezonego dobra kultury.	Art. 22 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.

			<p>Art. 23 ust. 1 i 2</p>	<p>Art. 23. 1. W celu zapobieżenia zagrożeniu dla zagranicznego narodowego dobra kultury wskazanego we wniosku, o którym mowa w art. 20, polegającego na możliwości jego ukrycia, zniszczenia, uszkodzenia, pogorszenia stanu zachowania, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego dobra w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia.</p> <p>2. Dokonując czasowego zajęcia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oddaje je na przechowanie, w zależności od jego rodzaju, do muzeum, archiwum państwowego lub biblioteki, a także zawiadamia państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem, o którym mowa w art. 20, o przewidywanych kosztach przechowania i innych czynności związanych z zabezpieczeniem oraz wzywa do uiszczenia zaliczki na poczet tych kosztów w terminie 30 dni pod rygorem uchylecia zabezpieczenia.</p>	<p>Art. 23 ust. 1 projektowanej ustawy wychodzi poza minimalne wymogi prawa UE zawarte w art. 5 akapit pierwszy pkt 4 Dyrektywy ze względu na konieczność skonkretyzowania blankietowego zapisu art. 5 akapit pierwszy pkt 4 Dyrektywy i wprowadzenia nowej formy zabezpieczenia poprzez czasowe zajęcia dobra kultury w trybie administracyjnym, stosowanej bezpośrednio przez polski organ właściwy ds. restytucji (co wymaga Dyrektywa).</p> <p>Art. 23 ust. 2 projektowanej ustawy wychodzi</p>
--	--	--	--------------------------------------	---	---

					poza minimalne wymogi prawa UE ze względu na konieczność uszczegółowienia sposobu zabezpieczenia przewidzianego w art. 23 ust. 1 projektowanej Ustawy, a także celem uregulowania sposobu rozliczeń kosztów zabezpieczenia przewidzianych w art. 11 Dyrektywy 2014/60/UE.
Art. 5 akapit pierwszy pkt 5	5) zapobiegają, podejmując niezbędne środki tymczasowe, wszelkim działaniom mającym na celu uniemożliwienie procedury zwrotu;	T	Art. 22 ust. 2 Art. 23 ust. 1 i 2	Art. 22. [...] 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje niezbędne działania mające na celu zapobieżenie działaniom uniemożliwiającym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, państwu Unii Europejskiej występującemu o jego zwrot. Art. 23. 1. W celu zapobieżenia zagrożeniu dla zagranicznego narodowego dobra kultury wskazanego we wniosku, o którym mowa w art. 20, polegającego na możliwości jego ukrycia, zniszczenia,	Art. 22 ust. 2, nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE. Art. 23 ust. 1 i 2, art. 52, art. 61 pkt 11, art. 55 projektowanej ustawy

			<p>uszkodzenia, pogorszenia stanu zachowania, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego dobra w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia.</p> <p>2. Dokonując czasowego zajęcia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oddaje je na przechowanie, w zależności od jego rodzaju, do muzeum, archiwum państwowego lub biblioteki, a także zawiadamia państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem, o którym mowa w art. 20, o przewidywanych kosztach przechowania i innych czynności związanych z zabezpieczeniem oraz wzywa do uiszczenia zaliczki na poczet tych kosztów w terminie 30 dni pod rygorem uchylecia zabezpieczenia.</p> <p>Art. 52. 1. Kto utrudnia postępowanie o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w ten sposób, że w celu ukrycia tego dobra udziela właściwemu organowi nieprawdziwych informacji lub zataja przed tym organem informację o miejscu przechowywania tego dobra, podlega karze</p>	<p>projektowanej ustawy wychodzą poza minimalne wymogi prawa UE zawarte w art. 5 akapit pierwszy pkt 4 Dyrektywy ze względu na konieczność skonkretyzowania blankietowego zapisu art. 5 akapit pierwszy pkt 5 Dyrektywy i stworzenia szczegółowych podstaw oraz środków prawnych służących zapobieganiu działaniom mającym na celu uniemożliwienie procedury zwrotu przewidzianej w Dyrektywie.</p>
--	--	--	--	---

			<p>Art. 61 pkt 11</p>	<p>pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.</p> <p>2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.</p> <p>3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd może orzec nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.</p> <p>Art. 61. W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany: [...]</p> <p>11) art. 95 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„Art. 95. 1. W sprawach cywilnych związanych z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego posiada uprawnienia przewidziane dla prokuratora przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony</p>
--	--	--	---------------------------	--

				<p>dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą występować na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym w sprawach dotyczących czynów zabronionych zagrażających ochronie zabytków, dziedzictwu kulturowemu, w tym zbiorom publicznym, restytucji dóbr kultury, w tym zwrotowi dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności czynów określonych w rozdziale 11.</p> <p>3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą w sprawach ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, występować na prawach strony w postępowaniu administracyjnym oraz na prawach oskarżyciela publicznego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.”;</p>	
--	--	--	--	---	--

			Art. 55	<p>Art. 55. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60) w art. 19 w ust. 1 po pkt 3a dodaje się pkt 3b w brzmieniu:</p> <p>„3b) określonych w rozdziale 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾), w rozdziale 5 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), w rozdziale 5a ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.), w rozdziale 11a ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60) oraz w rozdziale 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...),”.</p>	
Art. 5 akapit pierwszy pkt 6	6) działają jako pośrednik między posiadaczem lub dzierżycielem a wnioskującym państwem członkowskim w odniesieniu do zwrotu. W tym celu właściwe organy państwa członkowskiego, do którego wniosek jest kierowany, mogą, z zastrzeżeniem art. 6, ułatwić przeprowadzenie	T	Art. 24	<p>Art. 24. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pośredniczy pomiędzy obecnym właścicielem lub posiadaczem albo dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa</p>	Art. 24 projektowanej regulacji nie wykracza poza minimalne wymogi prawa

	postępowania arbitrażowego zgodnie z ustawodawstwem krajowym państwa członkowskiego, do którego wniosek jest kierowany, pod warunkiem że wnioskujące państwo członkowskie i posiadacz lub użytkownik wyrażają swoją formalną zgodę.			w art. 18, a państwem Unii Europejskiej występującym o jego zwrot, mając na celu polubowne rozstrzygnięcie sporu oraz informuje obie strony o zasadach mediacji, postępowania pojednawczego oraz postępowania przed sądem polubownym, określonych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.).	UE
Art. 5 akapit drugi, zdanie pierwsze i drugie	W celu zapewnienia współpracy i prowadzenia wzajemnych konsultacji centralne organy państw członkowskich wykorzystują moduł systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym (zwany dalej „systemem IMI”) ustanowiony rozporządzeniem (UE) nr 1024/2012, specjalnie dostosowany do dóbr kultury. Mogą także wykorzystywać system IMI do rozpowszechniania odpowiednich, istotnych dla danej sprawy informacji dotyczących dóbr kultury, które zostały skradzione lub wyprowadzone niezgodnie z prawem z ich terytoriów.	T	Art. 5 ust. 8 Art. 4 ust. 1 i 3	Art. 5. [...] 8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia: 1) sposób współpracy, o której mowa w ust. 1, 2) tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3, 3) szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury – z uwzględnieniem zapewnienia harmonizacji działań organów i podmiotów, o których mowa w ust. 1, związanych z restytucją dóbr kultury i efektywnego przepływu informacji między nimi i wykorzystania systemu IMI. Art. 4. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest koordynatorem i właściwym organem w rozumieniu art. 5 lit. e i f rozporządzenia	Art. 5 ust. 8, art. 4 ust. 1 i 3, projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE (z tym, że rozporządzenie wykonawcze wydane na podstawie art. 5 ust. 8 projektowanej ustawy odnosić się może także do regulacji art. 5 ust. 5).

				<p>Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającego decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”). [...]</p> <p>3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz organy, o których mowa w ust. 2, wykorzystują system IMI w celu zapewnienia współpracy i prowadzenia wzajemnych konsultacji z właściwymi organami państw Unii Europejskiej, w tym do rozpowszechniania istotnych dla danej sprawy informacji dotyczących dóbr kultury, które zostały skradzione lub wyprowadzone z naruszeniem prawa z ich terytoriów.</p>	
Art. 5 akapit drugi zdanie trzecie	Państwa członkowskie decydują o wykorzystaniu systemu IMI przez inne właściwe organy do celów niniejszej dyrektywy.	T	Art. 4 ust. 2	<p>Art. 4. [...] 2. Właściwymi organami w rozumieniu art. 5 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w ust. 1, są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) minister właściwy do spraw zagranicznych; 2) Prokurator Generalny; 3) Komendant Główny Policji; 4) Komendant Główny Straży Granicznej; 5) Szef Krajowej Administracji Skarbowej; 6) Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych; 	Art. 4 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.

				7) Dyrektor Biblioteki Narodowej.	
Art. 6 akapit pierwszy	Wnioskujące państwo członkowskie może wnieść przed właściwym sądem w państwie członkowskim, do którego wniosek jest kierowany, roszczenie przeciwko posiadaczowi lub, w przypadku jego braku, przeciwko dzierżycielowi, o zwrot dobra kultury, które zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem z jego terytorium.	T	Art. 26 ust. 1 i 4	Art. 26. 1. Państwo Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało wyprowadzone zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, może żądać od posiadacza zwrotu tego dobra na swoje terytorium. Roszczenie to przysługuje także przeciwko dzierżycielowi, jeżeli jednak posiadacz jest znany, powództwo winno zostać w każdym wypadku wytoczone przeciwko niemu.[...] 4. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest zależne od tego, komu przysługuje własność zagranicznego narodowego dobra kultury ani od innych praw przysługujących posiadaczowi, dzierżycielowi lub osobie trzeciej do zagranicznego narodowego dobra kultury.	Art. 26 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 6 akapit drugi	Postępowanie może zostać wszczęte jedynie w przypadku, gdy do wniosku o jego wszczęcie dołączono: a) dokument opisujący przedmiot roszczenia i stwierdzający, że jest on dobrem kultury; b) oświadczenie właściwych organów wnioskującego państwa członkowskiego, że dobro kultury zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem z jego terytorium.	T	Art. 30 ust. 2 pkt 1-3	Art. 30. [...] 2. Do pozwu dołącza się w szczególności: 1) opis zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1; 2) dokumenty potwierdzające, że dobro kultury jest zagranicznym narodowym dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1; 3) oświadczenie, złożone przez właściwy organ państwa Unii Europejskiej występującego z powództwem, o niezgodnym z prawem wyprowadzeniu tego dobra kultury z jego terytorium;	Art. 30 ust. 2 pkt 1-3 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.

Art. 7 akapit drugi	Właściwy organ centralny państwa członkowskiego, do którego wniosek jest kierowany, niezwłocznie informuje organy centralne innych państw członkowskich.	T	Art. 27	Art. 27. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego po otrzymaniu zawiadomienia od państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, przeciwko posiadaczowi lub dzierżycielowi zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezwłocznie zawiadamia pozostałe państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1.	Art. 27 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 7 akapit trzeci	Wymiany informacji dokonuje się z wykorzystaniem systemu IMI zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych i prywatności, bez uszczerbku dla możliwości wykorzystania przez właściwe organy centralne poza systemem IMI innych, dodatkowych środków przekazywania informacji.	T	Art. 17	Art. 17. W przypadku odnalezienia na terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje działania mające na celu zwrot tego dobra na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach i w terminach przewidzianych prawem tego państwa, a także niezwłocznie powiadamia właściwy organ tego państwa, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wystąpieniu z roszczeniem o zwrot narodowego dobra kultury RP na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.	Art. 17, art. 27 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.

			Art. 27	Art. 27. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego po otrzymaniu zawiadomienia od państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, przeciwko posiadaczowi lub dzierżycielowi zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezwłocznie zawiadamia pozostałe państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1.	
Art. 8 ust. 1 akapit pierwszy	1. Państwa członkowskie określają w swoim ustawodawstwie, że roszczenie o zwrot przewidziane w niniejszej dyrektywie nie może zostać wniesione po upływie trzech lat od chwili, kiedy właściwy organ centralny wnioskującego państwa członkowskiego uzyskał informacje o miejscu, w którym znajduje się dobro kultury oraz o tożsamości jego posiadacza lub dzierżyciela.	T	Art. 28 ust. 2 i 3	Art. 28. [...] 2. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zaliczanego do zbiorów publicznych państwa Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa, stanowiącego własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotu będącego własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, albo stanowiącego własność podmiotu finansowanego w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także w przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się w zasobach kościoła i związku wyznaniowego,	Art. 28 ust. 2 i 3 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.

			<p>podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie siedemdziesięciu pięciu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej, chyba że umowa dwustronna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a tym państwem przewiduje termin dłuższy.</p> <p>3. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezaliczanego do zbiorów, o których mowa w ust. 2, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie trzydziestu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej.</p>	
--	--	--	---	--

Art. 8 ust. 1 akapit drugi	Takie roszczenie o zwrot nie może w żadnym przypadku zostać wniesione po upływie 30 lat od wyprowadzenia dobra kultury niezgodnie z prawem z terytorium wnioskującego państwa członkowskiego.	T	Art. 28 ust. 3	Art. 28. [...] 3. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezaliczanego do zbiorów, o których mowa w ust. 2, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie trzydziestu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej.	Art. 28 ust. 3 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 8 ust. 1 akapit trzeci	Jednakże w przypadku przedmiotów stanowiących część zbiorów publicznych zdefiniowanych w art. 2 pkt 8 oraz przedmiotów znajdujących się w zasobach instytucji kościelnych lub innych instytucji religijnych w państwach członkowskich, w których są one objęte szczególnymi rozwiązaniami ochronnymi na mocy prawa krajowego, roszczenie o zwrot nie może zostać wniesione po upływie 75 lat, z wyjątkiem państw członkowskich, gdzie wniesienie takiego roszczenia nie jest ograniczone w czasie lub w przypadku umów dwustronnych między państwami członkowskimi przewidujących termin dłuższy niż 75 lat.	T	Art. 28 ust. 2	Art. 28. [...] 2. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zaliczanego do zbiorów publicznych państwa Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa, stanowiącego własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotu będącego własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, albo stanowiącego własność podmiotu finansowanego w znacznym stopniu przez to państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także w przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się w zasobach kościoła i związku wyznaniowego,	Art. 28 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.

				<p>podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie siedemdziesięciu pięciu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej, chyba że umowa dwustronna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską, a tym państwem przewiduje termin dłuższy.</p>	
Art. 8 ust. 2	<p>Roszczenie o zwrot jest niedopuszczalne, jeżeli wyprowadzenie dobra kultury z terytorium wnioskującego państwa członkowskiego nie jest już niezgodne z prawem w chwili wniesienia roszczenia.</p>	T	<p>Art. 29</p> <p>Art. 25</p>	<p>Art. 29. Roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, nie przysługuje, jeżeli w dniu wniesienia pozwu wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, z terytorium państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa.</p> <p>Art. 25. Działań, o których mowa w art. 20–24, nie prowadzi się, jeżeli wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury z terytorium państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa.</p>	<p>Art. 29 i art. 25 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.</p>
Art. 9	<p>O ile art. 8 i 14 nie stanowią inaczej, właściwy sąd nakazuje zwrot dobra kultury, jeżeli</p>	T	Art. 26	<p>Art. 26. 1. Państwo Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało</p>	<p>Art. 26 ust. 1 i 4 projektowanej</p>

	stwierdzi, że jest to dobro kultury w rozumieniu art. 2 pkt 1 wyprowadzone niezgodnie z prawem z terytorium danego państwa.		ust. 1 i 4	wyprowadzone zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, może żądać od posiadacza zwrotu tego dobra na swoje terytorium. Roszczenie to przysługuje także przeciwko dzierżycielowi, jeżeli jednak posiadacz jest znany, powództwo winno zostać w każdym wypadku wytoczone przeciwko niemu.[...] 4. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest zależne od tego, komu przysługuje własność zagranicznego narodowego dobra kultury ani od innych praw przysługujących posiadaczowi, dzierżycielowi lub osobie trzeciej do zagranicznego narodowego dobra kultury.	ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 10 akapit pierwszy	Jeżeli nakazano zwrot dobra kultury, właściwy sąd w państwie członkowskim, do którego wniosek jest kierowany, przyznaje posiadaczowi odpowiednie odszkodowanie, stosownie do okoliczności danej sprawy, pod warunkiem że posiadacz dowiedzie, iż wykazał należyłą ostrożność i staranność przy nabyciu tego dobra kultury.	T	Art. 33 ust. 1 i 4	Art. 33. 1. W wyroku nakazującym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust 1, sąd na wniosek pozwanego zgłoszony do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji orzeka o odszkodowaniu od państwa Unii Europejskiej na rzecz pozwanego, który wykaże, że przy nabyciu tego dobra wykazał się należyłą ostrożnością i starannością. [...] 4. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, sąd ustala kierując się względami słuszności, biorąc pod uwagę w szczególności prawo do zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem przysługujące pozwanemu oraz poniesione przez pozwanego – a w przypadku, o	Art. 33 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE. Art. 33 ust. 4 projektowanej ustawy wykracza poza minimalne wymogi prawa UE w celu uszczegółowienia w sposób otwarty kryteriów i zasad

				którym mowa w ust. 3, także przez poprzedniego posiadacza – koszty, w tym koszty poniesione na ochronę, opracowanie i konserwację tego dobra.	obowiązujących sąd przy ustalaniu prawa do odszkodowania i jego wysokości, co nakazują wymogi praworządności.
Art. 10 akapit drugi	Aby stwierdzić, czy posiadacz wykazał należytą ostrożność i staranność, należy uwzględnić wszystkie okoliczności nabycia, w szczególności dokumentację dotyczącą pochodzenia danego dobra, pozwolenia na wywóz wymagane zgodnie z przepisami wnioskującego państwa członkowskiego, rodzaj uczestniczących stron, zapłaconą cenę, fakt, czy posiadacz sprawdził dostępny rejestr skradzionych dóbr kultury i wszystkie odpowiednie informacje i dokumenty, które posiadacz mógł w rozsądny sposób uzyskać, oraz wszelkie inne działania, które byłyby uzasadnione w tych okolicznościach.	T	Art. 33 ust. 2	Art. 33. [...] 2. Przy ocenie należytej ostrożności i staranności sąd bierze pod uwagę wszystkie okoliczności nabycia, w szczególności dokumentację dotyczącą pochodzenia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, istnienie pozwolenia na wywóz tego dobra wymaganego zgodnie z przepisami państwa Unii Europejskiej występującego z powództwem, rodzaj stron uczestniczących w transakcji, zapłaconą cenę, sprawdzenie przez posiadacza dostępnego rejestru skradzionych dóbr kultury i wszystkich innych niezbędnych informacji i dokumentów, które posiadacz mógł przy zachowaniu należytej staranności uzyskać, oraz wszelkie inne działania, które byłyby uzasadnione w okolicznościach danej sprawy.	Art. 33 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 10 akapit trzeci	W przypadku darowizny lub spadku sytuacja posiadacza nie może być korzystniejsza niż sytuacja osoby, od której nabył on przedmiot w ten sposób.	T	Art. 33 ust. 3	Art. 33. [...] 3. Jeżeli pozwany wszedł w posiadanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem w drodze spadku lub darowizny, ocenie, o której mowa w	Art. 33 ust. 3 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne

				ust. 2, podlega także poprzedni posiadacz. Pozwany nie może powoływać się na nabycie własności zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w drodze spadku lub darowizny, o ile własność nie przysługiwała spadkodawcy lub darczyńcy.	wymogi prawa UE.
Art. 10 akapit czwarty	Wnioskujące państwo członkowskie wypłaca takie odszkodowanie przy zwrocie przedmiotu.	T	Art. 36 ust. 2	Art. 36. [...] 2. Zapłata odszkodowania, o którym mowa w art. 33 ust. 1, następuje z chwilą wydania zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, państwu Unii Europejskiej na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, 585, 1579 i 2255) i w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dla świadczeń wzajemnych, które powinny być spełnione jednocześnie.	Art. 36 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 11	Wydatki poniesione na wykonanie orzeczenia nakazującego zwrot dobra kultury są pokrywane przez wnioskujące państwo członkowskie. To samo stosuje się do kosztów związanych ze środkami określonymi w art. 5 pkt 4.	T	Art. 10	Art. 10. 1. Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz przez inne organy i jednostki państwowe, o których mowa w art. 5 ust. 1, w związku z restytucją dóbr kultury prowadzoną przez Rzeczpospolitą Polską, w szczególności koszty poszukiwania dobra kultury, koszty prowadzonych postępowań sądowych, administracyjnych i innych, koszty wynikające z wykonania orzeczeń zagranicznych o zwrocie dobra kultury, przemieszczenia z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej	Art. 10 wykracza poza minimalne wymogi prawa UE obejmując swym zakresem wszelkie działania dotyczące restytucji dóbr kultury, w tym także w sprawach zwrotu narodowych dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium

			<p>Polskiej, przechowywania, ochrony i konserwacji odzyskanego dobra kultury, są finansowane z budżetu państwa z części organów i jednostek prowadzących poszczególne działania.</p> <p>2. Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez służbę zagraniczną, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, stanowiące koszty pobytu i transportu osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do działań związanych z restytucją dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, tłumaczeń, ekspertyz prawnych, postępowań sądowych i administracyjnych, transportu dobra kultury i przemieszczenia dobra kultury z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.</p> <p>Art. 40 ust. 1</p> <p>Art. 40. 1. Państwo Unii Europejskiej występujące o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, ponosi koszty związane z poszukiwaniem, zabezpieczeniem stanu zachowania tego dobra kultury, koszty zabezpieczenia, o którym mowa w art. 23, oraz koszty wynikające z wykonania orzeczenia sądu o jego zwrocie, w</p>	<p>Polski z naruszeniem prawa na terytorium państw członkowskich UE, co wynika z konieczności uregulowania ogólnych kompetencji organów polskich w sprawach restytucji dóbr kultury.</p> <p>Art. 40 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.</p>
--	--	--	--	--

				szczególności wydatki i opłaty egzekucyjne oraz inne koszty przemieszczenia tego dobra kultury na terytorium tego państwa i jego wydania.	
Art. 12	Wyplata odpowiedniego odszkodowania oraz pokrycie wydatków, o których mowa odpowiednio w art. 10 i 11, nie narusza prawa wnioskującego państwa członkowskiego do podjęcia działań w celu odzyskania tych kwot od osób odpowiedzialnych za niezgodne z prawem wyprowadzenie dobra kultury z jego terytorium.	T	Art. 11 ust. 1 Art. 40 ust. 2	Art. 11. 1. Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała wyprowadzenie dobra kultury z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, roszczenie o zwrot kosztów poniesionych w celu zwrotu tego dobra kultury, chyba że osoba ta nie ponosi winy. Jeżeli do zwrotu kosztów jest zobowiązanych kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna. Art. 40. [...] 2. Państwu Unii Europejskiej występującemu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, przysługuje roszczenie o zwrot kosztów, o których mowa w ust. 1, w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała wyprowadzenie z naruszeniem prawa tego dobra z terytorium tego państwa, chyba że osoba ta nie ponosi winy.	Art. 11 ust. 1 wykracza poza minimalne wymogi prawa UE ze względu na konieczność określenia zasad odpowiedzialności i za koszty przeprowadzenia zwrotu, jeżeli ciąży ona na kilku osobach. Art. 40 ust. 2 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.

Art. 13	Własność dobra kultury po zwrocie jest regulowana przez prawodawstwo wnioskującego państwa członkowskiego.	T	Art. 8 Art. 38	Art. 8. Własność narodowego dobra kultury RP zwróconego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nabycie i utrata prawa własności tego dobra podlegają prawu polskiemu niezależnie od tego, czy w chwili, gdy nastąpiło zdarzenie pociągające za sobą nabycie lub utratę prawa własności to dobro znajdowało się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 38. Prawo własności zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zwróconego państwu Unii Europejskiej regulują przepisy tego państwa.	Art. 8 i art. 38 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 14	Niniejszą dyrektywę stosuje się jedynie do dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, począwszy od dnia 1 stycznia 1993 r.	T	Art. 14 ust. 1 Art. 18 ust. 1	Art. 14. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. Art. 18. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.	Art. 14 ust. 1 i art. 18 ust. 1 projektowanej ustawy nie wykraczają poza minimalne wymogi prawa UE.
Art. 15	1. Każde państwo członkowskie może stosować rozwiązania przewidziane w niniejszej	T (fakultatyw	Art. 14	Art. 14. [...] 2. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się ponadto w sprawach	Art. 14 ust. 2 projektowanej

	<p>dyrektywie w celu zwrotu dóbr kultury innych niż określone w art. 2 pkt 1.</p> <p>2. Każde państwo członkowskie może stosować rozwiązania przewidziane w niniejszej dyrektywie do wniosków o zwrot dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium innych państw członkowskich przed dniem 1 stycznia 1993 r.</p>	nie)	ust. 2	<p>zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do dnia 31 grudnia 1992 r., a także innych dóbr kultury, jeżeli prawo państwa Unii Europejskiej przewiduje w tych przypadkach zasady postępowania takie, jak dla narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w ust. 1.</p>	<p>ustawy nie wychodzi poza minimalne wymogi prawa UE.</p>
Art. 16	<p>Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla postępowań cywilnych lub karnych, które mogą być wszczęte przez wnioskujące państwo członkowskie lub właściciela skradzionego dobra kultury zgodnie z prawem krajowym państw członkowskich.</p>	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 17 ust. 1	<p>1. Państwa członkowskie przekazują Komisji do dnia 18 grudnia 2020 r., a następnie co pięć lat, sprawozdania dotyczące wykonania niniejszej dyrektywy.</p>	T	Art. 3 ust. 2 pkt 6	<p>Art. 3 [...] 2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: [...]</p> <p>6) przekazuje Komisji Europejskiej co pięć lat sprawozdanie dotyczące wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającej rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str.1 oraz Dz. Urz. UE L 147 z 12.06.2015, str. 24).</p>	<p>Art. 3 ust. 2 pkt 6 projektowanej ustawy nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.</p>
Art. 17 ust. 2	<p>2. Co pięć lat Komisja przekazuje Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu</p>	N		Nie wymaga wdrożenia	

	<p> sprawozdanie oceniające stosowanie i skuteczność niniejszej dyrektywy. Sprawozdanie to w razie konieczności jest przedkładane wraz z odpowiednimi wnioskami.</p>				
Art. 18	<p> W załączniku do rozporządzenia (UE) nr 1024/2012 dodaje się punkt w brzmieniu:</p> <p> „8. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprawionych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniająca rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (*): Art. 5 i 7.</p>	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 19	<p> 1. Do dnia 18 grudnia 2015 r. państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, niezbędne do wykonania art. 2 pkt 1, art. 5 akapit pierwszy pkt 3, art. 5 akapit drugi, art. 7 akapit trzeci, art. 8 ust. 1, art. 10 akapit pierwszy i drugi i art. 17 ust. 1 niniejszej dyrektywy.</p> <p> Niezwłocznie przekazują Komisji tekst tych przepisów.</p> <p> Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Przepisy te zawierają także wskazanie, że w istniejących przepisach ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odniesienia do dyrektyw uchylonych niniejszą dyrektywą traktuje się jako odniesienia do niniejszej dyrektywy. Metody dokonywania takiego odniesienia i formułowania takiego wskazania określone są przez państwa</p>	T	Art. 66	Art. 66. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 2017 r., [...].	Art. 66 projektowanej ustawy wykracza poza minimalne wymogi prawa UE z uwagi na konieczność ustalenia nowego terminu wejścia w życie wobec niewprowadzenia implementowanych przepisów do 18 grudnia 2015 r.

	<p>członkowskie.</p> <p>2. Państwa członkowskie przekazują Komisji tekst podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.</p>				
Art. 20	<p>Dyrektywa 93/7/WE, zmieniona dyrektywami wymienionymi w załączniku I część A, traci moc dnia 19 grudnia 2015 r., bez uszczerbku dla zobowiązań państw członkowskich dotyczących terminów transpozycji do prawa krajowego dyrektyw określonych w załączniku I część B.</p> <p>Odesłania do uchylonej dyrektywy traktuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy, zgodnie z tabelą korelacji zawartą w załączniku II.</p>	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 21	<p>Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w <i>Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej</i>.</p> <p>Art. 2 pkt 2–8, art. 3 i 4, art. 5 akapit pierwszy pkt 1, 2 i 4–6, art. 6, art. 7 akapit pierwszy i drugi, art. 8 ust. 2, art. 9, art. 10 akapit trzeci i czwarty oraz art. 11–16 stosuje się od dnia 19 grudnia 2015 r.</p>	N		Nie wymaga wdrożenia	
Art. 22	<p>Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.</p>	N		Nie wymaga wdrożenia	

ODWRÓCONA TABELA ZGODNOŚCI

Jedn. red.	Treść przepisu krajowego	Uzasadnienie wprowadzenia przepisu
Art. 1	<p>Art. 1. Ustawa określa organy właściwe do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską na jej terytorium i za granicą, postępowanie z dobrami kultury wyprowadzonymi z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także organy właściwe do spraw restytucji prowadzonej w stosunku do dóbr kultury znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez państwa obce i cudzoziemców oraz postępowanie w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska.</p>	<p>Projektowany przepis określa materię ustawową projektowanej ustawy mając na uwadze konieczność wypełnienia luki ustawowej w prawie polskim w zakresie kompetencji organów w sprawach restytucji dóbr kultury, zarówno w stosunkach krajowych, jak i zagranicznych, a także zasad prowadzenia tych spraw. Materia ustawy ma charakter ogólny w stosunku do postępowania o zwrot dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z państw członkowskich UE - przepisy dotyczące tego postępowania mają zaś charakter norm szczególnych. Objęcie tego postępowania ustawą ogólną, odnoszącą się także do innych rodzajów spraw restytucyjnych, ma na celu ujednoczenie zasad podziału kompetencji, procedur i zachowanie spójności krajowego systemu prawa w postępowaniach dot. restytucji dóbr kultury, których stronami są państwa z UE oraz państwa spoza UE, a przede wszystkim których przedmiotem są dobra kultury objęte regulacjami Dyrektywy 2014/60/UE oraz dobra kultury utracone przed wprowadzeniem zasad restytucji unijnej (przed 1993 r.). Przepis art. 1 jest zgodny z celem Dyrektywy 2014/60/UE oraz spełnia wymogi prawa krajowego w zakresie zasad techniki prawodawczej.</p>

<p>Art. 2</p>	<p>Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:</p> <p>1) dobro kultury – zabytek w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), a także rzecz ruchomą nie będącą zabytkiem, a także ich części składowe lub zespoły, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na ich wartość artystyczną, historyczną bądź naukową lub ze względu na ich znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego;</p> <p>2) restytucja dobra kultury prowadzona przez Rzeczpospolitą Polską – działania podejmowane przez organy państwa lub inne jednostki sektora finansów publicznych w celu odzyskania, w tym zwrotu, dobra kultury utraconego przez obywatela polskiego, osobę prawną lub przez jednostkę organizacyjną mającą siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub przez podmiot utworzony na podstawie prawa państwa obcego prowadzący działalność w zakresie ochrony lub upowszechniania polskiego dziedzictwa narodowego, lub dobra kultury znajdującego się w chwili utraty bądź w późniejszym czasie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również w stosunku do którego Rzeczpospolita Polska uprawniona jest do żądania jego zwrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej lub prawa krajowego państw obcych, bądź dobra kultury, które zostało wyprowadzone z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa;</p> <p>3) dobro kultury wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – dobro kultury:</p> <p>a) które zostało przemieszczone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek lub w związku z II wojną światową,</p> <p>b) którego wywóz nastąpił z naruszeniem obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej przepisów regulujących wywóz za granicę rzeczy będących w rozumieniu tych przepisów zabytkami, wykopaliskami i znaleziskami, dziełami sztuki plastycznej albo przedmiotami o wartości artystycznej, historycznej</p>	<p>Art. 1 Dyrektywy 2014/60/UE wymaga zdefiniowania przez państwa członkowskie narodowych dóbr kultury, jako kategorii dóbr kultury. Z powyższych względów niezbędne jest zdefiniowanie obydwu kategorii - dóbr kultury i narodowych dóbr kultury RP - w prawie krajowym. W polskim systemie prawnym od czasu uchylecia w 2003 r. ustawy z dnia z 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury brak jest pojęcia dóbr kultury. Jednocześnie, definicja dóbr kultury zawarta w art. 2 pkt 1 Dyrektywy 2014/60/UE jest terminem do użytku wewnętrznego Dyrektywy, odsyłającym wprost do definicji zawartych w prawie krajowym państw członkowskich i jej transponowanie do projektowanej ustawy wymaga sformułowania takich definicji, o ile nie istnieją one, jak to ma miejsce dotąd w polskim prawie. Regulacja zawarta w art. 2 pkt 1 projektowanej ustawy jest więc niezbędna w celu sprostania wymogom stawianym przez Dyrektywę 2014/60/UE i wyeliminowaniu luk prawnych.</p> <p>Dyrektywa 2014/60/UE zawiera regulację szczególnie dot. zwrotu narodowych dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państw członkowskich. Jednocześnie, ani w prawie unijnym, ani w polskim prawie krajowym nie ma regulacji o charakterze ogólnym. Samo transponowanie regulacji szczegółowej do prawa krajowego byłoby niewystarczające, gdyż prowadziłoby do powstania luk prawnych. Z tego powodu niezbędne jest uregulowanie w projektowanej ustawie obszaru restytucji dóbr, co</p>
---------------	--	---

<p>lub kulturalnej, dobrami kultury, materiałami archiwalnymi, muzealiami lub materiałami bibliotecznymi, niezależnie od czasu, kiedy wywóz nastąpił,</p> <p>c) którego wywóz nastąpił w następstwie kradzieży lub przywłaszczenia,</p> <p>d) którego wywóz nastąpił z naruszeniem rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 39 z 10.02.2009, str.1),</p> <p>e) którego wywóz czasowy z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpił zgodnie z prawem, jednakże nie zostało ono przywiezione z powrotem w terminie lub jeżeli naruszone zostały inne warunki jego czasowego wywozu;</p> <p>4) narodowe dobro kultury RP:</p> <p>a) zabytek, o którym mowa w art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami albo</p> <p>b) zabytek, o którym mowa w art. 51 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niebędący zabytkiem, o którym mowa w lit. a, albo</p> <p>c) materiał archiwalny wchodzący w skład narodowego zasobu archiwalnego, o którym mowa w art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), albo</p> <p>d) rzecz niebędącą zabytkiem, o ile jest wpisana do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury w rozumieniu art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z 2014 r. poz. 423, z 2015 r. poz. 337 i 1505 oraz z 2016 r. poz. 1020), albo</p> <p>e) materiał biblioteczny niebędący zabytkiem, zaliczany do narodowego zasobu bibliotecznego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia</p>	<p>zostało dokonane w art. 2 pkt 2 projektowanej ustawy.</p> <p>Art. 2 pkt 3 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 2 Dyrektywy 2014/60/UE w sprawie zwrotu dóbr kultury. Regulacja ta w zakresie lit. a wykracza poza prawo unijne, wskazując, iż wyprowadzenie niezgodne z prawem z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje także dobra kultury utracone na skutek lub w związku z II wojną światową. Dodatkowo, Dyrektywa 2014/60/UE dopuszcza stosowanie przewidzianych w niej procedur do dóbr kultury wyprowadzonych przed dniem 1 stycznia 1993 r. oraz dóbr niezdefiniowanych jako narodowe dobra kultury. W związku z tym definicja wyprowadzenia dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zawarta w art. 2 pkt 3 projektowanej ustawy obejmuje także takie obiekty. Działanie takie ma na celu rozszerzenie ochrony prawnej wszelkich dóbr kultury, w tym zagrabionych w czasie II wojny światowej i ułatwić ich odzyskiwanie, jeśli będą się one znajdowały na terytorium innych państw członkowskich.</p> <p>Art. 2 pkt 4 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 1 Dyrektywy 2014/60/UE. Prawo europejskie wymaga, aby przepisy krajowe lub procedury administracyjne danego państwa członkowskiego zdefiniowały, co należy rozumieć pod pojęciem narodowe dobra kultury, gdyż tylko takie rzeczy mogą zostać objęte procedurą zwrotu uregulowaną w Dyrektywie 2014/60/UE. Brak wprowadzenia takiej</p>
--	---

<p>27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60);</p> <p>5) zagraniczne narodowe dobro kultury – sklasyfikowane lub zdefiniowane przez państwo członkowskie Unii Europejskiej inne niż Rzeczpospolita Polska, na podstawie ustawodawstwa tego państwa lub obowiązujących w nim procedur administracyjnych, jako narodowe dobro kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej w rozumieniu art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;</p> <p>6) zbiory publiczne – ogół zabytków i innych dóbr kultury stanowiących własność:</p> <p>a) Skarbu Państwa,</p> <p>b) jednostek sektora finansów publicznych,</p> <p>c) organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych, o których mowa odpowiednio w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60), realizujących zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,</p> <p>d) innych podmiotów wykorzystujących środki publiczne lub dysponujących tymi środkami w okresie obowiązywania niniejszej ustawy, lub też dysponujących zabytkami bądź innymi dobrami kultury, które są lub były w tym okresie utrzymywane, pośrednio lub bezpośrednio, w tym przez zabezpieczanie lub opracowywanie, ze środków publicznych;</p> <p>7) system IMI – dostosowany do obszaru zwrotu dóbr kultury wyprawionych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego moduł elektronicznego systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej</p>	<p>kategori i oraz jej zdefiniowania w prawie polskim oznaczałby rezygnację przez Rzeczpospolitą Polską z mechanizmu szczególnej ochrony dóbr kultury przewidzianego przez Unię Europejską. Z istoty tej kategorii określonej w Dyrektywie wynika, iż musi ona obejmować dobra kultury, których wywóz za granicę doznaje ograniczeń w prawie krajowym. Do tej pory ograniczenia takie w prawie polskim dotyczyły zasadniczo zabytków. Rozszerzenie kategorii narodowych dóbr kultury na obiekty niezabytkowe jest zgodne z celami Dyrektywy 2014/60/UE. Służy to także usunięciu luki prawnej w systemie ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce w postaci braku ograniczeń wywozowych w odniesieniu do zbiorów sztuki współczesnej stanowiących częstokroć istotne części kolekcji muzealnych.</p> <p>Art. 2 pkt 5 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 1 Dyrektywy 2014/60/UE. Określa on zarazem przesłankę dopuszczalności roszczenia o zwrot sformułowanego w art. 20 ust. 1 projektowanej ustawy odpowiednio do art. 2 pkt 1 Dyrektywy 2014/60/UE. Należy mieć na uwadze, iż w Ustawie mowa jest także o dobrach kultury, które mogą być przedmiotem zwrotu na rzecz państw członkowskich UE wobec zakwalifikowania ich przez ustawodawstwo tych państw do kategorii "narodowych dóbr kultury" w myśl Dyrektywy 2014/60/UE. Ze względów redakcyjnych, dla odróżnienia od narodowych dóbr kultury w rozumieniu ustawodawstwa polskiego, Ustawa określa</p>
---	---

	<p>za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającym decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”) (Dz. Urz. UE L 316 z 14.11.2012, str. 1, z późn. zm.);</p> <p>8) zwrot dobra kultury – wydanie dobra kultury wraz z przemieszczeniem go na terytorium państwa dochodzącego zwrotu.</p>	<p>je jako "zagraniczne narodowe dobra kultury", zaś wobec polskich narodowych dóbr kultury wprowadza nazwę "narodowe dobra kultury RP".</p> <p>Art. 2 pkt 6 jest realizacją wymogu zawartego w art. 2 pkt 8 Dyrektywy 2014/60/UE. Prawo europejskie wymaga, aby przepisy krajowe danego państwa członkowskiego zdefiniowały, co należy rozumieć pod pojęciem zbiory publiczne, a ponadto aby kategorię tę (wraz z zasobami kościołów i związków wyznaniowych) objęły szczególnymi unormowaniami ochronnymi. Brak wprowadzenia takiej kategorii oraz jej zdefiniowania w prawie polskim oznaczałby rezygnację przez Rzeczpospolitą Polską z mechanizmu szczególnej ochrony dóbr kultury przeznaczonych do publicznego udostępniania przewidzianej przez Unię Europejską.</p> <p>Tym samym proponowana regulacja ma na celu umożliwienie organom państw członkowskich stosowania w odniesieniu do Rzeczypospolitej Polskiej przepisów implementowanych z Dyrektywy 2014/60/UE przewidujących wydłużone do 75 lat prawo dochodzenia zwrotu dobra kultury należącego do zbiorów publicznych lub zasobów kościołów i związków wyznaniowych (na podst. art. 8 Dyrektywy 2014/60/UE). Jednocześnie regulacja określając definicję polskich "zbiorów publicznych" wychodzi poza minimalne wymogi prawa UE zawarte w art. 2 pkt 8 Dyrektywy 2014/60/UE z uwagi na konieczność doprecyzowania nieostrego zakresu definicji "zbiorów</p>
--	--	--

		<p>publicznych" zawartej w Dyrektywie 2014/60/UE oraz dostosowania jej do systemu finansowania dziedzictwa kulturowego w Polsce. Szerokie określenie tej kategorii dóbr kultury na użytek prawa polskiego w powiązaniu z art. 8 oraz rozdziałem 5 projektowanej ustawy w sposób bardzo istotny wzmacnia ochronę ich własności m.in. na wypadek nielegalnego wyprowadzenia za granicę, nawet jeżeli w świetle definicji z art. 2 pkt 8 Dyrektywy 2014/60/UE nie kwalifikowałyby się do wydłużonego terminu zastosowania trybu zwrotu z Dyrektywy (regulacja ta eliminuje bowiem możliwość utraty przez właściciela prawa ich własności w następstwie przestępstwa kradzieży lub przywłaszczenia). Takie ukształtowanie definicji polskich "zbiorów publicznych" nie wpływa zarazem na stosowanie przepisów z Dyrektywy 2014/60/UE w odniesieniu do zagranicznych "zbiorów publicznych" - w tym zakresie obowiązuje art. 28 ust. 2 projektowanej ustawy, który nie wykracza poza minimalne wymogi prawa UE.</p> <p>Art. 2 pkt 7 projektowanej ustawy jest zgodny z celem Dyrektywy 2014/60/UE. Wprowadza on do polskiego systemu prawnego definicję instrumentu, którego stosowania wymaga Dyrektywa 2014/60/UE.</p> <p>Art. 2 pkt 8 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 5 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 3	<p>Art. 3. 1. Organem właściwym do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w tym zwrotu narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,</p>	<p>Art. 3 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją wymogu zawartego w art. 4 akapit pierwszy Dyrektywy 2014/60/UE tj. wyznaczenia organu do realizacji zadań</p>

	<p>oraz do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez państwa obce lub cudzoziemców, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej innych niż Rzeczpospolita Polska, zwanych dalej „państwem Unii Europejskiej” lub innych państw obcych, jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z zastrzeżeniem art. 5 ust. 2 i 3.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reprezentuje Rzeczpospolitą Polską przed organami i sądami państw obcych, w tym państw Unii Europejskiej, a także wobec cudzoziemców, zagranicznych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; 2) reprezentuje Skarb Państwa w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z zachowaniem zasad reprezentacji Skarbu Państwa, o których mowa w ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 2261); 3) występuje w postępowaniach cywilnych, karnych, administracyjnych, sądowoadministracyjnych, a także w postępowaniach w sprawach o wykroczenia, związanych z restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach przewidzianych w odrębnych ustawach; 4) prowadzi działania w celu odnalezienia dóbr kultury podlegających restytucji, w tym dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz zabezpiecza je po ich zwrocie; 5) współpracuje z właściwymi organami państw Unii Europejskiej oraz wspiera prowadzenie wzajemnych konsultacji w sprawach zwrotu dóbr kultury na terytorium państw Unii Europejskiej; 6) przekazuje Komisji Europejskiej co pięć lat sprawozdanie dotyczące 	<p>przewidzianych implementowaną regulacją unijną. Projektowana regulacja wykracza poza minimum zwarte w prawie UE określając ogólny zakres kompetencji ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach dot. restytucji dóbr kultury, zarówno w stosunkach krajowych, jak i zagranicznych wobec cudzoziemców i do wszystkich państw obcych, obejmując tą kompetencją sprawy prowadzone w trybie Dyrektywy 2014/60/UE (wypełniając tym samym wymóg z jej art. 4 akapitu pierwszego). Ma to na celu ujednoczenie procedur i zachowanie spójności krajowego systemu prawa w postępowaniach dotyczących restytucji dóbr kultury, w tym w postępowaniach prowadzonych w trybie Dyrektywy. Regulacji takiej nie było w prawie polskim. Przy tym brak jest podstaw do różnicowania sytuacji kompetencji organu centralnego w przypadku restytucji dóbr kultury z terytoriów państwa członkowskich UE i z terytoriów państw trzecich.</p> <p>Wskazanie podmiotu odpowiedzialnego za sprawy restytucji dóbr kultury, w tym za realizację zadań przewidzianych w Dyrektywie 2014/60/UE, wymaga określenia jego kompetencji ogólnych oraz szczególnych z zakresie realizowania zwrotu objętego dyrektywą. Zostały one wskazane w art. 3 ust. 2 projektowanej ustawy. Tym samym regulacja ta jest niezbędnym uzupełnieniem art. 4 ust. 1 projektowanej ustawy.</p> <p>Art. 3 ust. 2 pkt 6 projektowanej ustawy jest nadto</p>
--	--	---

	<p>wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającej rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str.1).</p>	<p>realizacją art. 17 ust. 1 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 4	<p>Art. 4. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest koordynatorem i właściwym organem w rozumieniu art. 5 lit. e i f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającego decyzję Komisji 2008/49/WE („rozporządzenie w sprawie IMI”).</p> <p>2. Właściwymi organami w rozumieniu art. 5 lit. f rozporządzenia, o którym mowa w ust. 1, są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) minister właściwy do spraw zagranicznych; 2) Prokurator Generalny; 3) Komendant Główny Policji; 4) Komendant Główny Straży Granicznej; 5) Szef Krajowej Administracji Skarbowej; 6) Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych; 7) Dyrektor Biblioteki Narodowej. <p>3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz organy, o których mowa w ust. 2, wykorzystują system IMI w celu zapewnienia współpracy i prowadzenia wzajemnych konsultacji z właściwymi organami państw Unii Europejskiej, w tym do rozpowszechniania istotnych dla danej sprawy informacji dotyczących dóbr kultury, które zostały skradzione lub wyprowadzone z naruszeniem prawa z ich terytoriów.</p>	<p>Art. 4 projektowanej ustawy jest realizacją i powtórzeniem unormowania z art. 5 akapitu drugiego Dyrektywy 2014/60/UE dot. wykorzystania systemu IMI, o którym mowa w Rozporządzeniu (UE) nr 1024/2012 do rozpowszechniania informacji związanych z dobrami kultury. Przepis art. 4 ust. 2 w myśl art. 5 Dyrektywy określa inne - poza ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego - organy właściwe do korzystania z systemu IMI w ramach wykonywania zadań przewidzianych Dyrektywą 2014/60/UE.</p>
Art. 5	<p>Art. 5. W sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i inni członkowie Rady Ministrów, kierownicy urzędów centralnych, wojewodowie, prokuratura, Policja, Krajowa Administracja Skarbowa, Straż Graniczna prowadzą współpracę, która polega na:</p>	<p>Art. 5 projektowanej ustawy reguluje niezbędny udział innych organów w realizacji zadań restytucyjnych państwa, w tym celów Dyrektywy 2014/60/UE we współdziałaniu z ministrem właściwym do spraw</p>

<ol style="list-style-type: none"> 1) prowadzeniu wspólnych działań mających na celu odnalezienie, zabezpieczenie, odzyskanie, w tym zwrot, dobra kultury, koordynowanych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; 2) wymianie dokumentów i informacji dotyczących dóbr kultury objętych restytucją i działań związanych z restytucją dóbr kultury, w tym postępowań prowadzonych na podstawie innych ustaw; 3) wzajemnych konsultacjach mających na celu odnalezienie, zabezpieczenie, odzyskanie, w tym zwrot, dobra kultury; 4) zapewnieniu pomocy służby zagranicznej w przypadku działań restytucyjnych związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury prowadzonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej; 5) podejmowaniu przez służbę zagraniczną działań mających na celu umożliwienie osobom wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywania czynności związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej 6) podejmowaniu przez Policję działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom wyznaczonym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do przeprowadzenia oględzin dobra kultury objętego restytucją lub uczestniczących w czynnościach zabezpieczenia tego dobra kultury. <p>2. W stosunkach międzynarodowych, jeżeli Rzeczpospolita Polska występuje wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury, który ma nastąpić na podstawie norm prawa międzynarodowego, lub w sprawach, o których mowa w art. 42, gdy państwo obce występuje o zwrot dobra kultury wobec Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa we współpracy z ministrem właściwym do spraw zagranicznych.</p> <p>3. W stosunkach międzynarodowych, jeżeli wynika to z prawa międzynarodowego lub warunków państwa obcego, wobec którego Rzeczpospolita Polska występuje o zwrot dobra kultury, minister właściwy do spraw kultury i</p>	<p>kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.</p> <p>Art. 5 ust. 2 i 3 projektowanej ustawy stanowią wyjątki od zasady wyłącznej właściwości tego ministra w sprawach restytucyjnych. Art. 5 ust. 2 ma na celu zapewnienie współpracy pomiędzy ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz ministrem właściwym do spraw zagranicznych w sprawach restytucyjnych o charakterze międzynarodowym oraz umożliwienie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych wykonywania w związku z tymi sprawami kompetencji określonych w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.). Ponieważ projektowana ustawa odnosi się do restytucji dóbr kultury z terenu Rzeczypospolitej Polskiej prowadzonej także przez państwa spoza UE, regulacja zawarta w art. 5 ust. 3 jest niezbędna ze względu na ewentualne wymogi dot. reprezentacji, jakie mogą być stawiane przez niektóre z państw obcych bądź wynikające ze szczególnych norm prawa międzynarodowego.</p> <p>Art. 5 ust. 4 projektowanej ustawy stanowi uzupełnienie ust. 3. Jest niezbędny celem doprecyzowania zasad współdziałania między ministrem odpowiedzialnym w sprawach restytucyjnych oraz ministrem właściwym do spraw zagranicznych. Nałożenie w projektowanej regulacji odpowiedzialności za merytoryczne przygotowanie sprawy restytucyjnej na ministra</p>
--	--

<p>ochrony dziedzictwa narodowego może zwrócić się do ministra właściwego do spraw zagranicznych o reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie dotyczącej restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską.</p> <p>4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, minister właściwy do spraw zagranicznych działa we współpracy z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, na podstawie przedstawionego przez niego stanowiska i dokumentacji niezbędnej do prowadzenia sprawy, w tym wniosku do państwa obcego o zwrot dobra kultury.</p> <p>5. W sprawach o przestępstwa obejmujące wyprowadzenie dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organ prowadzący postępowanie karne jest obowiązany współpracować z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu doprowadzenia do zwrotu tego dobra kultury.</p> <p>6. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu wykonywania swych zadań w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1, może zlecać Policji ustalenie tożsamości lub miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby władającej dobrem kultury objętym restytucją oraz miejsca, w którym znajduje się to dobro kultury.</p> <p>7. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz organy i podmioty, o których mowa w ust. 1 lub art. 4 ust. 2, w celu wykonywania zadań w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1, mogą gromadzić i przetwarzać dane osoby będącej właścicielem lub władającej dobrem kultury objętym restytucją prowadzoną przez Rzeczpospolitą Polską, jak również osoby będącej właścicielem lub władającej dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 lub art. 42, obejmujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) imię i nazwisko; 2) adres zamieszkania; 3) miejsce pobytu; 4) w odniesieniu do obywateli Rzeczypospolitej Polskiej - numer PESEL; 	<p>właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wynika z faktu posiadania przez ten organ odpowiednich możliwości niezbędnych do wykonywania działań restytucyjnych.</p> <p>Art. 5 ust. 5 i ust. 6 i 9 projektowanej ustawy mają na celu wzmocnić ochronę dóbr kultury poprzez zacieśnienie współpracy w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw ich nielegalnego wyprowadzania z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także ułatwienia restytucji dóbr kultury.</p> <p>Art. 5 ust. 8 projektowanej ustawy zawiera upoważnienie dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia określającego m.in. sposób współpracy pomiędzy podmiotami powołanymi do realizacji zadań przewidzianych Dyrektywą 2014/60/UE. Jest niezbędnym uzupełnieniem regulacji zawartych w art. 20-22 i 24-25 oraz art. 27 projektowanej ustawy.</p> <p>Art. 5 ust. 8 projektowanej ustawy jest m.in. realizacją art. 5 akapit drugi zd. 1 i 2 Dyrektywy 2014/60/UE dot. fakultatywnego wykorzystywania systemu IMI.</p> <p>Uregulowanie sposobu współpracy w celu odzyskania dóbr kultury pomiędzy poszczególnymi organami w sposób szczegółowy ma na celu wyeliminowanie niejasności kompetencyjnych oraz ułatwienie koordynacji działań podmiotów, do których należy zwalczanie nielegalnego obrotu dobrami kultury, oraz wyeliminowanie sytuacji polegających na braku</p>
--	--

	<p>5) serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, lub oznaczenia innych dokumentów stwierdzających tożsamość osoby.</p> <p>8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:</p> <p>1) sposób współpracy, o której mowa ust. 1,</p> <p>2) tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3,</p> <p>3) szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury</p> <p>– z uwzględnieniem zapewnienia harmonizacji działań organów i podmiotów, o których mowa w ust. 1, związanych z restytucją dóbr kultury i efektywnego przepływu informacji między nimi i wykorzystania systemu IMI.</p> <p>9. Instytucje kultury w rozumieniu art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz podmioty tworzące instytucje kultury, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, udzielają ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wszelkich informacji na temat dóbr kultury będących przedmiotem restytucji oraz udostępniają dokumentację niezbędną dla celów restytucji tych dóbr kultury.</p>	<p>możliwości realizacji zadań restytucyjnych, w tym przewidzianych Dyrektywą 2014/60/UE, na skutek luk kompetencyjnych.</p>
Art. 6	<p>Art. 6. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego występuje o zwrot wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w art. 2 pkt 4 lit. b-e.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wystąpić o zwrot dobra kultury innego niż narodowe dobro kultury RP, o którym mowa w art. 2 pkt 4 lit. b-e, jeżeli jego zwrot jest uzasadniony interesem dziedzictwa kulturowego.</p> <p>3. Wystąpienie o zwrot dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następuje niezależnie od podjęcia</p>	<p>Projektowana regulacja ma na celu uszczegółowienie kompetencji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zakresie zwrotu dóbr kultury na rzecz Polski, w szczególności w zakresie realizacji postępowań w trybie przewidzianym przez Dyrektywę 2014/60/UE, poprzez określenie przypadków, w których podjęcie działań restytucyjnych, na rzecz zwrotu dóbr kultury do Polski, jest obligatoryjne, w których zaś fakultatywne.</p>

	albo zaniechania działań w celu jego odzyskania przez właściciela.	<p>Regulacja ta w świetle Dyrektywy 2014/60/UE jest dopuszczalna jako unormowanie wewnętrznych zasad działania organów państwa i uzasadniona potrzebą uszczegółowienia tych zasad na wypadek zwrotu dóbr kultury do Polski.</p> <p>Zawarte w art. 6 ust. 1 i 2 zróżnicowanie stopnia związania ministra obowiązkiem podejmowania działań restytucyjnych jest skorelowane ze stopniem ograniczeń wywozowych przewidzianym w prawie krajowym. W przypadkach bezwzględnego zakazu wywozu za granicę podjęcie działań restytucyjnych będzie obligatoryjne, w przypadku zakazu względnego (tj. takiego, w którym istnieje możliwość wydania pozwolenia na wywóz), podjęcie działań restytucyjnych będzie fakultatywne. Nieracjonalne byłoby nakładanie na ministra obowiązku podejmowania działań restytucyjnych w sytuacjach, gdy objęte nimi obiekty mogłyby zostać wywiezione za granicę po uzyskaniu odpowiedniego pozwolenia. W takich przypadkach podjęcie działań restytucyjnych powinno być uzależnione od indywidualnego znaczenia konkretnej rzeczy dla dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Art. 6 ust. 3 doprecyzowuje kompetencję ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na gruncie prawa polskiego w odniesieniu do relacji państwo - właściciel. Regulacja ta zapewnia niezależność ministra w podejmowaniu działań restytucyjnych zmierzających do odzyskania dobra</p>
--	--	--

		<p>kultury od woli jego właściciela, który może być zainteresowany pozostawieniem nielegalnie wyprowadzonego dobra kultury za granicą lub może być pozbawiony możliwości odzyskania tego dobra. Jest to niezbędne dla wyeliminowania wątpliwości w przypadku kolizji roszczeń restytucyjnych Rzeczypospolitej Polskiej z roszczeniami windykacyjnymi właściciela opartymi na przepisach prawa cywilnego. Regulacja nie koliduje z art. 16 Dyrektywy 2014/60/UE, gdyż nie tamuje uprawnień właścicielskich.</p>
Art. 7	<p>Art. 7. W sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 2, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje działania mające na celu odzyskanie utraconego dobra kultury, w szczególności w drodze powództwa o wydanie lub ustalenie istnienia prawa własności na rzecz Skarbu Państwa.</p>	<p>Projektowana regulacja jest niezbędnym uszczegółowieniem ogólnej kompetencji ministra zawartej w art. 3 ust. 2 pkt 2 projektowanej ustawy. Potwierdza w szczególności legitymację procesową ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w ramach restytucji prowadzonej na terytorium RP w trybie postępowania cywilnego. Potrzeba jej wprowadzenia wynika z zasad prawidłowej legislacji i wymogu kompletności oraz spójności stanowionego prawa, a to wobec faktu, iż projektowana ustawa zawiera regulacje dotyczące restytucji dóbr kultury o charakterze ogólnym, wobec których normy transponowane z Dyrektywy 2014/60/UE mają charakter przepisów szczególnych.</p>
Art. 8	<p>Art. 8. Własność narodowego dobra kultury RP zwróconego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nabycie i utrata prawa własności tego dobra podlegają prawu polskiemu niezależnie od tego, czy w chwili, gdy nastąpiło</p>	<p>Art. 8 projektowanej ustawy jest realizacją art. 13 Dyrektywy 2014/60/UE. Regulacja ta ma na celu wyeliminowanie możliwości stosowania do oceny</p>

	<p>zdarzenie pociągające za sobą nabycie lub utratę prawa własności to dobro znajdowało się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>stosunków własnościowych w odniesieniu do dobra kultury wyprowadzonego nielegalnie z terytorium Polski prawa obcego, które może przewidywać rozwiązania mniej korzystne z polskiego punktu widzenia, niż w prawie polskim, zwłaszcza zawarte w rozdziale 5 projektowanej ustawy. Pozwoli to m. in. uniknąć powoływania się w ewentualnych procesach cywilnych przed sądami polskimi (wytaczanych przez nabywcę dobra kultury po jego przymusowym zwrocie do Polski np. w trybie Dyrektywy 2014/60/UE) na nabycie własności dobra kultury utraconego ze zbiorów publicznych lub zasobów kościołów bądź związków wyznaniowych (np. wskutek kradzieży lub przywłaszczenia) przez osoby, które takie objekty nabyły.</p>
<p>Art. 9</p>	<p>Art. 9. 1. W przypadku ustalenia, że wyprowadzenie narodowego dobra kultury RP z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło z naruszeniem prawa, po zwrocie tego dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 i 3 oraz art. 32 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. - Prawo celne (Dz. U. z 2016 r. poz. 1880 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 379).</p> <p>2. Zajęcie narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w ust. 1, następuje w drodze decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. W decyzji o zajęciu określa się w szczególności instytucję kultury wyspecjalizowaną w opiece nad zabytkami, w której dobro kultury ma być złożone do depozytu do czasu rozstrzygnięcia wniosku o przepadek na rzecz Skarbu Państwa</p> <p>3. Z wnioskiem o przepadek narodowego dobra kultury RP na rzecz Skarbu</p>	<p>Art. 9 projektowanej ustawy stanowi realizację przepisu art. 13 Dyrektywy 2014/60/UE przewidującego, iż własność zwróconego dobra kultury podlega prawu państwa, z którego zostało wyprowadzone. Regulacja art. 9 w zw. z art. 31 i 32 ust. 1-3 Prawa celnego przewiduje możliwość orzeczenia przypadku dobra kultury wyprowadzonego z terytorium Polski z naruszeniem prawa na rzecz Skarbu Państwa. Zastosowanie tej regulacji w odniesieniu do narodowych dóbr kultury ma na celu zwiększenie zakresu ochrony dziedzictwa narodowego, a także uregulowanie kwestii ich własności w przypadkach naruszenia przepisów polskich służących ochronie dziedzictwa. W szczególności eliminuje ona ryzyko sytuacji, w których</p>

	<p>Państwa występuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.</p> <p>4. Jeżeli narodowe dobro kultury RP którego wyprowadzenie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło z naruszeniem prawa, jest częścią składową rzeczy, traci ono taki charakter z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o jego przypadku na rzecz Skarbu Państwa.</p> <p>5. Nie można orzec o przypadku narodowego dobra kultury RP, którego wyprowadzenie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa nastąpiło w następstwie kradzieży lub przywłaszczenia, chyba że po dokonaniu kradzieży lub przywłaszczenia jego własność przeszła na osobę trzecią.</p>	<p>Rzeczpospolita Polska po zwrocie dobra kultury nielegalnie wyprowadzonego z jej terytorium, poniesieniu kosztów, wypłaceniu odszkodowania aktualnemu zagranicznemu posiadaczowi (co zakłada Dyrektywa 2014/60/UE) będzie zmuszona wydać mu na własnym terytorium odzyskane dobro (w szczególności jaskrawa byłaby niedopuszczalność sytuacji, w której dobro należałoby wydać osobie odpowiedzialnej za jego nielegalne wyprowadzenie). Przepis art. 13 Dyrektywy pozwala uniknąć takich przypadków. Art. 9 ust. 2 projektowanej ustawy ma na celu umożliwić ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wyznaczenie organu, który będzie miał rzeczywiste predyspozycje do przechowywania dobra kultury, bez obciążania tym obowiązkiem organów celnych, które często nie posiadają ku temu odpowiednich warunków.</p> <p>Art. 9 ust. 3 projektowanej ustawy ustanawia zasadę, iż o orzeczenie przypadku narodowego dobra kultury występuje organ powołany do realizacji zadań Dyrektywy 2014/60/UE, spełniając tym samym wymogi przepisów prawa unijnego.</p> <p>Art. 9 ust. 4 projektowanej ustawy ma na celu uregulowanie statusu własnościowego oraz zapewnienie należytej ochrony dóbr kultury będących częściami składowymi rzeczy służy. Regulacja ta stanowi wyjątek od reguły zawartej w art. 47 kodeksu cywilnego stanowiącej, iż część składowa rzeczy nie może być</p>
--	---	--

		<p>odrębnym przedmiotem własności i innych praw rzeczowych.</p> <p>Art. 9. ust. 5 projektowanej ustawy służy ochronie interesów właścicieli narodowych dóbr kultury poszkodowanych przestępstwami kradzieży i przywłaszczenia, o ile zachowali oni prawo własność dobra kultury.</p>
Art. 10	<p>Art. 10. 1. Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz przez inne organy i jednostki państwowe, o których mowa w art. 5 ust. 1, w związku z restytucją dóbr kultury prowadzoną przez Rzeczpospolitą Polską, w szczególności koszty poszukiwania dobra kultury, koszty prowadzonych postępowań sądowych, administracyjnych i innych, koszty wynikające z wykonania orzeczeń zagranicznych o zwrocie dobra kultury, przemieszczenia z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przechowywania, ochrony i konserwacji odzyskanego dobra kultury, są finansowane z budżetu państwa w części organów i jednostek prowadzących poszczególne działania.</p> <p>2. Wydatki związane z działaniami podejmowanymi przez służbę zagraniczną, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, stanowiące koszty pobytu i transportu osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do działań związanych z restytucją dóbr kultury poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, tłumaczeń, ekspertyz prawnych, postępowań sądowych i administracyjnych, transportu dobra kultury i przemieszczenia dobra kultury z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są finansowane z budżetu państwa w części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.</p>	<p>Art. 10 projektowanej ustawy realizuje normę wynikającą z art. 11 Dyrektywy, a ponadto stanowi niezbędne uszczegółowienie wewnętrznych zasad pokrywania kosztów działań restytucyjnych przez organy i służby w nich uczestniczące, odpowiedzialnych za realizację Dyrektywy 2015/60/UE. Art. 10 wykracza poza minimalne wymogi prawa UE obejmując swym zakresem wszelkie działania dotyczące restytucji dóbr kultury, w tym także w sprawach zwrotu narodowych dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Polski z naruszeniem prawa na terytorium państw członkowskich UE, co wynika z konieczności uregulowania ogólnych kompetencji organów polskich w sprawach restytucji dóbr kultury.</p>

Art. 11	<p>Art. 11. 1. Skarbowi Państwa przysługuje w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała wyprowadzenie dobra kultury z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, roszczenie o zwrot kosztów poniesionych w celu zwrotu tego dobra kultury, chyba że osoba ta nie ponosi winy. Jeżeli do zwrotu kosztów jest zobowiązanych kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna.</p> <p>2. Dla zabezpieczenia roszczeń, o których mowa w ust. 1, Skarbowi Państwa przysługuje po zwrocie dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ustawowe prawo zastawu na tym dobrze kultury, o ile stanowi ono własność osoby obowiązanej do zwrotu kosztów.</p> <p>3. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, w stosunku do właściciela dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku orzeczenia o jego przepadku na rzecz Skarbu Państwa wygasa w części, która znajduje pokrycie w wartości rynkowej rzeczy według stanu i cen z chwili wydania orzeczenia o przepadku.</p>	<p>Art. 11 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 12 Dyrektywy 2014/60/UE. Wykracza poza minimalne wymogi prawa UE ze względu na konieczność określenia zasad odpowiedzialności za koszty przeprowadzenia zwrotu, jeżeli ciąży ona na kilku osobach.</p> <p>Art. 11 ust. 2 i 3 są rozwinięciem zasady zawartej w ust. 1 i uszczegółwiają zasady ściągania kosztów od osób odpowiedzialnych za nielegalne wyprowadzenie dobra kultury. W tym celu ustanawiają zabezpieczenie roszczeń Skarbu Państwa poprzez ustanowienie ustawowego prawa zastawu na rzeczy odzyskanej w drodze restytucji. Z kolei art. 11 ust. 3 eliminuje dwukrotne ponoszenie negatywnych następstw majątkowych nielegalnego wyprowadzenia dobra kultury przez jego właściciela (tj. poprzez utratę dobra kultury, jeżeli podlega przepadkowi, oraz poprzez zwrot kosztów restytucji państwu dochodzącemu zwrotu).</p>
Art. 12	<p>Art. 12. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) gospodarowania dobrami kultury odzyskanymi wskutek restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską lub narodowymi dobrami kultury RP objętymi przepadkiem na rzecz Skarbu Państwa; 2) darowizn dóbr kultury na rzecz Skarbu Państwa. <p>2. Do wydatków związanych z wykonywaniem uprawnień, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 10.</p> <p>3. Gospodarując dobrami kultury, o których mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego:</p>	<p>Art. 12 projektowanej ustawy stanowi rozwinięcie i skonkretyzowanie uprawnień ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zakresie realizacji szczegółowych zadań wynikających z Dyrektywy 2014/60/UE oraz zadań ogólnych w zakresie restytucji dóbr kultury wynikających z projektowanej ustawy. W niezbędnym zakresie uzupełnia przepisy o regulacje dostosowane do potrzeb gospodarowania przez Skarb Państwa dobrami kultury odzyskanymi w drodze restytucji. Regulacja ta jest niezbędna m.in. w celu</p>

	<p>1) kieruje się zasadą integralności kolekcji i zbiorów, związku z ich historyczną siedzibą, bezpieczeństwem dobra kultury, a w przypadku zabytku archeologicznego - miejscem jego pochodzenia lub znalezienia;</p> <p>2) może powierzyć te dobra instytucji kultury albo innej jednostce sektora finansów publicznych wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami w celu sprawowania opieki nad nimi na podstawie umowy depozytu.</p> <p>4. Umowa, o której mowa w ust. 3 pkt 2, może przewidywać zobowiązanie instytucji kultury albo innej jednostki sektora finansów publicznych wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami do nieodpłatnego przechowywania dobra kultury w sposób dla niego właściwy oraz wykonywania prac konserwatorskich w zakresie i za zgodą ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także uprawnienie depozytariusza do eksponowania i udostępniania dobra kultury i jego wizerunku na warunkach uzgodnionych z ministrem.</p> <p>5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć wykonywanie niektórych działań związanych z gospodarowaniem dobrami kultury, o których mowa w ust. 1, instytucji kultury wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami, dla której jest on podmiotem tworzącym, a w odniesieniu do materiałów bibliotecznych i archiwalnych odpowiednio — Dyrektorowi Biblioteki Narodowej albo Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.</p> <p>6. W odniesieniu do dóbr kultury, o których mowa w ust. 1, a które wiążą się z zakresem działania archiwów wyodrębnionych, uprawnienia, o których mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje w porozumieniu z ministrem właściwym dla odpowiedniego archiwum wyodrębnionego.</p> <p>7. Działanie w porozumieniu, o którym mowa w ust. 6, ma na celu wskazanie dóbr narodowych, które ze względu na swój charakter lub treść będą powierzone do przechowywania rzeczowo właściwemu archiwum wyodrębnionemu.</p>	<p>efektywnego i sprawnego podejmowania działań służących ochronie i zabezpieczeniu odzyskanego dobra kultury. Nadto brak jest podstaw, aby dobrami kultury po ich zwrocie zajmowały się inne organy, niż te, które odpowiadały za realizację Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Dodatkowo art. 12 ust. 1 pkt 2 projektowanej ustawy eliminuje luki kompetencyjne w zakresie przyjmowania darowizn dóbr kultury objętych restytucją przez organy wykonywające uprawnienia Skarbu Państwa.</p> <p>Art. 12 ust. 3 projektowanej ustawy ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa obiektowi oraz jego wykorzystywanie zgodnie z przeznaczeniem, w szczególności polegające na udostępnianiu społeczeństwu odzyskanego dobra kultury.</p> <p>Art. 12 ust. 3 pkt 2 projektowanej ustawy przyznający możliwość przekazania dobra kultury na przechowanie w ramach depozytu odpowiedniej instytucji dodatkowo ma na celu zapobieżenia sytuacjom, kiedy minister z powodów organizacyjnych nie będzie w stanie osobiście gospodarować dobrami kultury. Projektowana regulacja łącznie z regulacją zawartą w art. 12 ust. 3 pkt 1 oraz w art. 12 ust. 4-5 ma nadto na celu realizowanie zasady ochrony integralności dziedzictwa kulturowego i zachowania dóbr kultury.</p> <p>Regulacja zawarta w art. 12 ust. 5-6 ma na celu uniknięcie pozytywnego konfliktu kompetencyjnego różnych organów administracji rządowej, w sytuacji, w</p>
--	---	--

		<p>której dobro kultury odzyskane wskutek restytucji stanowi materiał archiwalny związany z zakresem działania archiwów wyodrębnionych.</p> <p>Regulacja art. 12 w całości będzie miała zastosowanie do dóbr kultury zwróconych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w trybie Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 13	<p>Art. 13. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może nieodpłatnie przenieść własność dobra kultury stanowiącego mienie Skarbu Państwa, w szczególności dobra kultury odzyskanego wskutek restytucji, na państwową instytucję kultury lub inną państwową jednostkę sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 11 i 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, 1948, 1984 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 60 i 191), posiadającą zbiory, w skład których w przeszłości wchodziło przekazywane dobro kultury.</p> <p>2. Jeżeli kilka państwowych instytucji kultury lub innych państwowych jednostek sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 pkt 11 i 12 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych posiada zbiory, o których mowa w ust. 1, albo w przypadku gdy żaden z tych podmiotów nie posiada takich zbiorów, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa określa podmiot, na który własność dobra kultury ma zostać przeniesiona.</p> <p>3. Jeżeli zbiory, o których mowa w ust. 1, znajdują się w posiadaniu samorządowej instytucji kultury, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może nieodpłatnie przenieść własność dobra kultury na tę instytucję kultury.</p> <p>4. W razie likwidacji instytucji kultury lub państwowej jednostki sektora finansów publicznych, na którą własność dobra kultury została przeniesiona na podstawie ust. 1-3, własność tego dobra kultury przechodzi na Skarb Państwa, a</p>	<p>Art. 13 projektowanej ustawy jest kontynuacją uregulowania zawartego w art. 12 tej ustawy w zakresie gospodarowania zwróconym dobrem kultury. Będzie miał zatem zastosowanie m.in. do dóbr kultury zwróconych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w trybie Dyrektywy 2014/60/UE. Regulacja ta reguluje, w sposób dostosowany do wymogów gospodarowania dobrami kultury, tryb postępowania w zakresie rozporządzania własnością poszczególnych dóbr kultury. Ma ona na celu ochronę integralności dziedzictwa narodowego i przeciwdziałanie rozproszeniu elementów wchodzących w skład kolekcji i zbiorów historycznych.</p> <p>Dodatkowo art. 13 ust. 4 projektowanej ustawy ma na celu uregulowanie dalszego statusu dobra kultury w przypadku likwidacji instytucji, na którą własność tego obiektu uprzednio przeniesiono, z zachowaniem zasady integralności dziedzictwa kulturowego oraz praw Skarbu Państwa.</p>

	minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonuje uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa w zakresie gospodarowania tym dobrem kultury.	
Art. 14	<p>Art. 14. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 1 stycznia 1993 r.</p> <p>2. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się ponadto w sprawach zwrotu z terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do dnia 31 grudnia 1992 r., a także innych dóbr kultury, jeżeli prawo państwa Unii Europejskiej przewiduje w tych przypadkach zasady postępowania takie, jak dla narodowego dobra kultury RP, o którym mowa w ust. 1.</p>	<p>Art. 14 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 1 i 14 Dyrektywy 2014/60/UE, zaś art. 14 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 15 Dyrektywy.</p> <p>W artykule 14 ust. 2 Dyrektywy 2014/60/UE potwierdzono mianowicie możliwość dopuszczenia w prawie krajowym państw członkowskich stosowania trybu zwrotu ustanowionego Dyrektywą 2014/60/UE do dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium innych państw członkowskich przed dniem 1 stycznia 1993 r. oraz do dóbr kultury innych niż zakwalifikowane w państwach członkowskich jako narodowe dobra kultury. Tym samym art. 14 ust. 2 projektowanej ustawy przewiduje w takich wypadkach możliwość stosowania przepisów Dyrektywy 2014/60/UE do zwrotu dóbr kultury (nie zaś wyłącznie narodowych dóbr kultury) wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed dniem 1 stycznia 1993 r.</p>
Art. 15	<p>Art. 15. 1. W przypadku podejrzenia, że narodowe dobro kultury RP wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajduje się na terytorium państwa Unii Europejskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego niezwłocznie zawiadamia, za pośrednictwem systemu IMI, państwa Unii Europejskiej o podejrzeniu wyprowadzenia z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowego dobra kultury RP, podając informacje umożliwiające jego</p>	<p>Art. 15 ust. 1 projektowanej ustawy wychodzi poza minimalne wymogi prawne UE, rozszerzając zakres obowiązku informacyjnego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w celu zapewnienia efektywnej realizacji postępowania zwrotowego oraz zwiększenia ochrony dóbr kultury poprzez umożliwienie szybszego reagowania na sytuacje</p>

	<p>identyfikację.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego składa do właściwego organu państwa Unii Europejskiej, co do którego zachodzi podejrzenie, że na jego terytorium znajduje się wyprawdzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej narodowe dobro kultury RP, wniosek o podjęcie poszukiwań tego dobra i działań mających na celu ustalenie tożsamości jego posiadacza lub dzierzyciela.</p> <p>3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, zawiera informacje niezbędne dla ułatwienia poszukiwania narodowego dobra kultury RP, w szczególności dotyczące rzeczywistego albo domniemanego położenia dobra wskazanego we wniosku.</p>	<p>nielegalnego wyprawdzenia dobra kultury. Minister mianowicie zawiadomi wszystkie państwa UE już na etapie podejrzenia wyprawdzenia dobra kultury poza terytorium Polski, bez wyczekiwania na ostateczne potwierdzenie faktu wyprawdzenia dobra kultury na terytorium konkretnego państwa członkowskiego UE. Rozszerzenie to jest dopuszczalne na gruncie art. 5 akapit pierwszy pkt 1 i art. 5 akapit drugi zd. 2 Dyrektywy, które dopuszcza możliwość wykorzystywania przez państwa członkowskie systemu IMI do rozpowszechniania wszelkich istotnych dla sprawy informacji dot. dóbr kultury.</p> <p>Art. 15 ust. 2 i 3 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 1 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 16	<p>Art. 16. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w terminie sześciu miesięcy od dnia powiadomienia przez państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na jego terytorium narodowego dobra kultury RP, co do którego istnieją podstawy, aby uważać, że zostało ono wyprawdzone z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sprawdza czy jest ono narodowym dobrem kultury RP wyprawdzonym z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>Art. 16 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 3 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 17	<p>Art. 17. W przypadku odnalezienia na terytorium państwa Unii Europejskiej narodowego dobra kultury RP wyprawdzonego z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje działania mające na celu zwrot tego dobra na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach i w terminach</p>	<p>Art. 17 projektowanej ustawy jest realizacją art. 7 akapit pierwszy Dyrektywy 2014/60/UE. Przy tym regulacja ta nakłada na ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego obowiązek podjęcia działań przewidzianych w prawie krajowym danego</p>

	przewidzianych prawem tego państwa, a także niezwłocznie powiadamia właściwy organ tego państwa, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wystąpieniu z roszczeniem o zwrot narodowego dobra kultury RP na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.	państwa UE w celu zwrotu dobra kultury wyprowadzonego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w odpowiednich formach i terminach.
Art. 18	<p>Art. 18. 1. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>2. Zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w ust. 1, następuje przez wydanie tego dobra na terytorium państwa Unii Europejskiej, z którego zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa, właściwym organom tego państwa.</p>	<p>Art. 18 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 1 i art. 14 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 18 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 5 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 19	<p>Art. 19. 1. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej uznaje się wywóz zagranicznego narodowego dobra kultury, który nastąpił z naruszeniem przepisów tego państwa dotyczących ochrony zagranicznych narodowych dóbr kultury określonych w art. 18 ust. 1, lub z naruszeniem rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury .</p> <p>2. Za wyprowadzenie z naruszeniem prawa uważa się także naruszenie warunków czasowego wywozu zagranicznego narodowego dobra kultury, dokonanego zgodnie z przepisami, o których mowa ust. 1, w szczególności naruszenie obowiązku przywozu zagranicznego narodowego dobra kultury z powrotem w terminie.</p>	Art. 19 projektowanej ustawy jest realizacją art. 2 pkt 2 Dyrektywy 2014/60/UE.
Art. 20	<p>Art. 20. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego na wniosek państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, we współpracy z innymi członkami Rady Ministrów, kierownikami urzędów centralnych, wojewodami, Krajową Administracją Skarbową, Strażą Graniczną, prokuraturą i Policją organizuje poszukiwania tego dobra oraz podejmuje działania</p>	Art. 20 jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 1 Dyrektywy 2014/60/UE.

	<p>mające na celu ustalenie tożsamości właściciela, posiadacza lub dzierżyciela.</p> <p>2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, zawiera informacje umożliwiające odnalezienie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, ze wskazaniem aktualnego lub przypuszczalnego miejsca jego przechowywania. Państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem może wystąpić o zabezpieczenie tego dobra w trybie określonym w art. 23.</p>	
Art. 21	<p>Art. 21. 1 Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zawiadamia państwo Unii Europejskiej o odnalezieniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rzeczy, co do której istnieje podejrzenie, że jest ona zagranicznym narodowym dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, wskazując okoliczności uzasadniające takie podejrzenie.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego umożliwia właściwym organom państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, przeprowadzenie w terminie 6 miesięcy od dnia powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, oględzin lub innych odpowiednich czynności mających na celu stwierdzenie, czy odnalezione dobro kultury jest poszukiwanym zagranicznym narodowym dobrem kultury.</p>	<p>Art. 21 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 2 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 21 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 3 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 22	<p>Art. 22. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, we współpracy z właściwym organem państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podejmuje niezbędne działania mające na celu zabezpieczenie stanu zachowania odnalezonego dobra kultury.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejmuje niezbędne działania mające na celu zapobieżenie działaniom uniemożliwiającym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, państwu Unii Europejskiej występującemu o jego zwrot.</p> <p>3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadku niedochowania przez właściwe organy państwa Unii Europejskiej terminu przeprowadzenia oględzin lub innych czynności, o których mowa w art. 21 ust. 2.</p>	<p>Art. 22 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 5 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 22 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 5 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 22 ust. 3 jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 3 zd. 2 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>

<p>Art. 23</p>	<p>Art. 23. 1. W celu zapobieżenia zagrożeniu dla zagranicznego narodowego dobra kultury wskazanego we wniosku, o którym mowa w art. 20, polegającego na możliwości jego ukrycia, zniszczenia, uszkodzenia, pogorszenia stanu zachowania, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego dobra w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia.</p> <p>2. Dokonując czasowego zajęcia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oddaje je na przechowanie, w zależności od jego rodzaju, do muzeum, archiwum państwowego lub biblioteki, a także zawiadamia państwo Unii Europejskiej występujące z wnioskiem, o którym mowa w art. 20, o przewidywanych kosztach przechowania i innych czynności związanych z zabezpieczeniem oraz wzywa do uiszczenia zaliczki na poczet tych kosztów w terminie 30 dni pod rygorem uchylecia zabezpieczenia.</p> <p>3. Wydatki niezbędne w celu wykonania zabezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z zastrzeżeniem art. 40 ust. 1.</p>	<p>Art. 23 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 4 i 5 Dyrektywy 2014/60/UE nakładającego na państwa członkowskie obowiązek powzięcia wszelkich niezbędnych środków w celu fizycznego zachowania dobra kultury oraz zapobieżenia udaremnienia procedury zwrotu.</p> <p>Art. 23 ust. 1 projektowanej ustawy ma na celu wyposażenie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w narzędzie umożliwiające mu zapewnienie efektywnego prowadzenia postępowania o zwrot dobra kultury odnalezonego na terytorium Polski. Obowiązek ten w praktyce oznacza zabezpieczenie dobra kultury przed ponownym wywiezieniem, ukryciem, uszkodzeniem czy nawet zniszczeniem. Aby móc mu sprostać, projektowana regulacja daje ministrowi możliwość czasowego zajęcia odnalezonego dobra kultury.</p> <p>Art. 23 ust. 2 projektowanej ustawy doprecyzowuje kwestię czasowego zajęcia dobra kultury. Ma ona na celu wskazanie podmiotów, posiadających wymagane warunki do przechowywania dóbr kultury, którym dobra te mogą zostać przekazane na przechowanie.</p> <p>Art. 23 ust. 3 projektowanej ustawy jest niezbędnym doprecyzowaniem ust. 1 i 2. Ma on na celu uregulowanie kwestii ponoszenia kosztów wykonania zabezpieczenia.</p>
----------------	--	---

Art. 24	<p>Art. 24. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pośredniczy pomiędzy obecnym właścicielem lub posiadaczem albo dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18, a państwem Unii Europejskiej występującym o jego zwrot, mając na celu polubowne rozstrzygnięcie sporu oraz informuje obie strony o zasadach mediacji, postępowania pojednawczego oraz postępowania przed sądem polubownym, określonych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.).</p>	Art. 24 projektowanej ustawy jest realizacją art. 5 akapit pierwszy pkt 6 Dyrektywy 2014/60/UE.
Art. 25	<p>Art. 25. Działañ, o których mowa w art. 20–24, nie prowadzi się, jeżeli wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury z terytorium państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa.</p>	Art. 25 projektowanej ustawy jest realizacją art. 8 ust. 2 Dyrektywy 2014/60/UE oraz konsekwencją treści art. 29 projektowanej ustawy.
Art. 26	<p>Art. 26. 1. Państwo Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało wyprowadzone zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, może żądać od posiadacza zwrotu tego dobra na swoje terytorium. Roszczenie to przysługuje także przeciwko dzierżycielowi, jeżeli jednak posiadacz jest znany, powództwo winno zostać w każdym wypadku wytoczone przeciwko niemu..</p> <p>2. W wypadku wystąpienia przez właściciela zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, lub inną osobę uprawnioną z żądaniem wydania tego dobra pierwszeństwo ma żądanie określone w ust. 1.</p> <p>3. Sprawy o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podlegają rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym. Sprawy te należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli dobro kultury objęte roszczeniem znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>4. Roszczenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest zależne od tego, komu przysługuje własność zagranicznego narodowego dobra kultury ani od innych praw przysługujących posiadaczowi, dzierżycielowi lub osobie trzeciej do zagranicznego narodowego dobra kultury.</p>	<p>Art. 26 ust. 1, 2 i 4 projektowanej ustawy jest realizacją art. 3 Dyrektywy 2014/60/UE. Art. 26 ust. 1 projektowanej ustawy jest także realizacją art. 6 akapit pierwszy oraz art. 9 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 26 ust. 2 projektowanej ustawy ma na celu realizację prymatu ochrony integralności dziedzictwa kulturowego, który wynika z ogólnej konstrukcji Dyrektywy 2014/60/UE. Przepis ten jest niezbędny z uwagi na konieczność uregulowania w postępowaniu sadowym sytuacji zbiegu i kolizji roszczeń państwa członkowskiego UE o zwrot na jego terytorium dobra kultury wyprowadzonego nielegalnie na terytorium Polski oraz roszczeń windykacyjnych właściciela tego dobra kultury w taki sposób, aby zrealizować zasadę zawartą w art. 3 Dyrektywy 2014/60/UE, tzn. obowiązek zwrotu na terytorium państwa ubiegającego się o zwrot bez względu na uprawnienia osób trzecich oparte na</p>

		<p>prawie własności.</p> <p>Art. 26 ust. 3 projektowanej ustawy jest niezbędnym doprecyzowaniem ust. 1, gdyż wskazuje rodzaj postępowania, w którym rozstrzygane ma być żądanie zwrotu dobra kultury. Jednocześnie jest on wyjątkiem od zasady przewidzianej w art. 1103 kodeksy postępowania cywilnego i jednocześnie kontynuacją dotychczasowego unormowania zawartego w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dochodzenie zwrotu na drodze postępowania cywilnego jest najbardziej adekwatne do charakteru regulacji Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 27	<p>Art. 27. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego po otrzymaniu zawiadomienia od państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, przeciwko posiadaczowi lub dzierżycielowi zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezwłocznie zawiadamia pozostałe państwa Unii Europejskiej, w szczególności za pośrednictwem systemu IMI, o wniesieniu pozwu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1.</p>	<p>Art. 27 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 7 akapit pierwszy i trzeci Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 27 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 7 akapit drugi Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 28	<p>Art. 28. 1. Roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, nie ulega przedawnieniu.</p> <p>2. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zaliczanego do zbiorów publicznych państwa Unii Europejskiej, z którego terytorium zostało ono wyprowadzone z naruszeniem prawa, stanowiącego własność tego państwa, jego władz lokalnych lub regionalnych, lub podmiotu będącego własnością tego państwa albo jego władz lokalnych lub regionalnych, albo stanowiącego własność podmiotu finansowanego w znacznym stopniu przez to</p>	<p>Art. 28 projektowanej ustawy jest realizacją art. 8 ust. 1 Dyrektywy 2014/60/UE. Dodatkowo art. 28 ust. 2 projektowanej ustawy powtarza w definicję zbiorów publicznych przewidzianą na użytek interpretacji tego przepisu Dyrektywy w brzmieniu z art. 2 pkt 8 Dyrektywy.</p> <p>Art. 28 ust. 1 jest niezbędny w celu wdrożenia art. 8 ust.</p>

	<p>państwo lub jego władze lokalne albo regionalne, a także w przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury znajdującego się w zasobach kościoła i związku wyznaniowego, podlegających w tym państwie szczególnej ochronie prawnej, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie siedemdziesięciu pięciu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej, chyba że umowa dwustronna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a tym państwem przewiduje termin dłuższy.</p> <p>3. W przypadku zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, niezaliczanego do zbiorów, o których mowa w ust. 2, roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, wygasa po upływie trzech lat od dnia, w którym właściwy organ państwa Unii Europejskiej uzyskał informację o miejscu, w którym znajduje się zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz informacje pozwalające zidentyfikować jego posiadacza lub dzierżyciela, nie więcej jednak niż po upływie trzydziestu lat od dnia wyprowadzenia tego dobra kultury z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej.</p>	<p>1 Dyrektywy, eliminuje bowiem możliwość podniesienia przez posiadacza zarzutu przedawnienia w celu zniweczenia powództwa państwa członkowskiego o zwrot dobra kultury w sytuacji, gdy roszczenie tego państwa jeszcze nie wygasło, lecz upłynąłby termin, w którym prawo polskie pozwala podnieść zarzut przedawnienia. Tym samym wyłączenie przedawnienia roszczeń o zwrot dóbr kultury ma na celu zapewnienie realizacji terminów wskazanych z art. 8 Dyrektywy 2014/60/UE, które są dłuższe niż terminy przewidziane w prawie polskim.</p>
Art. 29	<p>Art. 29. Roszczenie, o którym mowa w art. 26 ust. 1, nie przysługuje, jeżeli w dniu wniesienia pozwu wyprowadzenie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, z terytorium państwa Unii Europejskiej występującego o zwrot nie jest już niezgodne z prawem tego państwa.</p>	<p>Art. 29 projektowanej ustawy jest realizacją art. 8 ust. 2 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 30	<p>Art. 30. 1. Powództwo w sprawach, o których mowa w art. 26 ust. 1, wytacza się przed sądem okręgowym właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego. Jeżeli żaden z pozwanych nie ma miejsca zamieszkania lub siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej, właściwy jest Sąd Okręgowy w Warszawie.</p> <p>2. Do pozwu dołącza się w szczególności:</p>	<p>Art. 30 projektowanej ustawy ma na celu wskazanie odrębności procesowych w sprawach restytucji dóbr kultury, jakie są niezbędne z punktu widzenia materii określonej Dyrektywą 2014/60/UE.</p> <p>Art. 30 ust. 1 projektowanej ustawy jako przepis</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1) opis zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1; 2) dokumenty potwierdzające, że dobro kultury jest zagranicznym narodowym dobrem kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1; 3) oświadczenie, złożone przez właściwy organ państwa Unii Europejskiej występującego z powództwem, o niezgodnym z prawem wyprowadzeniu tego dobra kultury z jego terytorium; 4) odpisy pozwu wraz z odpisami załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom oraz ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. <p>3. Sąd niezwłocznie informuje ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o wniesieniu pozwu przesyłając mu odpis pozwu z odpisami załączników.</p> <p>4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wstąpić do postępowania w każdym jego stadium na zasadach określonych w art. 95 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jeżeli wymaga tego ochrona dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej lub uzasadniony interes obywateli.</p> <p>5. Doręczeń państwu Unii Europejskiej dokonuje się w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli państwo Unii Europejskiej ustanowiło na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczeń dokonuje się tym osobom.</p>	<p>szczególny w stosunku do ogólnych zasad właściwości rzeczowej sądów w postępowaniu cywilnym jest uzasadniony złożonym charakterem spraw dotyczących zwrotu dóbr kultury, a także specyfiką podmiotową tych spraw - udziałem państwa obcego po stronie powodowej. Z kolei powiązanie właściwości miejscowej sądów z miejscem zamieszkania (siedzibą) pozwanego jest odzwierciedleniem ogólnej zasady wyrażonej w art. 27 kodeksu postępowania cywilnego.</p> <p>Art. 30 ust. 2 pkt 1-3 projektowanej ustawy są realizacją art. 6 akapit drugi Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 30 ust. 2 pkt 4 projektowanej ustawy jest uzasadniony powszechnie aprobowaną na gruncie procesu cywilnego zasadą poprzedzenia działań sądowych wezwaniem pozwanego do dobrowolnego wykonania ciążącego na nim zobowiązania.</p> <p>Art. 30 ust. 3 projektowanej ustawy, nakładający na sąd obowiązek poinformowania ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego o wniesionym przez państwo członkowskie powództwie jest niezbędny dla prawidłowego informowania organu państwa odpowiedzialnego za ochronę dziedzictwa narodowego o działaniach podejmowanych przez państwa członkowskie w stosunku do dóbr kultury na terytorium RP. Powiadomienie dokonane przez samo państwo członkowskie w trybie art. 7 akapit pierwszy Dyrektywy 2014/60/UE ma inną funkcję i nie musi obejmować wszystkich informacji szczegółowych potrzebnych do</p>
--	--	---

		<p>pełnej wiedzy o roszczeniu. Informacja o procesie jest niezbędna z uwagi na kompetencje ministra (jako organu ds. ochrony dziedzictwa narodowego) przewidziane w art. 95 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Kompetencje te rozciągają się na postępowanie zwrotowe prowadzone z powództwa państwa członkowskiego UE przed sądem polskim, co rozstrzyga art. 30 ust. 4 projektowanej ustawy.</p> <p>Art. 30 ust. 5 projektowanej ustawy ma na celu uregulowanie kwestii doręczeń pism procesowych i sądowych w celu zapewnienie sprawności i szybkości postępowania. Projektowana regulacja jest uzasadniona także prawnomiędzynarodowym charakterem państwa jako strony procesu o zwrot dobra kultury, którego przedstawicielem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest ambasador.</p>
Art. 31	<p>Art. 31. 1. Postępowanie prowadzone z powództwa właściciela lub innej osoby uprawnionej w sprawie o wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, podlega zawieszeniu z urzędu w przypadku wniesienia przez państwo Unii Europejskiej w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, pozwu obejmującego żądanie zwrotu tego dobra kultury.</p> <p>2. Sąd podejmuje postępowanie zawieszony na podstawie ust. 1 z dniem uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie z powództwa wytoczonego przez państwo Unii Europejskiej o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury.</p> <p>3. Do postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie tytułu wykonawczego nakazującego wydanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o</p>	<p>Art. 31 projektowanej ustawy stanowi niezbędne rozwinięcie przepisu art. 26 ust. 2, który z kolei służy zapewnieniu realizacji celów Dyrektywy wynikających z ogólnej konstrukcji postępowania zwrotowego.</p> <p>Celem jego jest jednoznaczne uregulowanie w postępowaniu sądowym i egzekucyjnym sytuacji zbiegu i kolizji roszczeń państwa członkowskiego UE o zwrot na jego terytorium dobra kultury wyprowadzonego nielegalnie na terytorium Polski oraz roszczeń windykacyjnych właściciela tego dobra kultury w taki sposób, aby zrealizować zasadę zawartą w art. 3</p>

	<p>którym mowa w art. 18 ust. 1, właścicielowi lub innej osobie uprawnionej stosuje się odpowiednio ust. 1 i 2. W przypadku zwrotu tego dobra kultury na terytorium państwa Unii Europejskiej, które wniosło powództwo w sprawie, o której mowa w art. 26 ust. 1, postępowanie egzekucyjne umarza się z urzędu.</p>	<p>Dyrektywy, tzn. obowiązek zwrotu na terytorium państwa ubiegającego się o zwrot bez względu na uprawnienia osób trzecich oparte na prawie własności.</p> <p>Przepis ten również jest zgodny z art. 16 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 32	<p>Art. 32. 1. Pozwany będący dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem wskazuje osobę, za którą faktycznie władza tym dobrem, jeżeli nie została ona pozwana, w taki sposób, aby jej wezwanie było możliwe.</p> <p>2. Sąd wezwie osobę wskazaną przez pozwanego do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego, jeżeli jej miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedziba są znane.</p> <p>3. Do wezwania do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego na podstawie ust. 2 stosuje się przepis art. 198 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.</p> <p>4. Posiadacz zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem może żądać od pozwanego naprawienia szkody, którą poniósł na skutek tego, że nie mógł on wziąć udziału w postępowaniu z winy pozwanego.</p>	<p>Art. 32 ust. 1-3 projektowanej ustawy stanowią uszczegółowienie norm procesowych niezbędne na tle regulacji art. 6 Dyrektywy 2014/60/UE, który przewiduje możliwość pozwania dzierżyciela dobra kultury, dopuszcza zaś prawo do odszkodowania tylko na rzecz posiadacza. Przepis art. 32 ma na celu umożliwienie prawidłowego przeprowadzenia postępowania o zwrot dobra kultury przy udziale podmiotów legitymowanych do bycia stronami procesu. Służy zagwarantowaniu posiadaczowi dobra kultury możliwości obrony swoich praw w procesie oraz możliwości dochodzenia naprawienia szkody poniesionej na skutek tego, iż nie mógł wziąć udziału w postępowaniu z winy pozwanego (art. 32 ust. 4).</p> <p>Art. 32 ust. 4 projektowanej ustawy ma na celu ochronę interesu majątkowego posiadacza, który nie wziął udziału w procesie o zwrot dobra kultury bez własnej winy na skutek zaniechania ze strony pozwanego (dzierżyciela) i z tego powodu np. utracił możliwość uzyskania odszkodowania od państwa członkowskiego UE, które wystąpiło o zwrot.</p>

<p>Art. 33</p>	<p>Art. 33. 1. W wyroku nakazującym zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust 1, sąd na wniosek pozwanego zgłoszony do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji orzeka o odszkodowaniu od państwa Unii Europejskiej na rzecz pozwanego, który wykaze, że przy nabyciu tego dobra wykazał się należyłą ostrożnością i starannością.</p> <p>2. Przy ocenie należytej ostrożności i staranności sąd bierze pod uwagę wszystkie okoliczności nabycia, w szczególności dokumentację dotyczącą pochodzenia zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, istnienie pozwolenia na wywóz tego dobra wymaganego zgodnie z przepisami państwa Unii Europejskiej występującego z powództwem, rodzaj stron uczestniczących w transakcji, zapłaconą cenę, sprawdzenie przez posiadacza dostępnego rejestru skradzionych dóbr kultury i wszystkich innych niezbędnych informacji i dokumentów, które posiadacz mógł przy zachowaniu należytej staranności uzyskać, oraz wszelkie inne działania, które byłyby uzasadnione w okolicznościach danej sprawy.</p> <p>3. Jeżeli pozwany wszedł w posiadanie zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem w drodze spadku lub darowizny, ocenie, o której mowa w ust. 2, podlega także poprzedni posiadacz. Pozwany nie może powoływać się na nabycie własności zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w drodze spadku lub darowizny, o ile własność nie przysługiwała spadkodawcy lub darczyńcy.</p> <p>4. Odszkodowanie, o którym mowa w ust. 1, sąd ustala kierując się względami słuszności, biorąc pod uwagę w szczególności prawo do zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, objętego powództwem przysługujące pozwanemu oraz poniesione przez pozwanego – a w przypadku, o którym mowa w ust. 3, także przez poprzedniego posiadacza – koszty, w tym koszty poniesione na ochronę, opracowanie i konserwację tego dobra.</p> <p>5. W przypadku nakazania zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na rzecz powoda z jednoczesnym zasądzeniem odszkodowania na rzecz pozwanego, a także w przypadku, gdy</p>	<p>Art. 33 ust. 1-4 projektowanej ustawy jest realizacją art. 10 Dyrektywy 2014/60/UE. Dodatkowo, art. 33 ust. 2 i 4 projektowanej ustawy zawierają niezbędne uszczegółowienie, w formie katalogu otwartego, kryteriów i zasad obowiązujących sąd przy ustalaniu prawa do odszkodowania i jego wysokości. Unormowanie takie jest konieczne wobec bardzo ogólnego sformułowania prawa do odszkodowania w art. 10 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 33 ust. 5 jest niezbędnym dopełnieniem ust. 1-4 w zakresie zasad obciążania stron kosztami postępowania cywilnego. Ma on na celu ochronę posiadacza, który wykazał się należyłą starannością przy nabyciu dobra kultury poprzez nieobciążanie go kosztami procesu, który przegrał. Stanowi to odstępstwo od ogólnych zasad przewidzianych w tym zakresie w kodeksie postępowania cywilnego i z tego względu wymaga ustanowienia przepisu szczególnego. Uregulowanie to odpowiada zasadzie zawartej w art. 11 Dyrektywy 2014/60/UE (i art. 40 projektowanej ustawy) nakładającej obowiązek ponoszenia kosztów związanych z odzyskiwaniem dobra kultury przez państwo, które tego zwrotu dochodzi. Państwo to zaś ma możliwość odzyskania tych kosztów od osoby odpowiedzialnej za nielegalne wyprowadzenie dobra kultury (art. 12 Dyrektywy 2014/60/UE) - z tego względu proponowana regulacja art. 33 ust. 5 nie pogarsza sytuacji państwa członkowskiego, służy zaś ochronie usprawiedliwionego interesu posiadacza dobra</p>
----------------	--	--

	<p>pozwany nie jest odpowiedzialny za wyprowadzenie z naruszeniem prawa tego dobra z terytorium państwa Unii Europejskiej, koszty procesu ponosi powód.</p>	<p>kultury, który nie odpowiada za jego nielegalne wyprowadzenie i który zachował należyłą staranność przy jego nabywaniu.</p>
Art. 34	<p>Art. 34. Odszkodowanie, o którym mowa w art. 33, może być ustalone także w drodze ugody między posiadaczem lub dzierżycielem zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, a państwem Unii Europejskiej występującym o jego zwrot.</p>	<p>Art. 34 projektowanej ustawy jest uzasadniony potrzebą uzupełnienia regulacji zawartej w art. 10 akapit pierwszy Dyrektywy 2014/60/UE o możliwość ustalenia odszkodowania dla posiadacza nie tylko w wyroku sądowym nakazującym zwrot dobra kultury państwu członkowskiemu UE, ale także w ugodzie (zarówno sądowej, jak i pozasądowej) obejmującej zwrot dobra kultury zawartej przez takie państwo z posiadaczem w Polsce. Brak takiego przepisu mógłby wywoływać wątpliwości co do możliwości ugodowego załatwienia sporu, co niewątpliwie nie byłoby zbieżne z intencją Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 35	<p>Art. 35. 1. Uznanie roszczenia, o którym mowa w art. 26 ust. 1, oraz ugoda pozasądowa obejmująca obowiązek zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej wywołuje skutek po wydaniu pozwolenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1.</p> <p>2. Ugoda lub inne oświadczenie mogące stanowić tytuł egzekucyjny obejmujący zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej nie są dopuszczalne przed wydaniem pozwolenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1.</p> <p>3. Klauzula wykonalności nadana wyrokowi sądu polubownego nakazującemu zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej nie może być nadana przed</p>	<p>Art. 35 projektowanej ustawy jest niezbędny dla prawidłowego wdrożenia Dyrektywy 2014/60/UE w zakresie skorelowania zwrotu dobra kultury z terytorium Polski państwu członkowskiemu UE w trybie Dyrektywy 2014/60/UE z obowiązującymi w prawie polskim ograniczeniami wywozowymi. O ile w sytuacji, gdy zwrot odbywa się na podstawie orzeczenia polskiego organu władzy państwowej (tj. wyroku sądu cywilnego), dalsza regulacja nie jest potrzebna, to w przypadku, gdy zwrot odbywa się na skutek polubownego załatwienia sprawy (w drodze uznania</p>

	<p>wydaniem pozwolenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1.</p> <p>4. Klauzula wykonalności nadana tytułowi egzekucyjnemu, o którym mowa w ust. 2, oraz wyrokowi sądu polubownego, o którym mowa w ust. 3, traci moc na skutek uchylecia albo stwierdzenia nieważności decyzji, o której mowa w art. 39 ust. 1.</p> <p>5. Wniesienie skargi do sądu administracyjnego na decyzję, o której mowa w art. 39 ust. 1, wstrzymuje wykonanie ugody lub innego oświadczenia oraz wyroku sądu polubownego, o których mowa w ust. 1-4.</p>	<p>roszczenia przed sądem, ugody pozasądowej lub sądowej), a także w wyniku wyroku sądu polubownego, konieczne jest powiązanie zwrotu w tym trybie z systemem pozwoleń na wywóz przewidzianych w przepisach odrębnych. Służy temu regulacja zawarta w art. 35 projektowanej ustawy, generalnie uzależniająca dopuszczalność takiego, pozasądowego zwrotu od wydania przez właściwy organ (w tym wypadku jest nim minister do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) pozwolenia na wywóz dobra kultury za granicę. Przy wydawaniu takiego pozwolenia minister będzie brał pod uwagę przesłanki dopuszczalności roszczenia o zwrot (por. art. 39 projektowanej ustawy).</p>
Art. 36	<p>Art. 36. 1. Do wykonania wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej stosuje się art. 1050 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Jeśli jednak państwo Unii Europejskiej, na którego rzecz orzeczono obowiązek zwrotu zagranicznego narodowego dobra kultury, ustanowi pełnomocnika do odbioru tego dobra na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wykonanie wyroku następuje w trybie egzekucji sądowej przewidzianym dla świadczenia niepieniężnego obejmującego wydanie rzeczy ruchomej.</p> <p>2. Zapłata odszkodowania, o którym mowa w art. 33 ust. 1, następuje z chwilą wydania zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, państwu Unii Europejskiej na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, 585, 1579 i 2255) i w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dla świadczeń wzajemnych, które powinny być spełnione jednocześnie.</p>	<p>Art. 36 ust. 1 projektowanej ustawy jest niezbędnym doprecyzowaniem art. 26 ust. 1 tej ustawy i służy realizacji celu Dyrektywy, jakim jest zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego UE. Przewiduje sposób wykonania wyroku nakazującego zwrot dobra kultury na terytorium państwa członkowskiego. Konieczność wyraźnego uregulowania trybu wykonania wyroku w postępowaniu zwrotowym wynika z faktu, iż przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują sposobu egzekucji wyroków nakazujących wydanie rzeczy połączone z jej przemieszczeniem na terytorium państwa obcego, a żaden ze sposobów egzekucji przewidzianych w tym kodeksie nie odpowiada w pełni specyfice orzeczeń wydanych w trybie Dyrektywy 2014/60/UE. Brak tej regulacji prowadziłby do powstania luki i uniemożliwił</p>

		<p>faktyczne wydanie dobra kultury państwu dochodzącego jego zwrotu na terytorium właściwego państwa.</p> <p>Art. 36 ust. 2 realizuje normę zawartą w art. 10 akapit trzeci Dyrektywy i jest niezbędnym skonkretyzowaniem sposobu zapłaty odszkodowania poprzez odesłanie do konstrukcji istniejących na gruncie prawa polskiego.</p>
Art. 37	<p>Art. 37. W sprawach nieuregulowanych w art. 26-36 oraz art. 40 do postępowania w sprawach o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, na terytorium państwa Unii Europejskiej stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, a w zakresie kosztów sądowych, wydatków i opłat egzekucyjnych stosuje się przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623 oraz z 2017 r. poz. 85) oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1138, 1358 i 2261 oraz z 2017 r. poz. 85).</p>	<p>Art. 37 projektowanej ustawy zawiera niezbędne dla prawidłowego wdrożenia Dyrektywy 2014/60/UE odesłanie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie nieuregulowanym przepisami projektowanej ustawy.</p>
Art. 38	<p>Art. 38. Prawo własności zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, zwróconego państwu Unii Europejskiej regulują przepisy tego państwa.</p>	<p>Art. 38 projektowanej ustawy powtarza normę zawartą w art. 13 Dyrektywy 2014/60/UE.</p>
Art. 39	<p>Art. 39. 1. Zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, będącego także narodowym dobrem kultury RP, w przypadku gdy jego posiadacz lub dzierżyciel uznał roszczenie państwa Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 26 ust. 1, lub zawarł ugodę obejmującą obowiązek zwrotu tego dobra kultury, albo gdy sąd polubowny wydał wyrok nakazujący zwrot tego dobra na terytorium państwa Unii Europejskiej, następuje po wydaniu:</p> <p>1) jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę wydanego na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jeżeli to dobro kultury jest zabytkiem;</p>	<p>Art. 39 projektowanej ustawy stanowi rozwinięcie omówionych przy art. 35 tej ustawy regulacji na wypadek pozasądowego, polubownego zwrotu dobra kultury znajdującego się na terytorium RP państwu członkowskiemu UE przez jego posiadacza. W takim wypadku niezbędne jest wydanie decyzji w przedmiocie pozwolenia na wywóz za granicę w trybie przewidzianym przez przepisy prawa polskiego. Z uwagi na specyfikę takiej sytuacji i przesłanki ewentualnego wywozu, ogólne zasady dotyczące wydawania pozwoleń</p>

<p>2) pozwolenia na stały wywóz dobra kultury za granicę, jeżeli to dobro kultury nie jest zabytkiem.</p> <p>2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z tym że w odniesieniu do materiałów bibliotecznych pozwolenie wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej, a w odniesieniu do materiałów archiwalnych – Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.</p> <p>3. Odmawia się wydania pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli:</p> <p>1) nie zachodzą przesłanki dopuszczalności roszczenia o zwrot określone w art. 18 i art. 19;</p> <p>2) zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 28 i art. 29;</p> <p>podmiot tworzący instytucję kultury, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, będącej posiadaczem lub dzierżycielem dobra kultury, o którym mowa w ust. 1, nie wyraził zgody na zwrot tego dobra kultury.</p> <p>4. Rozpoznając wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, organ nie jest związany wyrokiem sądu polubownego ani stanowiskiem stron.</p> <p>5. Z wnioskiem o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, występuje posiadacz lub dzierżyciel dobra kultury, o którym mowa w ust. 1.</p> <p>6. Wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zawiera:</p> <p>1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą;</p> <p>2) określenie dobra kultury wraz ze wskazaniem imienia i nazwiska autora, o ile to możliwe, oraz opisem umożliwiającym identyfikację dobra kultury, w szczególności wskazującym cechy szczególne, takie jak oznakowania, sygnatury, uszkodzenia;</p> <p>3) uzasadnienie wniosku.</p> <p>7. Do pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie stosuje się art. 52 ust. 1a i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p>	<p>na wywóz zabytków przewidziane w rozdziale 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nie są wystarczające, a w pewnym zakresie nie mogą być stosowane. Z tego względu dla prawidłowej i pełnej implementacji Dyrektywy 2014/60/UE niezbędne jest unormowanie szczególne. Jest nim omawiany przepis art. 39 projektowanej ustawy.</p>
--	---

	<p>8. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, 2) wzór pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 <p>– uwzględniając potrzebę zapewnienia ekonomiki postępowania oraz umożliwienia skutecznej identyfikacji dobra kultury, o którym mowa w ust. 1.</p> <p>9. Przepisów ust. 1-7 nie stosuje się w przypadku nakazania zwrotu dobra kultury wyrokiem sądu powszechnego.</p>	
Art. 40	<p>Art. 40. 1. Państwo Unii Europejskiej występujące o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, ponosi koszty związane z poszukiwaniem, zabezpieczeniem stanu zachowania tego dobra kultury, koszty zabezpieczenia, o którym mowa w art. 23 oraz koszty wynikające z wykonania orzeczenia sądu o jego zwrocie, w szczególności wydatki i opłaty egzekucyjne oraz inne koszty przemieszczenia tego dobra kultury na terytorium tego państwa i jego wydania.</p> <p>2. Państwu Unii Europejskiej występującemu o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, przysługuje roszczenie o zwrot kosztów, o których mowa w ust. 1, w stosunku do osoby, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała wyprowadzenie z naruszeniem prawa tego dobra z terytorium tego państwa, chyba że osoba ta nie ponosi winy.</p> <p>3. Jeżeli do zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 1, jest obowiązanych kilka osób, ich odpowiedzialność jest solidarna.</p>	<p>Art. 40 ust. 1 projektowanej ustawy jest realizacją art. 11 Dyrektywy 2014/60/UE.</p> <p>Art. 40 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 12 Dyrektywy 20014/60/UE.</p> <p>Art. 40 ust. 3 projektowanej ustawy jest niezbędnym uzupełnieniem zasady z art. 12 Dyrektywy (wyrażonej w ust. 2 projektowanej ustawy). Ustanowienie odpowiedzialności solidarnej kilku osób zobowiązanych do zwrotu koresponduje z zasadą odpowiedzialności solidarnej sprawców deliktu wyrażonej w art. 441 kodeksu cywilnego.</p>
Art. 41	<p>Art. 41. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć prowadzenie działań określonych w art. 20 ust. 1, art. 21, art. 22 ust. 1 i 2, art. 24 i art. 27, instytucji kultury wyspecjalizowanej w opiece nad zabytkami, dla których jest podmiotem tworzącym, a w odniesieniu do materiałów bibliotecznych i archiwalnych odpowiednio - Dyrektorowi Biblioteki Narodowej albo Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.</p>	<p>Art. 41 projektowanej ustawy ma na celu usprawnienie realizowania celów Dyrektywy poprzez powierzenie niektórych działań jednostkom wyspecjalizowanym w zakresie określonych rodzajów dóbr kultury.</p>

Art. 42	<p>Art. 42. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do zwrotu dobra kultury, które zostało przemieszczone z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jego zwrot na terytorium państwa obcego, z którego dobro kultury zostało przemieszczone lub do którego powinno zostać zwrócone na podstawie umowy międzynarodowej wiążącej Rzeczpospolitą Polską, ma nastąpić na podstawie norm prawa międzynarodowego.</p>	<p>Wprowadzenie przepisu art. 42 oraz dalszych przepisów rozdziału 4 w projektowanej ustawie jest niezbędne ze względu na wymogi prawidłowej legislacji z uwagi na fakt, iż projektowana ustawa wypełnia lukę legislacyjną w prawie polskim określając kompetencje organów państwa w sprawach dot. restytucji dóbr kultury, w tym w sprawach prowadzonych w trybie Dyrektywy 2014/60/UE. Podstawowym rodzajem restytucji dóbr kultury z zagranicy jest restytucja prowadzona na podstawie norm prawa międzynarodowego.</p> <p>W związku z takim zakresem regulacji projektowanej ustawy niezbędne jest unormowanie w ogólnym zakresie zagadnień kompetencyjnych pojawiających się w rodzajach restytucji innych niż restytucja unijna (prowadzona na zasadach Dyrektywy 2014/60/UE). Przepisy rozdziału 4 mają na celu uregulowanie kompetencji organów polskich w sprawach restytucji kierowanej do dóbr kultury znajdujących się na terytorium RP na podstawie norm prawa międzynarodowego. Luka istniejąca do tej pory utrudnia skoordynowanie działań organów państwa w tego rodzaju sprawach. Należy podkreślić, że projektowane przepisy rozdziału 4 nie naruszają zakresu działania sądów powszechnych w sporach o charakterze cywilnoprawnym. Odnoszą się do sfery działań państwa na gruncie prawa międzynarodowego, regulując przede wszystkim podział kompetencji organów polskich przy ich podejmowaniu.</p>
---------	---	--

<p>Art. 43</p>	<p>Art. 43. 1. Zwrot dobra kultury, o którym mowa w art. 42, będącego także narodowym dobrem kultury RP następuje po wydaniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jednorazowego pozwolenia na stały wywóz zabytku za granicę wydanego na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jeżeli dobro kultury jest zabytkiem; 2) pozwolenia na stały wywóz dobra kultury za granicę, jeżeli dobro kultury nie jest zabytkiem, 3) pozwolenia standardowego na stały wywóz dobra kultury za granicę, wydanego zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 1081/2012 z dnia 9 listopada 2012 r. do celów rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 324 9.11.2012, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 93 z 28.03.2014, str. 86), jeżeli dobro kultury jest dobrem kultury w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury (Dz. U. UE L 39 z dnia 10.02.2009). <p>2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, wydaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z tym że w odniesieniu do materiałów bibliotecznych pozwolenie wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej, a w odniesieniu do materiałów archiwalnych – Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych.</p> <p>3. Odmawia się wydania pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, gdy zwrot dobra kultury nie jest zgodny z normami prawa międzynarodowego lub gdy narusza w sposób istotny interes dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>4. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na wniosek osoby, w której posiadaniu znajduje się dobro kultury, lub z urzędu, po wystąpieniu państwa obcego, o którym mowa w art. 42, do Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o zwrot dobra kultury.</p> <p>5. Wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zawiera:</p>	<p>W przeciwieństwie do dóbr kultury objętych postępowaniem przewidzianym w Dyrektywie 2014/60/UE wydanie wyroku w toku powództwa o wydanie dobra kultury wytoczonego przez państwo obce na zasadach ogólnych przewidzianych w prawie cywilnym nie będzie zastępowało pozwolenia na wywóz tego obiektu. Art. 43 projektowanej ustawy reguluje więc kwestie zwrotu (wydania za granicę) takiego dobra kultury z zachowaniem przepisów polskich obowiązujących w zakresie wywozu dóbr kultury za granicę.</p> <p>Art. 43 ust. 1 i 2, 4, 6 i 7 projektowanej ustawy określają niezbędne kwestie proceduralne związane z ubieganiem się przez państwo spoza UE o wydanie zezwolenia na wywóz stały za granicę dobra kultury przemieszczonego bezprawnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>Art. 43 ust. 3, 5 i 8 projektowanej ustawy mają na celu zapobieżenie nieuzasadnionemu zwrotowi dóbr kultury dochodzonych przez państwa spoza UE za granicę oraz uwzględnieniu ewentualnych praw majątkowych Skarbu Państwa.</p>
----------------	---	---

	<ol style="list-style-type: none"> 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą; 2) określenie dobra kultury wraz ze wskazaniem imienia i nazwiska autora, o ile to możliwe, oraz opisem umożliwiającym identyfikację dobra kultury, w szczególności wskazującym cechy szczególne, takie jak oznakowania, sygnatury, uszkodzenia, 3) uzasadnienie wniosku, zawierające powołanie normy prawa międzynarodowego, na podstawie której ma nastąpić zwrot dobra kultury państwu obcemu, i wskazanie okoliczności przemieszczenia dobra kultury z terytorium państwa obcego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wraz z dowodami na te okoliczności. <p>6. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się po uzyskaniu opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych.</p> <p>7. Do pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie stosuje się art. 52 ust. 1a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p> <p>8. Zwrot dobra kultury, o którym mowa w art. 42, niebędącego narodowym dobrem kultury RP następuje po uzyskaniu przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego opinii ministra właściwego do spraw zagranicznych.</p> <p>9. Opinie, o których mowa w ust. 6 i 8, wydaje się w terminie miesiąca od dnia wystąpienia o wydanie opinii. Niezajęcie stanowiska w terminie uznaje się za wyrażenie opinii pozytywnej.</p> <p>10. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, 2) wzór pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 <p>– uwzględniając potrzebę zapewnienia ekonomiki postępowania oraz umożliwienia skutecznej identyfikacji dobra kultury, o którym mowa w art. 42.</p>	
--	--	--

Art. 44	<p>Art. 44. 1. Dobro kultury, o którym mowa w art. 42, wydaje państwu obcemu występującemu o jego zwrot minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Sposób wydania ustala minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z państwem obcym występującym o zwrot.</p> <p>2. Wydanie dobra kultury, o którym mowa w art. 42, należącego do Skarbu Państwa państwu obcemu przenosi własność tego dobra na to państwo.</p> <p>3. W przypadku dobra kultury, o którym mowa w art. 42, należącego do innych osób, w tym osób prawnych będących jednostkami sektora finansów publicznych, skutek, o którym mowa w ust. 2, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez te osoby. Oświadczenie zawierające zgodę składa się w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym i przedstawia się ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który doręcza je państwu obcemu występującemu o zwrot w siedzibie ambasady tego państwa w Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>Art. 44 projektowanej ustawy jest niezbędnym dopełnieniem art. 43. Reguluje on kwestię samej czynności wydania dobra kultury oraz własności tego dobra po wydaniu.</p> <p>Art. 44 ust. 2 projektowanej ustawy ma na celu m.in. wyeliminowanie sytuacji, w której dobro kultury podlegające zwrotowi państwu obcemu na podstawie norm prawa międzynarodowego po zwrocie pozostawałoby własnością Skarbu Państwa, co może mieć miejsce w odniesieniu do dóbr kultury podlegających przejściu na własność Skarbu Państwa w okresie powojennym. Regulacja ta nawiązuje do treści art. 13 Dyrektywy 2014/60/UE wskazującego, iż własność dobra kultury zwróconego państwu członkowskiemu jest regulowana przepisami krajowymi tego państwa (transponowanego do projektowanej ustawy w art. 9 oraz 38). Brak jest podstaw do różnicowania statusu dóbr kultury w zależności od kraju, z którego zostały nielegalnie wyprowadzone. Z tego powodu regulacja zawarta w prawie unijnym powinna być rozciągnięta w sposób wyraźny także na inne niż unijne rodzaje restytucji dóbr kultury.</p>
Art. 45	<p>Art. 45. Czynności prawnej obejmującej przeniesienie własności lub obciążenie narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych dokonuje się w formie pisemnej z datą pewną.</p>	<p>Celem art. 45 projektowanej ustawy jest ustanowienie szczególnych norm ochrony prawnej narodowych dóbr kultury zaliczających się do zbiorów publicznych oraz do zasobów kościołów i związków wyznaniowych. Objęcie tych zbiorów szczególnymi regulacjami ochronnymi w prawie krajowym stanowi, zgodnie z</p>

		<p>art. 8 ust. 1 Dyrektywy 2014/60/UE, przesłankę stosowania względem nich wydłużonego 75-letniego terminu dopuszczalności występowania o zwrot.</p> <p>Art. 45 projektowanej ustawy ogranicza możliwość dokonywania czynności rozporządzających narodowym dobrem kultury ze zbiorów publicznych przez osoby nieuprawnione i ułatwi wykazanie jego proveniencji.</p>
Art. 46	<p>Art. 46. Własność narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych nie może być nabyta od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nimi ani przez zasiedzenie.</p>	<p>W ramach ochrony zbiorów publicznych oraz zasobów kościołów i związków wyznaniowych projektowana ustawa wprowadza przepisy ograniczające skutki prawne przestępstw przeciwko zbiorom tych kategorii (kradzieży i przywłaszczenia), polegające w pierwszej kolejności na wyeliminowaniu możliwości utraty prawa własności na skutek zasiedzenia (art. 174 k.c.) lub nabycia w dobrej wierze przez osobę trzecią (art. 169 k.c.). Są to najczęściej występujące zagrożenia dla dóbr kultury, nie tylko pogłębiające szkodę właściciela pokrzywdzonego przestępstwem, ale naruszające bezpieczeństwo dziedzictwa kulturowego i jego integralność. Temu celowi służy art. 46 projektowanej ustawy. Stanowi on wyraz prymatu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz praw właściciela zbiorów publicznych i kościelnych nad ochroną obrotu handlowego dobrami kultury. Regulacja ta jest realizacją konstytucyjnego obowiązku państwa zapewnienia ochrony dziedzictwa kulturowego i dostępności tego dziedzictwa dla społeczeństwa. Regulacja powyższa będzie miała szczególne znaczenie przy ocenie statusu</p>

		własnościowego obiektu wyprowadzonego za granicę - przy wprowadzeniu zasady, iż własność takiego dobra kultury podlega wyłącznie prawu polskiemu nabywca zagraniczny nie będzie mógł powoływać się przed sądem polskim na przepisy swojego prawa krajowego, które prowadziłyby do nabycia dobra kultury utraconego ze zbiorów publicznych lub kościelnych.
Art. 47	Art. 47. Roszczenie o wydanie narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych przysługujące podmiotom, o których mowa w art. 2 pkt 6 nie ulega przedawnieniu.	Art. 47 projektowanej ustawy uzupełnia niezbędne unormowanie poprzez wyeliminowanie możliwości podniesienia przez nieuprawnionego posiadacza zarzutu przedawnienia roszczenia o wydanie dobra kultury utraconego ze zbiorów publicznych oraz zasobów kościołów i związków wyznaniowych (co następuje co do zasady po upływie 10 lat).
Art. 48	Art. 48. 1. Roszczenie nabywcy, który działając w dobrej wierze nabył narodowe dobro kultury RP należące do zbiorów publicznych od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, przysługujące nabywcy wobec tej osoby oraz osób odpowiadających z nią solidarnie, przedawnia się z upływem dziesięciu lat od wydania narodowego dobra kultury RP z powrotem właścicielowi, o którym mowa w art. 2 pkt 6. 2. Roszczenie, o których mowa w ust. 1, przysługuje nabywcy w zakresie, w którym nie znajduje ono pokrycia w świadczeniu otrzymanym przez niego w związku z dalszym zbyciem tego dobra osobie trzeciej ani w świadczeniu otrzymanym od właściciela tytułem zwrotu nakładów na to dobro.	Art. 48 projektowanej ustawy służy ochronie praw osób, które nabyły w dobrej wierze dobra kultury utracone ze zbiorów publicznych oraz zasobów kościołów i związków wyznaniowych, rozszerzając możliwości dochodzenia roszczeń pieniężnych związanych z nabyciem takiego dobra kultury (m. in. zwrotu ceny i nakładów). Art. 48 ust. 1 w sposób dogodny dla nabywcy konkretyzuje początek biegu przedawnienia roszczeń, zarówno odszkodowawczych, jak i z tytułu zwrotu ceny. Ponieważ uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, ma charakter wyłącznie kompensacyjny, stąd niezbędne jest wprowadzenie w ust. 2 ograniczenia w postaci możliwości dochodzenia jedynie roszczeń, które nie znalazły

		<p>pokrycia w świadczeniu otrzymanym w związku z dalszym zbyciem dobra kultury.</p>
Art. 49	<p>Art. 49. Za zobowiązanie do zapłaty tytułem zwrotu świadczenia nienależnego spełnionego w celu nabycia własności narodowego dobra kultury RP należącego do zbiorów publicznych od osoby nieuprawnionej do rozporządzania nim, przysługujące nabywcy działającemu w dobrej wierze w zakresie określonym w art. 48 ust. 2, odpowiadają solidarnie ze zbywcą osoby, które nie będąc uprawnionymi do rozporządzania tym dobrem wcześniej zbywały je działając w złej wierze. Odpowiedzialność tych osób ograniczona jest do wartości rynkowej dobra kultury.</p>	<p>Art. 49 projektowanej ustawy rozszerza możliwości dochodzenia roszczeń pieniężnych przez nabywcę w dobrej wierze. Umożliwia kierowanie roszczeń wobec wszystkich poprzednich zbywców, którzy działali w złej wierze zbywając obiekt pochodzący ze zbiorów publicznych lub zasobów kościołów i związków wyznaniowych.</p>
Art. 50	<p>Art. 50. Sprawy związane z odzyskaniem utraconych narodowych dóbr kultury RP pochodzących ze zbiorów publicznych są sprawami z zakresu ochrony zbiorów publicznych, o których mowa w art. 95 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p>	<p>Art. 50 projektowanej ustawy ma na celu wzmocnienie ochrony dóbr kultury pochodzących ze zbiorów publicznych lub zasobów kościołów i związków wyznaniowych poprzez wyraźne umożliwienie włączenia się ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do postępowań cywilnych i karnych dotyczących takich narodowych dóbr kultury.</p>
Art. 51	<p>Art. 51. 1. Przepisów art. 46, art. 49 i art. 50 nie stosuje się do rzeczy wpisanej do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury.</p> <p>2. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do narodowych dóbr kultury RP będących własnością kościołów i innych związków wyznaniowych, kościelnych osób prawnych, stowarzyszeń kościelnych i fundacji zakładanych przez kościelne osoby prawne oraz osób prawnych zakładanych przez inne związki wyznaniowe.</p>	<p>Art. 51 ust. 1 projektowanej ustawy ma na celu wyeliminowanie kolizji przepisu art. 47 z przepisami skutków określonych w art. 46 i art. 48-49 projektowanej ustawy w odniesieniu do rzeczy objętych działaniem art. 169 § 3, art. 170 § 2 i art. 174 § 2 k.c., które miałyby ten sam skutek w odniesieniu do rzeczy wpisanych do Krajowego Rejestru Utraconych Dóbr Kultury.</p> <p>Art. 51 ust. 2 projektowanej ustawy jest realizacją art. 8 ust. 1 akapit trzeci Dyrektywy 2014/60/UE przewidującego jednakową formę ochrony dla zbiorów</p>

		publicznych oraz zbiorów kościołów i związków wyznaniowych.
Art. 52	<p>Art. 52. 1. Kto utrudnia postępowanie o zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w ten sposób, że w celu ukrycia tego dobra udziela właściwemu organowi nieprawdziwych informacji lub zataja przed tym organem informację o miejscu przechowywania tego dobra, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.</p> <p>2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.</p> <p>3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd może orzec nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.</p>	Art. 52 projektowanej ustawy jest uzasadniony treścią art. 5 akapit pierwszy pkt 5 Dyrektywy 2014/60/UE przewidującą konieczność ochrony prawnej przed utrudnianiem postępowania w sprawie zwrotu dóbr kultury. Ma na celu wzmocnienie ochrony dóbr kultury i zapewnienie skuteczności wykonywania zadań określonych w Dyrektywie 2014/60/UE poprzez penalizację czynu polegającego na utrudnianiu postępowania o zwrot dobra kultury.
Art. 53	<p>Art. 53. Nie podlega karze za przestępstwo określone w art. 52, kto dobrowolnie zwrócił dobro kultury właściwym organom państwa, z którego zostało wyprowadzone, lub właściwym organom polskim, lub kto ujawnił wobec właściwego organu miejsce przechowywania dobra kultury lub osobę je przechowującą, na skutek czego dobro kultury zostało odnalezione.</p>	Art. 53 projektowanej ustawy stanowi ograniczenie odpowiedzialności karnej za czyn określony w artykule 52 w przypadku dobrowolnego zwrócenia wyprowadzonego nielegalnie dobra kultury. Regulacja taka ma na celu ułatwienie odzyskiwania dóbr kultury, minimalizację kosztów związanych z restytucją oraz skrócenia czasu trwania postępowania o zwrot.
Art. 54	<p>Art. 54. W ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) w art. 14 ust. 4 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„4. Przepisy ust. 1-3 nie mają zastosowania do materiałów archiwalnych przywiezionych do kraju z zastrzeżeniem ich zwrotu oraz do materiałów archiwalnych podlegających zwrotowi z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 26 i art. 43 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...).”;</p> <p>2) uchyla się art. 14a;</p>	Art. 54 projektowanej ustawy jest niezbędny do prawidłowego unormowania zwrotu narodowych dóbr kultury będących materiałami archiwalnymi. Usuwa on wadliwy przepis art. 14a ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, poddaje materiały archiwalne regulacjom zawartym w projektowanej ustawie oraz rozszerza kompetencje Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w zakresie wynikającym z projektowanej ustawy.

	<p>3) art. 14b otrzymuje brzmienie: „Art. 14b. Prowadzenie spraw o zwrot materiałów archiwalnych wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej reguluje ustawa z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury.”;</p> <p>4) w art. 21 w ust. 1 w pkt 10 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 11 w brzmieniu: „11) wykonywanie zadań określonych w przepisach ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury.”.</p>	
Art. 55	<p>Art. 55. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60 i 244) w art. 19 w ust. 1 po pkt 3a dodaje się pkt 3b w brzmieniu: „3b) określonych w rozdziale 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾), w rozdziale 5 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), w rozdziale 5a ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.), w rozdziale 11a ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60) oraz w rozdziale 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...),”.</p>	Art. 55 projektowanej ustawy jest uzasadniony potrzebą objęcia czynnościami kontroli operacyjnej czynu zabronionego określonego w art. 52 projektowanej ustawy.
Art. 56	<p>Art. 56. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1643, 1948 i 1955 oraz z 2017 r. poz. 60 i 244) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) w art. 1 w ust. 2 w pkt 4 lit. c otrzymuje brzmienie: „c) przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy, jak również przedmiotów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom, o</p>	<p>Art. 56 pkt 1 projektowanej ustawy jest uzasadniony potrzebą rozszerzenia zadań Straży Granicznej o rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw oraz ściganie sprawców czynów określonych w rozdziale 6 projektowanej ustawy a także czynów określonych w przepisach o prekursorach materiałów wybuchowych podlegających ograniczeniom oraz o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p> <p>Art. 56 pkt 2 projektowanej ustawy jest uzasadniony</p>

	<p>bibliotekach, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych,”;</p> <p>2) w art. 9e w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„4) określonych w art. 183 § 2, 4 i 5, art. 184 § 1 i 2, art. 263 § 1 i 2, art. 278 § 1, art. 291 § 1 i art. 306 Kodeksu karnego, art. 55 i art. 56 ustawy z dnia 2 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224, 437, 1948 i 2003 oraz z 2017 r. poz. 60), a także art. 44 i art. 46a ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. z 2015 r. poz. 793, 1893 i 1991), art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾), art. 11-13 ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o bezpieczeństwie obrotu prekursorami materiałów wybuchowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 669 i 1948), art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.) oraz art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60), jeżeli przestępstwa te pozostają w związku z przemieszczaniem przedmiotów przestępstwa przez granicę państwową,”.</p>	<p>potrzebą objęcia czynnościami kontroli operacyjnej czynów zabronionych określonych w art. 11-13 ustawy o bezpieczeństwie obrotu prekursorami materiałów wybuchowych oraz w art. 53 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.</p>
Art. 57	<p>Art. 57. W ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) w art. 24 dodaje się ust. 6 i 7 w brzmieniu:</p> <p>„6. W przypadku wydania na podstawie art. 39 ust. 1 lub art. 43 ust. 1 ustawy z dnia . . . . . o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...) pozwolenia na stały wywóz za granicę rzeczy wpisanej do inwentarza muzealiów muzeum będącego instytucją kultury, skreśla się ją z inwentarza z dniem, w którym wywóz stał się dopuszczalny.</p>	<p>Art. 57 projektowanej ustawy wprowadza do ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach niezbędne zmiany wynikające z faktu, iż projektowana ustawa - w celu objęcia trybem zwrotu przewidzianym przez Dyrektywę 2014/60/UE niezabytkowych dóbr kultury - rozszerza ograniczenia wywozowe na muzealia nie będące zabytkami, które do tej pory nie były objęte taką</p>

	<p>7. W przypadku wydania wyroku nakazującego zwrot na terytorium państwa Unii Europejskiej rzeczy wpisanej do inwentarza muzealiów muzeum będącego instytucją kultury, stanowiącej zagraniczne narodowe dobro kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia . . . . o restytucji narodowych dóbr kultury, skreśla się ją z inwentarza z dniem, w którym wyrok stał się prawomocny.”;</p> <p>2) po art. 29 dodaje się art. 29a w brzmieniu:</p> <p>„Art. 29a. 1. Muzealia, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpisane do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury, nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 ustawy z dnia . . . . o restytucji narodowych dóbr kultury, gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 tej ustawy, na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1 tej ustawy.</p> <p>2. Muzealia, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpisane do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury, mogą być czasowo wywożone za granicę po uzyskaniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę albo 2) wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę, albo 3) wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz muzealium za granicę. <p>3. Do pozwoleń, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53-56 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p>	<p>ochroną prawną.</p> <p>Z tego względu w art. 57 pkt 2 projektowanej ustawy dodaje się do ustawy o muzeach przepis art. 29a przewidujący zakaz wywozu na stałe muzealiów, które nie stanowią zabytków w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków, wpisane zaś są do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury (od wyżej wymienionego zakazu są przewidziane wyjątki, np. gdy wywóz następuje w wyniku restytucji na rzecz państwa obcego na podstawie przepisów UE i norm prawa międzynarodowego).</p> <p>Ponadto, uzasadnione jest uregulowanie trybu skreślenia z inwentarza muzealnego obiektu podlegającego restytucji na rzecz państwa obcego na podstawie przepisów UE i norm prawa międzynarodowego - w tym celu w art. 57 pkt 1 projektowanej ustawy dodaje się w art. 24 ustawy o muzeach przepisy ust. 6-7.</p> <p>Art. 57 pkt 3 projektowanej ustawy ma na celu wzmocnienie ochrony muzealiów niebędących zabytkami, które zostały wpisane do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury poprzez penalizację czynu polegającego na wywożeniu takiej rzeczy bez pozwolenia lub nie sprowadzenia go z powrotem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po upływie okresu ważności pozwolenia na jej wywóz.</p>
--	--	---

	<p>4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie pozwoleń, o których mowa w ust. 2, 2) dokumenty dołączane do wniosków, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, 3) wzory pozwoleń, o których mowa w ust. 2 <p>– uwzględniając potrzebę zapewnienia skutecznej identyfikacji muzealiów, o których mowa w ust. 2, oraz konieczność wskazania we wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, imienia i nazwiska przynajmniej 2 osób uprawnionych do podpisania wykazu wywożonych muzealiów dołączanego do tego pozwolenia.”;</p> <p>3) po art. 34 dodaje się rozdział 5a w brzmieniu:</p> <p style="text-align: center;">„Rozdział 5a Przepis karny</p> <p>Art. 34a. 1. Kto bez pozwolenia wywozi za granicę muzealium, które nie stanowi zabytku w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpisane do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury lub po wywiezieniu go za granicę nie sprowadza do kraju w okresie ważności pozwolenia,</p> <p style="padding-left: 40px;">podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.</p> <p>2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.</p> <p>3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.</p> <p>4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.”.</p>	
--	--	--

<p>Art. 58</p>	<p>Art. 58. W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:</p> <p>„Art. 6a. 1. Materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾), nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 tej ustawy, na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1 tej ustawy.</p> <p>2. Materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, mogą być czasowo wywożone za granicę po uzyskaniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę albo 2) wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, albo 3) wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę. <p>3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 2, wydaje Dyrektor Biblioteki Narodowej.</p> <p>4. Do pozwoleń, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53-57 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p> <p>5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa</p>	<p>Wprowadzenie art. 58 projektowanej ustawy jest uzasadnione z tego samego względu, co wprowadzenie zmiany w ustawie o muzeach. Projektowana ustawa bowiem w celu objęcia możliwością stosowania trybu zwrotowego uregulowanego przez Dyrektywę 2014/60/UE obiektów niezabytkowych, rozszerza ograniczenia wywozowe również na materiały biblioteczne nie będące zabytkami.</p> <p>W tym celu dodaje się do ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach przepis art. 6a przewidujący, że materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków, nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków, gdy wywóz następuje w wyniku restytucji na rzecz państwa obcego na podstawie przepisów UE i norm prawa międzynarodowego) (art. 58 pkt 1 projektowanej ustawy).</p> <p>Art. 58 pkt 2 projektowanej ustawy ma na celu wzmocnienie ochrony materiałów bibliotecznych niebędących zabytkami, znajdujących się w narodowym zasobie bibliotecznym poprzez penalizację czynu polegającego na wywożeniu tych materiałów bez pozwolenia lub nie sprowadzenia ich z powrotem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po upływie okresu ważności pozwolenia na ich wywóz.</p>
----------------	--	---

	<p>narodowego określi, w drodze rozporządzenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie pozwoleń, o których mowa w ust. 2, 2) dokumenty dołączane do wniosków, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, 3) wzory pozwoleń, o których mowa w ust. 2 <p>– uwzględniając potrzebę zapewnienia skutecznej identyfikacji materiałów bibliotecznych, o których mowa w ust. 2, oraz wskazania we wniosku o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, imienia i nazwiska przynajmniej 2 osób uprawnionych do podpisania wykazu wywożonych materiałów bibliotecznych dołączanego do tego pozwolenia.”;</p> <p>2) po art. 29 dodaje się rozdział 11a w brzmieniu:</p> <p style="text-align: center;">„Rozdział 11a</p> <p style="text-align: center;">Przepis karny</p> <p>Art. 29a. 1. Kto bez pozwolenia wywozi za granicę materiał biblioteczny, który nie stanowi zabytku w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, znajdujący się w narodowym zasobie bibliotecznym lub po wywiezieniu go za granicę nie sprowadza do kraju w okresie ważności pozwolenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.</p> <p>2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.</p> <p>3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.</p> <p>4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.”.</p>	
--	---	--

Art. 59	<p>Art. 59. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.) w art. 14 w ust. 1 w pkt 12 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 13 w brzmieniu:</p> <p>„13) restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.</p>	<p>Art. 59 projektowanej ustawy ma na celu umożliwienie realizacji projektowanej ustawy przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego poprzez jednoznaczne określenie, że do zakresu spraw objętych działaniami działu administracyjnego, którym kieruje, tj. działu kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, należy restytucja dóbr kultury, w tym zwrot dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa (art. 59 projektowanej ustawy).</p>
Art. 60	<p>Art. 60. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1483 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 244) w art. 31 w ust. 1 po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:</p> <p>„4a) określonych w rozdziale 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾), w rozdziale 5 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 i 1948), w rozdziale 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), w rozdziale 5a ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.) oraz w rozdziale 11a ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60).”.</p>	<p>Art. 60 projektowanej ustawy jest uzasadniony potrzebą objęcia czynnościami kontroli operacyjnej czynów zabronionych określonych w rozdziale 11 ustawy o ochronie zabytków, w rozdziale 5 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym oraz w rozdziale 6 projektowanej ustawy.</p>
Art. 61	<p>Art. 61. W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) w art. 10 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:</p> <p>„3. Zabytek ruchomy stanowiący dobro kultury, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), podlega z urzędu wpisowi do rejestru. Minister właściwy do</p>	<p>Regulacje wprowadzane projektowaną ustawą wymagają dokonania zmian w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zawierającej podstawowe ograniczenia wywozowe, do których odwołują się przepisy projektowanej ustawy. Zasady wywozu zabytków za granicę ulegają również pewnym modyfikacjom ze względu na rozwiązania</p>

	<p> spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informuje wojewódzkiego konserwatora zabytków o zaistnieniu podstaw do wpisu zabytku do rejestru, przekazując dane zabytku i dokumenty niezbędne do dokonania wpisu.”;</p> <p>2) w art. 14a ust. 2 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„2. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, zaliczany do jednej z następujących kategorii:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zabytków archeologicznych, które mają więcej niż 100 lat, wchodzą w skład zbiorów archeologicznych lub zostały pozyskane w wyniku badań archeologicznych bądź przypadkowych odkryć, 2) elementów stanowiących integralną część zabytków architektury, wystroju wnętrz, pomników, posągów i dzieł rzemiosła artystycznego, które mają więcej niż 100 lat, 3) wykonanych ręcznie dowolną techniką i na dowolnym materiale dzieł malarstwa, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 4 i 5, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 150 000 euro oraz nie są własnością ich twórców, 4) wykonanych ręcznie na dowolnym materiale akwareli, gwaszy i pasteli, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 30 000 euro oraz nie są własnością ich twórców, 5) mozaik, nieobjętych kategoriami wskazanymi w pkt 1 i 2, oraz rysunków wykonanych ręcznie przy użyciu dowolnej techniki i na dowolnym materiale, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców, 6) oryginalnych dzieł grafiki i matryc do ich wykonania oraz oryginalnych plakatów, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców, 7) oryginalnych rzeźb, posągów lub ich kopii wykonanych tą samą techniką co oryginał, nieobjętych kategorią wskazaną w pkt 1, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro oraz nie 	<p>przyjęte w projektowanej ustawie.</p> <p>Zmiany w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zawarte w art. 61 projektowanej ustawy są niezbędne w celu dostosowania polskiego prawa krajowego do zapisów zawartych w Dyrektywie 2014/60/UE.</p> <p>Art. 61 pkt 1 projektowanej ustawy ma na celu wzmocnienie ochrony zabytków odzyskanych w drodze restytucji poprzez obligatoryjne wpisanie do rejestru, co skutkuje zakazem wywozu za granicę na stałe.</p> <p>Projektowana ustawa (art. 61 pkt 11) zastępuje cały rozdział 6 (art. 62-70) ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obejmujący dotychczasowe regulacje służące implementacji Dyrektywy 93/7/EWG.</p> <p>Art. 61 pkt 4 projektowanej ustawy zmieniający treść art. 23 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, rozszerza zakres podmiotów zobligowanych do niezwłocznego przekazywania Generalnemu Konserwatorowi Zabytków informacji o zabytku skradzionym lub wywiezionym za granicę niezgodnie z prawem, w celu ujęcia go w wykazie zabytków skradzionych o dyrektorów muzeów i bibliotek będących instytucjami kultury oraz prokuratorów.</p> <p>W związku z uchyleniem przepisu art. 64 ustawy o ochronie zabytków, zawierającego listę kategorii zabytków, do których odsyłały inne przepisy tej ustawy</p>
--	--	---

	<p>są własnością ich twórców,</p> <p>8) fotografii, filmów oraz ich negatywów, które mają więcej niż 50 lat, ich wartość jest wyższa niż 15 000 euro oraz nie są własnością ich twórców,</p> <p>9) pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach inkunabułów i manuskryptów oraz map i partytur muzycznych, liczących więcej niż 50 lat, które nie są własnością ich twórców,</p> <p>10) pojedynczych lub znajdujących się w zbiorach książek, które mają więcej niż 100 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro,</p> <p>11) map drukowanych, które mają więcej niż 200 lat,</p> <p>12) środków transportu, które mają więcej niż 75 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro,</p> <p>13) innych kategorii, niewymienionych w pkt 1–12, obejmujących zabytki, które mają więcej niż 50 lat i ich wartość jest wyższa niż 50 000 euro - na podstawie decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku ruchomego.”;</p> <p>3) w art. 14b ust. 1 otrzymuje brzmienie: „1. Z Listy Skarbów Dziedzictwa skreśla się zabytek ruchomy, który przestał być zaliczany do jednej z kategorii, o których mowa w art. 14a ust. 2.”;</p> <p>4) w art. 23 ust. 2 otrzymuje brzmienie: „2. Wojewódzki konserwator zabytków, organy Policji, Straży Granicznej, Krajowa Administracja Skarbowa, prokuratura oraz dyrektorzy muzeów i bibliotek, będących instytucjami kultury są obowiązane niezwłocznie przekazywać, w celu ujęcia w wykazie, Generalnemu Konserwatorowi Zabytków informacje o zabytku skradzionym lub wywiezionym za granicę niezgodnie z prawem.”;</p> <p>5) w art. 37a: a) ust. 1 otrzymuje brzmienie: „1. Pracami konserwatorskimi, pracami restauratorskimi lub</p>	<p>(art. 14a ust. 2, art. 14b ust. 1, art. 37a ust. 1-2, art. 37g ust. 1, art. 37h ust. 2), niezbędne jest przeniesienie tej listy do pierwszego z wymienionych przepisów i odpowiednia zmiana odesłań w pozostałych (art. 61 pkt 2-3 i 5-6 projektowanej ustawy).</p> <p>Niezbędne jest wprowadzenie do przepisu art. 51 ustawy o ochronie zabytków, określającego kategorie zabytków podlegające bezwzględnemu zakazowi wywozu za granicę na stałe, wyjątków obejmujących wydanie pozwolenia na wywóz zabytków w przypadkach określonych w art. 39 i art. 43 projektowanej ustawy, tj. w odniesieniu do zabytku podlegającego zwrotowi na terytorium państwa obcego w trybie przewidzianym przez Dyrektywę oraz na podstawie norm prawa międzynarodowego. W tym celu w art. 51 ustawy o ochronie zabytków należy zmodyfikować ust. 4 (art. 61 pkt 7 projektowanej ustawy). Ze względu na wprowadzenie do ustawy o muzeach i ustawy o bibliotekach ograniczeń wywozowych w odniesieniu do dóbr kultury nie będących zabytkami, w tym dzieł twórców żyjących, stanowiących muzealia lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego, niezbędne jest odpowiednie znowelizowanie przepisu art. 59 ust. 1 pkt 1 i 1a i 6 ustawy o ochronie zabytków, przewidującego do tej pory, iż dzieła twórców żyjących nie wymagają pozwolenia na wywóz za granicę (art. 61 pkt 8 projektowanej ustawy).</p>
--	--	---

	<p>badaniami konserwatorskimi, prowadzonymi przy zabytkach wpisanych do rejestru kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie konserwacji i restauracji dzieł sztuki lub konserwacji zabytków oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich, przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich lub badaniach konserwatorskich, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru, inwentarza muzeum będącego instytucją kultury lub zaliczanych do jednej z kategorii, o których mowa w art. 14a ust. 2.”,</p> <p>b) w ust. 2 w części wspólnej wyrazy „art. 64 ust. 1” zastępuje się wyrazami „art. 14a ust. 2”;</p> <p>6) w art. 37g w ust. 1 i w art. 37h w ust. 2 wyrazy „art. 64 ust. 1” zastępuje się wyrazami „art. 14a ust. 2”;</p> <p>7) w art. 51 ust. 4 otrzymuje brzmienie:</p> <p>„4. Zabytki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wpisane do rejestru, 2) wpisane na Listę Skarbów Dziedzictwa, 3) wchodzące w skład zbiorów publicznych, które stanowią własność Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora finansów publicznych, 4) wpisane do inwentarza muzeum albo wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego <p>– nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 tej ustawy, na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1</p>	<p>Zgodnie z celem Dyrektywy 2014/60/UE wyrażonym w akapitach 16-17 jej preambuły przeciwdziałanie obrotowi dóbr kultury z nielegalnych źródeł uzasadnia konieczność wzmocnienia wymogów zachowania należytej staranności przy nabywaniu dóbr kultury. Temu celowi służy w projektowanej ustawie wprowadzenie obowiązku prowadzenia ewidencji przez podmioty gospodarcze wyspecjalizowane w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Regulacja ta przeciwdziałać ma łamaniu prawa przy wydawaniu przez tego rodzaju podmioty ekspertyz służących wykazaniu, iż zabytek nie podlega ograniczeniom wywozowym (art. 61 pkt 9 projektowanej ustawy).</p> <p>W celu umożliwienia ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywania zadań związanych z restytucją dóbr kultury w zakresie postępowania cywilnego i karnego, także występujących na gruncie zwrotu na terytorium państw członkowskich uregulowanego w Dyrektywie 2014/60/UE, projektowana ustawa odsyła do uprawnień ministra przewidzianych w przepisie art. 95 ustawy o ochronie zabytków. Przepis ten - przewidujący szerokie uprawnienia procesowe dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz wojewódzkiego konserwatora zabytków - w dotychczasowym kształcie dotknięty jest wadami legislacyjnymi, które wymagają usunięcia w zakresie postępowania karnego i cywilnego. Użyte w art. 95 pkt 1</p>
--	---	---

	<p>tej ustawy.”;</p> <p>8) w art. 59 w ust. 1:</p> <p>a) pkt 1 otrzymuje brzmienie: „1) zabytki nieobjęte kategoriami, o których mowa w art. 51 ust. 1, niewpisane do rejestru albo na Listę Skarbów Dziedzictwa, albo inwentarzy muzeów albo niewchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego;”;</p> <p>b) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu: „1a) zabytki podlegające zwrotowi na terytorium państwa Unii Europejskiej na podstawie prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;”;</p> <p>c) pkt 6 otrzymuje brzmienie: „6) dzieła twórców żyjących niewpisane do inwentarzy muzeów albo niewchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego;”;</p> <p>d) po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu: „6a) dzieła twórców żyjących, podlegające zwrotowi na terytorium państwa Unii Europejskiej na podstawie prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia . . . . . o restytucji narodowych dóbr kultury;”;</p> <p>9) po art. 59 dodaje się art. 59a w brzmieniu: „Art. 59a. 1. Podmiot gospodarczy wyspecjalizowany w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwany dalej „podmiotem prowadzącym księgę ewidencyjną”, jest obowiązany do prowadzenia księgi ewidencyjnej zabytków przyjętych lub oferowanych do zbycia, zwaną dalej „księgą ewidencyjną”, zarówno na własną rzecz, jak i na rzecz innych osób, o wartości przekraczającej 10 000 zł, a także ekspertyz wydanych przez ten podmiot, w szczególności ocen wskazujących czas powstania zabytku i wycen</p>	<p>sformułowanie, iż organy te mogą występować "na prawach strony" w postępowaniu cywilnym nie jest skorelowane z systemem postępowania cywilnego. Wyeliminowanie tej wady wymaga odesłania do konkretnych konstrukcji postępowania cywilnego. Ponieważ wśród różnych form zaangażowania podmiotów trzecich (prokurator, organizacja społeczna, interwenient uboczny) przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego sformułowanie z art. 95 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków w istocie odpowiada roli prokuratora w postępowaniu cywilnym, dla usunięcia wskazanej wady niezbędne jest odesłanie w tym przepisie do uprawnień, jakie kodeks postępowania cywilnego przewiduje dla tego organu. Z kolei w odniesieniu do roli obu organów w postępowaniu karnym dotychczasowe brzmienie art. 95 pkt 2 jest również dotknięte wadą legislacyjną, albowiem przewiduje, iż mogą one występować „na prawach oskarżyciela posiłkowego”, bez wzmianki o występowaniu na prawach pokrzywdzonego. Wadliwość tego przepisu przejawia się w jego niedostosowaniu do treści art. 53 kodeksu postępowania karnego, który status oskarżyciela posiłkowego integralnie wiąże ze statusem pokrzywdzonego. Usunięcie omawianej wady w art. 95 pkt 2 ustawy o ochronie zabytków wymaga wskazania wprost, iż obydwie organy działają na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym. Nadto konieczne jest doprecyzowanie i rozszerzenie zakresu spraw, w których art. 95 przewiduje udział</p>
--	---	--

	<p>zabytku, o których mowa w art. 59 ust. 3 pkt 1 i 2.</p> <p>2. Księga ewidencyjna zawiera:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dane umożliwiające identyfikację i określenie wartości zabytku; 2) dane zbywcy oraz nabywcy zabytku, a także osób pośredniczących w zbyciu i nabyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne; 3) dane osoby, na rzecz której została wydana ekspertyza, o której mowa w ust. 1; 4) oryginał lub odpis dokumentu poświadczającego nabycie zabytku przez podmiot prowadzący księgę ewidencyjną wraz z ceną zakupu, a ponadto Jednolitego Dokumentu Administracyjnego (SAD) lub innego dokumentu potwierdzającego dopuszczenie do obrotu w przypadku, jeżeli podmiot ten nabył zabytek poza obszarem celnym Unii Europejskiej; 5) odpis faktury lub innego dokumentu poświadczającego zbycie zabytku wraz z ceną sprzedaży; 6) odpis ekspertyzy, o której mowa w ust. 1; 7) oświadczenie zbywcy dotyczące pochodzenia zabytku i sposobu nabycia go przez zbywcę; 8) oświadczenie podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną, dotyczące czynności powziętych w celu weryfikacji, czy zabytek nie pochodzi z przestępstwa ani nie został wyprowadzony z terytorium państwa Unii Europejskiej lub państwa trzeciego z naruszeniem prawa, ze wskazaniem informacji uzyskanych z dostępnych rejestrów, wykazów i baz danych. <p>3. Dane osób, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3, w odniesieniu do osób fizycznych obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) imię i nazwisko; 2) numer identyfikacji podatkowej (NIP) lub numer PESEL; 3) w odniesieniu do cudzoziemców i osób nie mających numerów, o których mowa w pkt 2, adres zamieszkania oraz serię i numer 	<p>ministra, na sprawy związane z ogólnie ujmując ochroną dziedzictwa kulturowego (art. 61 pkt 11 projektowanej ustawy).</p> <p>Art. 61 pkt 12 i 13 projektowanej ustawy mają na celu penalizację czynu polegającego na naruszeniu obowiązków w zakresie prowadzenia księgi ewidencyjnej przewidzianego powyżej poprzez dodanie art. 59a w ustawie o ochronie zabytków (art. 61 pkt 7 projektowanej ustawy). Orzekanie w sprawach dotyczących tego czynu następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.</p>
--	---	--

dokumentu potwierdzającego tożsamość.

4. Osobą uprawnioną do dokonywania wpisów w księdze ewidencyjnej jest każda osoba uprawniona do reprezentowania podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną lub osoba przez nią do tego upoważniona.

5. Księgę ewidencyjną podmiot obowiązany do jej prowadzenia przechowuje przez okres prowadzenia działalności.

6. Jeżeli podmiot prowadzący księgę ewidencyjną nie jest podmiotem, o którym mowa w art. 42 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, ani też księga ewidencyjna nie wchodzi w skład państwowego zasobu archiwalnego, do księgi tej stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach dotyczące ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego.

7. Policja i Krajowa Administracja Skarbowa mogą na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub z urzędu dokonywać czynności wyjaśniających mających na celu sprawdzenie wykonywania obowiązku prowadzenia księgi ewidencyjnej i prawidłowości jej prowadzenia. W czynnościach wyjaśniających może wziąć udział upoważniony przedstawiciel ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

8. Podmiot prowadzący księgę ewidencyjną jest obowiązany na każde wezwanie niezwłocznie udostępnić tę księgę sądom powszechnym, sądom administracyjnym oraz organom i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 12 ust. 5 i art. 41 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, a także innym podmiotom wydającym pozwolenia na wywóz zabytków za granicę.

9. Podmiot prowadzący księgę ewidencyjną jest obowiązany wydać odpis lub kopię wpisu, a także odpis lub kopię oświadczeń, o których mowa w ust. 2 pkt 7 i 8, zbywcy lub nabywcy zabytku objętego wpisem, lub osobie, na której rzecz wydał ekspertyzę objętą wpisem, na żądanie tych osób.

10. Archiwum państwowe, do którego przekazano księgę ewidencyjną

	<p>celem archiwizowania zgodnie z ust. 6, udostępnia ją podmiotowi prowadzącemu tę księgę ewidencyjną, organom lub podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 12 ust. 5 i art. 41 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, a także innym podmiotom wydającym pozwolenia na wywóz zabytków za granicę, oraz osobom, o których mowa w ust. 9.</p> <p>11. Przed dokonaniem pierwszego wpisu podmiot prowadzący księgę ewidencyjną przedkłada księgę ewidencyjną oraz kolejne jej tomy wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków właściwemu dla miejsca siedziby tego podmiotu, celem nadania księdze ewidencyjnej i kolejnemu tomowi numeru ewidencyjnego.</p> <p>12. Organ, o którym mowa w ust. 11, prowadzi ewidencję przedłożonych mu ksiąg ewidencyjnych, która zawiera:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) numer ewidencyjny, datę jego nadania oraz liczbę stron księgi ewidencyjnej lub kolejnego tomu księgi ewidencyjnej; 2) imię i nazwisko lub nazwę (firmę) podmiotu prowadzącego księgę ewidencyjną. <p>13. Ewidencja ksiąg ewidencyjnych jest dokumentem stanowiącym materiał archiwalny podlegający przekazaniu do właściwego archiwum państwowego zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.</p> <p>14. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wzór księgi ewidencyjnej, szczegółowy sposób jej prowadzenia i przechowywania oraz dokumentację dołączaną do księgi ewidencyjnej, uwzględniając konieczność zapewnienia przejrzystości i kompletności zapisu informacji znajdujących się w księdze ewidencyjnej, a także bezpieczeństwa danych zawartych w księdze ewidencyjnej.”;</p> <p>10) uchyla się rozdział 6;</p> <p>11) art. 95 otrzymuje brzmienie:</p>	
--	---	--

	<p>„Art. 95. 1. W sprawach cywilnych związanych z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucją dóbr kultury, w tym zwrotem dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego posiada uprawnienia przewidziane dla prokuratora przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.</p> <p>2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą występować na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu karnym w sprawach dotyczących czynów zabronionych zagrażających ochronie zabytków, dziedzictwu kulturowemu, w tym zbiorom publicznym, restytucji dóbr kultury, w tym zwrotowi dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności czynów określonych w rozdziale 11.</p> <p>3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków mogą w sprawach ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego, w tym zbiorów publicznych, restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, występować na prawach strony w postępowaniu administracyjnym oraz na prawach oskarżyciela publicznego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.”;</p> <p>12) po art. 119 dodaje się art. 119a w brzmieniu: „Art. 119a. Kto wbrew ciążącemu na nim obowiązкови nie prowadzi księgi ewidencyjnej albo prowadzi ją w sposób nierzetelny lub niezgodny z prawdą, podlega karze grzywny.”;</p> <p>13) w art. 120 wyrazy „art. 110-119” zastępuje się wyrazami „art. 110-119a”.</p>	
--	---	--

Art. 62	<p>Art. 62. W ustawie z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. z 2016 r. poz. 1880 i 1948) wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1) w art. 31 po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu: „5a. W przypadku gdy zajęty towar jest dobrem kultury w rozumieniu ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. ... poz. ...), organ celny przekazuje go w depozyt instytucji kultury wskazanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.”;</p> <p>2) w art. 32 ust. 3 otrzymuje brzmienie: „3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepis art. 31 ust. 2 i 5a.”.</p>	Art. 62 projektowanej ustawy jest niezbędnym dopełnieniem art. 9 tej ustawy i ma na celu odpowiednie zabezpieczenie dobra kultury zajętego przez organ celny.
Art. 63	<p>Art. 63. W ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. poz. 1947 i 2255 oraz z 2017 r. poz. 88, 244 i 379) w art. 33 w ust. 1 w pkt 10:</p> <p>1) po lit. b dodaje się lit. ba w brzmieniu: „ba) art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.)”;</p> <p>2) po lit. d dodaje się lit. da w brzmieniu: „da) art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60)”.</p>	Art. 63 projektowanej ustawy jest uzasadniony potrzebą rozszerzenia zakresu zadań Krajowej Administracji Skarbowej o rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw nielegalnego wywożenia za granicę muzealiów (określonego w art. 34a ustawy o muzealiach) oraz przestępstwa nielegalnego wywożenia za granicę materiałów bibliotecznych (określonego w art. 29a ustawy o bibliotekach).
Art. 64	<p>Art. 64. Pierwsze sprawozdanie, o którym mowa w art. 3 ust. 2 pkt 6, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przekaże w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.</p>	Art. 64 projektowanej ustawy jest przepisem przejściowym mającym na celu wyznaczenie terminu przekazania Komisji Europejskiej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pierwszego sprawozdania z wykonywania przez Polskę Dyrektywy 2014/60/UE.
Art. 65	<p>Art. 65. Do postępowań w sprawie restytucji zabytków wywiezionych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej</p>	Art. 65 projektowanej ustawy ma na celu uregulowanie kwestii intertemporalnych określające, na jakich

	wszczętych na podstawie ustawy zmienianej w art. 61 i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.	zasadach będą prowadzone postępowania związane z restytucją zabytków wywiezionych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, wszczęte i niezakończone przed wejściem w życie projektowanej ustawy.
Art. 66	Art. 66. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 61 pkt 9, 12 i 13, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.	Art. 66 projektowanej ustawy ma na celu wyznaczenie granicy czasowej obowiązywania tej ustawy oraz uregulowanie kwestii terminu wejścia w życie obowiązku prowadzenia księgi ewidencyjnej zabytków oferowanych lub przyjętych do zbycia oraz wydanych ekspertyz, o którym mowa w art. 59a ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wprowadzenie tego wymogu w okresie 6 miesięcy po wejściu w życie przedmiotowej ustawy pozwoli na przygotowanie podmiotów obowiązanych oraz organów do zadań związanych z prowadzeniem księgi ewidencyjnej.

13)

Minister
Spraw Zagranicznych

Centrum Obsługi Administracji Rządowej

Wpl. 21-02-2017
DMP-15578-2017

KANCELARIA OGÓLNA
w KPRM 5

Warszawa, 20 lutego 2017 r.

KPRM

DPUE.920.698.2016 / 22/MN

dot.: RM-10-176-16 - tekst ostateczny
(DL-WL.0220.1.2017.AK z 14.02.2017 r.)

Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

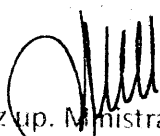
Opinia
o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury,
wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa
Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowna Pani Minister,

w związku z przedłożonym po posiedzeniu Rady Ministrów tekstem ostatecznym projektu ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z up. Ministra
Spraw Zagranicznych
Renata Szczech
Podsekretarz Stanu

Do wiadomości:
Pan Piotr Gliński
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ROZPORZĄDZENIE

RADY MINISTRÓW

z dnia

w sprawie współpracy dotyczącej restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej

Na podstawie art. 5 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób współpracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;
- 2) tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;
- 3) szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury.

§ 2. Organy i podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, zwane dalej „organami i podmiotami współpracującymi”, wskazują ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jednostki, komórki organizacyjne oraz upoważnionych funkcjonariuszy lub pracowników, którzy współdziałają bezpośrednio z komórką organizacyjną urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub instytucją kultury wyznaczoną przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do realizacji zadań związanych z restytucją dóbr kultury.

§ 3. 1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powoływać grupy zadaniowe w celu odzyskania, w tym poszukiwania i zabezpieczenia dobra kultury objętego restytucją.

2. Grupą zadaniową kieruje przedstawiciel ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Organy i podmioty współpracujące wyznaczają swych przedstawicieli do grup zadaniowych, o których mowa w ust. 2, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, w terminie 7 dni od przekazania wniosku.

§ 4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa dotyczącego dobra kultury objętego lub mogącego być objętym restytucją powiadamia organy ścigania, informując o tym Prokuratora Generalnego oraz Komendanta Głównego Policji, a w razie potrzeby uzasadnionej zwłaszcza zawilnością sprawy lub szczególną wartością dobra kultury wskazując także na potrzebę objęcia postępowania nadzorem na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach.

§ 5. 1. Organy i podmioty współpracujące przekazują na bieżąco ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego posiadane informacje dotyczące dóbr kultury objętych restytucją, w tym dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, w szczególności informacje o miejscu przechowywania lub ukrycia tych dóbr kultury, oraz powiadamiają o uzyskaniu informacji o odnalezieniu i odzyskaniu poszukiwanego dobra kultury oraz o ustaleniu osób fizycznych mogących posiadać poszukiwane dobro kultury, o ile nie narusza to przepisów o ochronie informacji niejawnych.

2. Organy i podmioty współpracujące przekazują ministrowi właściwemu do spraw kultury i dziedzictwa narodowego oraz z instytucji wyspecjalizowanej dane koniecznych do wypełniania zadań informacyjnych, ewidencyjnych i analitycznych, w tym sporządzania sprawozdań, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury.

§ 6. Prokurator Generalny, Komendant Główny Policji, Komendant Główny Straży Granicznej oraz Szef Krajowej Administracji Skarbowej w przypadku, w którym wystąpienie o zwrot poszukiwanego dobra kultury za pośrednictwem systemu IMI lub upowszechnienia informacji o nim może naruszyć tajemnicę śledztwa lub przyczynić się do ujawnienia ważnych informacji mogących utrudnić odzyskanie dobra kultury objętego restytucją, występują z wnioskiem do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o wstrzymanie działań w tym zakresie.

§ 7. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego organizuje szkolenia dla pracowników, funkcjonariuszy lub przedstawicieli organów i podmiotów współpracujących, dotyczące restytucji dóbr kultury.

§ 8. 1. Przedstawiciele służby zagranicznej podejmują działania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2. W ramach działań, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, przedstawiciele służby zagranicznej zapewniają pomoc w zorganizowaniu pobytu i transportu osób wyznaczonych do tych działań przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, pomoc w ustaleniu tożsamości osób władających dobrem kultury objętym restytucją i miejsca jego przechowywania, pośredniczenie w kontaktach z miejscową policją i organami wymiaru sprawiedliwości, asystę konsula i tłumacza języka miejscowego, dokonują uzgadniania czasu i miejsca spotkań, oględzin dobra kultury, przekazują dokumentację przygotowaną przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podmiotom i osobom zainteresowanym, zapewniają utrzymywanie kontaktu i prowadzenie rokowań z podmiotem władającym dobrem kultury.

§ 9. W przypadku gdy jest to uzasadnione okolicznościami sprawy, minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zapewnia czasowe przechowywanie dobra kultury odzyskanego w ramach restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską w placówkach zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 10. 1. W przypadkach, o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informuje ministra właściwego do spraw zagranicznych o planowanym wystąpieniu wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury oraz o fakcie wystąpienia przez państwo obce o zwrot dobra kultury wobec Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zwrot miałby nastąpić na zasadach określonych w art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury.

2. W przypadkach, o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, jeżeli brak niezwłocznego wystąpienia wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury mógłby doprowadzić do jego utraty lub pogorszenia stanu zachowania, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego występuje wobec

państwa obcego o zwrot dobra kultury oraz informuje o tym fakcie ministra właściwego do spraw zagranicznych w terminie 7 dni od dnia wystąpienia.

§ 11. 1. W przypadkach, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wraz z wnioskiem o reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie dotyczącej restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych:

- 1) stanowisko będące podstawą sformułowania noty dyplomatycznej;
- 2) wniosek do państwa obcego o zwrot dobra kultury (wniosek restytucyjny);
- 3) inną dokumentację niezbędną do prowadzenia sprawy.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych w przypadku złożenia wniosku, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury:

- 1) konsultuje treść noty dyplomatycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1, z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- 2) przekazuje ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o złożeniu noty dyplomatycznej, o której mowa w ust. 1 pkt 1, w terminie 7 dni od jej złożenia;
- 3) przekazuje na piśmie, w terminie 7 dni od dnia otrzymania, do wiadomości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego stanowisko państwa obcego w odpowiedzi na notę dyplomatyczną i dalszą korespondencję w sprawie oraz uzgadnia z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego dalsze stanowisko;
- 4) w przypadku zgody państwa obcego na zwrot dobra kultury:
  - a) konsultuje z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego treść porozumienia z państwem obcym lub jego podmiotami dotyczącego zwrotu dobra kultury,
  - b) występuje o udzielenie wymaganych pozwoleń na wywóz dobra kultury,
  - c) udziela ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pomocy w zorganizowaniu transportu dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
  - d) przekazuje ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego kopię dokumentacji dotyczącej restytucji dobra kultury.

§ 12. 1. Policja podejmuje działania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2. W ramach działań, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, Policja:

- 1) zapewnia asystę funkcjonariuszy policji przy czynnościach osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do przeprowadzenia oględzin dobra kultury objętego restytucją lub uczestniczących w czynnościach zabezpieczenia tego dobra kultury, w przypadku obawy zagrożenia dla bezpieczeństwa tych osób;
- 2) udziela wsparcia w zakresie ochrony przemieszczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury zabezpieczonych w ramach restytucji.

3. W nagłych wypadkach osoby, o których mowa w ust. 2 pkt 1, mogą zwracać się o zapewnienie asysty, o której mowa w ust. 2 pkt 1, bezpośrednio do miejscowego organu Policji.

§ 13. Do zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury należy w szczególności:

- 1) rejestrowanie oraz wyrejestrowanie w systemie IMI (z powiadomieniem krajowego koordynatora systemu IMI) organów i podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, jako organów właściwych;
- 2) sprawdzanie pod względem formalnym wniosków składanych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej za pośrednictwem systemu IMI oraz przesyłanie ich do organów właściwych, zgodnie z ich kompetencjami;
- 3) sprawdzanie pod względem formalnym poprawności wniosków i informacji przesyłanych za pośrednictwem systemu IMI do państw członkowskich Unii Europejskiej;
- 4) powiadamianie organów właściwych, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, o wysłaniu wniosków lub informacji do państw członkowskich Unii Europejskiej w przypadkach określonych w art. 15 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;
- 5) powiadamianie organów właściwych, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, o odnalezieniu narodowego dobra kultury RP

w przypadku określonym w art. 16 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;

- 6) powiadamianie organów właściwych, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, o odnalezieniu zagranicznego narodowego dobra kultury w przypadku określonym w art. 21 ust. 1 ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury;
- 7) przesyłanie organom właściwym, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, w przypadkach uzasadnionych potrzebą zapewnienia właściwego przepływu informacji oraz należytej współpracy, wniosków i informacji przekazywanych za pośrednictwem systemu IMI dodatkowo w formie pisemnej z wytycznymi co do sposobu wykonywania wniosków lub dodatkowymi informacjami ułatwiającymi poszukiwanie i odzyskanie dobra kultury;
- 8) analizowanie otrzymanych za pośrednictwem systemu IMI wniosków, zawiadomień i informacji;
- 9) monitorowanie i koordynowanie sposobu wykorzystywania systemu IMI do realizacji zadań organów właściwych, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury;
- 10) zapewnienie przeszkolenia użytkowników wyznaczonych przez organy właściwe, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, w zakresie sposobu korzystania i obsługi modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury.

§ 14. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

PREZES RADY MINISTRÓW

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie współpracy dotyczącej restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.)

Zgodnie z ww. upoważnieniem ustawowym projektowany akt wykonawczy określa sposób współpracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury oraz szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury.

Obecnie materia objęta projektowanym rozporządzeniem nie jest regulowana żadnym aktem prawnym. Przez wskazanie sposobu współpracy zostanie zapewniona prawidłowa współpraca i koordynacja działań związanych z restytucją dóbr kultury. W celu zapewnienia harmonizacji działań organów i podmiotów, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, projekt przewiduje, że organy i podmioty współpracujące z ministrem kultury i dziedzictwa narodowego w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury wskazują ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jednostki, komórki organizacyjne oraz upoważnionych funkcjonariuszy lub pracowników, którzy współdziałają bezpośrednio z komórką organizacyjną urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub instytucją kultury wyznaczoną przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do realizacji zadań związanych z restytucją dóbr kultury.

W ramach współpracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury w projekcie przewidziano możliwość powoływania przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego grup zadaniowych, w skład

których wchodziłoby wyznaczeni na jego wniosek przedstawiciele poszczególnych podmiotów i organów współpracujących.

W przypadku powzięcia przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejrzania o popełnieniu przestępstw dotyczących dóbr kultury objętych lub mogących być objętymi restytucją dóbr kultury w projekcie przewidziano obowiązek powiadomienia w tym zakresie organów ścigania, Prokuratora Generalnego oraz Komendanta Głównego Policji. Jednocześnie, ze względu na zawłość sprawy lub szczególną wartość dobra kultury, przewidziano możliwość objęcia postępowania nadzorem na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach. Natomiast organy i podmioty współpracujące byłyby zobligowane do przekazywania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego posiadanych informacji dotyczących dóbr kultury objętych restytucją, w tym dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, w szczególności informacji o miejscu przechowywania lub ukrycia zagranicznych narodowych dóbr kultury, o uzyskaniu informacji o odnalezieniu i odzyskaniu poszukiwanego zagranicznego narodowego dobra kultury oraz o ustaleniu osób fizycznych mogących posiadać poszukiwane zagraniczne narodowe dobro kultury, o ile nie naruszałyby to przepisów o ochronie informacji niejawnych. Ponadto organy i podmioty współpracujące byłyby również zobligowane do przekazywania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego danych koniecznych do wypełniania zadań informacyjnych, ewidencyjnych i analitycznych, w tym sporządzania sprawozdań dotyczących wykonania ww. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE.

Projekt określa jakie działania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, są podejmowane na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przez służbę zagraniczną w przypadku działań restytucyjnych związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury prowadzonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Do działań tych projekt zalicza pomoc w zorganizowaniu pobytu i transportu osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do tych działań, pomoc w ustaleniu tożsamości osób władających dobrem kultury objętym restytucją i miejsca jego przechowywania, pośredniczenie w kontaktach z miejscową policją i organami wymiaru sprawiedliwości, asystę konsula i tłumacza języka miejscowego, uzgadnianie czasu i miejsca spotkań, oględzin dobra kultury, przekazywanie dokumentacji przygotowanej przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podmiotom i osobom zainteresowanym, zapewnienie utrzymywania kontaktu i prowadzenie

rokowań z podmiotem władającym dobrem kultury. Ponadto projekt przewiduje że, w przypadkach uzasadnionych okolicznościami sprawy, minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zapewniałby czasowe przechowywanie dobra kultury odzyskanego w ramach restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w placówkach zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast w przypadku wystąpienia państwa obcego z wnioskiem o zwrot dobra kultury wobec Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informowałby ministra właściwego do spraw zagranicznych o planowanym wystąpieniu wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury oraz o fakcie wystąpienia przez państwo obce o zwrot dobra kultury wobec Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zwrot miałby nastąpić na zasadach określonych w art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury. Jeżeli brak niezwłocznego wystąpienia wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury mógłby doprowadzić do jego utraty lub pogorszenia stanu zachowania, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego występowałby wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury oraz informowałby o tym fakcie ministra właściwego do spraw zagranicznych w terminie 7 dni od dnia wystąpienia.

W przypadku natomiast zwrócenia się z wnioskiem o reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie dotyczącej restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską w zakresie zwrotu dobra kultury minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przedstawiałby ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych stanowisko będące podstawą sformułowania noty dyplomatycznej, wniosek restytucyjny, a także inną dokumentację niezbędną do prowadzenia sprawy. Jednocześnie minister właściwy do spraw zagranicznych konsultowałby z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego treść tej noty, a także informował o jej złożeniu. Przekazywałby również do wiadomości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego stanowisko państwa obcego w odpowiedzi na ww. notę dyplomatyczną i dalszą korespondencję w sprawie oraz uzgadniał z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego dalsze stanowisko. W przypadku zgody na zwrot dobra kultury minister właściwy do spraw zagranicznych zawierałby porozumienia dotyczące zwrotu dobra kultury z państwem obcym lub jego podmiotami, występował o udzielenie wymaganych pozwoleń na wywóz dobra kultury, udzielał ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pomocy w zorganizowaniu transportu dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przekazywał mu kopię dokumentacji dotyczącej restytucji dobra kultury.

W odniesieniu do Policji w projekcie wskazano, iż na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego będzie ona zapewniać asystę funkcjonariuszy przy czynnościach osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do przeprowadzenia oględzin dobra kultury objętego restytucją lub uczestniczących w czynnościach zabezpieczenia tego dobra kultury, w przypadku zagrożenia dla bezpieczeństwa tych osób, a także zapewniać wsparcie w zakresie ochrony przemieszczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury odzyskanych w ramach restytucji.

Ponadto, mając na względzie wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE dotyczące wykorzystania systemu IMI, rozporządzenie określa zadania koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów określających warunki wykonywania działalności gospodarczej, w związku z powyższym nie ma konieczności stosowania przepisów uchwały nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), zatem nie podlega ono notyfikacji.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

<p>Nazwa projektu Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie współpracy dotyczącej restytucji dóbr kultury, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 14 lutego 2017 r.</p> <p>Źródło: Art. 5 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...)</p> <p>Nr w wykazie prac (...)</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Proponowane rozwiązanie jest realizacją delegacji ustawowej zawartej w art. 5 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, implementującej do polskiego porządku prawnego Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. U. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.), zwaną dalej „Dyrektywą”. Zgodnie z treścią ww. delegacji ustawowej projektowane rozporządzenie określa sposób współpracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, tryb i sposób współpracy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i ministra właściwego do spraw zagranicznych w przypadkach, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury oraz szczegółowy zakres zadań koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury, z uwzględnieniem zapewnienia harmonizacji działań organów i podmiotów, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, związanych z restytucją dóbr kultury i efektywnego przepływu informacji między nimi i wykorzystania systemu IMI.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Poprzez wskazanie sposobu współpracy zostanie zapewniona prawidłowa współpraca i koordynacja działań związanych z restytucją dóbr kultury. W celu zapewnienia harmonizacji działań organów i podmiotów, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, projekt przewiduje, że organy i podmioty współpracujące z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach dotyczących restytucji dóbr kultury wskazują ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jednostki, komórki organizacyjne oraz upoważnionych funkcjonariuszy lub pracowników, którzy współdziałają bezpośrednio z komórką organizacyjną urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub instytucją kultury wyznaczoną przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do realizacji zadań związanych z restytucją dóbr kultury.

W ramach współpracy, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury w projekcie przewidziano możliwość powoływania przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego grup zadaniowych, w skład których wchodziłoby wyznaczeni na jego wniosek przedstawiciele poszczególnych podmiotów i organów współpracujących.

W przypadku powzięcia przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podejrzenia o popełnieniu przestępstw dotyczących dóbr kultury objętych lub mogących być objętymi restytucją dóbr kultury w projekcie przewidziano obowiązek powiadomienia w tym zakresie organów ścigania, Prokuratora Generalnego oraz Komendanta Głównego Policji. Jednocześnie, ze względu na zawłość sprawy lub szczególną wartość dobra kultury, przewidziano możliwość objęcia postępowania nadzorem na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach. Natomiast organy i podmioty współpracujące byłyby zobligowane do przekazywania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego posiadanych informacji dotyczących dóbr kultury objętych restytucją, w tym dóbr kultury wyprowadzonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z naruszeniem prawa, w szczególności informacji o miejscu przechowywania lub ukrycia zagranicznych narodowych dóbr kultury, o uzyskaniu informacji o odnalezieniu i odzyskaniu poszukiwanego zagranicznego narodowego dobra kultury oraz o ustaleniu osób fizycznych mogących posiadać poszukiwane zagraniczne narodowe dobro kultury, o ile nie naruszałoby to przepisów o ochronie informacji niejawnych. Ponadto organy i podmioty współpracujące byłyby również zobligowane do przekazywania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego danych koniecznych do wypełniania zadań informacyjnych, ewidencyjnych i analitycznych, w tym sporządzania sprawozdań dotyczących wykonania ww.

dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE.

Projekt określa jakie działania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, są podejmowane na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przez służbę zagraniczną w przypadku działań restytucyjnych związanych z poszukiwaniem i odzyskiwaniem dóbr kultury prowadzonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Do działań tych projekt zalicza pomoc w zorganizowaniu pobytu i transportu osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do tych działań, pomoc w ustaleniu tożsamości osób władających dobrem kultury objętym restytucją i miejsca jego przechowywania, pośredniczenie w kontaktach z miejscową policją i organami wymiaru sprawiedliwości, asystę konsula i tłumacza języka miejscowego, uzgadnianie czasu i miejsca spotkań, oględzin dobra kultury, przekazywanie dokumentacji przygotowanej przez urząd obsługujący ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego podmiotom i osobom zainteresowanym, zapewnienie utrzymywania kontaktu i prowadzenie rokowań z podmiotem władającym dobrem kultury.

Projekt przewiduje, że w sprawach restytucyjnych o charakterze międzynarodowym, w przypadku w którym minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego planuje wystąpić wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury oraz w przypadku, w którym państwo obce występuje o zwrot dobra kultury wobec Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zwrot ten miałby nastąpić na zasadach określonych w art. 42 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informuje ministra właściwego do spraw zagranicznych o tych zdarzeniach. Ze względu na specyfikę spraw restytucyjnych i związaną z nią koniecznością podejmowania szybkich działań zmierzających do odzyskania dobra kultury, projekt przewiduje, że w przypadkach, w których brak niezwłocznego wystąpienia wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury mógłby doprowadzić do jego utraty lub pogorszenia stanu zachowania, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego występowałby wobec państwa obcego o zwrot dobra kultury oraz informowałby o tym fakcie ministra właściwego do spraw zagranicznych w terminie 7 dni od dnia wystąpienia

Ponadto projekt przewiduje, że, w przypadkach uzasadnionych okolicznościami sprawy, minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zapewniałby czasowe przechowywanie dobra kultury odzyskanego w ramach restytucji prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w placówkach zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast w przypadku zwrócenia się z wnioskiem o reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie dotyczącej restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską w zakresie zwrotu dobra kultury minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przedstawiałby ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych stanowisko będące podstawą sformułowania noty dyplomatycznej, wniosek restytucyjny, a także inną dokumentację niezbędną do prowadzenia sprawy. Jednocześnie minister właściwy do spraw zagranicznych konsultowałby z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego treść tej noty, a także informował o jej złożeniu. Przekazywałby również do wiadomości ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego stanowisko państwa obcego w odpowiedzi na ww. notę dyplomatyczną i dalszą korespondencję w sprawie oraz uzgadniał z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego dalsze stanowisko. W przypadku zgody na zwrot dobra kultury minister właściwy do spraw zagranicznych zawierałby porozumienia dotyczące zwrotu dobra kultury z państwem obcym lub jego podmiotami, występował o udzielenie wymaganych pozwoleń na wywóz dobra kultury, udzielał ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego pomocy w zorganizowaniu transportu dobra kultury na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przekazywał mu kopię dokumentacji dotyczącej restytucji dobra kultury. W odniesieniu do Policji w projekcie wskazano, iż na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego będzie ona zapewniać asystę funkcjonariuszy przy czynnościach osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do przeprowadzenia oględzin dobra kultury objętego restytucją lub uczestniczących w czynnościach zabezpieczenia tego dobra kultury, w przypadku zagrożenia dla bezpieczeństwa tych osób, a także zapewniać wsparcie w zakresie ochrony przemieszczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dóbr kultury odzyskanych w ramach restytucji.

Ponadto, mając na względzie wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE dotyczące wykorzystania systemu IMI, rozporządzenie określa zadania koordynatora modułu systemu IMI dotyczącego zwrotu dóbr kultury.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W ustawodawstwach państw UE istnieje szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację Dyrektywy przez ustalenie zasad współpracy i wymiany informacji pomiędzy właściwymi organami państwa oraz zasad wykorzystania systemu IMI.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
-------	----------	---------------	---------------

Prokuratura	1	Dane własne resortu	Polepszenie koordynacji współpracy w sprawach związanych z odzyskiwaniem nielegalnie wywiezionych dóbr kultury.
Policja	1	Dane własne resortu	Nowe narzędzia prawne usprawniające zwalczanie przestępczości przeciwko dziedzictwu kulturowemu. Potrzeba utworzenia nowych stałych struktur w celu współpracy przy realizacji zadań wskazanych w ustawie.
Straż Graniczna	1	Dane własne resortu	Nowe narzędzia prawne usprawniające zwalczanie przemytu dóbr kultury.
Krajowa Administracja Skarbowa	1	Dane własne resortu	Nowe narzędzia prawne usprawniające zwalczanie przemytu dóbr kultury.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Ze względu na zakres przedmiotowy projektu oraz z uwagi na fakt, iż dotyczy on współpracy pomiędzy organami państwa, nie będzie on podlegał konsultacjom publicznym.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248.) projektowane rozporządzenie zostanie udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (<http://bip.mkidn.gov.pl>).

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2015 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wydatki ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Saldo ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Źródła finansowania	-
---------------------	---

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na wydatki budżetu państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Rozporządzenie pozostaje również bez wpływu na wydatki sektora finansów publicznych.
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na

rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
Niemierzalne	Przedsiębiorstwa							
	Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	Obywatele oraz gospodarstwa domowe							
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw.							
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
X nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.				☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
Komentarz:								
9. Wpływ na rynek pracy								
Rozporządzenie nie wpływa na rynek pracy.								
10. Wpływ na pozostałe obszary								
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego		☐ demografia ☐ mienie państwowe			☐ informatyzacja ☐ zdrowie			

Omówienie wpływu	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Ocena ex-post będzie przeprowadzona w ramach oceny efektów ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, po upływie 5 lat od daty wdrożenia Dyrektywy, nie później, niż w 2020 r., zgodnie z art. 17 Dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie wpływ na liczbę prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

w sprawie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury niebędącego zabytkiem

Na podstawie art. 39 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, niebędącego zabytkiem;
- 2) wzór pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, niebędącego zabytkiem.

§ 2. 1. Do wniosku, o którym mowa w § 1 pkt 1, dołącza się:

- 1) fotografie dobra kultury;
- 2) dokument lub odpis dokumentu potwierdzający uznanie roszczenia państwa Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 26 ust. 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, przez wnioskodawcę lub zawarcie ugody obejmującej obowiązek zwrotu dobra kultury, albo wyrok lub odpis wyroku sądu polubownego nakazującego zwrot dobra kultury na terytorium innego państwa Unii Europejskiej;
- 3) inne dokumenty mogące stanowić dowód w sprawie.

2. Fotografie, o których mowa w ust. 1 pkt 1, powinny:

- 1) przedstawiać całość dobra kultury, stan zachowania oraz cechy szczególne, o których mowa w art. 39 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury;
- 2) być wykonane w kolorze, na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi.

3. Fotografowane dobro kultury powinno zajmować większą część kadru.

---

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 1894).

4. Formy płaszczyznowe (malarstwo, grafiki itp.) należy fotografować prostopadle do ich powierzchni.

5. W przypadku dobra kultury, którego przedstawienie nie jest możliwe na pojedynczym zdjęciu, należy dołączyć dodatkowe zdjęcia wykonane z innego ujęcia.

6. W przypadku, gdy wnioskodawcą jest instytucja kultury, do wniosku, o którym mowa w § 1 pkt 1, dołącza się zgodę organizatora instytucji kultury w rozumieniu art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z 2014 r. poz. 423, z 2015 r. poz. 337 i 1505 oraz z 2016 r. poz. 1020) na zwrot tego dobra kultury, chyba że organizatorem instytucji kultury będącej wnioskodawcą jest organ wydający pozwolenie, o którym mowa § 1 pkt 2.

§ 3. Wzór pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, niebędącego zabytkiem określa załącznik do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER KULTURY

I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia ... (poz. ...)

WZÓR

(oznaczenie organu)

Warszawa, dnia ..... r.

POZWOLENIE

**NA STAŁY WYWÓZ ZA GRANICĘ DOBRA KULTURY, O KTÓRYM MOWA
W ART. 39 UST. 1 PKT 2 USTAWY Z DNIA ..... O RESTYTUCJI
NARODOWYCH DÓBR KULTURY, NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM NR .....**

Na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia ..... o restytucji narodowych dóbr
kultury (Dz. U. poz. ...) zezwala się:

.....
.....
.....
.....
.....

(imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwa, siedziba i adres
jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą)

na stały wywóz za granicę następującego dobra kultury:

.....

(określenie dobra kultury)

.....
.....

(imię i nazwisko autora)

zgodnego z poniższym opisem oraz fotografią stanowiącą załącznik do niniejszego pozwolenia.

Opis dobra kultury:

.....
.....
.....
.....
.....

(informacja o oznakowaniu dobra kultury¹⁾)

Fotografia:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....
.....

.....
Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Od pozwolenia wydanego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w pierwszej instancji odwołanie nie przysługuje, jednakże stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo złożenia do tego organu wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia./ Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem Dyrektora Biblioteki Narodowej, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia./ Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.*)

2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.

Objaśnienia:

¹⁾ Należy wypełnić w przypadku, gdy dobro kultury zostało oznakowane w celu jego jednoznacznej identyfikacji.

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 39 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z ww. upoważnieniem ustawowym projektowany akt wykonawczy określa dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę zagranicznego narodowego dobra kultury, będącego jednocześnie narodowym dobrem kultury RP, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy jego posiadacz lub dzierżyciel uznał roszczenie państwa Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 26 ust. 1 ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, lub zawarł ugodę obejmującą obowiązek zwrotu tego dobra, albo gdy sąd polubowny wydał wyrok nakazujący zwrot tego dobra na terytorium państwa Unii Europejskiej, oraz wzór pozwolenia.

Obecnie materia objęta projektowanym rozporządzeniem nie jest regulowana żadnym aktem prawnym. Poprzez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać wydane przez właściwy organ pozwolenia nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

W projektowanym akcie wykonawczym zostały określone dokumenty, które do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem muszą być dołączone. W celu identyfikacji ww. dobra kultury do wniosku będzie trzeba dołączyć jego fotografie, które powinny przedstawiać całość dobra kultury, jego stan zachowania oraz elementy szczególne. Fotografie powinny być kolorowe, wykonane na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi, a fotografowane dobro kultury powinno zajmować większą część kadru. Zaistnienie przesłanki, zgodnie z którą wnioskodawca uznał roszczenie państwa Unii Europejskiej dotyczące żądania zwrotu dobra kultury na swoje terytorium, lub zawarł ugodę

obejmującą obowiązek zwrotu dobra kultury, albo wyrok lub odpis wyroku sądu polubownego nakazującego zwrot dobra kultury na terytorium innego państwa Unii Europejskiej, będzie potwierdzać stosowny dokument lub odpis tego dokumentu. W przypadku, gdy wnioskodawcą będzie instytucja kultury, do wniosku będzie trzeba dołączyć zgodę organizatora tej instytucji kultury na zwrot tego dobra kultury. Pozwolenie na stały wywóz za granicę dobra kultury będzie zawierać kolorową fotografię dobra kultury.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów określających warunki wykonywania działalności gospodarczej, w związku z powyższym nie ma konieczności stosowania przepisów uchwały nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt rozporządzenia nie podlega przedstawieniu instytucjom i organom Unii Europejskiej w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (<http://bip.mkidn.gov.pl>).

<p>Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury niebędącego zabytkiem</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 29 grudnia 2016 r.</p> <p>Źródło: Art. 39 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...)</p> <p>Nr w wykazie prac (...)</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Proponowane rozwiązanie jest realizacją delegacji ustawowej zawartej w art. 39 ust. 8 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, implementującej do polskiego porządku prawnego Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.), zwaną dalej „Dyrektywą”. Zgodnie z treścią ww. delegacji ustawowej projektowane rozporządzenie określa dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę zagranicznego narodowego dobra kultury, będącego jednocześnie narodowym dobrem kultury RP, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy jego posiadacz lub dzierżyciel uznał roszczenie państwa Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 26 ust. 1 ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, lub zawarł ugodę obejmującą obowiązek zwrotu tego dobra, albo gdy sąd polubowny wydał wyrok nakazujący zwrot tego dobra na terytorium państwa Unii Europejskiej, oraz wzór pozwolenia.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W projektowanym akcie wykonawczym zostały określone dokumenty, które do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem muszą być dołączone. W celu identyfikacji ww. dobra kultury do wniosku będzie trzeba dołączyć jego fotografie, które powinny przedstawiać całość dobra kultury, jego stan zachowania oraz elementy szczególne. Fotografie powinny być kolorowe, wykonane na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi, a fotografowane dobro kultury powinno zajmować większą część kadru. Zaistnienie przesłanki, zgodnie z którą wnioskodawca uznał roszczenie państwa Unii Europejskiej dotyczące żądania zwrotu dobra kultury na swoje terytorium, lub zawarł ugodę obejmującą obowiązek zwrotu dobra kultury, albo wyrok lub odpis wyroku sądu polubownego nakazującego zwrot dobra kultury na terytorium innego państwa Unii Europejskiej, będzie potwierdzać stosowny dokument lub odpis tego dokumentu. W przypadku, gdy wnioskodawcą będzie instytucja kultury, do wniosku będzie trzeba dołączyć zgodę organizatora tej instytucji kultury na zwrot tego dobra kultury. Pozwolenie na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem będzie zawierać kolorową fotografię tego dobra kultury.

Efektom wprowadzenia regulacji będzie zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W ustawodawstwach państw UE istnieje szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację Dyrektywy poprzez ograniczenie wywozu dóbr kultury i obowiązek uzyskania pozwolenia na wywóz dobra kultury.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	1	Dane własne resortu	Polepszenie koordynacji współpracy w sprawach związanych z odzyskiwaniem nielegalnie wywiezionych dóbr kultury.
Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych	1	Dane własne resortu	Polepszenie możliwości odzyskiwania skradzionych

budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Źródła finansowania	-												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na wydatki budżetu państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Rozporządzenie pozostaje również bez wpływu na wydatki sektora finansów publicznych.												
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe													
Skutki													
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)					
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa												
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw												
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe												
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa												
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw												
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe												
Niemierzalne	Przedsiębiorstwa												
	Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw												
	Obywatele oraz gospodarstwa domowe												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw.												
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu													
X nie dotyczy													
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).						☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy							
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:						☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:							
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.						☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy							
Komentarz:													

9. Wpływ na rynek pracy		
Rozporządzenie nie wpływa na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Nie dotyczy.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Ocena ex-post będzie przeprowadzona w ramach oceny efektów projektu ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, po upływie 5 lat od daty wdrożenia Dyrektywy, nie później, niż w 2020 r., zgodnie z art. 17 Dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie wpływ na liczbę prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

w sprawie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury niebędącego zabytkiem, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej

Na podstawie art. 43 ust. 10 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, niebędącego zabytkiem;
- 2) wzór pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, niebędącego zabytkiem.

§ 2. 1. Do wniosku, o którym mowa w § 1 pkt 1, dołącza się:

- 1) fotografie dobra kultury;
- 2) inne dokumenty mogące stanowić dowód w sprawie.

2. Fotografie, o których mowa w ust. 1 pkt 1, powinny:

- 1) przedstawiać całość dobra kultury, stan zachowania oraz cechy szczególne, o których mowa w art. 43 ust. 5 pkt 2;
- 2) być wykonane w kolorze, na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi.

3. Fotografowane dobro kultury powinno zajmować większą część kadru. Formy płaszczyznowe (malarstwo, grafiki itp.) należy fotografować prostopadle do ich powierzchni.

---

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 1894).

4. W przypadku dobra kultury, którego przedstawienie nie jest możliwe na pojedynczym zdjęciu, należy dołączyć dodatkowe zdjęcia wykonane z innego ujęcia.

§ 3. Wzór pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, niebędącego zabytkiem, określa załącznik do rozporządzenia.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia ... (poz. ...)

WZÓR

(oznaczenie organu)

Warszawa, dnia ..... r.

POZWOLENIE

**NA STAŁY WYWÓZ ZA GRANICĘ DOBRA KULTURY, O KTÓRYM MOWA W
ART. 43 UST. 1 PKT 2 USTAWY Z DNIA ... R. O RESTYTUCJI NARODOWYCH
DÓBR KULTURY NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM ZA NR .....**

Na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...) zezwala się:

.....
.....
.....
.....
.....

(imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwa, siedziba i adres
jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą)

na stały wywóz za granicę następującego dobra kultury:

.....
.....

.....

(określenie dobra kultury)

.....
.....

(imię i nazwisko autora lub wytwórcy)

zgodnego z poniższym opisem oraz fotografią.

Opis dobra kultury:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(informacja o oznakowaniu dobra kultury¹⁾)

Fotografia:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Od pozwolenia wydanego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w pierwszej instancji odwołanie nie przysługuje, jednakże stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo złożenia do tego organu wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem

Dyrektora Biblioteki Narodowej, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia./ Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.*)

2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.

Objaśnienia:

¹⁾ Należy wypełnić w przypadku, gdy dobro kultury zostało oznakowane w celu jego jednoznacznej identyfikacji.

*²⁾ Niepotrzebne skreślić.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 43 ust. 10 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z ww. upoważnieniem ustawowym projektowany akt wykonawczy określa dokumenty dołączane do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, nie będącego zabytkiem, oraz wzór pozwolenia.

Obecnie materia objęta projektowanym rozporządzeniem nie jest regulowana żadnym aktem prawnym. Poprzez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać wydane przez właściwy organ pozwolenia nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

W projektowanym akcie wykonawczym zostały określone dokumenty, które do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, muszą być dołączone. W celu identyfikacji ww. dobra kultury do wniosku będzie trzeba dołączyć jego fotografie, które powinny przedstawiać całość dobra kultury, jego stan zachowania oraz elementy szczególne. Fotografie powinny być wykonane w kolorze, na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi, a fotografowane dobro kultury powinno zajmować większą część kadru. Pozwolenie będzie zawierać kolorową fotografię dobra kultury.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony

w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt rozporządzenia nie podlega przedstawieniu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

<p>Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Strat Wojennych, tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 29 grudnia 2016 r.</p> <p>Źródło: Art. 43 ust. 10 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...)</p> <p>Nr w wykazie prac (...)</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 43 ust. 10 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014 r., str. 1, z późn. zm.).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Poprzez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać wydane przez właściwy organ pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

W projektowanym akcie wykonawczym zostały określone dokumenty, które do wniosku o wydanie pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, muszą być dołączone. W celu identyfikacji ww. dobra kultury do wniosku będzie trzeba dołączyć jego fotografie, które powinny przedstawiać całość dobra kultury, jego stan zachowania oraz elementy szczególne. Fotografie powinny być wykonane w kolorze, na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi, a fotografowane dobro kultury powinno zajmować większą część kadru. Pozwolenia na stały wywóz za granicę dobra kultury nie będącego zabytkiem, wyprowadzonego z naruszeniem prawa z terytorium państwa innego niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, będą zawierać kolorową fotografię tego dobra kultury.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W ustawodawstwach państw UE istnieje szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację Dyrektywy 2014/60/UE poprzez ograniczenie wywozu dóbr kultury i obowiązek uzyskania pozwolenia na wywóz dobra kultury.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	1	Dane własne resortu	Polepszenie koordynacji współpracy w sprawach związanych z odzyskiwaniem nielegalnie wywiezionych dóbr kultury.
Minister właściwy do spraw zagranicznych	1	Dane własne resortu	Polepszenie koordynacji współpracy w sprawach związanych z odzyskiwaniem nielegalnie wywiezionych dóbr

budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wydatki ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Saldo ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Źródła finansowania													
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na wydatki budżetu państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Rozporządzenie pozostaje również bez wpływu na wydatki sektora finansów publicznych.												

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)	
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe								
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe								
Niemierzalne	Przedsiębiorstwa								
	Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								
	Obywatele oraz gospodarstwa domowe								

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw.
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

X nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:

9. Wpływ na rynek pracy

Rozporządzenie nie wpływa na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	---

Omówienie wpływu

Nie dotyczy.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ocena ex-post będzie przeprowadzona w ramach oceny efektów projektu ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, po upływie 5 lat od daty wdrożenia Dyrektywy, nie później, niż w 2020 r., zgodnie z art. 17 Dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie wpływ na liczbę prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

--

28/02/KC

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

w sprawie pozwoleń na czasowy wywóz za granicę muzealiów niebędących zabytkami, wpisanych do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury

Na podstawie art. 29a ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.²⁾) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie:
  - a) jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz za granicę muzealium niebędącego zabytkiem, wpisanego do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury,
  - b) wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz za granicę muzealium niebędącego zabytkiem, wpisanego do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury,
  - c) wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz za granicę muzealiów niebędących zabytkami, wpisanych do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury;
- 2) dokumenty dołączane do wniosków, o których mowa w pkt 1 lit. a i b;
- 3) wzory pozwoleń, o których mowa w pkt 1.

§ 2. Wniosek o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz za granicę muzealium niebędącego zabytkiem wpisanego do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę i adres muzeum będącego wnioskodawcą;
- 2) wypis z rejestru instytucji kultury;

---

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 1894).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1505, z 2016 r. poz. 352, 749, 868 i 1330 oraz z 2017 r. poz. 60 i 132.

- 3) określenie muzealium ze wskazaniem autora, o ile to możliwe, oraz opisem umożliwiającym jego identyfikację, w szczególności wskazującym cechy szczególne, takie jak oznakowania, sygnatury, uszkodzenia;
- 4) wskazanie kraju, do którego muzealium ma być wywiezione;
- 5) planowaną datę przywozu muzealium na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) wskazanie okresu, na jaki pozwolenie ma być wydane;
- 7) uzasadnienie wniosku.

§ 3. Wniosek o wydanie wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz za granicę muzealium niebędącego zabytkiem wpisanego do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę i adres muzeum;
- 2) wypis z rejestru instytucji kultury;
- 3) określenie muzealium ze wskazaniem autora, o ile to możliwe, oraz opisem umożliwiającym jego identyfikację, w szczególności wskazującym cechy szczególne, takie jak oznakowania, sygnatury, uszkodzenia;
- 4) wskazanie okresu, na jaki pozwolenie ma być wydane;
- 5) uzasadnienie wniosku.

§ 4. Wniosek o wydanie wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz za granicę muzealiów niebędących zabytkami, wpisanych do inwentarza muzealiów w muzeum będącym instytucją kultury zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę i adres muzeum będącego wnioskodawcą;
- 2) wypis z rejestru instytucji kultury;
- 3) wskazanie okresu, na jaki pozwolenie ma być wydane;
- 4) wskazanie imienia i nazwiska przynajmniej 2 osób uprawnionych do podpisania wykazu wywożonych muzealiów dołączanego do pozwolenia;
- 5) uzasadnienie wniosku.

§ 5. 1. Do wniosków, o których mowa w § 2 i 3, dołącza się:

- 1) fotografie muzealium;
- 2) oświadczenie wnioskodawcy, że muzealium jest wpisane do inwentarza muzealiów i nie jest objęte zajęciem w trybie przepisów o egzekucji sądowej lub o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2. Fotografie, o których mowa w ust. 1 pkt 1, powinny:

- 1) przedstawiać całość muzealium, stan zachowania oraz cechy szczególne, o których mowa odpowiednio w § 2 pkt 3 i § 3 pkt 3;
- 2) być wykonane w kolorze, na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi.

3. Fotografowane muzealium powinno zajmować większą część kadru.

4. Formy płaszczyznowe (malarstwo, grafiki itp.) należy fotografować prostopadle do ich powierzchni.

5. W przypadku muzealiów, których przedstawienie nie jest możliwe na pojedynczym zdjęciu, należy dołączyć dodatkowe zdjęcia wykonane z innego ujęcia.

§ 6. Wzory pozwoleń, o których mowa w § 1 pkt 1, określają odpowiednio załączniki nr 1–3 do rozporządzenia.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia ... (poz. ...)

Załącznik nr 1

WZÓR

.....

(oznaczenie organu)

....., dnia .....

(miejsowość)

JEDNORAZOWE POZWOLENIE NA CZASOWY WYWÓZ ZA GRANICĘ

MUZEALIUM NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM NR .....

Na podstawie art. 29a ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach
(Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.) zezwala się:

.....
.....

(nazwa, siedziba i adres muzeum będącego wnioskodawcą)

na czasowy wywóz za granicę następującego muzealium:

.....

(określenie muzealium)

zgodnego z poniższym opisem oraz fotografią stanowiącą załącznik do niniejszego
pozwolenia.

Opis muzealium:

.....
.....
.....

(informacja o oznakowaniu muzealium¹⁾)

.....
.....
.....

Fotografia muzealium:

Termin ważności pozwolenia:

.....

Kraj, do którego jest wywożone muzealium:

.....

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem właściwego konserwatora zabytków, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.
2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.
3. Niesprowadzenie muzealium do kraju w okresie ważności pozwolenia, zgodnie z art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. r. o muzeach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Objaśnienie:

- ¹⁾ Należy wypełnić w przypadku, gdy muzealium zostało oznakowane w celu jego jednoznacznej identyfikacji.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

WZÓR

.....

(oznaczenie organu)

....., dnia .....

(miejscowość)

**WIELOKROTNE POZWOLENIE INDYWIDUALNE NA CZASOWY WYWÓZ ZA
GRANICĘ MUZEALIMUM NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM NR .....**

Na podstawie art. 29a ust. 2 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach
(Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.) zezwala się:

.....
.....

(nazwa, siedziba i adres muzeum będącego wnioskodawcą)

na czasowy wielokrotny wywóz za granicę następującego muzealium:

.....

(określenie muzealium)

zgodnego z poniższym opisem oraz fotografią stanowiącą załącznik do niniejszego
pozwolenia.

Opis muzealium:

.....
.....

.....
.....
(informacja o oznakowaniu muzealium¹⁾)

Fotografia muzealium:

Termin ważności pozwolenia:
.....

Uzasadnienie:

Podpis i pieczęć organu

Pouczenia:

1. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem właściwego konserwatora zabytków, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.
2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.
3. Niesprowadzenie muzealium do kraju w okresie ważności pozwolenia, zgodnie z art. 34a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. r. o muzeach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy

do lat 5.

Objaśnienie:

¹⁾ Należy wypełnić w przypadku, gdy muzealium zostało oznakowane w celu jego jednoznacznej identyfikacji.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

WZÓR

(oznaczenie organu)

....., ... dnia .....

(miejsowość)

**WIELOKROTNE POZWOLENIE OGÓLNE NA CZASOWY WYWÓZ ZA
GRANICĘ MUZEALIÓW NIEBĘDĄCYCH ZABYTKAMI NR .....**

Na podstawie art. 29a ust. 2 pkt 3 i ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach
(Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.) zezwala się:

.....
.....

(nazwa, siedziba i adres muzeum będącego wnioskodawcą)

na czasowy wielokrotny wywóz za granicę muzealiów niebędących zabytkami według
wykazu sporządzonego przez ww. muzeum, opatrzonego na każdej ze stron pieczęcią tej
instytucji i podpisem 2 uprawnionych osób, zawierającego określenie i opis wywożonych
muzealiów oraz ich numery w księdze inwentarzowej.

Osoby uprawnione do podpisania wykazu wywożonych muzealiów:

.....
.....
.....

(imię, nazwisko i stanowisko)

Fotografia muzealium:

Termin ważności pozwolenia:

.....

Uzasadnienie:

Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem właściwego konserwatora zabytków, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.
2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.
3. Pozwolenie upoważnia do wielokrotnego wywozu za granicę muzealiów niebędących zabytkami zgodnie z każdorazowo załączanym wykazem.
4. Niesprowadzenie muzealium do kraju w okresie ważności pozwolenia, zgodnie z art. 34a

ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. r. o muzeach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 29a ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.), wprowadzonego do ww. ustawy w związku z wejściem w życie art. 57 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z ww. upoważnieniem ustawowym projektowany akt wykonawczy określa zakres danych zamieszczanych we wnioskach o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę, wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę i wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz muzealium za granicę, dokumenty dołączane do wniosków o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę i wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę oraz wzory pozwoleń, w odniesieniu do muzealiów, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.) i są wpisane do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury.

Obecnie materia objęta projektowanym rozporządzeniem nie jest regulowana żadnym aktem prawnym. Poprzez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać wydane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pozwolenia nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

Przewiduje się, że projektowane rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Zgodnie z art. 5 ustawy o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt rozporządzenia nie podlega przedstawieniu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

<p>Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie pozwoleń na czasowy wywóz za granicę muzealiów nie będących zabytkami, wpisanych do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 29 grudnia 2016 r.</p> <p>Źródło: Art. 29a ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.)</p> <p>Nr w wykazie prac (...)</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 29a ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z późn. zm.), wprowadzonego do ww. ustawy w związku z wejściem w życie art. 57 pkt 2 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprawionych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Zgodnie z ww. upoważnieniem ustawowym projektowany akt wykonawczy określa zakres danych zamieszczanych we wnioskach o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę, wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę i wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz muzealium za granicę, dokumenty dołączane do wniosków o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz muzealium za granicę i wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz muzealium za granicę oraz wzory pozwoleń, w odniesieniu do muzealiów, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.) i są wpisane do inwentarza muzealiów w muzeach będących instytucjami kultury. Efektem wprowadzenia przedmiotowej regulacji będzie zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W ustawodawstwach państw UE istnieje szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację Dyrektywy 2014/60/UE poprzez ograniczenie wywozu dóbr kultury i obowiązek uzyskania pozwolenia na wywóz dobra kultury.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków	16	Dane własne resortu	Polepszenie możliwości odzyskiwania skradzionych i nielegalnie wywiezionych zabytków w tym wpisanych do rejestru
Muzea, biblioteki, archiwa	10.365	Dane własne resortu	Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego zbiorów publicznych na wypadek przestępstw kradzieży i przywłaszczenia

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt będzie podlegał konsultacji z Przewodniczącym Krajowej Rady Prokuratury, Przewodniczącym Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesem Sądu Najwyższego, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesami Sądów Apelacyjnych, Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych, Prezesem Naczelnej Rady Adwokackiej i Wojewódzkimi Konserwatorami Zabytków.

Wyniki konsultacji zostaną omówione po ich przeprowadzeniu.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projektowane rozporządzenie zostanie udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (<http://bip.mkidn.gov.pl>).

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2015 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)	
Dochody ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wydatki ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Saldo ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Źródła finansowania -

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń
Wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na wydatki budżetu państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Rozporządzenie pozostaje również bez wpływu na wydatki sektora finansów publicznych.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)	
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe								
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								

	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	
Niemierzalne	Przedsiębiorstwa	
	Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	
	Obywatele oraz gospodarstwa domowe	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
X nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
Komentarz:		
9. Wpływ na rynek pracy		
Rozporządzenie nie wpływa na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Nie dotyczy.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Ocena ex-post będzie przeprowadzona w ramach oceny efektów projektu ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, po upływie 5 lat od daty wdrożenia dyrektywy, nie później, niż w 2020 roku, zgodnie z art. 17 dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie wpływ na liczbę prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

w sprawie pozwoleń na czasowy wywóz za granicę materiałów bibliotecznych niebędących zabytkami, wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego

Na podstawie art. 6a ust. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie:
  - a) jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz za granicę materiału bibliotecznego niebędącego zabytkiem, wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego,
  - b) wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz za granicę materiału bibliotecznego niebędącego zabytkiem, wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego,
  - c) wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz za granicę materiałów bibliotecznych niebędących zabytkami, wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego;
- 2) dokumenty dołączane do wniosków, o których mowa w pkt 1 lit. a i b;
- 3) wzory pozwoleń, o których mowa w pkt 1.

§ 2. Wniosek o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz za granicę materiału bibliotecznego niebędącego zabytkiem, wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę i adres biblioteki będącej wnioskodawcą;
- 2) określenie materiału bibliotecznego wraz z opisem umożliwiającym jego identyfikację;
- 3) wskazanie kraju, do którego materiał biblioteczny ma być wywieziony;

---

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 1894).

- 4) planowaną datę przywozu materiału bibliotecznego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) wskazanie okresu, na jaki pozwolenie ma być wydane;
- 6) uzasadnienie wniosku.

§ 3. Wniosek o wydanie wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz za granicę materiału bibliotecznego niebędącego zabytkiem, wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę i adres biblioteki będącej wnioskodawcą;
- 2) określenie materiału bibliotecznego z opisem umożliwiającym jego identyfikację;
- 3) wskazanie okresu, na jaki pozwolenie ma być wydane;
- 4) uzasadnienie wniosku.

§ 4. Wniosek o wydanie wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz za granicę materiałów bibliecznych niebędących zabytkami, wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego zawiera:

- 1) nazwę, siedzibę i adres biblioteki będącej wnioskodawcą;
- 2) wskazanie okresu, na jaki pozwolenie ma być wydane;
- 3) wskazanie imienia i nazwiska przynajmniej 2 osób uprawnionych do podpisania wykazu wywożonych materiałów bibliecznych dołączanego do pozwolenia;
- 4) uzasadnienie wniosku.

§ 5. 1. Do wniosków, o których mowa w § 2 i 3, dołącza się:

- 1) 2 kolorowe fotografie materiału bibliotecznego, będącego dokumentem graficznym, wykonane na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9 × 13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi, pozwalające na identyfikację materiału bibliotecznego;
- 2) oświadczenie wnioskodawcy, że materiał biblieczny nie jest objęty zajęciem w trybie przepisów o egzekucji sądowej lub o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2. Fotografii, o których mowa w ust. 1 pkt 1, nie dołącza się w przypadku, jeżeli materiał biblieczny jest publikacją wydaną w nakładzie większym niż 99 egzemplarzy.

§ 6. Wzory pozwoleń, o których mowa w § 1 pkt 1, określają odpowiednio załączniki nr 1–3 do rozporządzenia.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

**Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
z dnia ... (poz. ...)**

Załącznik nr 1

WZÓR

....., dnia .....,
(oznaczenie organu) (miejsowość)

**JEDNORAZOWE POZWOLENIE NA CZASOWY WYWÓZ ZA GRANICĘ
MATERIAŁU BIBLIOTECZNEGO NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM NR .....**

Na podstawie art. 6a ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach
(Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.) zezwala się:

.....
.....

(nazwa, siedziba i adres biblioteki będącej wnioskodawcą)

na czasowy wywóz za granicę następującego materiału bibliotecznego:

.....
.....

(określenie materiału bibliotecznego)

zgodnego z poniższym opisem oraz fotografią stanowiącą załącznik do niniejszego pozwolenia.

Opis materiału bibliotecznego:

.....
.....
.....
.....

(informacja o oznakowaniu materiału bibliotecznego¹⁾)

Fotografia:

Termin ważności

pozwolenia:.....

Kraj, do którego materiał biblioteczny jest wywożony :

.....

Uzasadnienie:

.....
Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem Dyrektora Biblioteki Narodowej, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.
2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.
3. Niesprowadzenie materiału bibliotecznego do kraju w okresie ważności pozwolenia, zgodnie z art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Objaśnienie:

¹⁾ Należy wypełnić w przypadku, gdy materiał biblioteczny został oznakowany w celu jego jednoznacznej identyfikacji.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

WZÓR

.....

(oznaczenie organu)

....., dnia .....

(miejsowość)

**WIELOKROTNE POZWOLENIE INDYWIDUALNE NA CZASOWY WYWÓZ ZA
GRANICĘ**

MATERIAŁU BIBLIOTECZNEGO NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM NR .....

Na podstawie art. 6a ust. 2 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach
(Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.) zezwala się:

.....
.....

(nazwa, siedziba i adres biblioteki będącej wnioskodawcą)

na czasowy wielokrotny wywóz za granicę następującego materiału bibliotecznego:

.....

(określenie materiału bibliotecznego)

zgodnego z poniższym opisem oraz fotografią stanowiącą załącznik do niniejszego pozwolenia.

Opis materiału bibliotecznego:

.....
.....
.....
.....

(informacja o oznakowaniu materiału bibliotecznego¹⁾)

Termin ważności pozwolenia: .....

Uzasadnienie:

.....

Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem Dyrektora Biblioteki Narodowej, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.

2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.

3. Niesprowadzenie materiału bibliotecznego do kraju w okresie ważności pozwolenia, zgodnie z art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Objaśnienie:

¹⁾ Należy wypełnić w przypadku, gdy materiał biblioteczny został oznakowany w celu jego jednoznacznej identyfikacji.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

WZÓR

.....
(oznaczenie organu)

....., dnia .....,
(miejsowość)

**WIELOKROTNE POZWOLENIE OGÓLNE NA CZASOWY WYWÓZ ZA
GRANICĘ**

MATERIAŁU BIBLIOTECZNEGO NIEBĘDĄCEGO ZABYTKIEM NR .....

Na podstawie art. 6a ust. 2 pkt 3 i ust. 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach
(Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.) zezwala się:

.....
.....
(nazwa, siedziba i adres biblioteki będącej wnioskodawcą)

na czasowy wielokrotny wywóz za granicę materiałów bibliotecznych według wykazu sporządzonego przez ww. bibliotekę, opatrzonego na każdej ze stron pieczęcią tej instytucji i podpisem 2 uprawnionych osób, zawierającego określenie i opis wywożonych materiałów bibliotecznych.

Osoby uprawnione do podpisania wykazu wywożonych materiałów bibliotecznych:

.....
.....
(imię, nazwisko i stanowisko)

Termin ważności pozwolenia:

.....

Uzasadnienie:

Podpis i pieczęć organu

Pouczenie:

1. Stronie niezadowolonej z wydanego pozwolenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, za pośrednictwem Dyrektora Biblioteki Narodowej, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pozwolenia.
2. Pozwolenie nie zwalnia z obowiązków wynikających z przepisów ograniczających obrót towarowy z zagranicą.
3. Pozwolenie upoważnia do wielokrotnego wywozu za granicę materiałów bibliotecznych zgodnie z każdorazowo załączanym wykazem.
4. Niesprowadzenie materiału bibliotecznego do kraju w okresie ważności pozwolenia, zgodnie z art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

(Znak identyfikacyjny drukarni. Numer seryjny druku pozwolenia.)

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 6a ust. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642, z późn. zm.), wprowadzonego do ww. ustawy w związku z wejściem w życie art. 58 pkt 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.). Zgodnie z tym przepisem minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę i wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, w odniesieniu do materiałów bibliecznych wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), a także wzory tych pozwoleń oraz dokumenty dołączane do wniosków o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę oraz wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę.

Obecnie materia objęta projektowanym rozporządzeniem nie jest regulowana żadnym aktem prawnym. Poprzez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać wydane przez Dyrektora Biblioteki Narodowej ww. pozwolenia nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

Przewiduje się, iż projektowane rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów określających warunki wykonywania działalności gospodarczej, w związku z powyższym nie ma konieczności stosowania przepisów uchwały nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (<http://bip.mkidn.gov.pl>).

Projekt rozporządzenia nie podlega przedstawieniu organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega ono notyfikacji.

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

<p>Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie pozwoleń na czasowy wywóz za granicę materiałów bibliotecznych nie będących zabytkami, wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 29 grudnia 2016 r.</p> <p>Źródło: Art. 6a ust. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. 2012 r. poz. 642, z późn. zm.)</p> <p>Nr w wykazie prac (...)</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Proponowane rozwiązanie jest realizacją delegacji ustawowej zawartej w art. 6a ust. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, dodanego do ww. ustawy w związku z wejściem w życie art. 58 pkt 1 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Zgodnie z treścią delegacji ustawowej projekt rozporządzenia określa zakres danych, które zawierają wnioski o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę i wielokrotnego pozwolenia ogólnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę, w odniesieniu do materiałów bibliotecznych wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), a także wzory tych pozwoleń oraz dokumenty dołączane do wniosków o wydanie jednorazowego pozwolenia na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę oraz wielokrotnego pozwolenia indywidualnego na czasowy wywóz materiału bibliotecznego za granicę. Efektem wprowadzenia stosownej regulacji będzie zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów uprawnionych, że dokument który otrzymali jest zgodny z prawem.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W ustawodawstwach państw UE istnieje szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację Dyrektywy 2014/60/UE poprzez ograniczenie wywozu dóbr kultury i obowiązek uzyskania pozwolenia na wywóz dobra kultury.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Dyrektor Biblioteki Narodowej	1	Dane własne resortu	Polepszenie możliwości odzyskiwania skradzionych i nielegalnie wywiezionych materiałów bibliotecznych
Muzea, biblioteki, archiwa	10.365	Dane własne resortu	Zwiększenie bezpieczeństwa prawnego zbiorów publicznych na wypadek przestępstw kradzieży i przywłaszczenia

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt będzie podlegał konsultacji z następującymi podmiotami: Przewodniczącym Krajowej Rady Prokuratury, Przewodniczącym Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesem Sądu Najwyższego, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesami Sądów Apelacyjnych, Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych, Prezesem Naczelnej Rady Adwokackiej i Dyrektorem Biblioteki Narodowej.

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane rozporządzenie nie wpłynie bezpośrednio na konkurencyjność i funkcjonowanie przedsiębiorstw.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
X nie dotyczy		
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
Komentarz:		
9. Wpływ na rynek pracy		
Rozporządzenie nie wpływa na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Nie dotyczy.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Ocena ex-post będzie przeprowadzona w ramach oceny efektów projektu ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, po upływie 5 lat od daty wdrożenia Dyrektywy, nie później, niż w 2020 r., zgodnie z art. 17 Dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie wpływ na liczbę prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia

**w sprawie ksiąg ewidencyjnych prowadzonych przez podmioty prowadzące działalność
gospodarczą w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej**

Na podstawie art. 59a ust. 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa wzór księgi ewidencyjnej zabytków przyjętych lub oferowanych do zbycia na własną rzecz i na rzecz innych osób prowadzonej przez podmiot gospodarczy wyspecjalizowany w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o wartości przekraczającej 10 000 złotych, a także ekspertyz wydanych przez ten podmiot, w szczególności ocen wskazujących czas powstania zabytku i wycen zabytku, o których mowa w art. 59 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), zwanej dalej "księgą", oraz sposób jej prowadzenia i przechowywania.

2. Ilekroć w rozporządzeniu mowa jest o ekspertyzie, należy przez to rozumieć ocenę wskazującą czas powstania zabytku lub wycenę zabytku, o której mowa w art. 59 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także inny dokument, niezależnie od jego nazwy, zawierający ustalenie lub potwierdzenie takich cech służących identyfikacji zabytku lub określeniu jego wartości, jak autorstwo, czas powstania, materiał i technikę wykonania.

§ 2. 1. Wpisy do księgi obejmują cztery części, w których umieszcza się następujące dane:

- 1) w części pierwszej – informacje o zabytku lub o ekspertyzie i zabytku, którego ona dotyczy:

---

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. poz. 1894).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505, z 2016 r. poz. 1330, 1887 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60.

- a) oznaczenie ekspertyzy, datę jej wydania i liczbę stron (łącznie z ewentualnymi załącznikami),
  - b) rodzaj zabytku oraz jego nazwę (tytuł), jeżeli można ją ustalić,
  - c) materiał i technikę wykonania zabytku,
  - d) określenie autorstwa lub wytwórcy zabytku (w tym określenie szkoły lub warsztatu), o ile można je ustalić,
  - e) czas powstania zabytku, o ile można go ustalić,
  - f) miejsce powstania zabytku, o ile można je ustalić,
  - g) wymiary i ewentualnie wagę zabytku,
  - h) opis stanu zachowania zabytku, z uwzględnieniem uszkodzeń i cech charakterystycznych,
  - i) opis oznaczeń naniesionych na zabytku, w szczególności znaków, sygnatur, numerów inwentarzowych, pieczęci i napisów,
  - j) dane podmiotu, na rzecz którego została sporządzona ekspertyza, o której mowa w lit. a,
  - k) wnioski i inne ważne informacje wynikające z ekspertyzy, o której mowa w lit. a (czas powstania zabytku, wycena, inne),
  - l) informację o załączeniu do księgi ekspertyzy, o której mowa w lit. a, lub fotografii zabytku;
- 2) w części drugiej – informacje dotyczące nabycia zabytku przez podmiot prowadzący księgę:
- a) datę nabycia zabytku,
  - b) cenę zakupu zabytku,
  - c) dane zbywcy zabytku,
  - d) dane osób pośredniczących w nabyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne,
  - e) sposób nabycia zabytku,
  - f) oświadczenie zbywcy dotyczące pochodzenia zabytku i sposobu nabycia go przez zbywcę,
  - g) oświadczenie podmiotu prowadzącego księgę dotyczące czynności powziętych w celu weryfikacji, czy zabytek nie pochodzi z przestępstwa ani nie został wyprawiony z terytorium państwa Unii Europejskiej lub państwa trzeciego

z naruszeniem prawa, ze wskazaniem informacji uzyskanych z dostępnych rejestrów, wykazów i baz danych,

- h) informację o załączeniu do księgi oryginału lub odpisu dokumentu poświadczającego nabycie zabytku przez podmiot prowadzący księgę wraz z ceną zakupu, a ponadto Jednolitego Dokumentu Administracyjnego (SAD) lub innego dokumentu potwierdzającego dopuszczenie do obrotu w przypadku, jeżeli podmiot ten nabył zabytek poza obszarem celnym Unii Europejskiej;
- 3) w części trzeciej – informacje dotyczące zbycia zabytku przez podmiot prowadzący księgę:
- a) datę zbycia zabytku,
  - b) cenę zbycia zabytku,
  - c) dane nabywcy zabytku,
  - d) dane osób pośredniczących w zbyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne,
  - e) informację o załączeniu do księgi odpisu faktury lub innego dokumentu poświadczającego zbycie zabytku wraz z ceną sprzedaży;
- 4) część czwarta zawiera wykaz dołączonych dokumentów lub fotografii, o których mowa w § 3 ust. 1.

2. Na stronie tytułowej księgi organ, o którym mowa w art. 59a ust. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zamieszcza dane określone w art. 59a ust. 12 tej ustawy oraz pouczenie o odpowiedzialności określonej w art. 119a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3. Wpisu do księgi dokonuje się nie później niż w dniu następującym po dniu, w którym nastąpiło zdarzenie warunkujące wpis.

4. Przy wpisie zamieszcza się imię i nazwisko osoby dokonującej wpis oraz jej podpis i datę.

5. Wpisów w księdze dokonuje się w sposób trwały i czytelny, umieszczając je w porządku chronologicznym, w sposób uniemożliwiający dokonanie późniejszych uzupełnień.

6. W odniesieniu do zabytków nabytych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia nie wpisuje się informacji określonych w ust. 1 pkt 2.

§ 3. 1. Do księgi dołącza się dokumentację fotograficzną zabytku oraz dokumenty lub odpisy dokumentów będące przedmiotem wpisu, wskazane w § 2 ust. 1 pkt 1 lit. a oraz pkt 3 lit. e.

2. Fotografie powinny przedstawiać całość zabytku, stan zachowania, elementy szczególne i oznaczenia, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 lit. i.

3. Fotografie zabytku powinny być kolorowe, wykonane na jednolitym tle, w dobrej ostrości i w formacie co najmniej 9×13 cm, o rozdzielczości co najmniej 300 dpi; fotografowany zabytek powinien zajmować większą część kadru; formy płaszczyznowe (malarstwo, grafiki itp.) należy fotografować prostopadle do ich powierzchni.

4. W przypadku zabytków, których przedstawienie nie jest możliwe na pojedynczym zdjęciu, należy dołączyć dodatkowe zdjęcia wykonane z innego ujęcia.

§ 4. Wzór księgi określa załącznik do rozporządzenia.

§ 5. 1. Księga ma format A-4 i powinna być wykonana w sposób trwały, zapewniający przydatność do użytkowania w całym okresie prowadzenia działalności, o której mowa w § 1 ust. 1.

2. Księga ma strony ponumerowane oraz zabezpieczone w sposób chroniący je przed ich usunięciem lub wymianą.

3. Fotografie i dokumenty, o których mowa w § 3 ust. 1, należy dołączyć w sposób trwały do księgi lub zamieścić w oddzielnym zbiorze, nadając każdemu z nich numer porządkowy i dokonując na nich oraz w księdze adnotacji o fakcie ich dołączenia.

§ 6. 1. W przypadku wypełnienia całej księgi zakłada się jej kolejny tom, wpisując na stronie tytułowej kolejny numer tomu oraz datę założenia.

2. Księgę przechowuje się w sposób chroniący ją przed utratą lub zniszczeniem oraz zabezpiecza przed dostępem osób nieuprawnionych do dokonywania wpisów.

§ 7. Sprostowania w treści wpisu dokonuje się przez:

- 1) skreślenie dotychczasowej treści i wpisanie nowej, z zachowaniem czytelności błędnego zapisu;
- 2) umieszczenie daty oraz czytelnego podpisu osoby dokonującej sprostowania.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

**Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Kultury i Dziedzictwa
Narodowego
z dnia ... (poz. ...)**

WZÓR

**KSIĘGA
EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
I EKSPERTYZ**

(strona tytułowa)

Księga ewidencyjna zabytków
przyjętych lub oferowanych do zbycia i wydanych ekspertyz

(tom nr .....)*

Numer ewidencyjny księgi.....

Data nadania numeru ewidencyjnego księgi.....

Liczba stron księgi.....,

Podmiot prowadzący księgę.....

Organ ewidencjonujący księgę.....

.....

pouczenie o odpowiedzialności określonej w art. 119a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.)

(strona 1)

OSOBY UPOWAŻNIONE DO DOKONYWANIA WPISU

Lp.	Nazwisko i imię	Podpis	Okres	
			od	do
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
...				

I. CZĘŚĆ PIERWSZA: INFORMACJE O ZABYTKU/EKSPERTYZIE*			
1. Oznaczenie ekspertyzy, data jej wydania, liczba stron**		2. Rodzaj zabytku oraz jego nazwa/tytuł***	
3. Materiał i techniki wykonania zabytku		4. Autor lub wytwórca, szkoła, warsztat***	
5. Czas powstania zabytku***	6. Miejsce powstania zabytku***	7. Wymiary i ewentualnie waga zabytku (<i>wysokość x szerokość</i>)	8. Informacja o załączeniu do księgi ekspertyzy lub fotografii zabytku
9. Opis stanu zachowania zabytku z uwzględnieniem uszkodzeń, i cech charakterystycznych		10. Opis oznaczeń naniesionych na zabytku, w szczególności znaków, sygnatur, numerów inwentarzowych, pieczęci, napisów	
11. Dane podmiotu, na rzecz którego została sporządzona ekspertyza**		12. Wnioski i inne informacje wynikające z ekspertyzy (czas powstania zabytku, wycena, inne)**	

* Niepotrzebne skreślić. (Jeżeli wpis dotyczy ekspertyzy, należy podać w nim informacje o zabytku, którego ekspertyza dotyczy.) **Jeżeli wpis nie dotyczy ekspertyzy, pole należy przekreślić. ***Jeżeli nie można ustalić, należy to zaznaczyć.

.....
Imię i nazwisko osoby dokonującej wpisu

.....
Data i podpis osoby dokonującej wpisu

II. CZĘŚĆ DRUGA: INFORMACJE DOTYCZĄCE NABYCIA ZABYTKU		
13. Data nabycia zabytku	14. Cena zakupu zabytku	15. Dane zbywcy zabytku 16. Dane osób pośredniczących w nabyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne
17. Informacja o załączeniu do księgi oryginału lub odpisu dokumentu poświadczającego nabycie zabytku przez podmiot prowadzący ewidencję wraz z ceną zakupu oraz Jednolitego Dokumentu Administracyjnego (SAD) lub innego dokumentu potwierdzającego dopuszczenie do obrotu w przypadku, jeżeli podmiot ten nabył zabytek poza obszarem celnym Unii Europejskiej.		
18. Sposób nabycia zabytku		
19. Oświadczenie zbywcy dotyczące pochodzenia zabytku i sposobu jego nabycia przez zbywcę:*		
20. Oświadczenie podmiotu prowadzącego ewidencję, dotyczące czynności powziętych w celu weryfikacji czy zabytek nie pochodzi z przestępstwa ani nie został wyprowadzony z terytorium państwa Unii Europejskiej z naruszeniem prawa (ze szczególnym uwzględnieniem informacji uzyskanych z dostępnych rejestrów, wykazów i baz danych):*		
<p><i>* W razie braku miejsca w polu, tekst oświadczenia należy kontynuować na osobnym arkuszu, którego każda strona powinna być ponumerowana i podpisana przez osobę składającą oświadczenie</i></p> <p>.....</p> <p>Imię i nazwisko osoby dokonującej wpisu</p> <p>.....</p> <p>Data i podpis osoby dokonującej wpisu</p>		

(strona nieparzysta)

III. CZĘŚĆ TRZECIA: INFORMACJE DOTYCZĄCE ZBYCIA ZABYTKU

21. Data zbycia zabytku	22. Cena zbycia zabytku	23. Dane nabywcy zabytku 24. Dane osób pośredniczących w zbyciu zabytku, w tym osób reprezentujących osoby prawne
-------------------------	-------------------------	--

25. Informacja o załączeniu do księgi odpisu faktury lub innego dokumentu poświadczającego zbycie zabytku wraz z ceną sprzedaży

.....
Imię i nazwisko osoby dokonującej wpisu

.....
Data i podpis osoby dokonującej wpisu

IV. CZĘŚĆ CZWARTA: ZBIORCZY WYKAZ ZAŁĄCZONYCH DOKUMENTÓW I FOTOGRAFII

Nr	Data sporządzenia	Opis dokumentu lub fotografii
1.		
2.		
3.		
4.		

.....
Imię i nazwisko osoby dokonującej wpisu

.....
Data i podpis osoby dokonującej wpisu

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 59a ust. 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.), którego dodanie do ustawy przewiduje art. 61 pkt 9 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury, implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z ww. upoważnieniem ustawowym projektowany akt wykonawczy określa wzór księgi ewidencyjnej zabytków przyjętych lub oferowanych do zbycia na własną rzecz i na rzecz innych osób prowadzonej przez podmiot gospodarczy wyspecjalizowany w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o wartości przekraczającej 10.000 złotych, a także ekspertyz wydanych przez ten podmiot, w szczególności ocen wskazujących czas powstania zabytku i wycen zabytku, o których mowa w art. 59 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz sposób jej prowadzenia i przechowywania.

Obecnie materia objęta projektowanym rozporządzeniem nie jest regulowana żadnym aktem prawnym. Przez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać księgi ewidencyjne nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów obowiązanych do prowadzenia księgi ewidencyjnej, co przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu dobrami kultury.

Projekt przewiduje trwały i czytelny sposób dokonywania w księdze ewidencyjnej wpisów, z uwzględnieniem umieszczania ich w porządku chronologicznym, w sposób uniemożliwiający dokonanie późniejszych uzupełnień.

Księga ewidencyjna będzie się składała z czterech części zawierających odpowiednio informacje o zabytku, informacje dotyczące nabycia zabytku i zbycia zabytku oraz wykaz dołączonych dokumentów, w tym dokumentacją fotograficzną lub odpisy dokumentów będące przedmiotem wpisu do księgi ewidencyjnej.

Zgodnie z projektem dokonanie wpisu do księgi ewidencyjnej powinno nastąpić nie później niż w dniu następującym po dniu, w którym zaistniało zdarzenie warunkujące wpis. Przewidziano jednocześnie obowiązek zamieszczenia przy wpisie imienia i nazwiska osoby dokonującej wpisu oraz jej podpisu i daty.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem (...) r.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt rozporządzenia nie podlega przedstawieniu organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

<p>Nazwa projektu</p> <p>Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie ksiąg ewidencyjnych prowadzonych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie obrotu zabytkami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące</p> <p>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu</p> <p>Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w MKiDN</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu</p> <p>Jacek Miler, Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, tel. 42-10-556, e-mail: jmiler@mkiidn.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia</p> <p>29 grudnia 2016 r.</p> <p>Źródło:</p> <p>Art. 59a ust. 14 ustawy o z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.)</p> <p>Nr w wykazie prac</p> <p>(...)</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 59a ust. 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, którego dodanie do ustawy przewiduje art. 61 pkt 9 ustawy z dnia ... o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. poz. ...), implementującej do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz. Urz. UE L 159 z 28.05.2014, str. 1, z późn. zm.).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Poprzez określenie wymogów formalnych, jakim powinny odpowiadać księgi ewidencyjne nastąpi zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów obowiązanych do prowadzenia księgi, co przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu dobrami kultury.

Projekt przewiduje trwały i czytelny sposób dokonywania w księdze wpisów, z uwzględnieniem umieszczania ich w porządku chronologicznym, w sposób uniemożliwiający dokonanie późniejszych uzupełnień.

Księga będzie się składała z czterech części zawierających odpowiednio informacje o zabytku, informacje dotyczące nabycia zabytku i zbycia zabytku oraz wykaz dołączonych dokumentów, w tym dokumentacją fotograficzną lub odpisy dokumentów będące przedmiotem wpisu do księgi.

Zgodnie z projektem dokonanie wpisu do księgi powinno nastąpić nie później niż w dniu następującym po dniu, w którym zaistniało zdarzenie warunkujące wpis. Przewidziano jednocześnie obowiązek zamieszczenia przy wpisie imienia i nazwiska osoby dokonującej wpisu oraz jej podpisu i daty.

Efektom wprowadzenia regulacji będzie zapewnienie stanu bezpieczeństwa prawnego wśród podmiotów obowiązanych do prowadzenia księgi, że dokument ten jest zgodny z prawem.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W ustawodawstwach państw UE istnieje szereg rozwiązań systemowych i prawnych umożliwiających realizację Dyrektywy 2014/60/UE poprzez obowiązek prowadzenia ksiąg dotyczących obrotu dobrami kultury przez antykwariuszy.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Podmioty działające na rynku sztuki – domy aukcyjne, galerie antykwariaty	ok. 600	Dane własne resortu	Podniesienie i sprecyzowanie zasad należytej staranności przy ustalaniu pochodzenia dóbr kultury

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt będzie podlegał konsultacji z Przewodniczącym Krajowej Rady Prokuratury, Przewodniczącym Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesem Sądu Najwyższego, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesami Sądów

Apelacyjnych, Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych, Prezesem Naczelnej Rady Adwokackiej i przedstawicielami podmiotów działających na rynku sztuki.

Wyniki konsultacji zostaną omówione po ich przeprowadzeniu.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projektowane rozporządzenie zostanie udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (<http://bip.mkidn.gov.pl>).

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2015 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)	
Dochody ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wydatki ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Saldo ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
budżet państwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Źródła finansowania	-												
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na wydatki budżetu państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Rozporządzenie pozostaje również bez wpływu na wydatki sektora finansów publicznych.												

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)	
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ...)	duże przedsiębiorstwa								
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw								
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe								

W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	
Niemierzalne	Przedsiębiorstwa	Rozporządzenie wpłynie na poprawę bezpieczeństwa obrotu dobrami kultury na rynku europejskim, przez co pośrednio może wpłynąć dodatnio na obroty na rynku sztuki.
	Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Rozporządzenie ułatwi przedsiębiorcom działającym na rynku sztuki (w większości mikro i małym przedsiębiorcom) zarządzanie ryzykiem związanym z obrotem dobrami kultury i opracowanie standardów due dilligence w tym zakresie, przez co pośrednio może wpłynąć dodatnio na obroty na rynku sztuki.
	Obywatele oraz gospodarstwa domowe	

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

X nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
Komentarz:	

9. Wpływ na rynek pracy

Rozporządzenie nie wpływa na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ inne: ochrona dziedzictwa kulturowego	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Określenie wzoru ksiąg prowadzonych w celu ewidencji obrotu zabytkami oferowanymi do zbycia przyczyni się do zwiększenia pewności obrotu dobrami kultury.	

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem (...) r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ocena ex-post będzie przeprowadzona w ramach oceny efektów projektu ustawy o restytucji narodowych dóbr kultury, po upływie 5 lat od daty wdrożenia Dyrektywy, nie później, niż w 2020 r., zgodnie z art. 17 Dyrektywy. Przedmiotem oceny będzie wpływ na liczbę prowadzonych postępowań i ich sprawność (szybkość postępowania), skuteczność i stabilność orzecznictwa.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)